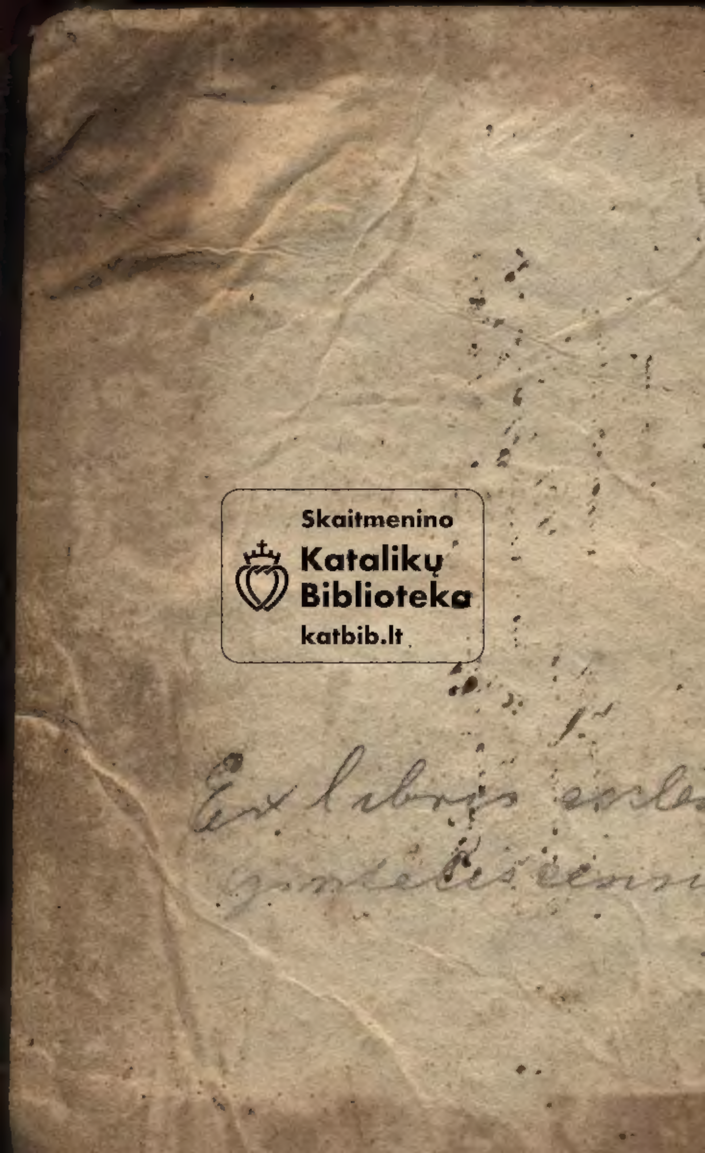

Ex libris eccle[siae]
[...]

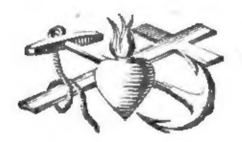
RITUALE

SACRAMENTORUM.

[illegible]
[illegible]

RITUALE
SACRAMENTORUM
AC ALIARUM
ECCLESIAE ROMANO-CATHOLICAE CAEREMONIARUM.
EX RITUALI
SYNODI PROVINCIALIS PETRICOVIENSIS DEPROMPTUM.

Insuper aliquibus auctum et Reimpressum.

VILNAE.

TYPIS ET IMPENSIS JOSEPHI ZAWADZKI.

1849.

Niniejszą książkę: »*Rituale Sacramentorum*«, wolno przedrukować. Wilno d. 12 Sierpnia 1848.

Rządzący Dyecezyą Wileńską, Pralat
X. Wacław Żyliński.

Печатать позволяется съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. Вильна 6-го Сентября 1848 г.

Исправл. должн. Ценсора Коллежскій Совѣтникъ и Кавалеръ Александръ Мухинъ.

PARS PRIMA.

RITUALIS

DE SACRAMENTIS.

DE IIS, QUAE IN SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE GENERALITER SERVANDA SUNT.

Ut ea, quae ex antiquis Catholicae Ecclesiae institutis, et sacrorum canonum, summorumque Pontificum decretis, de Sacramentorum ritibus, ac caeremoniis hoc libro praescribuntur, qua par est diligentia ac religione custodiantur et ubique fideliter serventur, illud ante omnia scire et observare convenit, quod Sacrosancta Tridentina Synodus de iis ritibus decrevit in haec verba:

Si quis dixerit, receptos, et approbatus Ecclesiae Catholicae ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consvetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit. Sess. 7. cap. 13.

Cum igitur in Ecclesia Dei nihil sanctius aut utilius, nihilque excellentius, aut magis divinum habeatur, quam Sacramenta ad humani generis salutem à Christo Domino instituta; Parochus, vel quivis alius Sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse imprimis debet, se sancta tractare, atque omni fere temporis momento ad tam sanctae administrationis officium paratum esse oportere.

Quamobrem illud perpetuo curabit, ut integre, caste, pieque vitam agat: nam etsi Sacramenta ab impuris coinquinari non possint, neque à pravis ministris eorum effectus impediri; impure tamen et indigne ea ministrantes, in aeternae mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde paeniteat; sed si habeat copiam Confessarii, et temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.

Quacunque diei ac noctis hora ad Sacramenta ministranda vocabitur nullam officio suo praestando (praesertim si necessitas urgeat) moram interponat. Ac propterea populum saepe, prout sese offeret occasio, praemonebit, ut cum sacro ministerio opus fuerit, se quam primum advocet, nulla temporis aut cujuscunque incommodi habita ratione.

Ipse vero antequam ad hujusmodi administrationem accedat, paululum, si oportunitas dabitur, orationi, et sacrae rei, quam acturus est, meditationi vacabit, atque ordinem ministrandi et caeremonias, pro temporis spatio, praevidebit et perleget.

In omni Sacramentorum administratione, superpelliceo sit indutus, et desuper stola, ejus coloris, quem Sacramènti ritus exposcit, nisi in Sacramento Paenitentiae ministrando, occasio vel consvetudo, vel locus interdum aliter svadeat

Adhibebit quoque unum, si habeat, vel plures Clericos, prout loci et Sacramenti ratio postulabit, decenti habitu et superpelliceo pariter indutos.

Curabit etiam, ut sacra supellex, vestes, ornamenta, linteamina, et vasa ministerii integra, nitidaque sint et munda.

In Sacramentorum administratione, eorum virtutem; usum, ac utilitatem, et caeremoniarum significationes, ut Concilium Tridentinum praecipit: ex Sanctorum Patrum et Catechismi Romani doctrina, ubi commode fieri poterit, diligenter explicabit.

Dum Sacramentum aliquod ministrat, singula verba, quae ad illius formam et ministerium pertinent, attente, distincte, et pie, atque clara voce pronuntiabit. Similiter et alias Orationes et Preces devotè ac religiose dicet: nec memoriae, quae plerumque labitur, facile

confidet, sed omnia recitabit ex libro. Reliquas praeterea caeremonias ac ritus, ita decenter gravique actione peraget, ut adstantes ad coelestium rerum cogitationem erigat, et attentos reddat.

Ad ministrandum procedens, rei, quam tractaturus est, intentus sit; nec de iis, quae ad ipsam non pertinent, quidquam cum alio colloquatur; in ipsaque administratione actualem attentionem habere studeat, vel saltem virtualem, cum intentione faciendi, quod in eo facit Ecclesia.

Illud porro diligenter caveat, ne in Sacramentorum administratione aliquid, quavis de causa, vel occasione, directe vel indirecte, exigat aut petat, sed ea gratis ministret, et ab omni Simoniae atque avaritiae suspicione, nedum crimine, longissime absit. Si quid vero nomine eleemosynae, aut devotionis studio, peracto jam Sacramento, sponte à fidelibus offeratur; id licite pro consvetudine locorum accipere poterit; nisi aliter Episcopo videatur.

Fidelibus alienae Parochiae, Sacramenta non ministrabit, nisi necessitatis causa, vel de licentia Parochi, seu Ordinarii.

Omnes autem, qui Sacramenta suscipiunt, loco et tempore opportuno, monebit, ut remoto inani colloquio, et habitu actuque indecenti, pie ac devote Sacramentis intersint, et ea, qua par est, reverentia, suscipiant.

Librum hunc Ritualem (ubi opus fuerit) semper cum ministrabit, secum habebit, ritusque et caeremonias in eo praescriptas, diligenter servabit.

Caeterum, illorum tantum Sacramentorum, quorum administratio ad Parochos pertinet, ritus hoc opere praescribuntur; ejusmodi sunt, Baptismus, Paenitentia, Eucharistia, Extrema unctio, et Matrimonium. Reliqua vero duo Sacramenta, Confirmationis et Ordinis, cum propria sint Episcoporum, ritus suos habent in Pontificali praescriptos. Et ea, quae de iis atque alijs Sacramentis scire, servare, et docere Parochi debent, tum ex alijs libris, tum praecipue ex Catechismo Romano sumi possunt. Siquidem hic de ijs fere tantum agere instituti operis ratio postulat, quae ad ipsorum quinque Sacramentorum ritus pertinent.

Postremo, quisquis Sacramenta administrare tenetur habeat libros necessarios, ad officium suum perti-

nentes, eosque praesertim, in quibus variarum Parochialium functionum notae, ad futuram rei memoriam describuntur: ut ad finem hujus Ritualis habetur.

DE SACRAMENTO BAPTISMI

RITE ADMINISTRANDO.

Sacrum Baptisma, Christianae Religionis, et aeternae vitae janua, quod, inter alia novae Legis Sacramenta à Christo instituta, primum tenet locum, cunctis ad salutem necessarium esse: ipsa Veritas testatur illis verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Itaque summa ad illud oportune riteque administrandum, ac suscipiendum, diligentia adhibenda est.

Cum autem ad hoc Sacramentum conferendum alia sint de jure divino absolute necessaria; ut materia, forma, minister; alia ad illius solemnitatem pertineant, ut ritus ac caeremoniae: quas ex Apostolica et antiquissima traditione acceptas et approbatas, nisi necessitatis causa, omittere non licet: de ijs aliqua praemonenda sunt, ut sacrum hoc ministerium rite ac sancte peragatur.

DE MATERIA BAPTISMI.

Ac primum intelligat Parochus, cum hujus Sacramenti materia sit aqua vera ac naturalis, nullum alium liquorem ad id adhiberi posse.

Aqua verò solemnis Baptismi, sit eo anno benedicta, in Sabbato Sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes; quae in fonte mundo nitida, et pura diligenter conservetur: et haec, quando nova benedicenda est, in Ecclesiae, vel potius Baptisterij sacrarium effundatur.

Si aqua benedicta tam imminuta sit, ut minus sufficere videatur, alia non benedicta admisceri potest: in minori tamen quantitate.

Si verò corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit; Parochus in fontem bene mundatum ac nitidum, recentem Aquam infundat, et benedicat ex formula, quae infra praescribitur.

Sed si Aqua congelata sit, curetur ut liquefiat: sin autem ex parte congelata sit, aut nimium frigida, poterit parum aquae naturalis non benedictae calefacere; et admiscere aquae Baptismali in vasculo ad id parato, et ea tepefacta ad Baptisandum uti, ne noceat infantulo.

DE FORMA BAPTISMI.

Quoniam Baptismi Forma his verbis expressa: ***Ego te Baptiso, in nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti,*** omnino necessaria est; ideo eam nullo modo licet mutare, sed eadem verba uno et eodem tempore, quo fit ablutio, pronuntianda sunt.

Latinus Presbyter; latina forma semper utatur.

Cum Baptismum iterare nullo modo liceat, si quis sub conditione, de quo infra, sit baptisandus, ea conditio explicanda est, hoc modo; ***Si non es baptisatus, ego te baptiso, in nomine Patris etc.*** Hac tamen conditionali forma, non passim, aut leviter uti licet: sed prudenter, et ubi re diligenter pervestigata probabilis subest dubitatio, infantem non fuisse baptisatum.

Baptismus licet fieri possit, aut per infusionem aquae, aut per immersionem, aut per aspersionem: primus tamen *vel secundus* modus, qui magis sunt in usu, pro Ecclesiarum consvetudine retineantur; ita, ut trina ablutione caput baptisandi perfundatur, vel immergatur in modum crucis uno et eodem tempore, quo verba proferuntur; et idem sit aquam adhibens, et verba pronuntians.

Ubi verò Baptismus fit per infusionem aquae, cavendum est, ne aqua ex infantis capite in fontem, sed vel in Sacrarium Baptisterij, prope ipsum fontem extructum defluat; aut in aliquo vase, ad hunc usum parato recepta, in ipsius Baptisterij, vel in Ecclesiae Sacrarium effundatur.

DE MINISTRO BAPTISMI.

Legitimus quidem Baptismi Minister est Parochus, vel alius Sacerdos à Parocho, vel ab Ordinario loci delegatus: sed quoties infans, aut adultus, versatur in vitae periculo, potest sine solemnitate à quocumque baptisari; in qualibet lingua, sive Clerico, sive laico etiam

excommunicato, sive fideli, sive infideli, sive catholico, sive haeretico, sive viro, sive faemina: servata tamen forma et intentione Ecclesiae.

Sed si adsit Sacerdos, Diacono praeferatur; Diaconus Subdiacōno; Clericus Laico; et vir faeminae: nisi pudoris gratia, deceat faeminam potius quam virum baptisare infantem non omnino editum; vel nisi melius faemina sciret formam et modum baptisandi. Quapropter curare debet Parochus, ut fideles, praesertim obstetrices, rectum baptisandi ritum probe teneant et servent.

Pater aut mater, propriam prolem baptisare non debet; praeterquam in mortis articulo, quando alius non reperitur qui baptiset; neque tunc ullam contrahunt cognationem, quae matrimonii usum impediat.

DE BAPTISANDIS PARVULIS.

Opportune Parochus hortetur eos, ad quos ea cura pertinet; ut natos infantes sive baptisandos, sive baptisatos; quamprimum fieri poterit, et qua decet Christiana modestia, sine pompae vanitate deferant ad Ecclesiam Ne illis Sacramentum tantopere necessarium nimium differatur, cum periculo salutis; et ut ijs, qui ex necessitate privatim baptisati sunt, consvetae caeremoniae ritusque suppleantur, omissa forma et ablutione.

Nemo in utero matris clausus baptisari debet. Sed si infans caput emiserit, et periculum mortis immineat, baptisetur in capite; nec postea si vivus evaserit, erit iterum baptisandus. At si aliud membrum emiserit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptisetur, et tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptisandus, eo modo quo supra dictum est: *Si non es baptisatus, ego te baptiso, in nomine Patris, etc.* Si vero ita baptisatus, deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri.

Si mater praegnans mortua fuerit, faetus quamprimum caute extrahatur; et si vivus fuerit, baptisetur: si fuerit mortuus et baptisari non potuerit, in loco sacro sepeliri non debet.

Infantes expositi, et inventi, si re diligenter investigata, de eorum Baptismo non constat, sub conditione baptisentur.

In monstris verò baptisandis, si casus eveniat magna cautio adhibenda est; de quo si opus fuerit, Ordinarius loci, vel alij periti consulantur, nisi mortis periculum immineat.

Monstrum quod humanum speciem non praesefert, baptisari non debet: de quo, si dubium fuerit, baptisetur; sub hac conditione: *Si tu es homo, ego te baptiso, etc.*

Jllud verò, de quo dubium est, unane, aut plures sint personae, non baptisetur, donec id discernatur. Discerni autem potest, si habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora: tunc enim totidem erunt corda, et animae, hominesque distincti; et eo casu, singuli seorsim sunt baptisandi; unicuique dicendo: *Ego te baptiso, etc.* Si verò periculum mortis immineat, tempusque non suppetat, ut singuli separatim baptisentur; poterit minister, singulorum capitibus aquam infundens, omnes simul baptisare dicendo. *Ego vos baptiso, in nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti.* Quam tamen formam in ijs solum et in alijs similibus mortis periculis, ad plures simul baptisandos, et ubi tempus non patitur, ut singuli separatim baptisentur. Alias nunquam, licet adhibere.

Quando verò non est certum, in monstro esse duas personas, ut quia duo capita, et duo pectora non habet bene distincta; tunc debet primum unus absolute baptisari, et postea alter sub conditione, hoc modo: *Si non es baptisatus, ego te baptiso, in nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti.*

DE PATRINIS.

Parochus antequam ad baptisandum accedat ab ijs, ad quos spectat, exquirat diligenter, quem vel quos Susceptores seu Patrinos elegerint, qui infantem de sacro fonte suscipiant: ne plures quam licet, aut indignos, vel ineptos admittat.

Patrinus unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus et una adhibeantur ex Decreto Concilij Tridentini; sed simul non admittantur duo viri, aut duae mulieres, neque ipsius baptisandi pater aut mater.

Hos autem Patrinos, saltem in aetate pubertatis, ac

Sacramento Confirmationis consignatos esse maxime convenit.

Sciant praeterea Parochi, ad hoc munus non esse admittendos infideles, aut haereticos, non publice excommunicatos, aut interdictos, aut publice criminosos aut infames, nec praeterea qui sana mente non sunt, nec qui ignorat rudimenta fidei: haec enim Patrini spirituales filios suos, quos de Baptismi Fonte susceperint, ubi opus fuerit, opportune docere tenentur.

Praeterea ad hoc etiam admitti non debent, Monachi vel Sanctimoniales neque alij cujusvis Ordinis Regulares à saeculo segregati.

DE TEMPORE ET LOCO ADMINISTRANDI BAPTISMI.

Quamvis Baptismus quovis tempore, etiam Interdicti et cessationis à Divinis, praesertim si urgeat necessitas, conferri possit: tamen duo potissimum ex antiquissimo Ecclesiae ritu sacri sunt dies; in quibus solemni caeremonia hoc Sacramentum administrari maxime convenit, nempe Sabbatum Sanctum Paschae, et Sabbatum Pentecostes: quibus diebus, Baptismalis Fontis aqua rite consecratur. Quem ritum, quantum fieri commode potest, in Adultis baptisandis, nisi vitae periculum immineat, retineri decet, aut certe non omnino praetermitti, praecipue in Metropolitanis, aut Cathedralibus Ecclesijs.

Ac licet urgente necessitate, ubique baptisare nihil impediat: tamen proprius Baptismi administrandi locus, est Ecclesia; in qua sit Fons Baptismalis, vel certe Baptisterium prope Ecclesiam.

Itaque necessitate excepta, in privatis locis nemo baptisari debet; nisi forte sint Regum, aut magnorum principum filij, id ipsis ita deposcentibus; dummodo id fiat in eorum Capellis, seu Oratoriis, et in Aqua baptismali de more benedicta.

Baptisterium sit decenti loco, et forma; materiaque solida, et quae aquam bene contineat decenter ornatum, et cancellis circumseptum, sera et clave munitum, atque ita obseratum, ut pulvis vel aliae sordes intro non penetrent. In eoque, ubi commode fieri potest, depingatur imago Sancti Joannis, Christum baptisantis.

DE SACRIS OLEIS ET ALIIS REQUISITIS.

Sacrum Chrisma et sanctum Oleum, quod et Catechumenorum dicitur, quorum usus est in Baptismo; eodem anno sint ab Episcopo de more benedicta, Feria quinta in Coena Domini.

Curet Parochus, ut ea, suo tempore quamprimum habeat, et tunc vetera in Ecclesia comburat.

Veteribus Oleis, nisi necessitas cogat ultra annum non utatur; et si deficere videantur et Chrisma aut Oleum benedictum haberi non possit: aliud oleum de olivis non benedictum adjiciatur; sed in minori quantitate.

Chrisma et Oleum sacrum, sint in suis vasculis argenteis, aut saltem stanneis bene obturatis; quae vascula sint inter se distincta, et propriam unumquodque inscriptionem habeat majusculis literis incisam, ne quis error committatur.

Ad usum vero quotidianum minora habeantur vascula; ex argento, si fieri potest, aut stanno; sive separata, sive etiam conjuncta; apte tamen distincta, et bene cooperta, et cum suis inscriptionibus ut supra, ne parochus aberret, et unum pro altero sumat; quod cavere debet diligenter.

In ea igitur ex majoribus vasculis, Chrismatis et Olei, quod sufficiat, infundatur, atque ut effusionis periculum caveatur, commodum erit in his vasculis bombacium seu quid simile habere. Oleo sacro et Chrismate separatim perfusum, in qua pollex, cum opus est, ad inungendum immittatur.

Haec vascula ita parata, in loco proprio, honesto, ac mundo, sub clave, ac tuta custodia decenter asserventur; ne ab aliquo, nisi à Sacerdote temere tangantur, aut eis sacrilege quispiam abuti possit.

Parochus quantum fieri potest, curet; ne per laicos, sed per se, vel per alium Sacerdotem, vel saltem per alium Ecclesiae ministrum, haec Olea deferantur. Caveat item, ne de iis quidquam ulli unquam tribuat cujusvis rei praetextu.

Sal, quod in os baptisandi immittendum est, sit benedictum sua peculiari benedictione quae infra praescribitur. Neque utatur sale exorcisato ad benedicendam aquam. Sitque prius bene confractum et attritum,

siccum ac mundum. Sal ita benedictum nemini tradatur neque etiam iis, qui benedicendum attulerint reddatur: sed ad alios baptisandos servetur, aut in Sacrarium abjiciatur.

Cum igitur Baptismi Sacramentum jam administrandum est; haec in promptu esse debent.

Vascula Sacri Olei Catechumenorum, et Chrismatis.

Vasculum cum Sale benedicendo, vel jam, ut dictum est, benedicto.

Vasculum, seu cochleare ex argento, vel alio metallo nitidum, ad aquam Baptismi fundendam supra caput baptisandi, quod nulli praeterea alii usui deserviat.

Pelvis seu bacile ad excipiendam aquam ex capite defluentem; nisi statim in Sacrarium defluat.

Gossipium alio nomine bombacium, seu quid simile ad abstergenda loca, sacris Oleis innucta.

Stolae duae, ubi commode haberi possunt; una violacea, et altera alba, ut infra notatur, munda; sin minus, una saltem adhibeatur.

Medulla panis, qua innncti Sacerdotis digiti, cum manus lavat abstergantur; et vas pro manuum lotione post Baptismum, quod huic tantum usui deservire debet.

Alba vestis in modum pallioli, seu linteolum candidum, infantis capiti imponendum.

Cereus, seu, candela cerea, baptisato ardens tradenda.

Hic denique Ritualis liber sit paratus: item liber Baptismalis, in quo Baptisati describuntur.

Omnibus igitur opportune praeparatis, Sacerdos ad tanti Sacramenti administrationem lotis manibus, superpelliceo, et stola violacea indutus accedat; Clericum unum, seu plures, si potest, secum adhibeat, superpelliceo pariter indutos, qui sibi ministrent.

Ita paratus accedat ad limen Ecclesiae, ubi foris expectant, qui infantem detulerunt.

Interroget (nisi de his bene sibi constet) an sit suae Parochiae, masculus an faemina, an sit domi baptisatus, et à quo, et quam rite: et qui sint compatres, qui infantem teneant pro eoque respondeant; quos pie ac decenter assistere ac prout opus fuerit pro baptisando ad interrogationes respondere, admoneat.

Et quoniam iis qui baptisantur, tanquam Dei filjis in Christo regenerandis, et in ejus militiam adscribendis nomen imponitur; curet, ne obscena, fabulosa, aut ridicula, vel inanium deorum, vel impiorum ethnicorum hominum nomina imponantur; sed potius, quatenus fieri potest, Sanctorum, quorum exemplis fideles ad pie vivendum excitentur, et patrocinjis protegantur.

His igitur expeditus, et accepto nomine baptisandi, positi, si infans fuerit, super brachium dextrum illius, qui eum defert; Parochus ad Baptismum procedat, in hunc modum nominatim interrogans.

BENEDICTIO SALIS

Quod semel benedictum alias ad Baptismum deservire potest.

Exorcizo te creatura Salis, in nomine Dei Patris Omnipotentis † in charitate Domini nostri Jesu Christi † et in virtute Spiritus Sancti †. Exorcizo te per Deum vivum † per Deum verum †, per Deum Sanctum † per Deum qui te ad tutelam humani generis procreavit, et populo venienti ad credulitatem per servos suos conservari praecepit. In nomine Sanctissimae Trinitatis efficiaris salutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam Salis, Sanctificando sanctifices †, Benedicendo benedicas †, et ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum. In nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos et saeculum per ignem. ℟. Amen.

ORDO BAPTISMI

PARVULORUM.

SACERDOS INTERROGAT.

Polonice.

N. Czego żądasz od Kościoła Bożego?
Patri: ℟. Wiary.
Sac: Wiara coć dawa?
Patri: ℟. Żywot wieczny.
Sac: Jeśli chcesz wnijść do żywota, chowaj przykazania: Będziesz miłował Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego, i ze wszystkiéj duszy twojéj, i ze wszystkiéj myśli twojéj; a bliźniego swego jako siebie samego.

Litvanice.

Sac: Ko gieydy nuog Bażnicios Diewo?
Patri: ℟. Tykieimo.
Sac: Tykieimas ku tau duod?
Patri: Giwenima amżina.
Sac: Jey nori giweniman ineyt, łaykik prysakimus. Milesi Wieszpati Diewa tawo, isz

wisos szirdes tawo; isz wisos dusios tawo, isz wisos mysles, o artima tawo kayp pats sawi.

Lotavice.

Sacer: Kuo tu grybbi nuo swetas baznicas?
Patri: Tyccybu.
Sacer: Kuo ta tyccyba tew duod?
Patri: Tuo mużygu dziwoszanu.
Sacer: Ja tu ieksz muzygu dziwoszanu grybbi ie-iet, tad turri tuos bauslus: tew buus milot Diewu tawu Kungu nuo wissas tawas syrds, nuo wissas tawas dweeseles, un nuo wissa tawa praata; un tawu tuwaku ka sewi paszu.

Germanice.

Sac: Was begehrest du von der Heiligen Kirche?
Patri: R. Den Glauben.
Sac: Was gibt dir der Glaube?
Patri: R. Das ewige Leben.
Sac: Willst du in das Leben eigehen so halte die Gebotte: Du sollst Gott lieben von ganzem deinem Herzen, von ganzer deiner Seele, von ganzem deinem Gemüth, und deinen Nächsten als dich selbst.

Gallice.

Sac: Que demandez vous de l'Eglise?
Patri: R. La foi.

Sac: Que vous donne la foi?
Patri: ℟. La vie éternelle.
Sac: Si vous voulez entrer dans la vie, gardez les commandemens: vous aimerez le Seigneur votre Dieu de tout votre coeur, de toute votre âme, et de tout votre esprit, et votre prochain comme vous même.

Deinde ter exsufflet leniter in faciem infantis, et dicat semel.

Exi ab eo, (ab ea) immunde Spiritus: et da locum Spiritui Sancto Paraclito.

Postea pollice faciat signum Crucis in fronte, et in pectore infantis, dicens:

Accipe signum Crucis tam in fronte † quam in corde † sume fidem caelestium praeceptorum, et talis esto moribus, ut Templum Dei jam esse possis.

OREMUS.

Preces nostras quaesumus, Domine! clementer exaudi et hunc electum tuum; (electam tuam) Crucis Dominicae impressione signatum, (signatam) perpetua virtute custodi; ut magnitudinis gloriae tuae rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum, ℟. Amen.

Deinde imponat manum super caput infantis, ac dicat:

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi! respicere dignare super hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam) N. quem, (quam) ad rudimenta fidei vocare dignatus es; omnem caecitatem cordis ab eo, (ab ea) expelle; disrumpe omnes laqueos sathanae, quibus fuerat colligatus, (colligata) aperi ei Domine januam pietatis, tuae, ut signo sapientiae tuae imbutus (imbuta) omnium cupiditatum faetoribus careat et ad suavem odorem, praeceptorum tuorum laetus, (laeta) tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

Deinde immittat modicum salis benedicti in os infantis, dicens:

N. Accipe Salem sapientiae, propitiatio sit tibi in vitam aeternam. ℟. Amen.

Sac: Pax tecum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Deus patrum nostrorum, Deus universae conditor veritatis! te supplices exoramus, ut

hunc famulum, (hanc famulam tuam) N. respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum Salis gustantem, non diutius esurire permittas, quominus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum, (eam) Domine! quaesumus, ad novae regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Exorciso te, immunde spiritus: in nomine Patris, † et Filii, † et Spiritus Sancti, † ut exeas et recedas ab hoc famulo (famula) Dei N. ipse enim tibi imperat, maledicte damnate! qui pedibus suis super mare ambulavit, et Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo, maledicte diabole! recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, et Spiritui Sancto: et recede ab hoc famulo, (famula) Dei N. quia istum, (istam) sibi Deus, et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam et benedictionem, fontemque Baptismatis vocare dignatus est.

Hic pollice in fronte signat infantem, dicens:

Et hoc signum sanctae Crucis, † quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole!

nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Mox imponit manum super caput infantis, et dicit:

OREMUS.

Æternam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine Sancte Pater omnipotens, aeternae Deus, auctor luminis et veritatis! super hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam) ut digneris eum, (eam) illuminare lumine intelligentiae tuae, munda eum, (eam) et sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus, (digna) gratia Baptismi tui effectus, (effecta) teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Postea Sacerdos imponit extremam partem stolae super infantem, et introducit eum in Ecclesiam, dicens:

N. Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Christo in vitam aeternam. ℟. Amen.

Cum fuerint Ecclesiam ingressi: Sacerdos procedens ad fontem, cum susceptoribus conjunctim clara voce, dicit:

Credo in Deum (integrum) et Pater noster etc.

Deinde, antequam accedat ad Baptisterium, dicat:

EXORCISMUS.

Exorciso te, omnis spiritus immunde! in nomine Dei Patris omnipotentis, ✠ et in nomine Jesu Christi Filii ejus Domini et judicis nostri, ✠ et in virtute Spiritus Sancti, ✠ ut discedas ab hoc plasmate Dei N. quod Dominus noster ad Templum Sanctum suum vocare dignatus est, ut fiat templum Dei vivi, et Spiritus Sanctus habitet in eo. Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Postea Sacerdos digito accipiat de saliva oris sui, et tangat aures et nares infantis: tangendo verò aurem dextram et sinistram, dicat:

Ephpheta, quod est adaperire.

Deinde tangat nares, dicens:

In odorem suavitatis. Tu autem effugare diabole! appropinquabit enim judicium Dei.

Postea interrogat baptisandum nominatim, dicens:

Polonice.

Sac: N. Odrzekasz się ducha złego?
Patri: ℟. Odrzekam się.

Sac: I wszystkich spraw jego?
Patri: ℟. Odrzekam się.
Sac: I wszelkiéj pychy jego?
Patri: Odrzekam się.

Litvanice.

Sac: N. Atsiżadi wialnio?
Patri: ℟. Atsiżadu.
Sac: Ir wisu darbu jo?
Patri: ℟. Atsiżadu.
Sac: Ir wisos puykibes jo?
Patri: ℟. Atsizadu.

Lotavice.

Sacer: Waj aishedzies tu tam wellam?
Patri: Es aishedzos.
Sacer: Un wissiem winnia darbiem?
Patri: Es aisliedzos.
Sacer: Un wissaj winnia lepnibaj?
Patri: Es aishedzos.

Germanice.

Sac: N. Widersagst du dem Teuffel?
Patri: ℟. Ich widersage.
Sac: Und allen seinen Werken?
Patri: ℟. Ich widersage.
Sac: Und aller seiner Hoffart?
Patri: ℟. Ich widersage.

Gallice.

Sac: N. Renoncez-vous à satan?
Patri: ℟. Je renonce. *v.* Oui.
Sac: Renoncez-vous à toutes ses oeuvres?
Patri: ℟. Je renonce. *v.* Oui.
Sac: Renoncez-vous à toutes ses pompes?
Patri: ℟. Je renonce. *v.* Oui.

Deinde Sacerdos intingit pollicem in oleo Catechumenorum, et infantem ungit in pectore, et inter scapulas in modum crucis, dicens:

Ego te linio ✠ oleo salutis in Christo Jesu Domino nostro, ut habeas vitam aeternam. ℟. Amen.

Hic deponit stolam violaceam, et sumit aliam albi coloris.

Subinde pollicem, et inuncta loca abstergit bombacio, vel re simili: et interrogat expresso nomine baptisandum, patrino respondente.

Polonice.

Sac: N. Wierzysz w BOGA Ojca Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi?
Patri: ℟. Wierzę.
Sac: Wierzysz w Jezusa Chrystusa Syna jego jedynego Pana naszego narodzonego i umęczonego?
Patri: ℟. Wierzę.

3

Sac: Wierzysz w Ducha Świętego, święty Kościoł powszechny, świętych obcowanie, grzechow odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie, żywot wieczny?

Patri: Wierzę.

Subinde expresso nomine baptisandi, dicit Sacerdos:

N. Chcesz być ochrzczony?

Patri: ℟. Chcę.

Litvanice.

Sac: N. Tiki ing Diewa Tiewa Wisagalinti, Sutwertoi Dangaus, ir ziamies?

Patri: ℟. Tykiu.

Sac: Tyki ing Jezusa Christusa Sunu jo wienatij, Wieszpaty, gimusu ir numuczita?

Patri: ℟. Tykiu.

Sac: Tyki ing Dwasia Szwęta, Szwętuju Bażniciu wisur esanciu, Szwętuju draugisti, grieku atleydima, kuno iż numyrusiu prisykielima, ir amzina giwenima?

Patri. ℟. Tykiu.

N. Nori obsikrikszlitis?

Patri. ℟. Noriu.

Lotavice.

Sacer. Woj tu tyccy ieksz Diewu tuo Tewu wissu-specygu Radditaju debbes un zemmes?

Patri. Es tyccu.

Sacer. Woj tu tyccy ieksz Jezu Kristu winnia wienigu Deelu, musu Kungu, kas piedzimmis un cyotis irr?

Patri. Es tyccu.

Sacer. Woj tu tyccy ieksz to swetu Garru, wienu swetu Kattolisku baznicu, draudzybu tuo, swetu, greeku piedoszanu, augszam-celszanu taas miesas un wienu umżygu dziwoszanu?

Patri. Es tyccu.

Sacer. Woj tu grybbi bunt nokrystijts?

Patri. Es grybbu.

Germanice.

Sac. N. Glaubst du in Gott dem Vater allmächtigen, Schöpffer Himmels und der Erde?

Patri. ℟. Ich glaube.

Sac. Glaubst du auch in Jesum Christum seinen einigen Sohn, unsern Herrn, der geboren, gelitten?

Patri. ℟. Ich glaube.

Sac. Glaubst du an den Heiligen Geist eine Heilige allgemeine Christliche Kirche, die Gemeinschafft der Heiligen, Vergebung der Sünden, Aufferstehung des Fleisches, ein ewiges Leben? *Patri.* ℟. Ich glaube.

Sac. N. Willst du getaufft werden?

Patri. ℟. Ja ich will.

Gallice.

Sac. N. Croyez-vous en Dieu le Père tout puissant, Créateur du Ciel et de la terre?

Patri. ℟. Je crois. *v.* Oui.

Sac. Croyez-vous en Jesus Christ son Fils unique notre Seigneur, qui est né et qui a souffert?

Patri. ℟. Je crois. *v.* Oui.

Sac. Croyez vous au Saint Esprit, à la Sainte Eglise Catholique la communion des Saints, la remission des péchés, la resurrection de la chair, la vie éternelle?

Patri. ℟. Je crois. *v.* Oui.

Sac. N. Voulez-vous être baptisé?

Patri. ℟. Oui.

Tunc Patrino, vel Matrina, vel utroque (si ambo admittantur) infantem tenente, Sacerdos vasculo, seu urceolo accipit aquam Baptismalem, et de ea ter fundit supra caput infantis in modum Crucis, et simul verba proferens semel tantum, distincte, et attente, dicit.

N. Ego te baptiso in nomine Patris ✠ *(fundat primo)* et Filii, ✠ *(fundat secundo)* et Spiritus ✠ Sancti, *(fundat tertio)*.

Mox Patrinus vel Matrina, vel uterque simul infantem de sacro fonte levant, suscipientes illum de manu Sacerdotis.

Si vero dubitatur, an infans fuerit baptisatus, utatur hac forma.

N. Si non es baptisatus, ego te baptiso: in nomine Patris, ✝ et Filii, ✝ et Spiritus ✝ Sancti.

Deinde intingit pollicem in sacro Chrismate, et ungit infantem in summitate capitis in modum Crucis, dicens.

Deus omnipotens! Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua et Spiritu Sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum; *(hic inungit)* ipse te liniat Chrismate salutis ✝ in eodem Christo Jesu Domino nostro in vitam aeternam. ℟. Amen.

Sac. Pax tibi. ℟. Et cum Spiritu tuo.

Tum bombacio, aut re simili abstergit pollicem suum, et locum inunctum, et imponit capiti ejus linteolum candidum loco vestis albae, dicens.

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam aeternam. ℟. Amen.

Postea dat ei, vel Patrino, candelam accensam, dicens.

Accipe lampadem ardentem, et irreprehensibilis custodi Baptismum tuum; serva Dei

mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei una cum omnibus Sanctis in aula coelesti, habeasque vitam aeternam, et vivas in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Postremò dicit.

N. Vade in pace, et Dominus sit tecum. ℟. Amen.

Si vero fuerint plures baptisandi; sive masculi, sive faeminae, in Catechismo masculi statuantur ad dexteram, faeminae vero ad sinistram; et omnia pariter dicantur, ut supra, in proprio genere, et numero plurali. Verum prima nominis interrogatio, exsufilatio, Crucis impressio, seu signatio, tactus aurium et narium cum saliva, abrenuntiationis interrogatio, unctio Olei Catechumenorum, interrogatio de fide, seu symbolo et ipse Baptismus, inunctio chrismatis, candidae vestis imposito, atque accensae candelae traditio singulariter singulis, et primum masculis, deinde faeminis fieri debent.

Si infans vel adultus aegrotus, adeo graviter laboret, ut periculum immineat ne pereat, antequam Baptismus perficiatur; Sacerdos omissis, quae Baptismum praecedunt, eum baptiset ter, vel etiam semel infundens aquam super caput ejus in modum Crucis, dicens: *Ego te baptiso, in nomine Patris etc.*

Si non habeatur aqua baptismalis, et periculum impendeat, Sacerdos utatur aqua simplici

Deinde, si habent Chrisma, liniat eum in vertice, dicens: *Deus Omnipotens Pater Domini nostri Jesu Christi, etc.* ut supra.

Postea det illi linteolum candidum, dicens. *Accipe vestem, etc.*

Ac demum, det ei ceream candelam accensam, dicens: *Accipe lampadem, etc* ut supra.

Si supervixerit, suppleantur alii ritus omissi.

Admonendi sunt susceptores de spirituali cognatione; quam contraxerunt cum baptisato, baptisatique patre et matre. Quae cognatio impedit matrimonium, ac dirimit.

Curet Parochus parentes infantis admoneri; ne in lecto secum ipsi, vel nutrices parvulum habeant, propter oppressionis periculum: sed eum diligenter custodiant, et opportune ad Christianam disciplinam instituant.

Commonendi sunt etiam parentes, et alii si opus fuerit, ne filios Hebraeis, aliisve infidelibus vel Haereticis mulieribus, ullo modo lactandos, aut nutriendos tradant.

Antequam infans ex Ecclesia asportetur, aut susceptores discedant, eorum nomina, et alia de administrato Baptismo, ad praescriptam formam in Baptismali libro Parochus accurate describat.

De Baptismo Adultorum.

Si quis adultus sit baptisandus, debet prius secundum Apostolicam regulam in Christiana fide, ac sanctis moribus diligenter instrui, et per aliquot dies in operibus pietatis exerceri, ejusque voluntas et propositum saepius explorari, et nonnisi sciens, et volens; probeque instructus baptisari.

At vero si quis dum instruitur in mortis periculum incidat, baptisarique voluerit, habita ratione periculi, vel necessitatis baptisetur.

Adultorum Baptismus, ubi commode fieri potest; ad Episcopum deferatur, ut si illi placuerit, ab eo solemnius conferatur. Alioquin Parochus ipse baptiset stata caeremonia.

Decet autem hujusmodi Baptismum ex Apostolico instituto, in Sabatho Sancto Paschatis vel Pentecostes, solemniter celebrari.

Quare si circa haec tempora Catechumeni sint baptisandi, in ipsos dies, si nihil impediat, Baptismum differri convenit.

Verum si circa, seu post tempus Pentecostes aliqui conversi fuerint; qui aegre ferant suum Baptisma per longum tempus differri, et ad illud festinent, instructique ac rite parati esse noscantur, citius baptisari possunt.

Catechumenus instructus baptisetur in Ecclesia seu in baptisterio. Patrinus ei assistat, et ipse Catechumenus ad Sacerdotis interrogationes respondeat, nisi mutus fuerit, aut omnino surdus, vel ignotae linguae: quo

casu per Patrinum, si illam intelligat, aut alium interpretem, vel nutu consensum explicet suum.

Pro hujus autem veneratione Sacramenti, tam Sacerdotem, qui adultos baptisabit, quam ipsos adultos, qui sani sunt, convenit esse jejunos.

Quare non post epulas, aut prandia, sed ante meridiem (nisi ex rationabili causa aliter faciendum esset) eorum baptisma celebretur.

Admonendus est Catechumenus, ut peccatorum suorum paeniteat.

Amentes et furiosi non baptisentur, nisi tales à nativitate fuerint: tunc enim de iis idem judicium ferendum est, quod de infantibus: atque in fide Ecclesiae baptisari possunt.

Sed si dilucida habent intervalla, dum mentis compotes sunt, baptisentur si velint. Si vero antequam insanirent, suscipiendi Baptismi desiderium ostenderint, ac vitae periculum immineat, etiamsi non sint compotes mentis baptisentur.

Idem dicendum est de eo, qui lethargo aut phrenesi laborat: ut tantum vigilans et intelligens baptisetur; nisi periculum mortis impendeat, si in eo prius apparuit Baptismi desiderium.

Sacerdos diligenter curet, ut certior fiat de statu et conditione eorum, qui baptisari petunt, praesertim exterorum. De quibus facta diligenti inquisitione, num alias ac rite sint baptisati; caveat ne quis jam baptisatus imperitia, vel errore aut ad quaestum, vel ob aliam causam, fraude, dolove iterum baptisari velit.

Omnes autem de quibus re diligenter investigata probabilis dubitatio est, an baptisati fuerint, si nihil aliud impediat, sub conditione baptisantur.

Haeretici vero ad Catholicam Ecclesiam venientes, in quorum Baptismi debita forma, aut materia servata non est; rite baptisandi sunt, sed prius errorum suorum pravitatem agnoscant, et detestentur, et in fide Catholica diligenter instruantur. Ubi vero debita forma et materia servata est, omissa tantum suppleantur; nisi rationabili de causa aliter Episcopo videatur.

Caeterum legantur et serventur ea; quae supra de Baptismo in communi praescripta sunt.

ORDO BAPTISMI
ADULTORUM.

Imprimis Sacerdos paratis his, quae suprà de observandis in administratione Sacramenti Baptismi parvulorum dicuntur, indutus superpelliceo et stola, vel etiam pluviali violacei coloris; cum suis Clericis accedit ad gradus altaris et genibus flexis, pias mente ad Deum preces effundit; ut tantum Sacramentum dignè valeat ministrare: et ad implorandum Divinum auxilium surgens se signat, et si temporis ratio ferat, dicit:

℣. Deus in adjutorium meum intende.
℟. Domine ad adjuvandum me festina.
℣. Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.
℟. Sicut erat in principio, et nunc, et semper, etc.

Antiphona.

Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, dicit Dominus.

PSALMUS 8.

Domine Dominus noster: quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

Quoniam elevata est magnificentia tua super coelos.

Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos: ut destruas inimicum et ultorem.

Quoniam videbo coelos tuos opera digitorum tuorum: lunam et stellas, quae tu fundasti.

Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum.

Minuisti eum paulò minùs ab Angelis: gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum.

Omnia subjecisti sub pedibus ejus: oves et boves universas, insuper et pecora campi.

Volucres coeli et pisces maris: qui perambulant semitas maris.

Domine Dominus noster: quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio, et nunc, et semper, etc.

PSALMUS 28.

Afferte Domino filii Dei: afferte Domino filios arietum.

Afferte Domino gloriam et honorem, afferte Domino gloriam nomini ejus: adorate Dominum in atrio sancto ejus.

Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit: Dominus super aquas multas.

Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia!

Vox Domini confringentis cedros: et confringet Dominus cedros Libani.

Et comminuet eas tanquam vitulum Libani: et dilectus quemadmodum filius unicornium.

Vox Domini intercidentis flammam ignis: vox Domini concutientis desertum, et commovebit Dominus desertum Cades.

Vox Domini praeparantis cervos, et revelabit condensa: et in templo ejus omnes dicent gloriam.

Dominus diluvium inhabitare facit: et sedebit Dominus Rex in aeternum.

Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, etc.

PSALMUS 41.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

Sitivit anima mea ad Deum fortem, vivum: quando veniam, et apparebo ante faciem Dei.

Fuerunt mihi lachrimae meae panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus?

Haec recordatus sum et effundi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei.

In voce exultationis et confessionis: sonus epulantis.

Quare tristis es anima mea: et quare conturbas me?

Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

Ad me ipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis, et Hermoniim, a monte modico.

Abyssus abyssum invocat: in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelsa tua et fluctus tui: super me transierunt.

In die mandavit Dominus misericordiam suam: et nocte canticum ejus.

Apud me oratio Deo vitae meae: dicam Deo, susceptor meus es.

Quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

Dum confringuntur ossa mea: exprobaverunt mihi, qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per singulos dies, ubi est Deus tuus? quare tristis es anima mea, et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.
Sicut erat in principio et nunc, etc.

Et repetitur Antiph. Effundam super vos aquam mundam, *etc. ut supra.*

Kyrie eleison, Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis in confessione verae fidei aeternae Trinitatis gloriam agnoscere, et in potentia Majestatis adorare unitatem: quaesumus, ut

ejusdem fidei firmitate, ab omnibus semper muniamur adversis.

Adesto supplicationibus nostris, omnipotens Deus, et quod humilitatis nostrae gerendum est ministerio, tuae virtutis impleatur effectu.

Da quaesumus Domine, electo, nostro, ut sanctis edoctus mysteriis, et renovetur fonte Baptismatis, et inter Ecclesiae tuae membra numeretur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Si plures fuerint baptisandi, haec tertia oratio dicatur in numero plurali.

Deinde Sacerdos procedit ad fores Ecclesiae, et stat in limine, catechisandus vero extra limen. Et si sunt plures mares et feminae, illi ad dexteram Sacerdotis, hae vero ad sinistram statuantur, et Sacerdos interrogat:

Sac. Jak ci imie? *Catechum.* ℟. N.
Sac. N. Czego żądasz od Kościoła Bożego?
Cat. ℟. Wiary.
Sac. Wiara coć dawa?
Cat. ℟. Żywot wieczny.
Sac. Jeśli chcesz wnijść do żywota wiecznego chowaj przykazania. Będziesz miłował *lub miłowała* Pana Boga twego ze wszystkiego

serca twego, i ze wszystkiéj duszy twojéj, i ze wszystkiéj myśli twojéj, a bliźniego twego jako siebie samego, *lub samą*. Na tych dwóch przykazaniach zawisło całe Prawo i Proroctwa. Wiara zaś jest ta, abyś jednego Boga w Trójcy, a Trójcę czcił w jedności natury, nie mieszając osób, ani oddzielając Bóstwa. Inna bowiem jest osoba Ojca, inna Syna, inna Ducha Ś. ale tych trzech osob jedno jest jestestwo, i tylko jedne Bóstwo.

Sac. N. Odrzekasz się czarta?

Cat. ℟. Odrzekam się.

Sac. I wszystkich spraw jego?

Cat. ℟. Odrzekam się.

Sac. I wszelkiéj pychy jego?

Cat. ℟. Odrzekam się.

Sac. Wierzysz w Boga Ojca Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi?

Cat. ℟. Wierzę.

Sac. Wierzysz w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedynego, Pana naszego narodzonego i umęczonego?

Cat. ℟. Wierzę!

Sac. Wierzysz w Ducha Świętego, święty Kościół powszechny, Świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie, i żywot wieczny?

Cat. ℟. Wierzę.

Germanicè.

Sac. Wie heisst dein Name?
Cat. N.
Sac. N. Was begehrest du von der Kirche Gottes?
Cat. Den Glauben.
Sac. Was giebt dir der Glaube?
Cat. Das ewige Leben.
Sac. Willst du zum ewigen Leben eingehen, so halte die Gebote: Du sollst den Herrn deinen Gott lieben aus deinem ganzen Herzen, aus deiner ganzen Seele, aus deinem ganzen Gemüthe, und deinen Nächsten als dich selbst; in diesen zwei Geboten hanget das ganze Gesetz und die Propheten: Der wahre Glaube aber ist: das du verehrest einen Gott in der heiligen Dreifaltigkeit in der Einigkeit; denn Gott Vater, Sohn, und heiliger Geist sind drei Personen, aber nur ein Wesen und eine Gottheit.
Sac. N. Widersagst du dem Teufel?
Cat. Ja, ich widersage.
Sac. Und allen seinen Werken?
Cat. Ja, ich widersage.
Sac. Und aller seinen Hoffahrt?
Cat. Ja, ich widersage.
Sac. Glaubst du in Gott den Vater, den allmächtigen Schöpfer Himmels und der Erde?

Cat. Ja, ich glaube.

Sac. Glaubst du auch in Jesum Christum, seinen einigen Sohn, unsern Herrn, der geboren ist, und gelitten hat?

Cat. Ja, ich glaube.

Sac. Glaubst du auch an den heiligen Geist, eine, heilige, allgemeine Kirche, Gemeinschaft der Heiligen, Ablass der Sünden, Auferstehung des Fleisches, und ein ewiges Leben?

Cat. Ja, ich glaube.

Gallice.

Sac. Quel est votre nom?

Cat. N.

Sac. N. Que demandez-vous de l'Eglise de Dieu?

Cat. La foi.

Sac. Que vous donne la foi?

Cat. La vie éternelle.

Sac. Si vous voulez entrer dans la vie eternelle, gardez les commandemens: Vous aimerez le Seigneur votre Dieu de tout votre coeur, de toute votre âme, et de tout votre esprit, et votre prochain comme vous même. Toute la loi et les prophétes sont renfermés dans ces deux commandemens. Or la foi consiste à adorer un seul Dieu en trois Personnes, et trois Personnes en

une seule Divinité, sans confondre les personnes, ni separer la Divinité, car autre est la Personne du Père, autre celle du Fils, autre celle du Saint-Esprit; mais ces trois Personnes n'ont qu'une seule substance, et une seule Divinité.

Sac. N. Renoncez-vous à Satan?

Cat. J'y renonce *v.* Oui.

Sac. Renoncez-vous à toutes ses oeuvres?

Cat. J'y renonce. *v.* Oui.

Sac. Renoncez-vous à toutes ses pompes?

Cat. J'y renonce. *v.* Oui.

Sac. Croyez-vous en Dieu le Père tout-puissant, Créatur du ciel et de la terre?

Cat. J'y crois. *v.* Oui.

Sac. Croyez-vous en Jesus Christ son Fils unique notre Seigneur, qui est né et qui a souffert?

Cat. J'y crois. *v.* Oui?

Sac. Croyez-vous au Saint-Esprit, la Sainte Eglise Catholique, la Communion des Saints, la rémission des péchés, la resurrection de la chair, et la vie éternelle?

Cat. J'y crois. *v.* Oui.

Tunc Sacerdos exsufflat ter in faciem ejus, semel dicens:

Masculum.

Exi ab eo spiritus immunde, et da locum

Feminam.

Exi ab ea spiritus immunde, et da locum

Spiritui Sancto Paraclito.

Spiritui Sancto Paraclito.

Hic in modum Crucis halet in faciem Electi aut Electae, et si plures sint, halat in faciem uniuscujusque, singillatim super singulos dicens:

N. Accipe Spiritum bonum per istam insufflationem, et Dei benedictionem ✠.

Pax tibi. ℟. Et cum Spiritu tuo.

N. Accipe Spiritum bonum per istam insufflationem, et Dei benedictionem ✠.

Pax tibi. m. Et cum Spiritu tuo.

Deinde facit Crucem cum pollice in ejus fronte, et in pectore, et si plures sint, facit eam in frontibus et pectoribus singulorum, super unumquemque singillatim dicens:

N. Accipe signum Crucis, tam in fronte ✠, quam in corde ✠, sume fidem coelestium praeceptorum. Talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis: ingressusque Ecclesiam Dei, evasisse te laqueos mortis laetus agnosce. *Horresce idola, respue simulacra,* cole Deum Patrem om-

N. Accipe signum Crucis, tam in fronte ✠, quam in corde ✠, sume fidem coelestium praeceptorum. Talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis: ingressaque Ecclesiam Dei, evasisse te laqueos mortis laeta agnosce. *Horresce idola, respue simulacra,* cole Deum Patrem om-

nipotentem, et Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

nipotentem, et Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Hic advertendum est, quod dicta verba: **Horresce idola, respue simulacra,** *dicantur Catechumeno, qui venit de gentilitatis errore, seu de Ethnicis, et Iddolatris. Catechumeno vero Judaeo, sive ex Hebraeis venienti, loco horum verborum dicatur:* **Horresce Judaicam perfidiam, respue Hebraicam superstitionem.** *Saraceno autem vel Turcae, aut Persae, sive alio ex Mahumetanis ad fidem venienti Catechumeno, loco eorundem verborum dicatur:* **Horresce Mahumeticam perfidiam, respue pravam sectam infidelitatis.**

At Haeretico ad Catholicam Ecclesiam venienti, qui, si in ejus Baptismo debita forma servata non est, baptisari debet, dicatur: **Horresce haereticam pravitatem, respue nefarias sectas impiorum.** *Vel exprimatur proprio nomine secta, de qua Catechumenus venit.*

Si plures sint Electi vel Electae, sequens Oratio dicitur in numero plurali.

OREMUS.

Te deprecor, Domine Sancte Pater omnipo-

OREMUS.

Te deprecor, Domine Sancte Pater omnipo-

tens, aeterne Deus, ut huic famulo tuo N. qui in hujus saeculi nocte vagatur incertus ac dubius, viam veritatis et agnitionis tuae jubeas demonstrari: quatenus reseratis oculis cordis sui, te unum Deum Patrem in Filio, et Filium in Patre cum Spiritu Sancto recognoscat, atque hujus confessionis fructum, et hic, et in futuro saeculo percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

tens, aeterne Deus, ut huic famulae tuae N. quae in hujus saeculi nocte vagatur incerta ac dubia, viam veritatis et agnitionis tuae jubeas demonstrari: quatenus reseratis oculis cordis sui, te unum Deum Patrem in Filio, et Filium in Patre cum Spiritu Sancto recognoscat, atque hujus confessionis fructum, et hic, et in futuro saeculo percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde signat Electum vel Electam signo Crucis cum pollice. Et si plures sint, hae signationes fiant cum suis verbis, singillatim super singulos.

In fronte dicens. Signo tibi frontem ✝, ut suscipias Crucem Domini.

In auribus. Signo tibi aures ✝, ut audias Divina praecepta.

In fronte dicens. Signo tibi frontem ✝, ut suscipias Crucem Domini.

In auribus. Signo tibi aures ✝, ut audias Divina praecepta.

In oculis. Signo tibi oculos ✝, ut videas claritatem Dei.	*In oculis.* Signo tibi oculos ✝, ut videas claritatem Dei.
In naribus. Signo tibi nares ✝, ut odorem svavitatis Christi sentias.	*In naribus.* Signo tibi nares ✝, ut odorem svavitatis Christi sentias.
In ore. Signo tibi os ✝, ut loquaris verba vitae.	*In ore.* Signo tibi os ✝, ut loquaris verba vitae.
In pectore. Signo tibi pectus ✝, ut credas in Deum.	*In pectore.* Signo tibi pectus ✝, ut credas in Deum.
In Scapulis. Signo tibi scapulas ✝, ut suscipias jugum servitutis ejus.	*In scapulis.* Signo tibi scapulas ✝, ut suscipias jugum servitutis ejus.

In toto corpore illud non tangens, manu producit signum Crucis, et dicit:

Signo te totum, in nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritûs ✝ Sancti, ut habeas vitam aeternam, et vivas in saecula saeculorum. ℟. Amen.	Signo te totam, in nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritûs ✝ Sancti, ut habeas vitam aeternam, et vivas in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Si plures sint Electi aut Electae, sequens Oratio Preces nostras, *item tertia, quae in-*

cipit: **Omnipotens sempiterne Deus,** *dicantur in numero plurali.*

OREMUS.

Preces nostras, quaesumus Domine, clementer exaudi, et hunc electum tuum N. Crucis Dominicae, cujus impressione eum signamus, virtute custodi, ut magnitudinis gloriae tuae rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

OREMUS.

Preces nostras, quaesumus Domine, clementer exaudi, et hanc electam tuam N. Crucis Dominicae, cujus impressione eam signamus, virtute custodi, ut magnitudinis gloriae tuae rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

OREMUS.

Deus, qui humani generis ita es conditor, ut sis etiam reformator, propitiare populis adoptivis, et novo testamento sobolem, novae prolis adscribe; ut filii pro-

OREMUS.

Deus, qui humani generis ita es conditor, ut sis etiam reformator, propitiare populis adoptivis, et novo testamento sobolem, novae prolis adscribe; ut filii pro-

missionis, quod non potuerunt assequi per naturam, gaudeant se recepisse per gratiam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. A.

missionis, quod non potuerunt assequi per naturam, gaudeant se recepisse per gratiam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. A.

Tunc imponit manum super caput Electi aut Electae, et si plures sint, super capita singulorum, et dicit:

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere digneris super hunc famulum tuum N. quem ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem caecitatem cordis ab eo expelle, disrumpe omnes laqueos satanae, quibus fuerat colligatus: aperi ei Domine januam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae imbutus, omnium cupiditatum foetoribus careat, et ad svavem odorem prae-

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere digneris super hanc famulam tuam N. quam ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem caecitatem cordis ab ea expelle, disrumpe omnes laqueos satanae, quibus fuerat colligata, aperi ei Domine januam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae imbuta, omnium cupiditatum foetoribus careat, et ad svavem odorem prae-

ceptorum tuorum, laetus tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem, ut idoneus efficiatur accedere ad gratiam Baptismi tui, perceptà medicinà. Per eundem Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

ceptorum tuorum, laeta tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem, ut idonea efficiatur accedere ad gratiam Baptismi tui, perceptà medicinà. Per eundem Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

Deinde Sacerdos benedicit sal, ut supra fol. 46. nisi adsit jam benedictum.

Si Catechumenus sit Gentilis, ante usum salis, dicitur Oratio: **Domine Sancte**, *ut infra notatur fol. 51. Secus statim Sacerdos, pollice et indice accipit de ipso sale, et immittit in os Catechumeni, dicens:*

N. Accipe sal sapientiae, propitiatio sit tibi in vitam aeternam. ℟. Amen.

℣. Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo.

N. Accipe sal sapientiae, propitiatio sit tibi in vitam aeternam. ℟. Amen.

℣. Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo.

Si plures sint Electi, dicatur singulis N. **Accipe Sal etc.** *Et sequens Oratio dicitur in numero plurali, secus in singulari:*

OREMUS.

Deus Patrum nostrorum, Deus universae

OREMUS.

Deus Patrum nostrorum, Deus universae

conditor veritatis: te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum Domine, quaesumus, ad novae regenerationis lavacrum; ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

conditor veritatis: te supplices exoramus, ut hanc famulam tuam N. respicere digneris propitius, et hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cibo expleatur coelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eam Domine, quaesumus, ad novae regenerationis lavacrum; ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Quod si Catechumenus vel Catechumena fuerit Gentilis, seu ex idololatris venerit ad fidem; benedicto sale, priusquam ejus medicinam gustet, Sacerdos addat sequentem Orationem, quae dicenda est in numero plurali, si plures sint, secus dicitur in singulari.

OREMUS.

Domine Sancte, Pater omnipotens aeterne Deus qui es, qui eras, et qui permanes usque in finem, cujus origo nescitur, nec finis comprehendi potest: te supplices invocamus, super hunc famulum tuum N. quem liberasti de errore gentilium, et conversatione turpissima; dignare exaudire eum, qui tibi cervices suas humiliat ad lavacri fontem, ut renatus ex aqua et Spiritu Sancto, expoliatus veterem hominem, induat novum, qui secundum te creatus est; accipiat vestem incorruptam et immaculatam, tibique Deo nostro servire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

OREMUS.

Domine Sancte, Pater omnipotens aeterne Deus qui es, qui eras, et qui permanes usque in finem, cujus origo nescitur, nec finis comprehendi potest: te supplices invocamus, super hanc famulam tuam N. quam liberasti de errore gentilium, et conversatione turpissima; dignare exaudire eam, quae tibi cervices suas humiliat ad lavacri fontem, ut renata ex aqua et Spiritu Sancto, expoliata veterem hominem, induat novum, qui secundum te creatus est; accipiat vestem incorruptam et immaculatam, tibique Deo nostro servire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos dicat super Catechumenum aut Catechumenam:

Módl się wybrany, klęknij i mów: Ojcze nasz, i t. d.	Módl się wybrana, klęknij i mów: Ojcze nasz, i t. d.

Et Electus vel Electa genuflexus orat, et dicit: **Pater noster, etc.** *Et cum oraverit et dixerit:* **Pater noster,** *usque ad,* **Sed libera nos a malo,** *inclusive, Sacerdos subjungit:*

Wstań, dokończ modlitwy twojéj i mów: Amen.	Wstań, dokończ modlitwy twojéj i mów: Amen.

Et Electus aut Electa surgens dicit: **Amen.** *Sacerdos dicit Patrino:*

Przeżegnaj go na czole.	Przeżegnaj ją na czole.

Ad Electum autem vel Electam dicit:

Przybliż się.	Przybliż się.

Et Patrinus pollice singnat eum vel eam in fronte, dicens:

W Imie Ojca, i Syna, i Ducha Świętego.	W Imie Ojca, i Syna, i Ducha Świętego.

Sed si plures sint Catechumeni aut Catechumenae, Sacerdos dicat in numero plurali.

Módlcie się wybrani *lub wybrane*, klęknijcie i mówcie: Ojcze nasz.

Et cum oraverint et dixerint: Pater noster,

usque ad, Sed libera nos a malo, *inclusive, Sacerdos subjungit:* Wstańcie, dokończcie modlitwy waszéj i mówcie: Amen. *Et isti vel istae respondent:* Amen. *Et Sacerdos dicit Patrino:* Przeżegnaj ich *lub je* na czole. *Deinde Electis:* Przystąpcie. *Et Patrinus pollice signat eos vel eas in fronte, dicens:* W Imie Ojca, i t. d.

Germanicè.

Ad elect. Auserwählter! knie nieder, und bete das Vater unser u. s. w.

Item. Steh auf, vollende dein Gebet, und sprich: Amen.

Ad Patr. Bezeichne ihn mit dem heiligen Kreuze.

Ad elect. Nahe dich.

Patrinus. Im Namen des Vaters, und des Sohnes, und des heiligen Geistes.

Gallicè.

Elu mettez-vous à genoux, et récitez le Pater etc.

Levez-vous, finissez votre Oraison, et dites: Amen.

Ad Patr. Signez-le de la sainte croix.

Ad electum. Approchez-vous.

Patrinus. Au nom du Père, du Fils, et du Saint-Esprit.

Tum quoque Sacerdos facit crucem in fronte ejus, aut eorum, si plures sint, dicendo:

In nomine Patris, et Filii, et Spiritûs Sancti.

In nomine Patris, et Filii, et Spiritûs Sancti.

Et imponit manum super Electum aut Electam, et dicit in numero singulari; nisi plures fuerint, tunc imponit manum super singulos, ac dicit sequentem orationem et exorcismum in numero multitudinis et in genere proprio.

OREMUS.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, Deus, qui Moysi famulo tuo in monte Sinai apparuisti, et filios Israël de terra AEgypti eduxisti, deputans eis Angelum pietatis tuae, qui custodiret eos die ac nocte: te quaesumus Domine, ut mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui similiter custodiat et hunc famulum tuum N. et perducat eum ad gratiam Baptismi tui. Per Christum Do-

OREMUS.

Deus coeli, Deus terrae, Deus Angelorum, Deus Archangelorum, Deus Patriarcharum, Deus Prophetarum, Deus Apostolorum, Deus Martyrum, Deus Confessorum, Deus Virginum, Deus omnium bene viventium: Deus, cui omnis lingua confitetur, et omne genu flectitur coelestium, terrestrium et infernorum: te invoco, Domine, super hanc famulam tuam N. ut eam custodire et perducere digneris ad gratiam Baptismi tui. Per Chri-

minum nostrum. ℟. Amen.

stum Dominum nostrum. ℟. Amen.

EXORCISMUS.

Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus et Spiritui Sancto: recede ab hoc famulo Dei N. quia istum sibi Deus, et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, fontemque Baptismatis vocare dignatus est: et hoc signum sanctae Crucis ✠, quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus et Spiritui Sancto: recede ab hac famula Dei N. quia istam sibi Deus, et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, fontemque Baptismatis vocare dignatus est: et hoc signum sanctae Crucis ✠, quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Item super unum, vel unam secundo dicit:

Módl się wybrany, klęknij, i mów Ojcze nasz. *Item.* Wstań, dokończ modlitwy twojéj i mów: Amen.

Electus surgens dicit: Amen.

Sacerdos Patrino dicit: Przeżegnaj go na czole: *Ad Electum:* Przybliż się. *Et Patrinus eum pollice signat in fronte, dicens:* W Imię Ojca i t. d.

Módl się wybrana, klęknij, i mów Ojcze nasz. *Item.* Wstań, dokończ modlitwy twojéj i mów: Amen.

Electa surgens dicit: Amen.

Sacerdos Patrino dicit: Przeżegnaj ją na czole. *Ad Electam:* Przybliż się. *Et Patrinus eam pollice signat in fronte, dicens:* W Imię Ojca i t. d.

Sed si Plures sint Catechumeni vel Catechumenae Sacerdos in numero plurali dicit:

Modlcie się wybrani *lub wybrane*, klęknijcie etc. *reliqua ut supra pag. 54. usque ad Orationem*, Deus Abraham, *exclusive.*

Germanicè.

Knie nieder Auserwählter, und bete das Vater unser.

Item. Steh auf, vollende dein Gebet, und sprich: Amen.

Ad Patr. Bezeichne ihn mit dem heiligen Kreuze.

Ad Elect. Nahe dich.

Patrinus. Im Namen des Vaters u. s. w.

Gallicè.

Mettez-vous à genoux et récitez le Pater etc.

Item. Levez-vous, finissez votre Oraison, et dites: Amen.

Ad Patr. Signez-le de la sainte croix.

Ad Electum. Approchez-vous.

Patrinus. Au Nom du Père etc.

Tum quoque Sacerdos eum vel eam signat in fronte, dicens. In nomine Patris etc.

Deinde Sacerdos imponit manum super Electum, vel super singulos Electos, si plures sint, et dicit sequentem Orationem et exorcismum in numero singulari, si unus sit Electus, vel in plurali, si sint plures:

OREMUS.

Deus immortale praesidium omnium postulantium, liberatio supplicum, pax rogantium, vita credentium, resurrectio mortuorum, te invoco super hunc fa-

Deinde Sacerdos dicit in numero singulari, si una sit Electa, vel in plurali si plures sint, sequentem Orationem:

OREMUS.

Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, Deus, qui Moysi famulo tuo in monte Sinai apparuisti, et filios Israel de terra AEgypti eduxisti, deputans eis Angelum pietatis tuae, qui custodiret eos die ac nocte: te quaesumus

mulum tuum N. qui Baptismi tui donum petens, aeternam consequi gratiam spirituali regeneratione desiderat: accipe eum Domine, et quia dignatus es dicere: petite et accipietis, quaerite et invenietis: pulsate et aperietur vobis: petenti praemium porrige, et januam pande pulsanti, ut aeternam coelestis lavacri benedictionem consecutus, promissa tui muneris regna percipiat. Qui cum Patre, et Spiritu Sancto vivis, et regnas Deus in saecula saeculorum. ℟. Amen.

EXORCISMUS.

Audi maledicte satana, adjuratus pernomen aeterni Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi Domine, ut mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui similiter custodiat et hanc famulam tuam N. et perducat eam ad gratiam Baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Item super unam tertio dicit:

Módl się wybrana, klęknij i mów: Ojcze nasz.

Et electa genuflectens orat, et dicit: Pater noster, *usque ad haec verba inclusive.* Sed libera nos a malo. *Tum Sacerdos subjungit:*

Wstań, dokończ modlitwy twojéj i mów: Amen.

Et Electa surgens dicit. Amen.

Sacerdos dicit Patrino: Przeżegnaj ją na czole.

Filii ejus, cum tua victus invidia tremens gemensque discede; nihil tibi sit commune cum servo Dei N. jam coelestia cogitante, renuntiaturo tibi et saeculo tuo, et beatae immortalitati victuro. Da igitur honorem advenienti Spiritui Sancto, qui ex summa coeli arce descendens, proturbatis fraudibus tuis, divino fonte purgatum pectus, sanctificatum Deo templum, et habitaculum perficiet, ut ab omnibus penitus noxiis praeteritorum criminum liberatus servus Dei, gratias perenni Deo referat semper, et benedicat nomen sanctum ejus in saecula saeculorum. ℞. Amen.

Item Super unum tertio dicat:

Módl się wybrany,

Et ad Electam dicit. Przybliż się.

Et Patrinus pollice signat eam in fronte, dicens.

W Imie Ojca i t. d.

Tum quoque Sacerdos facit crucem in fronte ejus dicendo: In nomine Patris etc.

Sed si plures sint Electae dicitur:

Módlcie się wybrane, klęknijcie i mówcie: Ojcze nasz i t. d.

Et cum flectendo dixerint. Pater noster, *usque ad,* libera nos a malo, *inclusive. Tum Sacerdos dicit:* Wstańcie, dokończcie modlitwy waszéj i mówcie: Amen. *Et istae respondent:* Amen. *Et Sacerdos dicit Patrino:* Przeżegnaj je na czole. *Deinde Electis.* Przybliżcie się. *Et Patrinus pollice signat eas in fron-*

klęknij i mów: Ojcze nasz i t. d.

Et Electus genuflex. dicit: Pater etc.

Et cum oraverit usque ad: Sed libera nos a mało, *inclusive.*

Tum Sacerdos: Wstań dokończ modlitwy twojéj i mów: Amen.

Electus surgens dicit. Amen.

Sacerdos Patrino: Przeżegnaj go na czole: *Electo autem.* Przybliż się.

Et Patrinus eum pollice signat.

W Imię Ojca i t. d.

Sed si plures Electi sint Sacerdos dicat in numero plurali:

Módlcie się wybrani, klęknijcie i mówcie: Ojcze nasz.

Reliqua ut supra pag. 52. usque ad Orationem: **Deus Abraham**, *exclusive.*

te, dicens. W Imię Ojca i t. d.

Tum quoquae Sacerdos facit crucem in fronte earum, dicendo: In nomine Patris etc.

Vide hujusmodi interrogationes ac signationes germanico et gallico idiomate fol. 56.

Post hanc tertiam signationem, imponit Sacerdos manum super Electam, etsi plures sint, super singulas, et dicit juxta numerum Electarum vel in singulari numero, si una sit, aut in plurali, si plures sint, id quot sequitur:

EXORCISMUS.

Exorciso te immunde spiritus, per Patrem ✝, Filium ✝, et Spiritum ✝ Sanctum, ut exeas et recedas ab hac famula Dei N. ipse tibi impe-

Vide hujusmodi interrogationes ac signationes germanico ac gallico idiomate fol 60.

Tum quoque Sacerdos facit Crucem in fronte illius, dicens.

In Nomine Patris et Filii et Spiritus S.

Deinde imponit manum super eum dicens:

EXORCISMUS.

Exorciso te immunde spiritus: in nomine Patris ✠, et Filii ✠, et Spiritus ✠ Sancti, ut exeas et recedas ab hoc famulo Dei N. ipse enim tibi imperat maledicte damnate, qui pedibus super mare ambulavit, et Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam etc. *vide p. 55.*

rat maledicte, damnate, qui caeco nato oculos aperuit, et quatriduanum Lazarum de monumento suscitavit. Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, et da honorem Deo vivo et vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus et Spiritui Sancto; et recede ab hac famula Dei N. quia istam sibi Deus, et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam, fontemque Baptismatis vocare dignatus est: et hoc signum Sanctae crucis ✠, quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Haec, quae sequuntur usque ad finem, dicuntur super utrumque sexum in genere proprio.

Sacerdos imponit manum super caput Electi aut Electae, et si plures sint super capita singulorum, et dicit vel in numero singulari si unus aut una sit, vel in plurali, si plures fuerint, id quod sequitur:

Æternam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine Sancte Pater omnipotens, aeterne Deus, auctor luminis et veritatis, super hunc famulum tuum *vel hanc famulam tuam,* ut digneris eum, *vel eam*, illuminare, lumine intelligentiae tuae, munda eum, *vel eam*, et sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus, *vel digna,* efficiatur accedere ad gratiam Baptismi tui, teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut aptus *vel apta* sit ad percipiendam gratiam tuam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

His peractis, Sacerdos sinistra manu apprehendens dextram Electi vel Electae prope brachium, vel ei porrigens extremam partem stolae, introducit eum vel eam in Ecclesiam, dicens:

Polonice.

N. Wnijdź do Kościoła Bożego Świętego, abyś od Pana Jezusa Chrystusa wziął *lub wzię-*

ła błogosławieństwo niebieskie, i miał *lub miała* część z Nim, i z Świętemi Jego. ℟. Amen.

Si plures fuerint, dicat in numero plurali.

Wnijdźcie do Kościoła Bożego, i t. d.

Et introducit eos easque ut supra.

Germanice.

N. Gehe ein in die heilige Kirche Gottes, um den himmlischen Segen vom Herrn Jesu Christo zu empfangen, und mit Ihm und seinen Heiligen Theil zu nehmen. ℟. Amen.

Gallice.

N. Entrez dans la sainte eglise de Dieu, pour récevoir la bénediction céléste du Seigneur Jesus-Christ, et avoir votre part avec lui et ses saints. ℟. Amen.

Electus aut Electa introductus vel introducta in Ecclesiam procumbit. seu prosternit se in pavimento et adorat. Deinde surgit, et Sacerdos imponit manum super caput ejus, et Electus aut Electa cum eo recitat Symbolum Apostolorum, et Orationem Dominicam.

Ita etiamsi plures fuerint, omnes surgunt, et simul recitant:

Polonice.

Wierzę w Boga Ojca Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi. I w Jezusa Chrystusa

Syna jego jedynego Pana naszego. Który się począł z Ducha świętego, narodził się z Maryi Panny. Umęczon pod Pontskim Pilatem, ukrzyżowan umarł i pogrzebion. Zstąpił do piekłów, trzeciego dnia zmartwychwstał. Wstąpił na niebiosa siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego. Ztamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Wierzę w Ducha świętego, Swięty Kościół powszechny, świętych obcowanie, grzechow odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie. Żywot wieczny. Amen.

Ojcze nasz, któryś jest w niebie. Święć się Imie Twoje. Przyjdź królestwo twoje. Bądź wola twoja, jako w niebie tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wwodź nas na pokuszenie, ale nas zbaw odezłego. Amen.

Germanice.

Ich glaube an Gott den Vater, den allmächtigen Schöpfer Himmels und der Erde. Und an Jesum Christum, seinen einigen Sohn, unsern Herrn. Der empfangen ist von dem heiligen Geiste, geboren aus Maria der Jungfrau. Gelitten unter Pontio Pilato, gekreuziget, gestorben und begraben. Abgestiegen zu der Hölle. Am dritten Tage wieder auferstanden von

den Todten. Aufgefahren in den Himmel, er sitzt zur rechten Hand Gottes des allmächtigen Vaters. Von dannen er kommen wird zu richten die Lebendigen und die Todten. Ich glaube an den heiligen Geist. Eine heilige, allgemeine, christliche Kirche. Gemeinschaft der Heiligen. Ablass der Sünden. Auferstehung des Fleisches. Und ein ewiges Leben. Amen.

Vater unser, der Du bist im Himmel. Geheiliget werde dein Name. Zukomme uns dein Reich. Dein Wille geschehe wie im Himmel also auch auf Erden. Gieb uns heute unser tägliches Brod. Und vergieb uns unsere Schulden, als auch wir vergeben unsern Schuldigern. Und führe uns nicht in Versuchung sondern erlöse uns von dem Uebel. Amen.

Gallice.

Je crois en Dieu le Père tout puissant, Créateur du ciel et de la terre, et en Jesus-Christ son Fils unique, notre Seigneur: qui a été conçu du Saint-Esprit, né de la vierge Marie, a souffert sous Ponce Pilate, a été crucifié, mort et enseveli, est descendu aux enfers, et le troisième jour est resuscité des morts: il est monté aux cieux, est assis à la droite de Dieu le Père tout-puissant, d'où il viendra juger les vivans et les morts. Je crois au Saint-Esprit, la sainte église catholique, la

communion des Saints, la rémission de péchés, la resurrection de la chair, la vie éternelle. Ainsi soit-il.

Notre Père, qui êtes dans les cieux, que votre nom soit sanctifié, que votre royaume nous soit donné, que votre volonté soit faite en la terre comme au ciel: donnez-nous aujourd'hui notre pain quotidien, et nous pardonnez nos offenses, comme nous pardonnons à ceux, qui nous ont offensés, et ne nous induisez point en tentation, mais delivrez-nous du mal. Ainsi soit-il.

Tunc rursus Sacerdos imponat manum super caput Electi vel Electae et dicit in numero singulari. Si vero plures fuerint, imponit manum super capita singulorum ac dicit in numero multitudinis et in genere suo sequentem Exorcismum.

EXORCISMUS.

Nec te latet satana, imminere tibi paenas, imminere tibi tormenta, imminere tibi diem judicii, diem supplicii sempiterni, diem, qui venturus est velut clibanus ardens, in quo tibi, atque universis angelis tuis praeparatus sempiternus erit interitus. Proinde damnate, atque damnande, da honorem Deo vivo et vero; da honorem Jesu Christo Filio ejus; da honorem Spiritui Sancto Paraclito, in cujus

nomine atque virtute praecipio tibi, quicunque es, spiritus immunde, ut exeas et recedas ab hoc famulo *vel famula* Dei N. quem *vel quam* hodie idem Deus et Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam et benedictionem, fontemque baptismatis dono vocare dignatus est, ut fiat ejus templum per aquam regenerationis in remissionem omnium peccatorum. In nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Postea Sacerdos pollice accipit de saliva oris sui, et tangit aures et nares Electi vel Electae: tangendo vero aurem dextram et sinistram, dicat:

Ephpheta, quod est adaperire.

Deinde tangendo nares dicat:

In odorem suavitatis et *subdit:*

Tu autem effugare diabole; appropinquabit enim judicium Dei.

Deinde interrogat Electum aut Electam:

Polonice.

Sac. Jak ci imie? *Cat.* ℟. N.
N. Odrzekasz się szatana?
℟. Odrzekam się.
I wszystkich spraw jego?
℟. Odrzekam się.

I wszelkiéj pychy jego?
℟. Odrzekam się.

Germanice.

Sac. Wie heisst du?
Cat. N.
Sac. N. Widersagst du dem Teufel?
Cat. ℟. Ja, ich widersage.
Sac. Und allen seinen Werken?
Cat. ℟. Ja, ich widersage.
Sac. Und aller seiner Hoffahrt?
Cat. ℟. Ja, ich widersage.

Gallice.

Sac. Quel est votre nom?
Cat. N.
Sac. N. Renoncez-vous à Sathan?
Cat. J'y renonce *v.* Oui.
Sac. Renoncez-vous à toutes ses oeuvres?
Cat. J'y renonce. *v.* Oui.
Sac. Renoncez-vous à toutes ses pompes?
Cat. J'y renonce. *v.* Oui.

Tunc Sacerdos intingit pollicem dextrae manus in Oleo sancto Catechumenorum, et inungit Electum, vel Electam primum in pectore, deinde inter scapulas in modum Crucis, dicens:

Ego te linio Oleo salutis ✠, in Christo Jesu Domino nostro, in vitam aeternam. ℟. Amen.

℣. Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo.

Mox bombacio, vel re simili tergit pollicem et loca inuncta, et subjungit dicens:

Exi immunde spiritus, et da honorem Deo vivo et vero. Fuge immunde spiritus, et da locum Jesu Christo Filio ejus. Recede immunde spiritus, et da locum Spiritui Sancto Paraclito.

Quando plures sunt Electi aut Electae idem fit circa singulos eorum. Et ducitur Electus vel Electa ad baptisterium: ubi si ob aliquam causam non habeatur, sive praeparata non fuerit aqua baptismalis, fiat benedictio fontis, ut infra ponitur, et cum fuerit prope fontem, Sacerdos interrogat:

Polonice.

Sac. Jak ci imie? *Cat.* ℟. N.

Sac. Wierzysz w Boga Ojca Wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi?

Cat. ℟. Wierzę.

Sac. Wierzysz w Jezusa Chrystusa Syna jego jedynego Pana naszego narodzonego i umęczonego? *Cat.* ℟. Wierzę.

Sac. Wierzysz w Ducha Świętego, święty Kościoł powszechny, świętych obcowanie, grzechow odpuszczenie, ciala zmartwychwstanie, żywot wieczny?

Cat. ℟. Wierzę.

Sac. Iterum interrogat dicens: Czego żądasz?

Cat. ℟. Chrztu.

Sac. Chcesz być ochrzczony?

Cat. ℟. Chcę.

Germanicè.

Sac. Wie heisst du?

Cat. ℟. N.

Sac. N. Glaubst du an Gott den Vater, den allmächtigen Schöpfer Himmels und der Erde?

Cat. ℟. Ja, ich glaube.

Sac. Glaubst du auch an Jesum Christum, seinen einigen Sohn, unsern Herrn, der geboren ist, und gelitten hat?

Cat. ℟. Ja, ich glaube.

Sac. Glaubst du an den heiligen Geist, eine, heilige, allgemeine, christliche Kirche, die Gemeinschaft der Heiligen, Vergebung der Sünden, Auferstehung des Fleisches, ein ewiges Leben?

Cat. Ja, ich glaube.

Sac. Was begehrest du?

Cat. Die Taufe.

Sac. N. Willst du getauft werden?

Cat. Ja, ich will.

Gallice.

Sac. Quel est votre nom?

Cat. N.

Sac. Croyez-vous en Dieu le Père tout-puissant, Créateur du ciel et de la terre?

Cat. J'y crois. *v.* Oui.

Sac. Croyez-vous en Jésus Christ son Fils unique notre Seigneur, qui est né et qui à souffert?

Cat. J'y crois. *v.* Oui?

Sac. Croyez-vous au Saint-Esprit, la Sainte Eglise Catholique, la Communion des Saints, la rémission des péchés, la resurrection de la chair, et la vie éternelle?

Cat. J'y crois. *v.* Oui.

Sac. Que demandez-vous?

Cat. Le baptême.

Sac. N. Voulez-vous être baptisé.

Cat. Je le veux.

Tunc Patrino, vel Matrina, vel utroque (si ambo admittantur) admota manu, tenente seu tangente Electum, vel Electam, aperto capite, et laxatis à collo vestibus inclinatum, Sacerdos vasculo vel urceolo haurit aquam baptismalem de fonte, et cum ea sub trina supra caput in modum Crucis infusione baptiset Electum, seu Electam, in nomine Sanctae Trinitatis, sic dicens:

N. Ego te baptiso in nomine Patris ✝, *(fundat primo)* et Filii ✝, *(fundat secundo)* et Spiritûs ✝ Sancti *(fundat tertio).*

Si aqua, quae ex capite baptisati defluit, non dilabitur in Sacrarium baptisterii, reci-

piatur in subjecta aliqua pelvi, et in illud postmodum projiciatur. Cum plures sunt Electi, singillatim singuli interrogantur et baptisantur, ut supra. Si sunt mares et feminae, primum mares deinde feminae. Verum si probabiliter dubitetur, an electus vel electa fuerit alias baptisatus, dicat Sacerdos:

Si non es baptisatus, ego te baptiso: in nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus ✝ Sancti.

Deinde Sacerdos intingat pollicem dextrum in Sacrum Chrisma, et perungat verticem Electi vel Electae in modum crucis, dicens:

Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua et Spiritu Sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum; ipse te liniat Chrismate salutis ✝ in eodem Christo Jesu Domino nostro in vitam aeternam. ℟. Amen.

℣. Pax tecum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

Tunc bombacio vel re simili pollicem tergit, et imponit capiti Electi aut Electae Chrismale, seu candidum linteolum, et dat illi vestem candidam, dicens:

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam aeternam. ℟. Amen.

Et Electus deponit priores vestes, et induitur novis albi coloris, vel saltem exteriore

candida, quam à Sacerdote accipit. Postea dat ei Sacerdos cereum seu candelam accénsam in manu dextra, dicens:

Accipe lampadem ardentem et irreprehensibilis custodi Baptismum tuum, serva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei in aula coelesti, in vitam aeternam. ℟. Amen.

Ipse vero Neophytus eundem cereum accensum manibus teneat usque in finem, praeterquam dum confirmatur.

In Ecclesiis autem, ubi Baptismus fit per mersionem, sive totius corporis, sive capitis tantum, Sacerdos accipiat electum per brachia prope humeros, et superiore parte corporis nudatum, reliqua honeste contectum, ter illum, vel caput ejus mergendo, et toties elevando, baptiset sub trina mersione, Sanctam Trinitatem semel tantum sic invocando:

Ego te baptiso, in nomine Patris ✝, *mergat semel*, et Filii ✝, *mergat iterum*, et Spiritus Sancti ✝, *mergat tertio.*

Patrino, vel Matrina, vel utroque eum tenente, vel tangente.

Et cum Electus surrexerit de fonte, Patrinus vel Matrina, cum linteo in manibus suscipit eum de manu Sacerdotis, et Sacerdos intincto pollice dextro in Sacro Chrismate, illum in vertice in modum Crucis perungit dicens: **Deus Omnipotens Pater Domini nostri Jesu Christi etc:** *ut supra. Deinde Sacerdos*

imponit capiti ejus linteolum seu Chrismale, et dat ei vestem candidam, dicens: **Accipe vestem candidam etc.** *ut supra.*

Et statim praedicto linteo abstergitur, et in loco semoto vestitur novis et albis vestibus, et exteriore candida, quam accepit.

Postea dat ei Sacerdos candelam accensam in dextra manu, dicens: **Accipe lampadem etc:** *ut supra. Eodem modo si plures fuerint, fit super singulis.*

Postea dicit: N. Vade in pace, et Dominus sit tecum. ℟. Amen.

Si adsit Episcopus, qui id legitime praestare possit, ab eo Neophyti Sacramento Confirmationis initiantur: deinde si hora congruens fuerit, celebratur Missa, cui Neophyti intersunt, et Sanctissimam Eucharistiam devote suscipiunt.

Si vero ob baptisandorum multitudinem (ut in India et novo Orbe quandoque contingit) in singulorum Baptismo praescripti ritus adhiberi non possunt, tunc vel pluribus simul adhibeantur; vel si urget necessitas, omittantur.

ORDO

Supplendi omissa super baptisatum,

Cum urgente mortis periculo, vel alia cogente necessitate, sive parvulus, sive adultus, sacris praecibus ac caeremoniis praetermissis, fuerit baptisatus; ubi convaluerit, vel cessaverit periculum, et ad Ecclesiam delatus fuerit, omissa omnia suppleantur: idemque ordo ac ritus servetur, qui in Baptismo parvulorum (si fuerit parvu-

lus) seu adultorum (si fuerit adultus) praescriptus est. Excepto quod interrogatio, an velit baptisari, formaque baptismi et ablutio pretermittuntur, et quaedam Orationes et exorcismi, suo quique loco immutati, *ut infra* dicuntur.

Sacerdos igitur antequam immittat sal in os baptisati, manum super caput ejus imponens, dicit:

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi! respicere digneris super hunc famulum tuum, N. quem dudum ad rudimenta fidei vocare dignatus es; omnem caecitatem cordis ab eo expelle, disrumpe omnes laqueos satanae, quibus fuerat colligatus: aperi ei, Domine januam pietatis tuae, ut signo sapientiae tuae imbutus, omnium cupiditatum faetoribus careat, et ad suavem odorem praeceptorum tuorum laetus tibi in Ecclesia tua deserviat, et proficiat de die in diem, ut idoneus sit frui gratia Baptismi tui quem suscepit, salis percepta medicina. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde posteaquam modicum salis immisit in os baptisati, dicens:

Accipe sal sapientiae propitiatio sit tibi in vitam aeternam. ℟. Amen.

OREMUS.

Deus Patrum nostrorum, Deus universae conditor veritatis, te supplices exoramus! ut hunc

famulum tuum N. respicere digneris propitius, et hoc pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quominus cibo expleatur caelesti, quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens, et quem ad novae regenerationis lavacrum perduxisti, quaesumus Domine! ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum aeterna praemia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Post haec, facto signo Crucis in fronte baptisati dictisque illis verbis:

Et hoc signum Crucis ✠ quod nos fronti ejus damus, tu maledicte diabole! nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Manu super caput ejus imposita, dicit:

Æternam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine Sancte Pater omnipotens aeterne Deus, auctor luminis et veritatis! super hunc famulum tuum N. ut digneris eum illuminare lumine intelligentiae tuae: munda eum, et sanctifica, da ei scientiam veram, ut dignus sit frui gratia Baptismi tui, quem suscepit: teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam, ut aptus sit ad re-

tinendam gratiam baptismi tui. Per Christum Dominum noštrum. ℟. Amen.

In Baptismo autem adultorum, praeter illa, quae supra notata sunt, quando suplentur omissa, haec mutari debent: primum in Exorcismo: Audi maledicte satana, *ubi dicitur* (habitaculum perficiat) *dicatur*, habitaculum perfecit. *Deinde in Exorcismo:* Nec te latet; *ubi dicitur*, ut fiat; *dicatur*, ut fieret.

RITUS SERVANDUS

Cum Episcopus Baptisat.

Si Episcopus, vel S. R. E. Cardinalis, parvulos vel adultos baptisare voluerit: parantur, et servantur omnia; ut superius de ordine baptismi dictum est, atque haec, praeter ea, quae infra notantur.

Adsint Capellani, vel allii Presbyterii, et Clerici superpelliceis induti, qui ei assistent ac ministrent.

Ipse vero super rochetum, sive superpelliceum, si est regularis, accipiat albam, et cingulum, et stolam, et pluviale violacei coloris, ac mitram: atque ita paratus cum ministris procedat ad Baptismi ministerium Et dum interrogat; *N. Quid petis ab Ecclesia Dei;* ac dum facit reliquas interrogationes, sedet cum mitra; cum vero exsufflat dicendo: *Exi ab eo immunde spiritus;* surgit cum mitra. Rursus sedet, cum signat Catechumenum signo Crucis in fronte, et in pectore; vel dicit: *Accipe signum Crucis etc.* et cum dicit Orationes, quae praecedunt, vel sequuntur benedictionem salis, surgit deposita mitra similiter cum ipsum sal benedicit. Cum autem sal benedictum: immittit in os baptisandi, mitram accipit, et sedet. Cum vero legit Exorcismos, et dum saliva aures, et nares Catechumeni tangens; dicit: *Ephpheta;* ac dum introducit eum in Ecclesiam, stat cum mitra: cum autem dicit: *Credo in Deum Patrem etc. et Pater noster*, super Ca-

techumenum, stat sine mitra. Sed cum nomen quaerit, et interrogat, *Abrenuntias satanae etc.* et baptisandum Oleo sacro in pectore, et inter scapulas inungit, sedet cum mitra; quo facto accipit stolam, et pluviale album. Et cum rursus interrogat de fide: *Credis in Deum etc. Vis baptisari etc.* et cum baptisat per infusionem, sedet cum mitra. Si vero baptisat per immersionem, mitram retinens stare debet. Cum demum Chrismate verticem baptisati linit, et dat ei vestem candidam, et candelam accensam, ac dicit: *Vade in pace etc.* sedet cum mitra.

Si autem Pontifex, quemquam à Presbytero jam catechisatum, tantum baptisare voluerit, sic paratus vestibus albis incipiat, postquam ad Baptisterium deventum fuerit, dicens: *Quo nomine vocaris?* Respondet: N. Episcopus interrogat: *N. Credis in Deum Patrem Omnipotentem etc.* et prosequitur usque in finem, juxta Ordinem Baptismi, *ut supra.*

BENEDICTIO.

Fontis Baptismi extra Sabatum Paschae, et Pentecostes, cum aqua consecrata non habetur.

Primum lavatur et mundatur vas Baptisterii, deinde limpida aqua repletur. Tum Sacerdos cum suis Clericus, vel etiam aliis Presbyteriis, cruce et duobus cereis praecedentibus, ac thuribulo, et incenso, et cum vasculis Chrismatis, et olei Catechumenorum, descendit ad fontem, et ibi, vel ante altare Baptisterii, dicit Litaniam ordinariam prout habetur post Septem Psalmos Poenitentiales.

Et ante vers: Ut nos exaudire digneris, *dicat et secundo repetat sequentem versum:* ut fontem istum ad regenerandam tibi novam prolem, benedicere ✠, et consecrare ✠, digneris. ℟. Te rogamus audi nos.

Potest etiam dici Litania brevior, ut in Missali Sabbato Sancto; *et dicto ultimo* Kyrie eleison. *Sacerdos dicat* Pater noster, et Credo in unum Deum etc. *omnia clara voce: quibus finitis dicat:*

℣. Apud te Domine, est fons vitae.
℟. Et in lumine tuo videbimus lumen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus! adesto magnae pietatis tuae mysteriis, adesto Sacramentis, et ad recreandos novos populos, quos tibi fons baptismatis parturit, spiritum adoptionis emitte; ut quod nostrae humilitatis gerendum est ministerio, virtutis tuae impleatur, effectu. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

EXORCISMUS AQUAE.

Exorciso te creatura aquae, per Deum vivum ✝, per Deum verum ✝, per Deum Sanctum ✝, per Deum, qui te in principio, verbo se-

peravit ab arida, cujus super te spiritus ferebatur, qui te de paradiso manare jussit.

Hic manu aquam dividat, et deinde de ea effundat, extra marginem fontis versus quatuor Orbis partes, prosequens.

Et quatuor fluminibus totam terram rigare praecepit: qui te in deserto amaram per lignum, dulcem fecit atque potabilem: qui te de petra produxit, ut populum, quem ex AEgypto liberaverat, siti fatigatum recrearet. Exorciso te et per Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum; qui te in Cana Galileae signo admirabili sua potentia convertit in vinum: qui super te pedibus ambulavit, et à Joanne in Jordane in te baptisatus est: qui te una cum sanguine de latere suo produxit, et discipulis suis jussit, ut credentes baptisarent in te, dicens: Ite docete omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti; ut efficiaris aqua sancta, aqua benedicta, aqua quae lavat sordes, et mundat peccata. Tibi igitur praecipio omnis spiritus immunde! omne phantasma, omne mendacium, eradicare et effugare ab hac creatura aquae; ut qui in ipsa baptisandi erunt, fiat eis fons aquae salientis in vitam aeternam, regenerans eos Deo Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, in nomine ejusdem Domini nostri Je-

su Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

OREMUS.

Domine Sancte Pater omnipotens, aeterne Deus! aquarum spiritualium sanctificator, te suppliciter deprecamur, ut ad hoc ministerium humilitatis nostrae respicere digneris, et super has aquas abluendis et purificandis hominibus praeparatas, Angelum sanctitatis emittas, quo peccatis vitae prioris ablutis, reatuque deterso, purum Sancto Spiritui habitaculum regenerati effici mereantur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum: qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

Tunc sufflet ter in aquam versus tres partes, secundum hanc figuram ✝ deinde imponit incensum in thurribulo, et fontem incensat. Postea infundens de oleo, Catechumenorum in aquam, in modum Crucis, clara voce dicit:

Sanctificetur, et faecundetur fons iste oleo salutis renascentibus ex eo in vitam aeternam: In nomine Patris ✠, et Filii ✠, et Spiritus ✠, Sancti. ℟. Amen.

Deinde infundit de Chrismate modo quo supra, dicens:

Infusio Chrismatis Domini nostri Jesu Chri-

sti, et Spiritus Sancti Paracliti, fiat in nomine Sanctae Trinitatis. ℟. Amen.

Postea accipit ambas ampulas dicti olei sancti, et Chrismatis, et de utraque simul in modum crucis infundendo, dicit:

Commixtio Chrismatis sanctificationis, et olei unctionis, et aquae baptismatis pariter fiat in nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus ✝ Sancti. ℟. Amen.

Tum deposita ampulla, dextera manu oleum sanctum et Chrisma infusum miscet cum aqua, et spargit per totum fontem. Deinde medulla panis manum tergit, et si quis baptisandus est, eum baptisat, ut supra. Quodsi neminem baptisat, statim manus abluat, et ablutio effundatur in Sacrarium.

DE SACRAMENTO

Paenitentiae.

Sanctum Paenitentiae Sacramentum, ad eos qui post Baptismum lapsi sunt, in gratiam Dei restituendos à Christo Domino institutum; eo diligentius administrandum est, quo frequentior est ejus usus, et quo plura requiruntur ad illud recte digneque tractandum, ac suscipiendum. Cum autem ad illud constituendum tria concurrant, materia, forma et minister, illius quidem remota materia sunt peccata: proxima vero sunt actus poenitentis, nempe contritio, confessio, et satisfactio. Forma autem, illa absolutionis verba; *Ego te absolvo etc.* Minister denique est Sacerdos, habens potestatem absolvendi, vel ordinariam, vel delegatam. Sed si periculum

mortis immineat, approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest à quibuscunque censuris, et peccatis absolvere. In ejus ministro requiritur etiam bonitas, scientia, atque prudentia, cum sigillo secretae confessionis sub exacto perpetuoque silentio Quibus et aliis, ad id opportunis, ut optime sint instructi, omni studio curare debent Confessarii.

Imprimis meminerit Confessarius, se judicis, pariter et medici personam sustinere, ac Divinae justitiae simul et misericordiae ministrum à Deo constitutum esse, ut tanquam arbiter inter Deum et homines, honori Divino, et animarum saluti consulat.

Ut ergo recte judicare queat, discernens inter lepram et lepram, et tanquam peritus medicus animarum morbus prudenter curare, et apta cuique remedia applicare sciat; quantam potest maximam ad id scientiam, atque prudentiam, tum assiduis ad Deum precibus, tum ex probatis authoribus, praesertim è Catechismo Romano; et prudenti consilio peritorum, studeat sibi, comparare.

Sciat casus et censuras Sedi Apostolicae, et Ordinario suo reservatas, et suae cujusque Ecclesiae constitutiones; easque diligenter observet

Deinde hujus Sacramenti doctrinam omnem recte nosse studebit; et alia ad ejus rectam administrationem necessaria. Atque in hoc ministerio ita procedat, ut infra praescribitur.

ORDO MINISTRANDI

Sacramentum Paenitentiae.

Sacerdos ad audiendam Confessionem vocatus, promptum facilemque se praebeat: ac priusquam ad audiendum accedat, si tempus suppetat, ad hoc ministerium recte sancteque obeundem, divinum auxilium piis precibus implorabit.

In Ecclesia, non autem in privatis aedibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quae cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco praestare.

Habeat in Ecclesia sedem confessionalem, in qua sacras Confessiones excipiat: quae sedes patenti, conspi-

cuo, et apto Ecclesiae loco posita, crate perforata inter paenitentem et Sacerdotem sit instructa.

Superpelliceo et stola violacei coloris utatur, prout tempus vel locorum feret consuetudo.

Poenitens, si opus fuerit, admoneatur ut qua decet humilitate mentis, et habitus accedat, et flexis genibus signo Crucis se muniat.

Mox Confessarius inquirat de illius statu (nisi aliter notus fuerit) et quam pridem sit confessus, et an impositam poenitentiam adimpleverit; num rite, atque integre alias confessus fuerit; num conscientiam suam, ut debet, prius diligenter discusserit.

Quod si poenitens aliqua censura, vel casu reservato sit ligatus, à quo ipse non possit absolvere, non absolvat; nisi prius obtenta facultate à Superiore.

Si vero Confessarius, pro personarum qualitate, cognoverit poenitentem ignorare Christianae fidei rudimenta; si tempus suppetat, eum breviter instruat de articulis fidei, et aliis ad salutem cognitu necessariis, et ignorantiam ejus corripiat illumque admoneat, ut ea postmodum diligentius addiscat.

Tum poenitens confessionem generalem, latina vel vulgari lingua dicat, scilicet, *Confiteor etc.* vel saltem utatur his verbis: *Confiteor Deo omnipotenti, et tibi pater.* Peccata sua exinde confiteatur, adjuvante quotiescunque opus fuerit, Sacerdote; qui confitentem non reprehendet, nisi finita, ut dicetur, Confessione; neque iterpellabit, nisi opus fuerit aliquid melius inteligere proinde fiduciam ei praebeat, et humaniter suggerat, ut omnia peccata sua rite et integre confiteatur, remota stulta ista quorumdam verecundia, qua praepediti, suadente diabolo, peccata confiteri non audent.

Si poenitens numerum, et species, et circumstantias peccatorum explicatu necessarias non exprescrit, eum Sacèrdos prudenter interroget.

Sed caveat, ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, praesertim juniores utriusque sexus, vel alios, de eo, quod ignorant, imprudenter interrogans ne scandalum patiantur, indeque peccare discant.

Demum, audito Confessione, perpendens peccatorum, quae ille admisit, magnitudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate ac poenitentis conditione, oppor-

tunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibebit, et ad dolorem et contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet.

Postremo salutarem et convenientem satisfactionem, quantum spiritus et prudentia suggesserit, injungat, habita ratione status, conditionis, sexus, et aetatis, itemque dispositionis poenitentium. Videatque, ne pro peccatis gravibus levissimas poenitentias imponat, ne si forte peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id vero ante oculos habeat, ut satisfactio non sit tantum ad novae vitae remedium, et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum castigationem.

Quare curet, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis poenitentias injungat, velut avaris eleemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia. Rarius autem vel serius confitentibus, vel in peccata facile recedentibus, utilissimum fuerit consulere, ut saepe, puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur, et si expediat, communicent.

Poenitentias pecuniarias sibi ipsis Confessarii non applicent, neque à poenitentibus quidquam tamquam ministerii sui praemium petant vel accipiant.

Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam poenitentiam non imponant.

Videat autem diligenter Sacerdos, quando et quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio, ne absolvat eos qui talis beneficii sunt incapaces: quales sunt qui nulla dant signa doloris, qui odia et inimicitias deponere, aut aliena si possunt, restituere, aut alio modo peccata derelinquere, et vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, et scandalum tollant: neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt Superioribus reservata.

Si vero quis confiteatur in periculo mortis constitutus, absolvendus est ab omnibus peccatis et censuris, quantumvis reservatis; (cessat enim tunc omnis reservatio); sed prius, si potest, cui debet, satisfaciat: ac si periculum evaserit, et aliqua ratione Superiori, a quo

alias esset absolvendus, se sistere teneatur, cum primum poterit, coram eo se sistat, quidquid debet praestiturus.

Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox et loquela aegro deficiant nutibus et signis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata poenitentis cognoscere, quibus utcumque vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.

Meminerit porro Sacerdos, aegris non esse injungendam gravem aut laboriosam poenitentiam; sed indicendam tantum illam, quam si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxta gravitatem morbi, aliqua oratione, aut levi satisfactione imposita, et acceptata absolvantur, prout opus fuerit.

Absolutionis Forma.

Cum igitur poenitentem absolvere voluerit, injuncta ei prius, et ab eo acceptata salutari poenitentia, primo dicit:

Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam aeternam. Amen.

Deinde dextera versus poenitentem elevata dicit:

Indulgentiam, absolutionem, et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens et misericors Dominus. Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, et interdicti, in quantum possum et tu indiges. *Deinde:* Ego te absolvo à peccatis tuis,

in nomine Patris ✝, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Si poenitens sit laicus, omittitur verbum suspensionis.

Passio Domini nostri Jesu Christi, merita beatae Mariae Virginis, et omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, et mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiae, et praemium vitae aeternae. Amen.

In confessionibus autem frequentioribus, et brevioribus, omitti potest, Misereatur etc. *et satis erit dicere:* Dominus noster Jesus Christus, etc. *ut supra, usque ad illud,* Passio Domini nostri etc.

Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit.

Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis, in nomine Patris ✝, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

De absolutione ab excommunicatione in foro exteriori.

Si potestas absolvendi ab excommunicationis sententia Sacerdoti commissa fuerit à Superiore, et in mandato certa forma sit praescripta, illa omnino servanda est: si vero in mandato seu commissione dicitur: *In forma Ecclesiae consueta absolvat:* haec servanda sunt.

Primo, ut excommunicatus ei, ob cujus offensam in excommunicationem incurrit, prius, si potest, satisfaciat. Quod si tunc non possit, sufficientem cautionem praebeat, aut saltem, si eam praestare non potest, juret se, cum primum poterit, satisfacturum.

Secundo, si crimen ob quod in excommunicationem incidit, sit grave, juramentum ab eo exigatur de parendo mandatis Ecclesiae, quae illi fient pro tali causa: ac praecipue, ne deinceps delinquat contra illum Canonem, vel Decretum, contra quod faciendo, censuram incurrit.

Denique hunc absolvendi ritum observabit.

Poenitentem coram se utroque genuflexo, in humero, si vir fuerit, usque ad camisiam exclusive denudato, virga aut funiculis sedens leviter percutit, dicendo totum Psal: *Miserere mei Deus etc* cum *Gloria Patri etc.*

Deinde surgit, et aperto capite dicit:

Kyrie eleison Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster etc.
℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvum fac servum tuum, *vel* ancillam tuam Domine.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo, *vel* in ea.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Esto ei Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum, quem excommunicatio-

nis sententia constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Mox sedet, et cooperto capite dicit:

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego authoritate ipsius, et Sanctissimi Domini nostri Papae N. Reverendissimi Episcopi N. (*vel talis Superioris*) mihi comissa, absolvo te à vinculo excommunicationis, quam incurristi, (*vel incurrisse declaratus es*) propter tale factum, *vel* casum, etc. et restituo te communioni, et unitati fidelium et sanctis Sacramentis Ecclesiae, in nomine Patris ✝, et Filii, et Spiritus Sancti.

Quod si Sacerdoti nulla sit a Superiore praescripta forma, nec sibi mandatum, ut in forma Ecclesiae communi, vel consueta absolvat, tunc nihilominus pro rei gravitate praedictam caeremoniam, et preces adhibeat; at vero si res non fuerit adeo gravis, absolvere poterit dicens:

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, et ego authoritate ipsius et Sanctissimi Domini nostri Papae (*si à Papa fuerit delegatus*) *vel* Reverendissimi Episcopi N. *vel talis Superioris*, mihi concessa absolvo te, etc. *ut supra.*

In foro autem interiori, Confessarius habens facultatem absolvendi excommunicatum, absolvat juxta formam communem supra praescriptam in absolutione Sacramentali.

Ritus absolvendi excommunicatum jam mortuum.

Si quis excommunicatus ex hac vita decedens, dederit signum contritionis: ne Ecclesiastica careat sepultura, sed Ecclesiae suffragiis, quatenus fieri potest, adjuvetur, absolvi potest hoc modo.

Si corpus nondum sepultum fuerit, verberetur et absolvatur, *ut infra:* deinde absolutum in loco sacro sepeliatur.

Si vero fuerit sepultum in loco profano, si commode fieri poterit, exhumabitur, et eodem modo verberabitur, et post absolutionem, in loco sacro sepelietur; sed si comode exhumari non potest, locus sepulturae verberetur, postea absolvatur.

Quod si in loco sacro sit sepultus, non exhumabitur, sed verberabitur sepulchrum Dum autem corpus, sive sepulturam verberat. Sacerdos dicat Antiph: ***Exultabunt Domino ossa humiliata.*** Psal. ***Miserere mei etc.***

Quo facto absolvatur, dicendo:

Auctoritate mihi concessa, ego te absolvo à vinculo excommunicationis, quam incurristi (*vel* incurrisse declaratus es propter tale factum, et restituo te communioni fidelium, in nomine Patris ✝, et Filii, et Spiritus Sancti. A.

Deinde dicatur Psal: De profundis, *in fine.*

℣. Requiem aeternam dona ei Domine.

℟. Et lux perpetua luceat ei.

Kyrie eleison Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster etc.
℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animam ejus.
℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Da, quaesumus, Domine! animae famuli tui, quem excommunicationis sententia constrinxerat, refrigerii sedem, quietis beatitudinem, et superni luminis claritatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

De modo absolvendi a suspensione, vel ab interdicto, extra vel intra Sacramentalem Confessionem.

Si Sacerdoti sit commissa facultas absolvendi aliquem à suspensione, vel interdicto, quamvis nulla verba sint praecipue determinata, uti poterit hac formula. Poenitens dicat: Confiteor Deo etc.

Sacerdos: Misereatur tui, etc. Indulgentiam, etc.

Auctoritate mihi ab N. tradita, ego absol-

vo te à vinculo suspensionis (*vel* interdicti) quam (*vel* quod) propter tale factum (*vel* causam, incurristi (*seu* incurrisse declaratus es) in nomine Patris ✠, et Filii, et Spiritus Sancti. A.

Si vero Confessario, sive in foro conscientiae, sive extra, data est potestas dispensandi super irregularitate, tunc postquam absolverit à peccatis, addat consequenter.

Et eadem auctoritate dispenso tecum super irregularitate (*vel* irregularitatibus, *si sunt plures*) quam (*vel* quas) ob talem causam, (*vel* tales causas, *eas exprimendo*) incurristi, et habilem reddo, et restituo te executioni Ordinum et officiorum tuorum, in nomine Patris ✠, et Filii, et Spiritus Sancti. A.

Si nullum habeat Ordinem; dicatur: Habilem reddo te ad omnes Ordines suscipiendos, *vel etiam ad alia, juxta tenorem mandati.*

Quod si necesse sit titulum beneficii restituere, et fructus male perceptos condonare, subjungat.

Et restituo tibi titulum (*seu* titulos) Beneficii (*seu* Beneficiorum) et condono tibi fructus male perceptos, in nomine Patris ✠, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Advertat autem Sacerdos, ne ullo modo in iis, facultatis suae terminos excedat.

DE SANCTISSIMO
EUCHARISTIAE
SACRAMENTO.

Omnibus quidem Ecclesiae Catholicae Sacramentis religiose sancteque tractandis, magna ac diligens cura adhibenda est; sed praecipue in administrando ac suscipiendo Sanctissimo Eucharistiae Sacramento, quo nihil dignius, nihil sanctius et admirabilius habet Ecclesia Dei: cum in eo contineatur praecipuum et maximum Dei donum, et ipsemet omnis gratiae et sanctitatis fons auctorque Christus Dominus:

Parochus igitur summum studium in eo ponat, ut cum ipse venerabile hoc Sacramentum qua decet reverentia, debitoque cultu tractet, custodiat et administret; tum etiam populus sibi commissus religiose colat, sancte frequenterque suscipiat, praesertim in majoribus anni solemnitatibus.

Ideo populum saepius admonebit, qua praeparatione, et quanta animi religione ac pietate, et humili etiam corporis habitu ad tam divinum Sacramentum debet accedere: ut praemissa Sacramentali Confessione, omnes saltem à media nocte jejuni, et utroque genu flexo Sacramentum humiliter adorent, ac reverenter suscipiant, viri quantum fieri potest à mulieribus separati.

Moneantur praeterea communicantes, ut sumpto Sacramento non statim ab Ecclesia discedant, aut colloquantur, ne statim vagis oculis circumspiciant, aut expuant, neque de libro statim Orationes recitent, ne Sacramenti species de ore decidant: sed qua par est devotione, aliquantisper in oratione permaneant, gratias agentes Deo de tam singulari beneficio, atque etiam de sanctissima Passione Dominica; in cujus memoriam hoc mysterium celebratur et sumitur.

Curare porro debet, ut perpetuo aliquot particulae consecratae eo numero, qui usui infirmorum et aliorum fidelium communioni satis esse possit, conserventur in pixide ex solida decentique materia, eaque munda, et suo operculo bene clausa, albo velo cooperta, et quantum res feret, ornato in tabernaculo clave obserato.

Hoc autem tabernaculum conopaeo decenter opertum, atque ab omni alia re vacuum, in Altari majori, vel in alio quod venerationi et cultui tanti Sacramenti commodius ac decentius videatur, sit collocatum, ita ut nullum aliis sacris functionibus, aut Ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur. Lampades coram eo plures vel saltem una, die nocteque perpetuo colluceat, curabitque Parochus ut omnia ad ipsius Sacramenti cultum ordinata, integra, mundaque sint et conserventur.

Sanctissimae Eucharistiae particulas frequenter renovabit. Hostiae vero seu particulae consecrandae, sint recentes, et ubi eas consecravit, veteres primo distribuat, vel sumat.

Fideles omnes ad sacram Communionem admittendi sunt, exceptis iis, qui justa ratione prohibentur. Arcendi autem sunt publice indigni, quales sunt: excommunicati, interdicti, manifestique infames, ut meretrices, concubinarii, faeneratores, magi, sortilegi, blasphemi, et alii ejus generis publici peccatores, nisi de eorum poenitentia et emendatione constet, et publico scandalo prius satisfecerint.

Occultos vero peccatores, si occulte petant, et non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem si publice petant, et sine scandalo ipsos praeterire nequeat.

Amentibus praeterea, seu phreneticis communicare non licet; licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, et devotionem ostendant, dum in eo statu manent, si nullum indignitatis periculum adsit.

Iis etiam, qui propter aetatis imbecillitatem nondum hujus Sacramenti cognitionem et gustum habent, administrari non debet.

ORDO MINISTRANDI

SACRAM COMMUNIONEM.

Sacerdos igitur Sanctissimam Eucharistiam ministraturus, Hostiis seu particulis pro populi multitudine consecratis, vasculoque, uno, vel pluribus; decenti et commodo loco expositis, cum vino et aqua ad purificationem eorum, qui Communionem sumpserint, et ante eos linteo mundo extenso, lotis prius manibus, et superpelli-

ceo, indutus, ac desuper stola coloris Officio illius diei convenientis praecedente Clerico, seu alio ministro, procedit ad Altare manibus junctis, et accensis cereis; facta prius et postea genuflexione, extrahit pyxidem, et illam super corporale depositam discooperit. Minister genibus flexis, nomine populi ad cornu Epistolae facit Confessionem generalem, dicens: *Confiteor Deo, etc.*

Tunc Sacerdos iterum genuflectit, et manibus junctis ante pectus vertit se ad populum (advertens ne terga vertat Sacramento) et in cornu Evangelii dicit:

Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris, perducat vos ad vitam aeternam. ℟. Amen.

Et addit: Indulgentiam, absolutionem, ✠, et remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens et misericors Dominus. ℟. Amen.

Dicens, *Indulgentiam etc.* manu dextera in formam Crucis signat communicandos.

Deinde ad Altare se convertit, genuflectit, manu sinistra pyxidem apprehendit; et duobus digitis, pollice et indice, Sacramentum accipit, et elevat, conversusque ad populum in medio Altaris dicit clara voce.

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Mox subdit:* Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

Quod iterum ac tertio repetit: qua formula etiam utendum est, cum faeminae Communio ministratur.

Postea ad communicandum accedit, incipiens ab iis qui sunt ad partem Epistolae; sed primo; si Sacerdotibus, vel aliis ex Clero danda sit Communio iis ad gradus altaris genuflexis praebeatur, vel si commode fieri potest, intra sepimentum Altaris sint à laicis distincti. Sacerdotes vero cum stola communicent

Sacerdos unicuique porrigens Sacramentum, et faciens cum eo signum Crucis super pyxidem simul dicit:

Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam. Amen.

Ubi vero omnes communicaverint, Sacerdos reversus ad Altare dicere poterit:

O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratia, et futurae gloriae nobis pignus datur.

℣. Panem de coelo praestitisti eis.

℟. Omne delectamentum in se habentem.

Tempore paschali additur, Alleluja.

Mox Sacerdos dicit:

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili, passionis tuae memoriam reliquisti: tribue, quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis et regnas cum Deo Patre, etc.

Tempore Paschali dicitur Oratio.

Spiritum nobis, Domine! tuae charitatis infunde; ut quos Sacramentis Paschalibus sa-

tiasti, tua facias pietate concordes. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Antequam reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut si aliquod fragmentum digitis adhaeserit, illud in pyxidem deponat; et eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluat, et abstergat purificatorio; ablutionem vero sumat, si celebraverit, aut iis, qui tunc communicaverunt, sumendum tradat, aut saltem in sacrarium iniiciat Postea genuflectens reponit Sacramentum in tabernaculo, et clave obserat.

Deinde extensa manu dextera, benedicit iis, qui communicarunt, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis Patris ✠, et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super vos, et maneat semper. ℟. Amen.

Communio autem populi intra Missam, statim post Communionem Sacerdotis celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causa post Missam sit facienda) cum orationes quae in missa post Communionem dicuntur, non solum ad Sacerdotem, sed etiam ad alios communicantes spectent.

Itaque Sacerdos, sumpto Sacratissimo Sanguine, antequam se purificet, ponat particulas consecratas in pyxide, vel si pauci sint communicandi, super patenam, nisi in principio positae fuerint in pyxide, et genuflectit, ministro interim faciente confessionem, ut supra. Postea vertens se ad populum, in cornu Evangelii dicit: *Misereatur vestri etc* et eo quo supra dictum est modo porrigit communicandis Eucharistiam, incipiens à ministris Altaris, si velint communicare. Finita Communione, revertitur ad Altare, nihil dicens, et non dat eis benedictionem, quia illam dabit in fine Missae. Deinde dicit secreto. *Quod ore sumpsimus, etc.* ut in Missali, se purificat, et Missam absolvit. Quod si contingat absoluta Missa; statim aliquos interdum communicare, tunc Sacerdos adhuc Planeta indutus, sacram Communionem eo modo, quo supra dictum est ministrabit.

De communione Paschali.

Curet autem Parochus, ut in quadragesima per se, vel per alios Concionatores populo opportune denuntietur Constitutio Concilii Lateranensis sub Innocentio III. quae sic habet:

Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit; omnia sua peccata confiteatur fideliter saltem semel in anno proprio Sacerdoti et injunctam sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiae Sacramentum, nisi forte de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu Ecclesiae arceatur, et moriens Christiana careat sepultura.

Ut igitur hoc salutare Concilii decretum inviolabiliter servetur, descripta Parochus habeat nomina suorum Parochianorum, et qui dicto tempore non communicaverint, et post Octavam Paschae eos, qui propriae salutis immemores saepius admoniti non obtemperaverint; Ordinario suo denuntiet.

Dabit quoque operam Parochus, quoad ejus fieri potest, ut ipso die sanctissimo Paschae communicent; quo die ipse per se, nisi legitime impediatur, Parochiae suae fidelibus hoc Sacramentum ministrabit. Alienae vero Parochiae fideles ad proprium Parochum remittet, praeter peregrinos et advenas, et qui certum domicilium non habent: quibus ipse sacram praebebit Communionem, si ad illam accesserint rite parati; vel ubi est ea consuetudo eos ad Cathedralis Ecclesiae Parochum remittet. In caeteris vero servabit ea, quae in libro de statu animarum, ut infra, praescribuntur.

AEgrotis quoque parochialibus, etiamsi Communionem extra praescriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam deferet ac ministrabit.

De Communione Infirmorum.

Viaticum sacratissimi Corporis Domini nostri Jesu Christi summo studio ac diligentia aegrotantibus opportuno tempore procurandum est, ne forte contingat illos tanto bono, Parochi incuria, privatos decedere. Cavendum autem imprimis est, ne ad indignos cum aliorum scandalo deferatur; quales sunt publici usurarii, concubinarii, notorie criminosi, nominatim excommunicati aut denuntiati, nisi sese prius sacra Confessione purgaverint, et publicae offensioni prout de jure, satisfecerint.

Hortetur Parochus infirmum, ut sacram Communionem sumat, etiam si graviter non aegrotet, aut mortis periculum non immineat, maxime si Festi alicujus celebritas id suadeat, neque ipse illam ministrare recusabit.

Pro Viatico autem ministrabit, cum probabile est, quod eam amplius sumere non poterit. Quod si aeger, sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, et communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit.

Potest quidem Viaticum brevi morituris dari non jejunis; id tamen diligenter curandum est, ne iis tribuatur, à quibus ob phrenesim, sive ob assiduam tussim, aliumve similem morbum, aliqua indecentia cum injuria tanti Sacramenti timeri potest. Ceteris autem infirmis, qui ob devotionem in aegritudine communicant, danda est Eucharistia ante omnem cibum et potum, non aliter ac ceteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinae ante aliquid sumere licet.

Sed alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cujusvis rei praetextu ad ostendendum non deferatur.

Deferri autem debet hoc sanctum Sacramentum ab Ecclesia ad privatas aegrotantium domos decenti habitu, superposito mundo velamine, manifeste atque honorifice, ante pectus cum omni reverentia et timore, semper lumine praecedente.

Parochus igitur processurus ad communicandum infirmum, aliquot campanae ictibus jubeat convocari Pa-

rochianos, seu confraternitatem sanctissimi Sacramenti (ubi fuerit instituta) seu alios pios Christi fideles, qui sacram Eucharistiam cum cereis, seu intorticiis comitentur, et umbellam, seu baldachinum, ubi haberi potest, deferant. Praemoneat, ut aegri cubiculum mundetur, et in eo paretur mensa linteo mundo cooperta, in qua sanctissimum Sacramentum decenter deponatur.

Parentur luminaria, ac duo vascula, alterum cum vino, alterum cum aqua; praeterea linteum mundum ante pectus communicandi ponatur, atque alia ad ornatum loci, pro cujusque facultate.

Ubi vero convenerint, qui Eucharistiam comitaturi sunt, Sacerdos indutus superpeliceo et stola, et si haberi potest, pluviali albi coloris, Acolithis, seu Clericis, aut etiam Presbyteris, (si locus feret) superpeliceo pariter indutis, comitatus, decenter, et de more acceptas aliquot particulas consecratas, vel unam tantum (si longius aut difficilius iter sit faciendum) ponat in pyxide, seu parva custodia, quam proprio suo operculo cooperit, et velum sericum super imponit; ipse vero Sacerdos imposito sibi prius ab utroque humero oblongo velo decenti, utraque manu accipiat vas cum Sacramento, et deinde umbellam, seu baldachimum subeat, nudo capite processurus.

Praecedat semper Acolythus, vel alius minister deferens laternam (nocte autem hoc Sacramentum deferri non debet, nisi necessitas urgeat) sequantur duo Clerici, vel qui illorum vices suppleant; quorum alter aquam benedictam cum aspersorio, et bursam cum corporali, quod supponendum erit vasculo sanctissimi Sacramenti super mensa in cubiculo infirmi, et cum linteo purificatorio ad digitos Sacerdotis abstergendos; alter hunc librum Ritualem deferat, et campanulam jugiter pulset. Succedant deinde deferentes intorticia. Postremo Sacerdos Sacramentum, gestans elevatum ante pectus sub umbella, dicens Psalmum: *Miserere*, et alios Psalmos, et Cantica. Quod si longius aut difficilius iter obeundum sit, et fortasse etiam equitandum, necesse erit vas, in quo Sacramentum defertur, bursa decenter ornata, et ad collum appensa, apte includere, et ita ad pectus alligare, atque obstringere, ut neque decidere, neque pyxide excuti Sacramentum queat.

Ingrediens vero locum ubi jacet infirmus, dicat:

Pax huic domui. ℞. Et omnibus habitantibus in ea.

Tum depositum Sacramentum super mensa, supposito corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus, et mox accepta aqua benedicta, aspergit infirmum, et cubiculum, dicens Antiphonam:

Asperges me, Domine, hysopo, et mundabor! lavabis me, et super nivem dealbabor: *et primum versum Psalmi*, Miserere mei Deus, *cum* Gloria Patri. Sicut erat in principio, etc.

Deinde repetitur Antiphona:

Asperges me, Domine, etc.

Postea. ℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℞. Qui fecit coelum et terram.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Exaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens; aeterne Deus! et mittere digneris Sanctum Angelum tuum de caelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

His dictis, accedat ad infirmum, ut cognoscat, num sit bene dispositus ad suscipiendum sacrum Viaticum,

et utrum velit aliqua peccata confiteri; et illum audiat, atque absolvat: quamvis prius deberet esse rite confessus, nisi necessitas aliter urgeat.

Postea facta de more Confessione generali sive ab infirmo, sive ejus nomine ab alio, Sacerdos dicit: *Misereatur etc. Indulgentiam etc.*

Deinde facta genuflexione, accipit Sacramentum de vasculo, atque illud elevans ostendit infirmo, dicens:

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, *et more solito ter dicat:* Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

Et infirmus simul cum Sacerdote dicat eadem verba, saltem semel, submissa voce; tum Sacerdos dans infirmo Eucharistiam, dicat:

Accipe frater *(vel soror)* Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, et perducat in vitam aeternam. Amen.

Si vero Communio non datur per modum Viatici, dicat more ordinario:

Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam. Amen.

Quod si mors immineat, et periculum sit in mora, tunc dicto: *Misereatur etc.* praedictis Praecibus omnibus, vel ex parte omissis, ei statim Viaticum praebeatur.

Postea Sacerdos abluat digitos, nihil dicens; et infirmo detur ablutio, deinde dicat:

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Domine Sanctae Pater omnipotens, aeterne Deus! te fideliter deprecamur, ut accipienti

fratri nostro (*vel* sorori nostrae) sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi Filii tui, tam corpori, quam animae prosit ad remedium sempiternum: qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

His expletis, si altera particula Sacramenti superfuerit (superesse autem semper debet, praeterquam in casu jam dicto) genuflectit, surgit, et accipiens vas cum Sacramento, facit cum eo signum Crucis super infirmum, nihil dicens, et reverenter illud deferens; ordine quo venerat, revertitur ad Ecclesiam, dicendo Psalmum: *Laudate Dominum de coelis*, et alios Psalmos et Hymnos, prout tempus feret.

Cum pervenerit ad Ecclesiam, ponit Sacramentum super Altare, adorat, deinde dicit:

℣. Panem de caelo praestitisti eis.
℟. Omne delectamentum in se habentem.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Deus! qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuae memoriam reliquisti; tribue, quaesumus, ita nos Corporis et Sanguinis tui sacra mysteria venerari; ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis et regnas cum Deo Patre, etc. Amen.

Deinde annunciat Indulgentias à summis Pontificibus concessas Sanctissimum Sacramentum comitatibus.

Postea cum Sacramento in pyxide velo cooperto faciet signum Crucis super populum, nihil dicens, postremo illud in loco suo reponat.

Quod si, ob difficultatem aut longitudinis itineris, vel quia ea, qua decet, veneratione, Sacramentum ad Ecclesiam commode reportari non potest, sumpta fuerit una tantum particula consecrata, ut dictum est, tunc ea infirmo administrata, Sacerdos praedictis precibus recitatis, cum manu benedicit, et una cum aliis privato habitu, extinctis luminibus, umbella demissa, latente pyxide, ad Ecclesiam, vel domum quisque suam revertatur.

Akty przed Kommunią.

Panie Jezu Chryste Boże i Zbawicielu mój! wierzę mocno, iż w Przenajświętszym Sakramencie, który przyjmować mam, jest prawdziwe Ciało, Krew, Dusza, i Bóstwo Twoje, pod przymiotami chleba; a to wierzę, jako i insze artykuły wiary świętéj, żeś to sam objawił i do wierzenia podał.

Kłaniam się tobie, jako Najwyższemu Panu mojemu: i jako Stwórcę mojego, całém sercem wyznawam i adoruję. Dziękuję Ci o Boże mój! za wszystkie dobrodziejstwa Twoje; a osobliwie, za postanowienie tego Najświętszego Sakramentu. Za co, niech Cię wszyscy Aniołowie, wszyscy Święci i stworzenia Twoje chwalą i błogosławią na wieki.

Mam nadzieję, w dobroci i miłosierdziu Twoim, że dawszy mi siebie samego, dasz mi też odpuszczenie wszystkich grzechów moich, łaskę Twoją i wiekuistą chwałę, o którą Cię przez zasługi Twoje, Mękę: Krew i śmierć Twoją, jako najpokorniéj upraszam.

Miłuję Cię, o BOŻE mój! z całego serca i z całéj duszy mojéj. Żałuję, żem Cię BOGA mojego, nieskończoną dobroć kiedykolwiek obraził. Brzydzę się wszystkiemi grzechami mojemi. Mam stateczną wolą, już się do nich nie wracać, za pomocą łaski Twojéj świętéj, o którą Cię pokornie proszę. Wyznawam o! BOŻE mój niegodność moją, na przyjęcie Ciebie BOGA mojego! dla tego skruszoném sercem wzdycham do Ciebie Pana i BOGA mojego: *Panie nie jestem godzien, abyś wszedł do przybytku serca mojego: ale tylko rzeknij słowem, a będzie zbawiona dusza moja.*

Akty po Kommunii.

Wierzę o BOŻE mój! że Ty sam, któryś przez dziewięć miesięcy w żywocie Najświętszéj Maryi Panny zostawał, któryś dla mnie na Krzyżu umarł, który teraz w Niebie z Ojcem i Duchem Świętym królujesz: jesteś teraz prawdziwie i istotnie, we wnętrznościach moich przytomny.

Kłaniam się Tobie jako Panu i BOGU mojemu. Ofiaruję Ci na dziękczynienie, za tak wielkie dobrodziejstwo Twoje, mnie całego i cokolwiek dobrego od początku swiata stało się, i aż do skończenia dziać się będzie.

Miłuję Cię z całego serca mego, a miłować Cię aż do śmierci i przez całą wieczność

pragnę. Oddaję się całe na wolą Twoją, i z ciałem i duszą moją. Niech się ze mną wszystko stanie, podług Najświętszéj woli Twojéj. Tu mnie Panie siecz, tu mnie karz, tu mnie pal, tu nie przepuszczaj, byleś od Twojéj świętéj miłości nieoddałał, i przepuścił na wieki. Który żyjesz i królujesz z Ojcem i Duchem Swiętym na wieki. Amen.

Niech będzie pochwalony Przenajświętszy Sakrament, teraz i zawsze i na wieki wieków. A.

DE SACRAMENTO

MATRIMONII.

Parochus admonitus de aliquo Matrimonio in sua Parochia contrahendo, primum cognoscat ex his, ad quos spectat, qui et quales sint, qui Matrimonium contrahere volunt. An inter eos sit aliquod Canonicum impedimentum: Utrum sponte, libere, et secundum honestatem Sacramenti, velint contrahere; Utrum sint in aetate legitima; ut vir saltem quatuordecim, mulier vero duodecim annos expleverit, et uterque sciat rudimenta Fidei, cum ea deinde filios suos docere debeat.

Noverit ex probatis Auctoribus, quae sint Canonica impedimenta Matrimonii contrahendi, et quae contractum dirimant: et qui sint gradus consanguinitatis et affinitatis, et item cognationis spiritualis ex Baptismi, vel Confirmationis Sacramento contractae.

Habeat imprimis ipse bene cognita praecepta illa omnia, quae in Matrimoniis rite conficiendis servari oportere, sacri Canones, et praecipue sancta Synodus Tridentina jussit, dabitque operam, ut illa in Parochia sua accurate exacteque serventur.

Praesertim vero meminerit, Matrimonia inter raptorem et raptam, dum ipsa in raptoris potestate manserit, inita, nec non clandestina et quaelibet Matrimo-

nia, quae aliter quam praesente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi vel ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus contrahuntur, ex ipsius Concilii decretis irrita omnino ac nulla esse.

Est autem proprius Parochus, qui adesse debet is, in cujus Parochia Matrimonium celebratur, sive viri, sive mulieris.

Caveat praeterea Parochus, ne facile ad contrahendum Matrimonium admittat vagos et peregrinos, et qui incertis habent sedes, neque item eos, qui antea conjugati fuerunt; ut sunt uxores militum, vel captivorum, vel aliorum, qui peregrinantur, nisi diligenter de iis omnibus facta inquisitione, et re ad Ordinarium delata ab eoque habita de ejusmodi Matrimonii celebrandi licentia, quae gratis concedatur.

Antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho continuis diebus festis in Ecclesia intra Missarum solemnia ad ipsius Concilii praescriptum publice denuntietur, inter quos Matrimonium sit contrahendum.

Si vero vir et mulier Parochiae sint diversae, in utraque Parochia fiant denuntiationes: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonii procedatur. Sed si quid obstat, ultra Parochus non procedat.

Quod si aliquando probabilis fuerit suspitio, vel alia rationabilis causa subsit, arbitrio Episcopi, Matrimonium malitiose impediri posse, si tot praecesserint denuntiationes, tunc de licentia Ordinarii, vel una tantum fiat denuntiatio, vel saltem Parocho et duobus, vel tribus testibus praesentibus Matrimonium celebretur. Deinde ante illius consumationem denuntiationes in Ecclesia fiant: ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegant, nisi aliter Ordinarius ipse expedire judicaverit.

Has autem denuntiationes Parochus facere non aggrediatur, nisi prius de utriusque contrahentis libero consensu sibi bene constet.

Si vero infra duos menses post factas denuntiationes Matrimonium non contrahatur, denuntiationes repetantur, nisi aliter Episcopo videatur.

Denuntiationes autem fiant hoc modo. Inter Missarum solemnia Parochus populum admoneat in hanc sententiam vulgari sermone.

Podaje się do wiadomości, iż wstępują w stan święty Małżeński N. Młodzian, *vel* Wdowiec z Parafii N. i N. Panna *vel* Wdowa, z Parafii N. *vel* oboje z tutejszéj Parafii, zapowiedź piérwsza, *vel* druga, *vel* trzecia. Ktoby wiedział o jakowéj zachodzącéj przeszkodzie, niechaj daje znać do Parafii.

Moneat Parochus conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent, neque Matrimonium consumment, nec etiam simul maneant, nisi aliquibus propinquis, vel aliis praesentibus, quae benedictio à nullo alio, quam ab ipso Parocho, seu ab alio Sacerdote de ipsius Parochi vel Ordinarii licentia, fieri debet.

Caveat etiam Parochus, ne quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eos in secundis benedicat, sive mulier, sive etiam vir ad secundas nuptias transeat. Sed ubi ea viget consuetudo, ut si mulier nemini unquam nupserit; etiamsi vir aliam uxorem habuerit, nuptiae benedicantur, ea servanda est. Sed viduae nuptias non benedicat, etiamsi ejus vir nunquam uxorem duxerit.

Matrimonium in Ecclesia maxime celebrari decet; sed si domi celebratum fuerit praesente Parocho et testibus, sponsi veniant ad Ecclesiam benedictionem accepturi et tunc caveat Sacerdos, ne iterum à contrahentibus consensum exigat, sed tantum benedictionem illis conferat celebrata Missa, ut infra dicetur.

Admoneantur praeterea conjuges, ut antequam contrahant, sua peccata diligenter confiteantur, et ad Sanctissimam Eucharistiam, atque ad Matrimonii Sacramentum suscipiendum pie accedant, et quomodo in eo recte et Christiane conversari debeant, diligenter instruantur ex divina Scriptura, exemplo Tobiae et Sarae, verbisque Angeli Raphaelis eos edocentis, quam sancte conjuges debeant convivere.

Postremo meminerint Parochi, à Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniae, et à Feria quarta

Cinerum usque ad Octavam Paschae inclusive solemnitates nuptiarum prohibitas esse; ut nuptias benedicere sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia, Matrimonium autem omni tempore contrahi potest. Nuptiae vero qua debet modestia et honestate fiant: sancta enim res est Matrimonium, sancteque tractandum

Quae omnia fere ex sacri Concilii Tridentini decretis desumpta, et item alia, quae ibi de Matrimonio rite contrahendo praecipiuntur, sunt diligenter servanda.

RITUS

Celebrandi Matrimonii Sacramentum.

Parochus igitur Matrimonium celebraturus in Ecclesia superpelliceo, et stola alba indutus, adhibito uno saltem Clerico superpelliceo pariter induto, qui librum et vas aquae benedictae cum aspersorio deferat; coram tribus, aut duobus testibus, virum et mulierem, quos Parentum vel propinquorum suorum praesentia cohonestari decet; moneat de dignitate ac fructu hujus Sacramenti, ac de officiis Conjugum, idque breviter, et cum facilitate sermonis ad aedificationem audientium.

Statuat sponsum ad dextram suam, sponsam ad sinistram; ut è regione se aspiciant invicem et quaerat de nomine sponsi et sponsae, hoc modo: prius versiculo praemisso.

HYMNUS.

Veni, Creator Spiritus,
Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia,
Quae Tu creasti pectora.

Qui diceris Paraclitus,
Altissimi donum Dei,
Fons vivus, ignis, charitas,
Et spiritualis unctio.

Tu septiformis munere,
Digitus paternae dexterae,
Tu rite promissum Patris,
Sermone dittans guttura.

Accende lumen sensibus,
Infunde amorem cordibus,
Infirma nostri corporis,
Virtute firmans perpeti.

Hostem repellas longius,
Pacemque dones protinus:
Ductore sic Te praevio
Vitemus omne noxium.

Per Te sciamus da Patrem,
Noscamus atque Filium,
Teque utriusque Spiritum
Credamus omni tempore.

Deo Patri sit gloria,
Et Filio qui a mortuis
Surrexit, ac Paraclito,
In saeculorum saecula. Amen.

℣. Emitte Spiritum Tuum et creabuntur,
℟. Et renovabis faciem terrae.

OREMUS.

Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti: da nobis in eodem Spiritu recta sapere, et de ejus semper consola-

tione gaudere. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit caelum et terram.

Polonice.

N. Masz dobrą a nieprzymuszoną wolę i postanowiony umysł: tę N. którą tu przed sobą widzisz, za Małżonkę sobie pojąć?

℟. Mam.

N. Nieślubowałżeś któréj inszéj wiary małżeńskiéj? ℟. Nie ślubowałem,

Deinde similiter interroget Sponsam.

Także i ty N. masz też dobrą a nieprzymuszoną wolę tego, którego tu przed sobą widzisz, za Małżonka sobie pojąć? ℟. Mam.

Nieślubowałażeś komu inszemu wiary małżeńskiéj? ℟. Nie ślubowałam.

Lituanice.

N. Ar turi giara, o nepriwersta nora, tą N. kurią cia ties tawim stowincia regi, paimti?

℟. Turiu.

N. Beu ne żadejey kurey kitay, paimt ją uż moteri? ℟. Nežadejau.

Teypog ir tu N. Ar turi giera ir nepriwersta noru, situ N. kuri regi ties tawimi stowinti, uż wiru paimt? ℟. Turiu.

Beu ne żadejey kuriam kitam, but jam moterimi? Neżadiejau.

Lotavice.

N. Irr tas nu taws labs un nepiespiests praats un labba apduomaszana, szuo N. kuo tu sze priezsz tawam accym redzy, par tawu laulatu siewu usniemt? ℟. Ja.

N. Woj tu ne essy cyttaj laulibu suolijs? ℟. Ne.

N. Irr tas arry taws labs un nepiespiests praats, un tawa labba apduomaszana, szuo N. kuo tu sze prieksz tawam accym redzy par tawu laulatu wijm usniemt? ℟. Ja.

N. Woj tu ne essy kam cyttam laulibu suolijussy? ℟. Ne.

Utroque illud affirmante, hoc vero negante, dicat Sacerdos:

Dies laj wajro ieksz jums sawu żelastybu, ka jus tuo, kuo jus ar mutti sakkat, arydzan ijsteni warrat piepildit. Caur Kristu musu Kungu. Amen.

Germanice.

N. Ist es nun dein freuer, ungezwungener, oder ungenöthigter Wille, und deine wolbedachte Meinung diese N. hier gegenwärtig, für dein Eheliches Weib anzunehmen? ℟. Ja.

N. Hast du auch einer andern deine eheliche Treue zugesagt? ℟. Nein.

N. Ist es auch dein ungedrungener oder ungenöthigter Wille, und deine wolhbedachte Meinung diesen N. hier gegenwärtig für deinen ehelichen Mann anzunehmen? ℟. Ja.

N. Hast du auch einem andern die eheliche treu zugesagt? ℟. Nein.

Gallice.

N. Avez-vous bonne volonté de prendre pour Epouse N. que vous voyez présente?

℟. Oui.

N. N'avez-vous point donné promesse de mariage à une autre? ℟. Non.

Et vous N. avez vous bonne volonté de prendre pour votre Epoux N. que vous voyez présent? ℟. Oui.

N. N'avez-vous point donné promesse de mariage à un autre? . ℟. Non.

Utroque illud affirmante, hoc vero negante, dicat Sacerdos:

Augeat in vobis Deus gratiam suam, et quod dictis ore, opere impleatis. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Accipiat annulos sponsorum, vel serta in defectu, et tenendo ea simul benedicat sic:

OREMUS.

Creator et conservator generis humani, dator gratiae spiritualis, conditor aeternae salu-

tis; quaesumus: benedicere ✝ digneris hos annulos *(vel haec serta)* quos *(vel quae)* nos in nomine tuo Sancto benedicimus, ut qui eos *(vel ea)* portaverint, in tua pace consistant, in tua voluntate permaneant, et in tuo amore vivant, crescant, et, senescant, atque multiplicentur in longitudinem dierum. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat etc. Amen.

Mox aspergit annulum aqua benedicta in modum Crucis, deinde annulum sponsae imponat in digitum penultimum dextrum sponsi, et è converso; vel serta super capita ipsorum, dicendo singulatim utrique.

Accipe annulum *(vel sertum)* fidei Matrimonialis, in nomine Sanctissimae Trinitatis, ut illum *(vel illud)* portans armeris virtute coelestis defensionis, et proficiat tibi ad salutem aeternam.

Postea jubeat illos jungere dextras, quas Minister obvolvat extremitate stolae in formam Crucis, et verba sequentia jubeat singulos eorum post se integre et clare dicere, incipiendo à sponso.

Polonice.

Ja N. biorę sobie ciebie N. za małżonkę, i ślubuję miłość, wiarę, i uczciwość małżeńską, a iż cię nieopuszczę aż do śmierci. Tak mi dopomoż Panie Boże Wszechmogący w Trójcy jedyny, i wszyscy Swięci.

Similiter jubeat dicere sponsam.

Ja N. biorę sobie ciebie N. za małżonka,

i ślubuję ć miłość, wiarę, uczciwość, i posłuszeństwo małżenskie, a iż cię nieopuszczę aż do śmierci. Tak mi dopomoż Panie Boże Wszechmogący w Trójcy jedyny i wszyscy Święci.

Alloquatur adstantes Sacerdos sic vel similiter.

Was, którzyscie tu obecni, biorę sobie na świadectwo, jeśliby tego kiedy była potrzeba: abyście świadczyli o niniejszém małżeństwie, między osobami temi przystojnie zawartym i od Kościoła potwierdzoném.

Lituanice.

Asz N. imu saw tawi N. uż moteri, ir żadu tawi mileti, wiernay ir wieźlibay su tawimi giwenti, ir jog tawis neapłaysiu ig smerti. Teyp man padiek Diewe, ir wissi Szwęti.

Asz N. imu saw tawi N. uż wiru, ir zadu tawi mileti wiernay ir wieźlibay su tawimi giwenty, tawęs wiel kłausity, ir tawęs neapleysty ik smerties. Teyp man padiek Diewe, ir wissi Szwęti.

Jus kurie tay girdyte, bukite Swietkays, kad to reykalas bus, jog tuo du iż giera ir luosa nora ir pryderanciey, pagał buda Bażnicios, moteristen ir ystoje.

Lotavice.

Es N. niemmu tewi N. par mannu laulatu siewu, un piesuolu tew mijlibu, ustyccey-

bu, guodibu, tewi arry nepałajst, lids kad muus ta naawe szkirs, tik tieszam ka man Dies palids un wissy Diewa Sweti.

Similiter jubeat dicere Sponsam.

Es N. niemmu tewi N. par mannu laulatu wijru, un piesuolu tew mijlibu, ustyceybu, guodibu un piekladamu paklausiszamu, tewi arry nepałajst, lids kad muus ta naawe szkirs, tik tieszam ka man Dies palids un wissy Diewa Sweti.

Juus wissy, kas szejtan essat, duosiet par sziem wardiem liecybu, ja tas wajaga bus prieksz Diewa un tas pasaules. Un es ka wiens Diewa kalps, duonnu jums diwi cylwezus ieksz laulibas kuopa.

Germanice.

Ich N. nehme dich N. mir zu einem ehelichen Weibe: und gelobe dir, Liebe, Treue und Ehre, dich auch nicht zu verlassen, bis uns der Todt scheidet: so wahr als mir Gott helffe und alle seine liebe Heiligen.

Ich N. nehme dich N. mir zum ehelichen Mann: und gelobe dir Liebe, Treue, Ehre, und gebührlichen Gehorsam: dich auch nicht zu verlassen, bis uns der Todt scheidet: so wahr als mir Gott helffe, und alle seine liebe Heiligen.

Ihr alle, die Ihr hier gegenwärtig seyd, nehme ich an zum Zeugniss: auf das, so es etwa von Nöthen würde, ihr Zeügen sein möget, dass diese gegenwärtige Ehe, zwischen diesen Personen vollkommlich, vollzogen, und von der Kirche bestätiget sey worden.

Gallice.

Moi N. je vous prends N. pour mon Epouse et je vous promets l'amour, la foi et toute l'honneteté du mariage. Je vous promets que je ne vous abandonnerai pas, ainsi que je le demande à Dieu par l'intercession de tous les saints.

Moi N. je vous prends N. pour mon Epoux et je vous promets de mon coté l'amour, la foi, l'honneteté et toute obeissance du devoir conjugal. Je vous promets que je ne vous abandonnerai pas, ainsi que je le demande à Dieu par l'intercession de tous les Saints.

Et Vous MMrs qui êtes ici présents à raison du Mariage, Vous rendrez temoignage en cas de besoin, qui a été contracté entre personnes libres en face de l'Eglise, et qui a été confirmé par elle.

Postea Sacerdos dicit:

Quos ergo Deus conjunxit, homo non separet. Et ideo Matrimonium inter vos con-

tractum, ego authoritate Ecclesiae Catholicae confirmo et benedico: In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti ✝. Amen.

Jubeat desponsatos ad Altare conversos genua flectere, dicendo super illos.

OREMUS.

Propitiare quaesumus Domine, supplicationibus nostris, et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste: ut qui te auctore junguntur, te auxiliante serventur. Per Christum Dominum nostrum.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris ✝, et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super vos et maneat semper. Amen.

Quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperunt, eos Parochus in secundis non benedicat, sive mulier, sive etiam vir, ad secundas nuptias transeat. Sed ubi ea viget consuetudo, ut si mulier nemini unquam nupserit, etiamsi vir aliam uxorem habuerit, nuptiae benedicantur, ea servanda est. Viduae vero nuptias nunquam benedicat, etiamsi ejus vir nunquam uxorem duxerit.

Benedictio nuptiarum Canonica, fit in Missa de sponso et sponsa ritu in Missali Romano descripto. Quae nunquam iteranda sub poena suspensionis

Quod si talis Missa non praecessit, et suscipientes affectant benedictionem, perficiat illam Sacerdos hoc modo.

Imprimis dicat Psalmum 127.

Beati omnes, qui timent Dominum: qui ambulant in viis ejus.

Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit.

Uxor tua, sicut vitis abundans: in lateribus domus tuae.

Filii tui, sicut novellae olivarum: in circuitu mensae tuae.

Ecce sic benedicetur homo: qui timet Dominum.

Benedicat tibi Dominus ex Sion, et videas bona Jerusalem: omnibus diebus vitae tuae.

Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui S. etc.

℣. Salvos fac servum, et ancillam tuam.

℟. Deus meus sperantes in te.

O R E M U S.

Omnipotens sempiterne Deus, qui primos Parentes nostros, bona societate copulasti: benedic et sanctifica istos tui Sacramenti faedere desponsatos, et semina in eis semen vitae aeternae. Corda eorum tui Sancti Spiritus munda infusione, et sinceri amoris copules nexu perpetuo. Angelo pacis comitante, eos à mortifera daemonum infestatione custodias: et omnes mentis et corporis adversitates ab eis repellas: ut munimine tuo protecti: et te donante devote laudent nomen Sanctum tuum, quod est benedictum in saecula saeculorum. Aℭ

OREMUS.

Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Jacob: sit vobiscum: et ipse adimpleat benedictionem suam in vobis: ut videatis filios filiorum vestrorum, usque ad tertiam, et quartam generationem, et postea vitam aeternam habeatis sine fine, in saecula saeculorum. Amen.

Demum concludat ut supra.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠, et Filii etc.

Peractis omnibus, Parochus manu sua describat in libro Matrimoniorum nomina Conjugum et testium, et alia juxta formam in fine libri hujus praescriptam.

BENEDICTIO NOVAE NUPTAE

POST NUPTIAS.

Sacerdos superpelliceo et stola indutus, Muliere Ecclesiam ingressa et ante Altare constituta, dicat:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit caelum et terram.

PSALMUS 60.

Deus misereatur nostri, et benedicat nobis; illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.

Ut cognoscamus in terra viam tuam; in omnibus gentibus salutare tuum.

Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.

Laetentur et exultent gentes, quoniam judicas populos in aequitate: et gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus: et metuant eum omnes fines terrae.

Gloria Patri: et Filio, et Spiritui S. etc.

Deinde dicit Psalmum 127 ut supra fol. 118.

Beati omnes qui timent Dominum etc.

Deinde, jubeat faeminam cum suis sociis genuflectere et ipse stans dicat:

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Salvam fac ancillam tuam.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Nihil proficiat inimicus in ea.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Esto ei Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Praetende Domine famulae tuae dexteram coelestis auxilii: ut te toto corde perquirat; et quae digne postulat consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum, etc.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, creator coeli et terrae! qui omnia de nihilo creasti, quique Adam protoplastum de limo terrae formasti, et Evam illi in adjutorium dedisti, eisque benedixisti, dicens: crescite et multiplicamini, et replete terram. Ne respicias ad peccata nostra, sed ad fidem Ecclesiae tuae: et benedicere † digneris hanc famulam tuam una cum marito suo: et da ei faecunditatem sobolis atque de rore coeli et de pinguedine terrae abundantiam. Benedic eis, tam in domibus, quam in agris, et ubique: in jumentis et pecoribus omnibusque possessionibus, et re familiari. Et tandem omni pietate, castitate, et morum honestate ordinatos, in timore tuo perduc eos ad vitam aeternam. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Et benedictio Dei omnipotentis Patris † et

Filii ☩, et Spiritus ☩ Sancti, descendat super te, et maneat semper. ℟. Amen.

Postremo aspergens illam aqua benedicta, dicat:

Per hujus aquae aspersionem, det tibi Dominus gratiam et benedictionem.

BENEDICTIO MULIERIS

POST PARTUM.

Sacerdos superpelliceo et stola alba indutus, cum ministro aspergillum deferente ad fores Ecclesiae accedat, ubi puerperam genuflectentem, et candelam accensam in manu tenentem, aqua benedicta aspergat, deinde dicat:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.

ANTIPHONA.

Haec accipiet benedictionem à Domino etc.

PSALMUS 23.

Domini est terra et plenitudo ejus, orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina praeparavit eum.

Quis ascendat in montem Domini: aut quis stabit in loco sancto ejus?

Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem à Domino: et misericordiam à Deo salutari suo.

Haec est generatio quaerentium eum: quaerentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales: et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? Dominus fortis et potens: Dominus potens in praelio.

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales, et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? Dominus virtutum: ipse est Rex gloriae.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui S. etc.

ANTIPHONA.

Haec accipiet benedictionem à Domino, et misericordiam à Deo salutari suo: quia haec est generatio quaerentium Dominum.

Deinde porrigens ad manum mulieris extremam partem stolae; eam introducit in Ecclesiam, dicens:

Ingredere in templum Dei, adora Filium Beatae Mariae Virginis, qui tibi faecunditatem tribuit prolis.

Et ipsa ingressa genuflectit coram Altari et orat, gratias agens Deo pro beneficiis sibi collatis: et Sacerdos dicit:

Kyrie eleison, Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster etc. *Secreto.*
℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.

℣. Salvam fac ancillam tuam Domine.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere eam.
℣. Nihil proficiat inimicus in ea.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus! qui per Beatae Mariae Virginis partum, fidelium parientium dolores in gaudium vertisti: respice propitius, super hanc famulam tuam, ad templum sanctum tuum pro gratiarum actione laetam accedentem: et praesta, ut post hanc vitam ejusdem Beatae Mariae meritis et intercessione, ad aeternae beatitudinis gaudia, cum prole sua pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum, etc.

Deinde illam aspergit iterum aqua benedicta in modum Crucis, dicens:

Pax et benedictio Dei omnipotentis, Patris ✝, et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super te, et maneat semper. Amen.

DE SACRAMENTO

Extremae Unctionis.

Extremae Unctionis Sacramentum à Christo Domino institutum, tanquam coelestis medicina, non animae solum, sed etiam corpori salutaris, omni studio ac diligentia periculose aegrotantibus adhibendum est et eo quidem tempore, si fieri possit, cum illis adhuc integra mens et ratio viget: ut ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam, ipsi etiam suam fidem, ac piam animi voluntatem conferre possint, dum sacro liniantur Oleo.

In quo illud imprimis ex generali Ecclesiae consuetudine observandum est, ut si tempus, et infirmi conditio permittat, ante Extremam Unctionem, Poenitentiae et Eucharistiae Sacramenta infirmis praebeantur.

Habeat igitur Parochus loco nitido et decenter ornato, in vase argenteo seu stanneo, diligenter custoditum sacrum Oleum infirmorum, quod singulis annis Feria 5 in Coena Domini ab Episcopo benedictum, veteri combusto, renovandum est. Id tamen, si forte infra annum aliquo modo ita deficiat, ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto in minori quantitate superinfuso, reparari potest.

Oleum porro ipsum vel per se solum, vel in bombacio, seu re simili servari potest: sed ad evitandum effusionis periculum, multo commodius ad infirmos defertur in bombacio.

Debet autem hoc Sacramentum infirmis praeberi, qui cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, et iis qui praesenio deficiunt, et in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate.

Infirmis autem, qui dum sana mente et integris sensibus essent, illud petierunt, seu verisimiliter, petiissent, seu dederint signa contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint, vel amentes effecti sint, vel delirent, aut non sentiant, nihilominus praebeatur.

Sed si infirmus, dum phrenesi, aut amentia laborat, verisimiliter posset quidquam facere contra reverentiam

Sacramenti, non inungatur, nisi periculum tollatur omnino.

Impaenitentibus vero, et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, et excommunicatis, et nondum baptisatis penitus denegetur.

Non ministretur etiam, praelium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula subituris, aut reis ultimo supplicio mox afficiendis, aut pueris rationis usum non habentibus.

Si quis autem laborat in extremis, et periculum immineat, ne decedat antequam finiantur Unctiones; cito ungatur, incipiendo ab eo loco: *Per istam Sanctam Unctionem etc.* ut infra, deinde si adhuc supervivat, dicuntur orationes praetermissae, suo loco positae.

Si vero dum inungitur, infirmus decedat, Presbyter ultra non procedat, et praedictas orationes omittat.

Quod si dubitet, an vivat adhuc, Unctionem prosequatur, sub conditione pronunciando formam, dicens: *si vivis, per istam sanctam Unctionem etc.* ut infra.

Si autem acciderit, infirmum post peccatorum suorum confessionem ad exitum vitae properare, tunc cum sacro viatico poterit et Oleum infirmorum ad eum deferri, per ipsum Sacerdotem, qui defert sacram Eucharistiam. Si tamen alius Presbyter, vel Diaconus, qui Oleum sanctum deferat, haberi possit, per ipsum deferatur: qui superpelliceo indutus, cum Oleo sacro occulte delato sequatur Sacerdotem viaticum portantem, et postquam infirmus Viaticum sumpserit, inungatur à Sacerdote.

In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut si, cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidat.

Quinque vero corporis partes praecipue ungi debent, quas veluti sensuum instrumenta homini natura tribuit, nempe oculi, nares, os, et manus; attamen pedes etiam et renes ungendi sunt: sed renum unctio in mulieribus, honestatis gratia, semper omittitur: atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet.

Manus vero, quae reliquis infirmis interius ungi debent, Presbyteris exterius ungantur.

Dum oculos, aures, et alia corporis membra, quae paria sunt, Sacerdos ungit; caveat ne alterum ipsorum

inungendo, Sacramenti formam prius absolvat, quam ambo hujusmodi paria membra perunxerit.

Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima inungatur, eadem verborum forma.

Hujus autem Sacramenti forma; qua Sancta Romana Ecclesia utitur, solemnis illa precatio est, quam Sacerdos ad singulas unctiones adhibet; cum ait:

Per istam Sanctam unctionem; et suam piissimam misericordiam; indulgeat tibi Dominus quidquid per visum; sive per auditum, etc. deliquisti.

ORDO MINISTRANDI

Sacramentum Extremae Unctionis.

Sacerdos igitur hoc Sacramentum ministraturus, quatenus fieri poterit, parari curet apud infirmum mensam mappa candida coopertam, itemque vas, in quo sit bombacium, seu quid simile in septem globulos distinctum, ad abstergendas partes inunctas; medullam panis ad detergendos digitos; et aquam ad abluendas Sacerdotis manus; ceream item candelam quae deinde accensa ipsi ungenti lumen praebeat. Denique operam dabit, ut quanta poterit munditia ac nitore hoc Sacramentum Ministretur.

Deinde convocatis Clericis, seu ministris, vel saltem uno Clerico, qui Crucem sine hasta, Aquam benedictam cum aspersorio et librum Ritualem deferat, ipse Parochus decenter accipit vas sacri Olei infirmorum sacculo serico violacei coloris inclusum, illudque caute defert ne effundi possit. Quod si longius iter peragendum, aut etiam equitandum sit, vel alias adsit periculum effusionis, vas Olei sacculo, aut bursa inclusum ut dictum est, ad collum appendat, ut commodius, et securius perferat. Procedat autem sine sonitu campanulae.

Cum perventum fuerit ad locum ubi jacet infirmus, Sacerdos intrans cubiculum dicit:

℣. Pax huic domui.

℟. Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde deposito Oleo super mensam, superpelliceo stolaque violacea indutus, aegroto Crucem pie deosculandam porrigit; mox in modum crucis cum Aqua benedicta, et cubiculum, et circumstantes aspergit, dicens Antiphonam: **Asperges me Domine**, etc.

Quod si aegrotus voluerit confiteri audiat illum et absolvat. Deinde piis verbis illum consoletur, et de hujus Sacramenti vi atque efficacia, si tempus ferat, breviter admoneat; et quantum opus sit, ejus animum confirmet, et in spem erigat vitae aeternae.

Modus praeparandi infirmum ad Sacramentum Extremae Unctionis v g.

Pojednawszy się z Bogiem przez spowiedź Sakramentalną i przyjąwszy Najświętsze Ciało i Krew Jezusa Chrystusa, radbyś podobno do zdrowia powrócić, lub śmiercią sprawiedliwego umrzeć: radbyś zapewne dostąpić odpuszczenia grzechów, które jeszcze możesz mieć na duszy twéj, a o których niewiesz i spodziewać ich się nie możesz; radbyś nareszcie otrzymać pomoc do zwycięženia pokus czarta i do oddalenia tęskności i trwogi jaką choroba sprawuje; otož to wszystko može ci zjednać godne przyjęcie Sakramentu Oleju Świętego.

Czytamy w Ewangelii Ś., iż Apostołowie *wielu chorych uzdrawiali namaszczając ich olejem* (Marc. VI. 13 . Bóg dziś tak mocny jest, jak był za czasów Apostolskich. Može ci więc

przez ten Sakrament Oleju Ś. przywrócić zdrowie; jeżeli to do zbawienia duszy twojéj osądzi być pożytecznėm. Ciemny tylko człowiek w prawach wiary Chrystusowéj, lęka się tego Ś. Sakramentu, sądząc nie mądrze jakoby przyśpieszał śmierć: lecz gruntowny katolik pragnie go w swéj chorobie przyjąć, wiedząc o tém z nauki Boskiéj i Kościelnéj, a nawet i z doświadczenia, że on jest skutecznėm lekarstwem na uleczenie nie tylko duszy, ale i ciała, gdy jego zdrowie potrzebne jest do zbawienia. Bo mówi Ś. Jakób Apostoł: *Choruje kto między wami, niech sprowadzi kapłanow Kościoła, a niech się modlą nad nim, namaszczając go olejem w Imie Pańskie; a modlitwa wiary uzdrowi chorego, i ulży mu Pan: a jeśliby w grzechach był, będą mu odpuszczone* (Jac. V. 14 et 15).

Wiekować jednak tu nie możemy, ale musiemy koniecznie, według odwiecznego wyroku Bożego, kiedyś umrzeć. Gdyby tedy P. Bogu podobało się teraz ten wyrok na tobie spełnić, to ci ten Sakrament zjedna śmierć dobrą, jaka była Ś. Piotra, Ś. Pawła, S. Wincentego i innych wybranych sług Bożych, którzy z weselem umierali, wiedząc że na tamtym świecie lepszy ich żywot czeka.

Przykre są wprawdzie przed śmiercią tęsknoty i trwogi, trudne do pokonania pokusy

szatańskie, któremi on człowieka od wiary prawdziwéj do niedowiarstwa, od nadziei do rospaczy, od miłości Boga i bliźniego do nienawiści przywieść chce; ale opatrzywszy się tym Sakramentem, możesz mieć ufność, iż te przykrości i trudności przy łasce Boga pokonasz, bo mówi Ś. Jakób: *Ulży mu Pan.*

Nakoniec Sakrament Oleju Ś. gładzi te grzechy, których człowiek do siebie nie zna i spowiadać ich się nie może. *Grzechy któż zrozumie?* mówi Psalmista (Ps. XVIII. 13). Bo są grzechy młodości są i niewiadomości, są własne są i cudze, są główne są i przeciw Duchowi Ś., ale gdybyś który z nich miał na duszy bez twojéj wiadomości, wtedy za pomocą żalu przez ten Sakrament odpuszczenia jego dostąpisz. Jako mówi Ś. Jakób: *Jeśliby w grzechach był, będą mu odpuszczone.*

Zdaj tedy życie i śmierć na wolą Boga, który obojga jest sprawcą. Gotuj się z mądremi duszami przez żywą wiarę i gorącą miłość, na wyjście przeciw Jezusowi Chrystusowi Panu twojemu. Żałuj za wszystkie grzechy twoje tak wiadome jako i niewiadome; żałuj w szczególności za złe użycie zmysłów jako to oczu, uszu, ust i innych, które będą namaszczane, bo przez nie zwykły grzechy do duszy wchodzić. A iż ci pewnie trudno mówić usty, mówże przynajmniéj myślą:

Pragnę o BOŻE mój! przyjąć Sakrament Oleju S. przez który, w téj mojéj chorobie, chcesz mnie wzmocnić zasługami jednorodzonego Syna Twojego, a Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa. Żałuję serdecznie za wszystkie grzechy całego życia mojego, które pamiętam i których nie pamiętam, których za grzech sobie nie miałem: i których do siebie nie znam, ale Ty je o BOŻE najlepiéj poznajesz! Brzydzę się niemi, dla tego, żem Cię Pana i BOGA mojego nieskończoną dobroć przez nie obraził.

Praesentibus dicat:

A ponieważ powinniśmy się jedni za drugich modlić, abyśmy zbawieni byli; albowiem modlitwa sprawiedliwego wiele waży u Boga; przetoż wy obecni modlcie się za tego chorego, aby mu Bóg w téj chwili niebezpiecznéj ulgę i miłosierdzie w odpuszczeniu grzechów wyświadczyć raczył A zatém poklęknąwszy zmówcie na jego intencyę: **5 Ojcze nasz, 5 Zdrowaś Marya, i jedno Wierzę w Boga.**

Qui vero possunt recitare Psalmos Poenitentiales *cum* Litaniis *haec Sacerdos eisdem injungat, ut infra notatur.*

Vor der letzten Oelung.

NN. Unser Herr Jesus Christus will dir vollständige Gnade ertheilen, durch das Sakrament der letzten Oelung, welches er zum Trost und zur Hilfe der Kranken eingesetzt hat.

Dieses Sakrament vermehret in uns die heiligmachende Gnade; es reiniget uns von Sünden, welche wir entweder nicht kennen, oder für Sünde nicht halten, oder vergessen haben. Es stärket den Kranken, dass er die Schmerzen und Ungemächligkeiten der Krankheit geduldig ausstehen, und den Anfechtungen des Teufels wiederstehen möge. Alles dieses wirket es durch die Verdienste, durch das Leiden und Blut unseres Erlösers Jesu Christi. Es befördert auch oft die Gesundheit des Leibes, wenn diese dem Seelenheile zuträglich ist. Verlangst du es jetzt anzunehmen? ℟. Ja.

So erwecke in dir mit möglichster Andacht· die göttlichen Tugenden: den Glauben, die Hoffnung und Liebe, und auch die bitterste Reue und Leid für alle deine Sünden:

»Ich glaube an Dich, o mein Gott, o Du ewige Wahrheit! Ich hoffe und vertraue auf Dich, o unendliche Barmherzigkeit! Ich liebe Dich vom Herzen, o allerhöchstes Gut! und weil ich Dich also liebe, deswegen bereue ich überalles, meine Sünden meines ganzen Lebens, besonders jene, welche ich durch einen üblen Gebrauch meiner Glieder, und äusserlichen Sinne begangen habe. Ich hoffe aber Verzeihung derselben Kraft der heiligen Sakramenten deiner wahren Kirche. Amen.

Durch diese deine heilige Salbung, und

deine mildeste Barmherzigkeit, verzeihe mir, o gütigster Gott! was ich jemals mit meinen Augen, Ohren, Mund, Geruch, Händen und Füssen gesündiget habe. Amen.»

Exhortation avant l'Extrême-Onction.

NN. Notre Seigneur Jésus-Christ veut bien vous faire la grâce de vous rendre participant du Sacrement qu'il a institué pour fortifier les malades. C'est une grâce qu'ont toujours désirée ardemment les bons catholiques et les saints.

Ainsi je suis prêt à vous administrer ce Sacrement de l'extrême-Onction, pour vous donner des forces contre les ennemis de votre âme, et pour vous purifier de tous les péchés, ou que vous n'avez pas connus, ou que vous n'avez pas regardés comme péchés, ou que vous avez oubliés, lesquels pourraient vous empêcher de voir vîte Dieu et de vous réjouir avec lui.

C'est ce Sacrement qui rend aussi la santé du corps, lorsqu'elle est nécessaire pour le salut de l'âme, et lorsqu'on le reçoit à temps, tandis qu'il peut encore y avoir éspoir de revenir en santé.

Voulez-vous le recevoir maintenant?

℟. Oui.

Ayez donc une véritable foi, et une ferme

confiance en ce Sacrement. Il tire sa force de la Passion, du Sang et des mérites de Jésus-Christ. Et pour participer d'autant plus à ses effets, ayez un extrême regret, fondé sur l'amour de Dieu, de tous vos péchés et même des péchés véniels et de ceux dont vous ne vous ressouvenez pas.

Formez l'intention de le recevoir, *par exemple en cette manière:*

Prière avant l'Extrême-Onction.

Je désire ardemment, o mon Dieu, de recevoir le Sacrement de l'Extrême-Onction, par lequel vous voulez dans ma maladie me fortifier et me soulager en vue des mérites de votre fils unique, notre Sauveur Jésus-Christ.— J'ai un extrême regret de tous les péchés de toute ma vie, dont je me souviens et dont je ne me ressouviens point et de ceux que je n'ai point regardés comme péchés. Je m'en repens du plus profond de mon coeur, et je les déteste souverainement, parce que je vous ai offensé, vous mon Seigneur et mon Dieu, qui êtes la bonté infinie.

Postea dicat:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Introeat, Domine Jesu Christe, domum hanc sub nostrae humilitatis ingressu, aeterna felicitas, divina prosperitas, serena laetitia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna: effugiat ex hoc loco accessus daemonum: adsint Angeli pacis: domumque hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica Domine, super nos nomen sanctum tuum; et benedic ✠ nostrae conversationi: sanctifica nostrae humilitatis ingressum, qui sanctus et pius es, et permanes cum Patre et Spiritu Sancto in saecula saeculorum. A.

Oremus et deprecemur Dominum nostrum Jesum Christum, ut benedicendo benedicat ✠ hoc tabernaculum, et omnes habitantes in eo, et det eis Angelum bonum custodem, et faciat eos sibi servire ad considerandum mirabilia de lege sua: avertat ab eis omnes contrarias potestates: eripiat eos ab omni formidine, et ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus in saecula saeculorum. Amen.

OREMUS.

Exaudi nos, Domine sancte Pater omnipotens, aeterne Deus: et mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat,

foveat, protegat visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quae Orationes, si tempus non patiatur, ex parte, vel in totum poterunt omitti. Tum de more facta Confessione generali, latino, vel vulgari sermone, Sacerdos dicat: **Misereatur tui etc. Indulgentiam absolutionem** *etc.*

Antequam Parochus incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent et ubi commodum fuerit, pro loco et tempore, et adstantium numero, vel qualitate, recitent septem Psalmos Poenitentiales cum Litaniis, vel alias preces, dum ipse Unctionis Sacramentum administrat. Mox dicat:

In nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus ✝ Sancti extinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, et per invocationem omnium sanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, atque omnium simul Sanctorum. A.

Deinde intincto pollice in Oleo sancto, in modum Crucis ungit infirmum in partibus hic subscriptis, aptando proprio loco verba formae in hunc modum:

Ad oculos.

Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. Amen.

Minister vero, si est in Sacris, vel ipsemet Sacerdos, post quamlibet Unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii, vel rei similis eaque in vase mundo reponat, et ad Ecclesiam postea deferat comburat, cineresque projiciat in Sacrarium.

Ad aures.

Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per auditum deliquisti. A.

Ad nares.

Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per odoratum deliquisti. Amen.

Ad os, compressis labiis.

Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per gustum et locutionem deliquisti. Amen.

Ad manus.

Per istam sanctam Unctionem ✝, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per tactum deliquisti. Amen.

Meminerit quod Sacerdotibus, ut dictum est, manus non inunguntur interius, sed exterius.

Ad pedes.

Per istam sanctam Unctionem ✠, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per gressum deliquisti. Amen.

Ad lumbos, sive renes.

Per istam sanctam Unctionem ✠, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per lumborum delectationem deliquisti. Amen.

Haec autem unctio ad lumbos, ut dictum est, omittitur semper in feminis, et etiam in viris, qui ob infirmitatem vix, aut sine periculo, moveri non possunt

Quibus omnibus peractis Sacerdos dicit:

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvum fac servum tuum.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei, Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eum.
℣. Esto ei Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℞. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Domine Deus, qui per Apostolum tuum Jacobum locutus es: infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiae, et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei: cura quaesumus, redemptor noster, gratia Sancti Spiritùs languores istius infirmi, ejusque sana vulnera, et dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis, et corporis ab eo expelle, plenamque interius et exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiae tuae restitutus, ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. Amen.

OREMUS.

Respice, quaesumus Domine, famulum tuum N. in infirmitate sui corporis fatiscentem, et animam refove quam creasti: ut castigationibus emendatus, se tua sentiat medicina salvatum. Per Christum Dominum nostrum. A.

OREMUS.

Domine Sancte Pater omnipotens, aeterne Deus, qui benedictionis tuae gratiam aegris

infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis: ad invocationem tui nominis benignus assiste, ut famulum tuum ab aegritudine liberatum et sanitate donatum, dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atque Ecclesiae tuae sanctae, cum omni desiderata prosperitate restituas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ad extremum pro personae qualitate, salutaria monita breviter praebere poterit quibus infirmus ad moriendum in Domino confirmetur, et ad fugiendas Daemonum tentationes roboretur. Poterit vero Infirmus moneri sic vg.

Najmilszy Bracie *lub Siostro!* Otoś już opatrzony trzema Sakramentami SS. jako pewnemi do zbawienia środkami. Na Spowiedzi żałowałeś za grzechy twoje, tusząc sobie dobrze o miłosierdziu Boga, że ci je odpuści. Przyjąłeś Ciało i Krew Syna Bożego, jako zadatek żywota wiecznego. Nakoniec pragnąłeś i dany ci jest Sakrament ostatniego namaszczenia Olejem Ś. dla zgładzenia grzechów jakieby jeszcze po spowiedzi mogły pozostać na duszy twojéj. Wiary Ś. Katolickiéj, oprócz któréj nie można mieć zbawienia, postanowiłeś aż do ostatniego tchu życia twego dochować. Wzgardziłeś światem i tém wszystkiém, co na nim jest. Zapaliłeś się miłością oglądania P.

BOGA twego i chwały Chrystusowéj. Nic ci więc już nie pozostaje, tylko abyś na tym łożu boleści teraz mówił, co niegdyś Pan Jezus na Krzyżu rzekł: *Ojcze w ręce twoje polecam ducha mego* (Luc. XXIII. 46). Ufaj w BOGU, bo miłosierdzie Jego, jest nad wszystkie dzieła jego. On grzechy twoje zgładził, On cię obroni od nieprzyjaciół duszy twojéj i zaprowadzi do żywota wiecznego. Podziękuj mu więc za to, że ci tyle dobrodziejstw wyświadczył i na wieki wyświadczać chce, mówiąc przynajmniéj myślą:

Panie Boże, niech ci będzie wieczna cześć i chwała, żeś mię uczynił tych SS. Sakramentów uczestnikiem. *Dziękuję ci, że mi pozwalasz* żyć i umierać w liczbie prawdziwych synów Ś. Kościoła twego. Niechże Ci, o wielki BOŻE! całe Niebo dziękuje za mnie, póki sam, gdy mnie zbawisz, nie zacznę ci dziękować przez całą wieczność.

Nach der letzten Oelung.

Nun bist du NN. mit dem heiligen Sakrament der Oelung versehen, und wider alle Anfechtungen des bösen Feindes bewaffnet; kämpfe also tapfer mit den Feinden der Seele: vertraue auf Gott, und danke ihm für so grosse Gnade:

Mein Herr, und mein Gott! unendlicher

Dank sei Dir, dass Du mir noch Zeit und Gelegenheit verliehen hast, dieses heilige Sakrament zu empfangen. Lass mich nun die Kraft und Wirkung desselben geniessen. Schenke mir meine vorige Gesundheit, wenn es Dir zur Ehre, und mir zur Seligkeit gereichet. Willst Du mich aber von dieser Welt abfordern, so ergebe ich mich gänzlich deinem göttlichen Willen; nur verleihe mir vollkommene Verzeihung meiner Sünden, nimm von mir alle Angst und Kleinmüthigkeit, stärke mich in allen Versuchungen, und lass mich in deiner Gnade glückselig sterben. Amen.

Exhortation après l'Extrême-Onction.

NN. Voilà, que vous avez maintenant les armes en main pour combattre l'ennemi de votre âme. Mettez votre confiance en Dieu et ne craignez rien. Mais je vous exhorte de remercier Dieu du grand bienfait que vous en avez reçu *en lui disant avec moi:*

Prière après l'Extrême-Onction.

Seigneur, mon Dieu, honneur et gloire éternelle Vous soient rendus de m'avoir fait participant de ce Sacrement. Je vous remercie infiniment de ce que vous m'accordiez de mourir au nombre des enfans de votre Sainte Eglise. Grand Dieu! que tous les Anges et tous les

Saints du Paradis vous en remercient pour moi, jusqu'à ce que moi-même, lorsque vous m'aurez sauvé, je commencerai à vous en remercier pendant toute l'éternité.

Deinde aquam benedictam et Crucem, nisi aliam habeat, coram infirmo relinquet, ut illam frequenter aspiciat, et pro sua devotione osculetur et amplectatur

Admoneat etiam domesticos et ministros infirmi ut si morbus ingravescat, vel infirmus incipiat agonisare, statim ipsum Parochum accessant, ut morientem adjuvet, ejusque animam Deo commendet: sed si mors immineat, priusquam discedat, Sacerdos animam Deo rite commendabit.

Quae autem pertinent ad visitationem curamque infirmorum, et ad juvandos morientes, ad Commendationem Animae, et ad Exequias infra, suis locis praescribuntur.

DE VISITATIONE ET CURA INFIRMORUM.

Parochus in primis meminisse debet, non postremas esse muneris sui partes aegrotantium curam habere: Quare cum primum noverit, quempiam ex fidelibus curae suae commissis aegrotare, non expectabit, ut ad eum vocetur sed ultro ad illum accedat idque non semel tantum, sed saepius, quatenus opus fuerit: horteturque parochiales suos ut ipsum admoneant, cum aliquem, in Parochia sua

aegrotare contigerit, praecipue si morbus gravior fuerit.

Ad hoc juvabit, praesertim in amplis Parochiis, aegrotorum notam, seu catalogum habere, ut cujusque statum et conditionem cognoscat eorumque memoriam facilius retinere, et illis opportune subvenire possit.

Quod si Parochus legitime impeditus, infirmorum, ut quando plures sunt, visitationi interdum vacare non potest, id praestandum curabit per alios Sacerdotes, si quos habet in Parochia sua, aut saltem per laicos homines pios, et Christiana charitate praeditos.

Aegrotos visitans, ea qua Sacerdotes Domini decet, honestate et gravitate se habeat, ut non aegris solum, sed sibi et domesticis verbo et exemplo prosit ad salutem.

Eorum vero praecipuam curam geret, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi Pastoris charitatem et operam requirunt, quibus si non potest ipse succurrere de suo, et eleemosynas illis, prout debet, si facultas suppetit erogare, quando fieri potest, sive per Charitatis, vel alterius nominis Confraternitatem, si in ea civitate vel loco fuerit, sive per privatas, sive per publicas collectas, et eleemosynas, illorum necessitatibus succurrendum curabit.

In primis autem spiritualem aegrotantium curam suscipiat, omnemque diligentiam in eo ponat ut in via salutis eos dirigat, atque a diabolicis insidiis salutarium adjumentorum praesidio defendat ac tueatur

Accedat autem ad aegrotum ita paratus

ut in promptu habeat argumenta ad persuadendum apta; ac praesertim Sanctorum exempla, quae plurimum valent, quibus eum in Domino consoletur, excitet, ac recreet, horteturque, ut omnem spem suam in Deo ponat, peccatorum suorum poeniteat, divinam misericordiam imploret. et infirmitatis poenas, tamquam paternam Dei visitationem, patienter, ferat, et ad salutem suam provenisse credat, ut vitam moresque suos melius instituat.

. Deinde qua par est prudentia et charitate, hominem ad sacram confessionem inducat, et confitentem audiat, etiamsi velit totius vitae peccata confiteri; ac si opus fuerit, tam infirmo, quam ejus familiaribus, vel propinquis in memoriam revocet, quod Lateranensis Concilii, ac plurium summorum Ponitificum decretis cavetur sub gravibus poenis, ne Medici ultra tertiam vicem aegrotos visitent, nisi prius ipsis certo constet, illos confesionis Sacramento rite expiatos fuisse.

Illud praeterea diligenter servari curabit, ne quis pro corporali salute aliquid aegroto suadeat, vel adhibeat quod in detrimentum animae convertatur.

Ubi vero periculum immineat, Parochus monebit aegrotum, ne daemonum astutia, neque medicorum pollicitationibus, neque propinquorum aut amicorum blanditiis se ullo modo decipi sinat, quominus ea, quae ad animae salutem pertinent, opportune procuret, et qua par est devotione et celeritate, sancta Sacramenta, dum sana mens est integrique sensus, religiose suscipiat, citra fallacem il-

lam ac perniciosam procrastinationem, quae plurimos ad aeterna supplicia perduxit, in diesque fallente diabolo perducitt.

Quod si aeger aliquis hortationibus ac monitis Sacerdotum vel amicorum et domesticorum consiliis adduci non potest, ut velit peccata sua confiteri. tunc non omnino desperanda res est; sed quamdiu ille vivit, repetendae sunt frequentes variae, et efficaces Sacerdotum et aliorum piorum hominum. exhortationes proponendaque aeterne salutis damna et sempiternae mortis supplicia; ostendendaque immensa Dei misericordia eum ad poenitentiam provocantis, ad ignoscendum paratissimi. Adhibendae sunt etiam, tum pri vatae tum publicae ad Deum preces ad divinam gratiam impetrandam pro salute miseri decumbentis

Videbit denique Sacerdos, quibus, potissimum tentationibus aut pravis opinionibus aeger sit subjectus, eique, prout opus fuerit, apta remedia prudenter adhibebit.

Sacras Imagines Christi Domini Crucifixi, beatae Mariae Virginis, et Sancti, quem aeger praecipue veneratur, ob oculos ejus apponi curabit. Vasculam item adsit Aquae benedictae, qua fraequenter aspergatur.

Proponet etiam aegrotanti prout ejus conditio feret, aliquas breves orationes, et pias mentis ad Deum excitationes; praesertim versiculo se Psalmorum libro, vel Orationem Dominicam, et Salutationem Angelicam, Symbolum Fidei vel Passionis Domini nostri meditationem, et Sanctorum martyria et exem-

pla, ac coelestis gloriae beatitudinem. Haec tamen opportune et discrete suggerantur, ne aegroto molestia, sed levamen afferatur.

Consoletur infirmum, dicens, se pro eo in Missae sacrificio et aliis precibus oraturum curaturumque ut alii itidem pro eo faciant, idque re ipsa praestabit.

Si morbus gravior, vel cum periculo fuerit, aegroto suadeat, ut dum integra mente est, rem suam omnem recte constituat, et testamentum faciat: si quid habeat alienum, restituat, et ad remedium animae suae pro facultatibus quod in Domino ei placuerit, disponat: sed haec suggerendo, omnis avaritiae nota caveatur.

Hortetur denique, ut si convaluerit, ante omnia ad Ecclesiam veniat, ubi Deo gratias agat de restituta valetudine, et sacram Communionem pie suscipiat, ac deinceps meliorem vitae disciplinam teneat

Sequentes preces omnes, vel ex parte, prout tempus et aegrotorum conditio feret, arbitrio Sacerdotis dici vel ommitti possunt.

Sacerdos igitur infirmi cubiculum ingressus, primum dicat:

℣. Pax huic Domui.

℟. Et omnibus habitantibus in ea.

Mox infirmum, et lectum ejus, et cubiculum aspergat Aqua benedicta, dicens Antiphonam Asperges me Domine etc. *Deinde erga infirmum officium suum praestet, ut supra dictum est Quo praestito, vel antequam discedat, dicere poterit supra infirmum aliquem Psalmum ex quatuor prioribus Poeni-*

tentialibus, vel Psalmum 90. **Qui habitat in adjutorio etc.** *cum* **Gloria Patri,** *in fine Postea dicat:*

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvum fac servum tuum.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eum.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Esto ei Domine, turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Dominus opem ferat illi.
℟. Super lectum doloris ejus.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere: suscipe deprecationem nostram: ut nos, et hunc famulum tuum, quos delictorum catena constringit, miseratio tuae pietatis clementer absolvat.

Deus, infirmitatis humanae singulare praesidium, auxilii tui super infirmum famulum tuum ostende virtutem: ut ope misericordiae tuae adjutus, Ecclesiae tuae sanctae incolumis rapresentari mereatur.

Respice, Domine, famulum tuum in infirmitate sui corporis laborantem, et animam refove quam creasti: ut castigationibus emendatus, continuo se sentiat tua medicina salvatum.

Omnipotens sempiterne Deus, infirmitatem famuli tui propitius respice, atque ad protegendum eum dexteram tuae majestatis extende.

Concede hunc famulum tuum, quaesumus Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere: et gloriosa Beatae Mariae semper Virginis intercessione a praesenti liberari tristitia, et aeterna perfrui laetitia. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Benedictio Dei Omnipotentis, Patris ✝, et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super te, et maneat semper. ℟. Amen.

Deinde aspergat eum aqua benedicta.

Si fuerint plures infirmi in eodem cubiculo vel loco, praeces et Orationes praedictae dicantur super eos in numero plurali.

MODUS JUVANDI
MORIENTES.

In gravescente morbo Parochus infirmum frequentius visitabit, et ad salutem diligenter juvare non desinet; monebitque instante periculo se confestim vocari, ut in tempore praesto sit morienti. sumptoque sanctissimo Viatico, et sacra Unctione adhibita, si periculum immineat, statim commendationis animae officium praestabit, de quo infra. Sed si tempus suppetat, sequentia pietatis officia praestare poterit, si ita expedire judicaverit, pro conditione personae.

Ac primo, si aegrotus indulgentiam legitima auctoritate concessam consequi possit, eam illi reducat ad mentem proponatque quid ad eam consequendam agi debeat; praesertim ut contr to corde Sanctissimum nomen Jesu semel vel saepius invocet

Deinde hortetur infirmum, et excitet, ut dum mente viget, eliciat actus fidei, spei, et charitatis, aliarumque virtutum, nempe:

Ut firmiter credat omnes articulos fidei, et quidquid sancta Romana Ecclesia Catholica et Apostolica credit et docet.

Ut speret, Christum Dominum nostrum prae sua immensa clementia sibi fore propitium, et merito ejus sanctissimae Passionis, et per intercessionem Beatae Mariae et omnium Sanctorum se vitam aeternam consecuturum.

Ut toto corde diligat et maxime diligere

cupiat Dominum Deum ea dilectione, qua illum diligunt Beati Sanctique omnes.

Ut ob amorem Dei doleat ex corde de omni offensa qualitercunque contra Dominum Deum et proximum commisa.

Ut ex corde ob amorem Dei parcat omnibus, qui sibi quoquo modo fuerint molesti, aut inimici.

Ut ab iis veniam postulet, quos aliquando dictis aut factis offendit.

Ut quem patitur dolorem, et morbi molestiam, propter Deum in poenitentiam peccatorum suorum patienter toleret.

Ut si Dominus sibi salutem corporis praestare dignabitur, proponat de caetero pro viribus suis a peccatis cavere, et ejus mandata servare.

Vide fere eadem vulgari lingua per interrogationes infra posita pag. 163.

Hortetur praeterea, ut eo modo quo potest saltem ex corde ita per intervalla precetur.

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

In te Domine speravi, non confundar in aeternum.

In manus tuas Domine, commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis.

Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina.

Esto mihi Domine in Deum protectorem.

Deus propitius esto mihi peccatori.

Dulcissime Domine Jesu Christe, per virtutem Sanctissimae Passionis tuae recipe me in numerum electorum tuorum.

Domine Jesu Christe, suscipe spiritum meum.

Maria Mater gratiae, Mater misericordiae.

Tu me ab hoste protege, et horâ mortis suscipe.

Sancte Angele Dei, mihi custos assiste.

Omnes Sancti Angeli, et omnes Sancti, intercedite pro me et mihi succurrite.

Polonice.

Zmiłuj się nademną Boże, według wielkiego miłosierdzia Twego.

W tobie Panie nadzieję miałem, niech nie będę zawstydzony na wieki.

W ręce twoje Panie polecam ducha mego, odkupiłeś mnie Panie Boże prawdy.

Boże wejrzyj ku wspomożeniu memu; Panie pośpiesz się ku ratunkowi memu.

Bądź mi Panie Bogiem obrońcą.

Boże bądź miłościw mnie grzesznemu!

Najsłodszy Panie Jezu Chryste, proszę

Cię przez moc Najświętszéj męki Twojéj przyjmij mnie w liczbę wybranych twoich.

Panie Jezu Chryste przyjmij ducha mojego.

O Maryo Matko łaski, Matko miłosierdzia, Ty mnie od nieprzyjaciela broń, i w godzinę śmierci przyjmij.

Święty Aniele Boży, ty mnie strzeż.

Święci Aniołowie i wszyscy Święci wy się za mną przyczyniajcie i na pomoc mi przybądźcie.

Haec et his similia poterit prudens Sacerdos vulgari vel latino sermone, pro personae captu, morienti suggerere.

MODUS APPLICANDI.

Indulgentias Moribundis juxta formam a Benedicto XIV. praescriptam, ab his servandus, qui facultatem habent a Sede Apostolica delegatam.

Absolutio haec generalis nonnisi post Sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae, et extremae Unctionis impertienda est, idque iis, qui illam expetierunt, dum sana mente et integris sensibus erant, seu verosimiliter eam petiissent, vel saltem dederunt signa contritionis, etiamsi postea sensibus destituantur, aut in delirium, vel amentiam inciderunt. Excommunicatis vero, impoenitentibus et in

manifesto morientibus peccato, omnino est deneganda.

Sacerdos itaque praedictam benedictionem impertiturus ingrediendo cubiculum ubi jacet infirmus, dicat: **Pax huic domui etc.** *ac deinde more consueto aegrotum et cubiculum cum circumstantibus aspergat aqua benedicta, recitando Antiphonam:* **Asperges me etc.** *Quodsi aegrotus voluerit confiteri, audiat illum et absolvat.*

Quodsi haec omnia infirmo administranda eodem tempore praestiterat; excitet illum ad eliciendum Actum contritionis: de hujus benedictionis efficacia ac virtute, si tempus ferat, breviter admoneat; tum instruat, atque hortetur, ut morbi incommoda ac dolores in anteactae vitae expiationem libenter perferat; Deoque sese paratum offerat ad ultro acceptandum, quidquid ei placuerit, et mortem ipsam patienter obeundam in satisfactionem poenarum, quas peccando promeruit. Tum piis ipsum verbis consoletur, in spem erigens, fore, ut ex divinae munificentiae largitate eam poenarum remissionem et vitam sit consecuturus aeternam. Quod fieri possit vg. hoc modo:

Według téj ufności, którą mieć należy w nieograniczoném miłosierdziu Bożém, mogę cię kochany Bracie *lub Siostro* zapewnić, że przez pokutę Ś. i przez Sakramentalną Spowiedź, któraś odprawił, Bóg ci odpuścił grzechy i karę wieczną zasłużoną za nie. Przez Sakrament

zaś ostatniego Olejem S. namaszczenia, zgładzone są nawet te przewinienia twoje, których do siebie nie znałeś, i nadto uczyniona ci jest nadzieja do zdrowia lub do śmierci dobréj. Oprócz tego przyjąłeś Jezusa Chrystusa w Najświętszym Sakramencie, a oraz z Nim, obietnicę żywota wiecznego czyli królestwa Bożego. Pewny jednak być nie możesz, iż się zaraz do niego dostaniesz. Bo lubo P. Bóg pokutującym grzechy i karę za nie wieczną odpuszcza; karania jednak doczesnego częstokroć im nie przebacza. Jako mamy w Piśmie S. o piérwszych rodzicach naszych, o Mojzeszu, Dawidzie i wielu innych. Zgrzeszyli piérwsi rodzice nasi w Raju nieposłuszeństwem, a gdy za to pokutowali, Bóg wprawdzie dał im się przebłagać, od winy i kary wiecznéj ich uwolnił, ale karania doczesnego im nie darował; bo musieli w pocie czoła pracować i wiele innych nędzy ucierpieć, niżeli się za on grzech Boskiéj Jego sprawiedliwości wypłacili. Zgrzeszył Mojżesz u wód przeciwieństwa, został mu ten grzech odpuszczony, jednak doczesną karę zań cierpieć musiał. Bo mu Bóg tego szczęścia odmówił, że Izraelitów do ziemi obiecanéj, jako pragnął, wprowadzić nie mógł. Zgrzeszył Dawid cudzołóztwem, przebłagałci wprawdzie Boga swą pokutą, iż mu on grzech odpuścił i od wiecznego zatracenia go wybawił; musiał

jednak doczesne karanie cierpieć; bo i synaczka miłego wnet utracił i wiele innych przykrości doznał. Toż samo i innych pokutujących spotykało, którym P. Bóg odpuściwszy gniew swój i karanie wieczne, karania przecież doczesnego odpuścić im nie chciał, i musieli je jedni na tym świecie, a drudzy w czyscu cierpieć i od widzenia P. Boga i chwały Jego do pewnego czasu oddaleni być. Tak i ty bądź dobréj nadziei, iż przez wzgląd na pokutę twoję i przyjęcie Sakramentów świętych, Bóg ci grzechy odpuścił i od kary wiecznéj cię uwolnił; ale być może, iż sprawiedliwość Jego Boska dla niedostatecznego za też grzechy dosyćczynienia twego, tylko po długich dolegliwościach tego żywota, lub po ciężkich mękach czyscowych, postanowiła cię przypuścić do oglądania oblicza swego i do zażywania chwały niebieskiéj. *Bo tam nic zmazanego nie wnijdzie* (Apoc. XXI. 27), a każdy kto się tu Bogu zupełnie nie wypłaci, zbawiony inaczéj być nie może, tylko *przez ogień*, mówi Apostoł (1 Cor. III. 15). Nie rozumiéj więc jakobyś po odprawieniu pokuty od kapłana naznaczonéj, już nic Bogu winnym nie został. Bo oglądając się na Boską sprawiedliwość, nasza pokuta ustawiczna byćby powinna. Jakoż Kościół S. na to zważając, dawniéj, póki ludzie ulegléjsi byli, za jeden grzech śmiertelny raz popełniony na lat 10, a

niekiedy i na więcéj pokutę naznaczał, przez które niegodziło się mięsa jeść, ani wina pić, a kilka dni w tygodniu na chlebie tylko i wodzie, potrzeba było przestawać. Cóż tych lat urość może, gdy się albo jeden grzech często powtarza, albo wiele innych popełnia? Może komu urość 500 albo 1000 lat sprawiedliwéj pokuty. A któż taką pokutę odprawić potrafi? a jednak grzech musi być ukarany, albo na tym albo na przyszłym świecie, albo od samego grzesznika albo od Boga, tu na ziemi albo w czyscu, gdzie surowa sprawiedliwość Boska wypłaty całego dosyćuczynienia wyciąga.

Kościół Katolicki oglądając się na taką sprawiedliwość Boską zagrażającą jego wiernym, skarbami ich zasług Chrystusa i Świętych jego opłaca, a niedostatek ich zadosyćczynienia, nie przebraném zadosyćuczynieniem Syna Bożego i sług jego zastępuje, i daruje im imieniem Boga tę karę doczesną, któréj oni sami tu na tym świecie Jemu wypłacić nie mogą. Tę łaskę Kościoła nazywamy odpustem. Mając tedy władzę od Jezusa Chrystusa związywania i rozwiązywania i nadto pozwolenie od Kościoła S. takowego odpustu nadawania, jestem gotów onego ci udzielić; zachowaj tylko to, coć powiem.

1. Żałuj jeszcze raz dla miłości Boskiéj za wszystkie grzechy swoje, które pamiętasz

i których nie pamiętasz, bo bez tego żalu, ani wina, ani kara się nie gładzi.

2. Ofiaruj P. Bogu na zadosyćuczynienie za grzechy swoje to, co teraz cierpisz i na potém jeszcze cierpieć będziesz. Zdaj się zupełnie we wszystkiém na jego wolę świętą i bądź gotów dla wypłacenia się jego Boskiéj sprawiedliwości, saméj nawet śmierci gorycze cierpliwie znosić, jeśliby teraz podobało się Jego Majestatowi onę na ciebie przesłać.

3. Mów te słowa nabożném sercem, które i po mojém odejściu sobie będziesz powtarzał: Jezus, Marya, Józef, wam polecam duszę i ciało moje; a tak nadaję ci odpust zupełny.

Postea dicat:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit caelum et terram.

Antiphona. Ne reminiscaris Domine delicta famuli tui *(vel* ancillae tuae) neque vindictam sumas de peccatis ejus.

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvum fac servum tuum *(vel* ancillam tuam).
℟. Deus meus sperantem in te.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Clementissime Deus, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui neminem vis perire in te credentem atque sperantem, secundum multitudinem miserationum tuarum respice propitius, famulum tuum N. quem tibi vera fides, et spes Christiana commendant. Visita eum in salutari tuo, et per Unigeniti tui passionem et mortem, omnium ei delictorum suorum remissionem et veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitûs sui te judicem propitium inveniat, et in sanguine ejusdem Filii tui ab omni macula abluta, transire ad vitam mereatur perpetuam. Per eundem Christum Dominum nostrum.

Tum dicto ab uno ex Clericis adstantibus: Confiteor etc. *Sacerdos dicat:* Misereatur etc. *deinde.*

Dominus noster Jesus Christus Filius Dei vivi, qui Beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi atque solvendi, per suam pissimam misericordiam recipiat confessionem tuam, et restituat tibi stolam primam, quam

in baptismate recepisti; et ego facultate mihi ab Apostolica Sede tributa, Indulgentiam plenariam, et remissionem omnium peccatorum tibi concedo. In nomine Patris etc.

Per sacrosáncta humanae reparationis mysteria, remittat tibi Omnipotens Deus omnes praesentis et futurae vitae poenas, paradisi portas aperiat, et ad gaudia sempiterna perducat. Amen.

Benedicat te omnipotens Deus, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus. Amen.

Poterit Sacerdos post administrationem Extremae Unctionis, vel post applicationem Indulgentiarum sic vel similiter infirmum alloqui.

1. Uważ miły Bracie *lub Siostro*, że nikt z nas śmierci nie ujdzie. Bo jesteśmy na tym świecie jako przychodnie i pielgrzymy, nie żebyśmy tu na wieki mieszkali, ale raczéj abyśmy sprawiedliwie i pobożnie żyjąc, potępienia uszli, a chwały wiecznéj dostąpili. Przeto śmierci się nie lękaj, bo jéj bojaźnią od siebie nieodpędzisz, ale tylko pobożnie na nię się gotuj, abyć szkody nią duszy nie uczyniła.

2. Dziękuj Bogu za wszystkie dobrodziejstwa. A najwięcéj za to, że cię raczył powołać do wiary świętéj katolickiéj, oprócz któréj nikt zbawiony być nie może, i że nagłéj śmierci na ciebie nie przepuścił; ale owszem dał ci

czas do obaczenia się i do przyjęcia SS. Sakramentów, które są środkami zbawienia naszego.

3. Wierz mocno aż do ostatniéj chwili życia twego, to wszystko, co Bóg do wierzenia przez Kościół Katolicki podaje; a mianowicie wierz, że przez Spowiedź S. odpuszczają się wszystkie grzechy, choćby były największe. Bo to słowo Pańskie chybić nie może: *Których odpuścicie grzechy są im odpuszczone* (Jan XX. 23). Wierz w ciała tego, które się teraz psuje, zmartwychwstanie, przez co się na nieśmiertelne i chwały pełne odnowi. Wierz w żywot wieczny, a tego doczesnego nie pragnij, na którym nic niemasz stałego. Bądź dobréj myśli; bo ci się przybliża Królestwo Boże, gdzie już niémasz żadnéj nędzy ani śmierci.

4. Cierpliwie znoś tę chorobę, myśląc żeś na nię przez grzechy swoje zasłużył, a proś Boga, aby cię przez wzgląd na te dolęgliwości twoje od mąk czyscowych zachował. Bo znośniejsza rzecz jest, być raczéj na tym świecie karanym, aniżeli na tamtym. Niecierpliwością choroby się nie pozbywa, ale się tylko karanie zaciąga, od którego niechaj cię Bóg zachowa.

5. O zbawieniu duszy twojéj pilnie myśl, a myśli o rzeczy doczesne mimo puszczaj; bo je i tak rad nierad opuścić musisz, gdyż są próżne i na sądzie Bożym bronić cię nie będą.

Wszystkie raczéj myśli ku Panu Bogu obróć i Jemu się w opiekę oddaj: a tych którzy tu są obecni modlitw żądaj, aby Boga o zbawienie duszy twojéj prosili.

Ne autem infirmus molestia ex continuo sermone afficiatur, nonnisi per intervalla atque verbis brevibus cohortandus est

Interrogationes infirmo faciendae, ad quas ille respondere aut saltim signo exteriori annuere debet.

Czy wierzysz mocno we wszystkie artykuły wiary katolickiéj, i w to wszystko czego Kościół S. Rzymski i Apostolski naucza i wierzy? ℟. Wierzę.

Czyli odrzucasz wszystkie błędy kacerskie i zabobony, które Matka nasza Kościół Katolicki odrzuca? ℟. Odrzucam.

Czy masz nadzieję, że ci Bóg dla męki Syna swego Jezusa Chrystusa, i dla przyczyny Najświętszéj Maryi Panny, i wszystkich Swiętych będzie miłościw i przyjmie cię do żywota wiecznego? ℟. Mam.

Czyli kochasz Boga z całego serca i taką miłością jaką Go wszyscy Swięci kochają? ℟. Kocham.

Czy z miłości ku Bogu żałujesz serdecznie za wszystkie grzechy, któremi go w życiu twojém obraziłeś? ℟. Żałuję.

Nie przypominaszże sobie jakiego grzechu

znacznego, któregobyś się jeszcze nie spowiadał? ℟. Nie przypominam. *Lub* Przypominam.

Czyli pragniesz, aby Bóg serce twoje oświecił, żebyś poznał te grzechy, które mogłeś przepomnieć, i żebyś się ich rad spowiadał? ℟. Pragnę.

Czy odpuszczasz szczerze dla miłości Bożéj, tym wszystkim, którzy cię kiedy słowem albo uczynkiem obrazili? ℟. Odpuszczam.

Czyli też przepraszasz tych wszystkich, których ty sam kiedykolwiek słowem albo uczynkiem obraziłeś? ℟. Przepraszam.

Czy masz wolę tę chorobę i dolegliwości, które cię trapią cierpliwie dla Boga i w duchu pokuty znosić? ℟. Mam.

Jeśliby cię Bóg do piérwszego zdrowia przywrócił, czy obiecujesz grzechów na potém się wystrzegać, a wiernéj przykazania Boże zachować? ℟. Obiecuję.

Poruczam cię tedy Bogu Wszechmogącemu, i Najświętszéj Maryi Pannie, i obronie wszystkich Świętych. A jeśliby szatan chciał cię pokusą rospaczy trapić, ty myśl swoją podnoś ku Jezusowi Chrystusowi a nierospaczaj. Albowiem większe jest miłosierdzie Boże, i zasługi Syna Jego, a niżeli złość grzechów twoich. Ty jako katolik wierzysz mocno w to wszystko, co Bóg objawił, a ta wiara zbawi cię, bo mówi Pan Jezus: *kto uwierzy zbawion będzie*

(Mar. XVI. 16). Ty przyjąłeś SS. Sakramenta, a te są zadatkiem chwały wiecznéj. Jezus Chrystus, którego ty kochasz, śmierć podjął dla zbawienia twego, a jakożby cię nie miał od grzechów twoich oczyścić i do oblicza swego przypuścić?

Gdyby tego chorego słabość się wzmagała, lub miałby jaką potrzebę duchowną, wy domownicy nieomieszkajcie mnie lub innego kapłana do niego wezwać.

Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis generalis faciendae, neque praemissarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos benedictionem ei impertiatur.

AFFEKTY NABOŻNE,

które można poddawać choremu, aby je w sobie wzbudzał.

Boże przybądź mi na pomoc, i na ratunek mój pośpiesz.

Zmiłuj się nade mną Boże mój! a według wielkiego miłosierdzia Twego odpuść grzechy moje.

Boże bądź miłościw mnie grzesznemu.

Żałuję Boże mój! serdecznie z miłości i dla miłości Twojéj, żem Cię kiedy grzechami memi obrażał.

Najłaskawszy Panie Jezu, przez krew Twoją najdroższą, którąś dla grzeszników raczył wylać, proszę Cię, racz obmyć tą krwią, grzeszną duszę moją z nieprawości moich.

O dobrotliwy Jezu! zmiłuj się nademną, póki czas jest łaski i zmiłowania.

Boże mój! zmiłuj się nademną, jako możesz, jako chcesz i jako ja potrzebuję.

Od śmierci wiecznéj wybaw mię Panie.

Boże mój! najwyższe, najzacniejsze dobro moje, miłuję Cię nadewszystko z całego serca mojego.

Boże mój! wolą moją wcale do woli Twojéj we wszystkiém stosuję i stosować chcę.

Przyjmuję Boże mój od Ciebie, tę chorobę moją, i chcę ją cierpieć dla miłości Twojéj, i onę ci ofiaruję, na dosyćuczynienie za grzechy moje.

Boże! niechaj się dzieje wola Twoja święta ze mną, jako w życiu, tak i w śmierci mojéj.

Boże mój! sprawy moje i uczynki łączę z zasługami Chrystusa Pana i Matki Jego Przenajświętszéj i Wszystkich Swiętych.

Boże mój! za najosobliwszą pociechę zakładam żyć z Tobą i w Tobie umierać.

W ranach Twoich Zbawicielu Chryste Jezu! żyć i umierać pragnę.

Mam nadzieję Jezu mój! w obietnicy Twojéj, w miłosierdziu i w zasługach Twoich, że

mi odpuścisz grzechy moje i oglądać Cię będę w chwale Twojéj.

O! ktoby mi dał Jezu mój, żebym tak umarł, jakoś Ty umarł; jako Najświętsza Matka Twoja, i Święci Twoi umarli.

Jezu łaskawy! proszę Cię przez łzy Twoje, przez krwawy pot i przez szczęśliwą śmierć Twoją, racz mi dać dobre skonanie.

Jezu najdobrotliwszy! wszystek Twój jestem, i Twoim pragnę być na wieki, jako i ty stałeś się moim.

Wszystkiemi siłami memi, duszą, ciałem i tchnieniem, błogosławię Cię Boże mój!

Jezu najmiłosierniejszy! przez rany Twoje Najświętsze, przez Krzyż i mękę Twoją, przez okrutną śmierć Twoją, proszę Cię bądź mi Jezusem i Zbawicielem teraz i w godzinę śmierci mojéj.

O! najłaskawszy Panie Jezu daj mi, abym Cię mógł jako najdoskonaléj miłować, chwalić, błogosławić, w Tobie i z Tobą odpoczywać w chwale Twojéj na wieki.

Oświeć Panie oczy moje, abym nie zasnął złą śmiercią, a nie rzekł kiedy nieprzyjaciel mój: przemogłem go.

Jezu! Jezu! Jezu Synu Dawidów, zmiłuj się nademną: w Tobie i zasługach Twoich wszystka zbawienia mojego nadzieja, odpuść ciężkie grzechy moje.

Gotowe z łaski Twojéj serce moje Boże, gotowe serce moje Tobie i do Ciebie.

O! Niebo, o miłe Niebo! kiedyż wnijdę do ciebie, pragnę Cię Jezu widzieć w chwale Twojéj.

O jak miłe mieszkanie Twoje Panie! pragnie i ustaje, tęskniąc dusza moja, do przybytków Twoich.

Jako jeleń do wód żywych, tak pragnie dusza moja do Ciebie Boże mój.

Pragnie dusza moja do Boga, źrzódła żywego, ach mnie! kiedyż przyjdę i stanę przed obliczem Boga mojego.

Miłosierdzie Boskie na wieki opowiadać będę.

Najsłodszy Panie Jezu Chryste! przez gorzką mękę Twoją, przyjmij mię, proszę Cię, w liczbę wybranych.

Jezu z Maryą nasłodsze moje kochania, niech cierpię, niech umieram z miłości i w miłości waszéj, niech umrę z miłości i w miłości Twojéj kochany mój Jezu, któryś z miłości, za mnie grzesznego umrzeć raczył.

Pragnę mój Jezu rozwiązanym być z tém ciałem, a zostawać z Tobą.

O Jezu! miłości moja, polecam Ci godzinę śmierci mojéj. Racz mi w nię dać łaskę ostatnią, według Najświętszéj woli Twojéj i miłosierdzia Twojego.

Ojcze przedwieczny! przez żywot i śmierć najmilszego Syna Twego, i przez wnętrzności miłosierdzia Twego; proszę Cię daj mi tę łaskę, abym wytrwał w dobrém, i umarł w łasce Twojéj.

Panie Jezu Chryste! proszę Cię przez onę gorzkość, któręś cierpiał dla mnie na Krzyżu; osobliwie kiedy dusza Twoja wychodziła z ciała Twego, zmiłuj się nad nędzną duszą moją, kiedy z ciała mego wychodzić będzie.

Pocieszycielu świata Boże Duchu święty! zmiluj się nademną: świętém natchnieniem Twojém umacniaj mię zawsze, osobliwie w godzinę śmierci mojéj.

Trójco Przenajswiętsza jedyny Boże, zmiłuj się nademną teraz i w godzinę śmierci mojéj.

Pod Twoję obronę uciekam się Święta Boża Rodzicielko, Matko łaski, Matko miłosierdzia, ty mnie od nieprzyjaciół zasłaniaj, broń i w godzinę śmierci mojéj ducha mego Synowi Twemu zaleć i oddaj.

Święty Aniele Stróżu mój, opiekunie mój proszę cię przybywaj mi na pomoc; dopomóż mi do szczęśliwéj śmierci.

Swięty Michale obrońco dusz wszystkich, podaj mi rękę na strasznym sądzie Boskim. Ratujcie wszyscy Duchowie Niebiescy, aby za waszą pomocą nikt mi nie szkodził.

Wszyscy Swięci wybrani Pańscy! przyczyńcie się za mną grzesznym do Boga mojego, aby mi grzechy moje odpuścił, i ducha mojego raczył przyjąć do społeczności waszéj.

Wszyscy Swięci Patronowie moi, S. Józefie, S. Barbaro, S. Patronie mój N. *albo* S. Patronko moja N. wszyscy Swięci, których szczęśliwą śmiercią zmarłych, szczęśliwą wiecznością udarował Bóg. Wszyscy Swięci, którym poświęcono ten dzień, któregom się narodził, albo którego umierać będę. Wszyscy Swięci i Swięte, i ty o Marya Matko konających, uproście mi u ukrzyżowanego Jezusa szczęśliwą śmierć, i wieczność błogosławioną. A.

POCAŁOWANIE RAN PANA JEZUSA.

Całując nogi Pana Jezusa, mów:

O! nogi Pana mojego, dla mnie na Krzyżu przybite, całuję was: przyjmijcie mię z Magdaleną: pragnę was całować tym affektem jako was całowali Swięci pokutujący, w swojém konaniu.

Całując ręce Pana Jezusa, mów:

Ręce Pana Jezusowe, dla mnie na Krzyżu przybite całuję was, wam polecam ducha mojego.

Całując serce Pana Jezusa, mów:

Całuję cię serce Pana Jezusowe, dla mnie

przebite! czemużem Cię nie kochał Panie mój, jakom był powinien? kocham Cię teraz jako mogę najbardziéj i kochać będę na wieki. Miejże dobry Jezu dobre serce do mnie, odtąd aż na wieki.

AKTY CNÓT KONIECZNIE DO ZBAWIENIA POTRZEBNYCH.

Akt Wiary.

Boże mój! dla tego żeś jest piérwszą i nieomylną prawdą, wierzę mocno to wszystko, cokolwiek objawiłeś świętéj Matce Kościołowi Katolickiemu, a że mi ta każe wierzyć wyraźnie, wierzę: że jest Bóg jeden we trzech osobach, a te są osoby, Ojciec, Syn i Duch Święty: że Syn Boży stał się Człowiekiem w Najświętszych wnętrznościach Maryi Panny za sprawą Ducha świętego, i nazywa się Jezusem Chrystusem, który cierpiał i umarł dla naszego zbawienia: że tenże Bóg, dobrym daje Niebo, a złych piekłem karze. I oświadczam się, że żyć i umierać w téj świętéj wierze, pragnę.

Akt Nadziei.

Spodziewam się Boże mój! boś Wszechmocny i nieskończenie miłosierny jest i wierny w Twoich obietnicach, odpuszczenia grzechów moich i chwały wiecznéj przez zasługi Jezusa

Chrystusa, i przez środek dobrych uczynków, których inaczéj pełnić nie mogę, tylko z Twoją łaską.

Akt Miłości.

Boże mój! że jesteś Najwyższém dobrem, kocham Cię nadewszystko i dla miłości Twojéj kocham bliźniego mego, jako siebie samego, i to mam postanowienie, że wolę wszystko tracić, nawet i życie samo prędzéj, niżeli Cię kiedykolwiek obrazić.

Akt Żalu.

Żałuję Boże mój! żem Cię obraził, a żałuję z całego serca za grzechy moje, żałuję i brzydzę się niemi jako rzeczą najgorszą, bo grzesząc nie tylko straciłem Niebo, i zasłużyłem na piekło, ale nierównie więcéj tego boleję, żem Cię obraził dobroci nieskończona, i godna kochania nad wszystkie rzeczy! Postanawiam statecznie nigdy Cię na potém nieobrażać, za pomocą Twojéj Boskiéj łaski, i stanowię wszystkich się strzedz bliskich do grzechu przyczyn.

Dum accenditur et porrigitur cereus infirmo.

NN. Oto Oblubieniec przychodzi, trzeba wynić przeciw Niemu. Weźmij tę Gromnicę, abyś pokazał, że czekasz na przyjście Pana swego, a w jasności wiary żyć i umierać pra-

gniesz, wracając to światło Bogu swemu, któreś wziął przy Chrzcie na znak wierności ku Niemu. Ten to Zbawiciel Jezus zbliża się, przed którego już stawasz Trybunałem, już otwierasz Księgę życia twojego, abyś zdał rachunek z wierności twojéj. Otworzże oraz w tym momencie całe serce twoje dla Niego, aby cię z sobą złączył na wieki. Mów do niego: daj Panie łaskę przetrwania w Twojéj miłości, żebym Cię zaczął kochać w wieczności.

Akty w Skonaniu.

Miłuję Cię, Boże mój! ze wszystkiego serca, ze wszystkiéj duszy mojéj, ze wszystkich sił moich, a miłuję Cię nadewszystko, dla Ciebie samego.

Żałuję z całego serca, żem Cię nieskończone dobro moje! Boże mój! kiedyżkolwiek by najmniejszym grzechem obraził; a żałuję dla saméj, dla szczéréj, dla jedynéj dobroci Twojéj.

Przepraszam Cię Panie mój! żem Ci na tym świecie dobrze nie służył, żem Cię, jakom był powinien, nie miłował. Daj mi oglądać twarz Twoją Boską: już Ci lepiéj służyć, lepiéj Cię miłować będę.

Boże bądź miłościw mnie grzesznemu. Teraz wypuść sługę twego Panie, według słów Twoich, w pokoju.

Jezu dla mnie konający, przy skonaniu moim, zmiłuj się nademną.

Matko Bolesna Najświętsza Maryo, pod Krzyżem stojąca, przy skonaniu Syna Twego obecna, przybądź i mnie na pomoc.

Ratujcie mnie Swięci Boży: zabieżcie Aniołowie Pańscy, biorąc duszę moją, ofiarując ją przed obliczem Najwyższego.

Panie w ręce Twoje oddaję ducha mego: odpoczynek wieczny przez krew Pana Jezusa; daj mi Boże, a światłość wieczna niech mi świeci.

Jezus! Jezus! Jezus! którego kocham serdecznie.

Jezu! bądź mi Jezusem.

Jezu, Marya, Józef! wam oddaję duszę moją.

ORDO

Commendationis Animae.

Ex Breviario Romano desumptus, et in patriam linguam translatus, ut Sacerdos una cum praesenti populo, eundem recitare valeat.

Parochus ad decedentis animae commendationem accedens, Clericum saltem unum, si potest, secum habeat: qui deferat vasculum aquae benedictae, superpelliceum, et stolam violaceam, quibus ipse Sacerdos ante infirmi cubiculum indutus, locum ingrediens, dicat. *Pax huic domui, et omnibus habitantibus in ea.* Deinde aspergat aegrotum, lectum, et circumstantes aqua benedicta, *Asperges me Domine hyssopo, et mundabor, etc.*

Postea Salvatoris nostri Crucifixi imaginem aegroto osculandam praebeat, verbis efficacibus eum ad spem aeternae salutis erigens, ipsamque imaginem coram eo ponat, ut illum aspiciens salutis suae spem sumat.

Deinde accensa candela, genibus flexis cum omnibus circumstantibus breves Litanias devote recitet, in hunc modum.

Kyrie elejson, Chryste elejson, Kyrie elejson.
Święta Marya, modl się za nim, (za nią).
Wszyscy SS. Anieli i Archanieli, modlcie się.
Święty Ablu, modl się za nim.
Wszyscy Sprawiedliwi, modlcie się za nim.
Święty Abrahamie, modl się za nim.
Święty Janie Chrzcicielu, modl się za nim.
Święty Józefie, modl się za nim.
Wszyscy Święci Patryarchowie i Prorocy, modlcie się za nim.
Święty Pietrze, modl się za nim.
Święty Pawle, modl się za nim.
Swięty Jędrzeju, modl się za nim.
Wszyscy Święci Apostołowie i Ewanielistowie, modlcie się za nim.
Wszyscy SS. Uczniowie Pańscy, modlcie się za nim.
Wszyscy SS. niewinni Młodziankowie, modlcie.
Swięty Szczepanie, modl się za nim.
Swięty Wawrzyncze, modl się za nim.
Wszyscy SS. Męczennicy, modlcie się za nim.
Swięty Sylwestrze, modl się za nim.
Swięty Grzegorzu, modl się za nim.

Swięty Augustynie, modl się za nim.
Wszyscy SS. Biskupi i Wyznawcy, modlcie się za nim.
Swięty Benedykcie, modl się za nim.
Swięty Franciszku, modl się za nim.
Wszyscy SS. Zakonnicy i Pustelnicy, modlcie się za nim.
Swięta Anno, modl się za nim.
Swięta Maryo Magdaleno, modl się za nim.
Swięta Łucyo, modl się za nim.
Wszystkie SS. Panny i Wdowy, modlcie się za nim.
Wszyscy Swięci i Swięte Boże, przyczyńcie się za nim.
Bądź miłościw, odpuść mu Panie.
Bądź miłościw, Wysłuchaj nas Panie.
Od gniewu Twego, Wybaw go Panie.
Od niebezpieczeństwa śmierci, Wybaw go Panie.
Od złéj śmierci, Wybaw go Panie.
Od mąk piekielnych, Wybaw go Panie.
Od wszego złego, Wybaw go Panie.
Od mocy szatańskiéj, Wybaw go Panie.
Przez Swięte narodzenie Twoje, Wybaw go Panie.
Przez Krzyż i mękę Twoję, Wybaw go Panie.
Przez chwalebne Zmartwychwstanie Twoje, Wybaw go Panie.
Przez przedziwne Wniebowstąpienie Twoje, Wybaw go Panie.

Przez przyjście na świat Ducha S. Pocieszyciela,
Wybaw go Panie.
W dzień Sądu Twego, Wybaw go Panie.
My grzeszni Ciebie prosiemy, Wysłuchaj nas P.
Abyś mu przepuścił, Wysłuchaj nas Panie.
Ciebie prosiemy, Wysłuchaj nas Panie.
Kyrie elejson, Chryste elejson, Kyrie elejson.

Gdy człowiek jeszcze się w skonaniu trapi, mówić się mogą następujące modlitwy.

Idźże już Chrześciańska duszo z tego świata w Imie Boga Ojca Wszechmogącego, który cię stworzył; w Imie Pana Jezusa Chrystusa Syna Bożego, który cię odkupił; w Imie Ducha Swiętego, który na cię wylany jest; w Imie SS. Aniołów; w Imie Tronów i Państw; w Imie Xięstw i Mocarstw; w Imie Cherubinów i Serafinów; w Imie Patryarchów i Proroków; w Imie Świętych Apostołów i Ewangelistów; w Imie Swiętych Męczenników i Wyznawców, w Imie SS. Zakonników i Pustelników; w Imie SS. Panien i Wszystkich SS. Bożych, niech cię Bóg dziś napełni pokojem, i umieści w Niebie. Przez tegoż Chrystusa Pana naszego. R. Amen.

MODLITWA.

Boże miłosierdzia wielkiego, Boże łaskawy, Boże który według wielkości miłosierdzia Twe-

go grzechy pokutujących gładzisz, i przeszłych występków winy odpuszczasz, wejrzyj łaskawie na tego sługę Twego N. który Cię z serdeczną prośbą i spowiedzią o odpuszczenie grzechów prosi, a wysłuchaj modły jego. Odnów w nim dobrotliwy Ojcze, cokolwiek w nim jest ziemską ułomnością zgwałconego, i za zdradą djabelską zepsowanego, i do jedności Kościoła Twego ten członek odkupienia Twego racz przyłączyć, zmiłuj się Panie nad łkaniem, zmiłuj się i nad płaczem jego, a tego, który nie gdzie indziéj, tylko w samém miłosierdziu Twoim nadzieję pokłada, racz przypuścić do Najświętszéj łaski przejednania Twego. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Polecam cię Wszechmocnemu Bogu, najmilszy bracie, i tego, który cię stworzył, opiece oddaję; ażebyś wypłaciwszy dług śmiertelności, do tego powrócił, który cię z trochę ziemi uczynił. Gdy się więc, twa dusza, z ciałem rozstawać będzie, niech ci drogę zajdzie świetne wojsko Anielskie; niech cię przywita Zbiór poważny Apostołów; niech cię obstąpi zwycięzkie wojsko męczeńskie; niech cię prowadzi okazały poczet Wyznawców; niech cię wesołe zgromadzenie SS. Dziewic Oblubieńcowi swemu Panu Jezusowi stawi. Obyś nie doznał tego wszystkiego, co jest straszne w ciem-

nościach, co niszczy w płomieniach, co dręczy w mękach. Niech ci ustąpi, sprośny czart, z towarzyszami swemi, niech zadrży oglądając cię otoczonego Aniołami, niech do bezdennego piekła uciecze. Powstań Boże, a niech się rozproszą nieprzyjaciele twoi: i niech uciekają od oblicza Twego, którzy Cię nienawidzą. Jako dym, rozpraszają wiatry: jako wosk topnieje od ognia: niech tak zaginą grzesznicy w obecności Twojéj: sprawiedliwi zaś niech biesiadują i radują się w obliczu Twoim. Niech więc zawstydzone i pohańbione zostaną hufce piekielne, a słudzy szatana niech ci nie czynią w twéj drodze żadnéj przeszkody. Niech cię wybawi Chrystus, od wszelkich mąk, który jest za cię umęczony; niech cię zachowa od wiecznéj śmierci, który za cię umrzeć raczył. Niech cię wprowadzi Syn Boga żywego do roskosznego raju, i ten prawy Pasterz uzna cię za owcę swoją. Niech ci odpuści wszystkie grzechy i postawi cię na prawicy z wybranemi swemi. Oglądaj Zbawiciela twojego, i zapatruj się na tę prawdę odwieczną. Policzony zaś w liczbę błogosławionych zażywaj radości z oglądania Boga na wieki wieków. ℟. Amen.

MODLITWA.

℣. Przyjmij Panie sługę twego N. *(albo* służebnicę Twoję N.) na naznaczone je-

mu z łaski Twojéj miejsce zbawienia. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego (*albo służebnicy Twojéj*) z każdego niebezpieczeństwa piekielnego, i zatrzymania w mękach, i ze wszystkich frasunków. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił (do tego czasu) Enocha i Eliasza od pospolitéj światu wszystkiemu śmierci. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Noego z potopu. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Abrahama z ognia Chaldejskiego. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Hioba z choroby jego. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Izaaka od zabicia, z ręki ojca jego Abrahama. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Lota z Sodomy i ognia siarczystego. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Mojżesza z ręki Faraona Króla Egipskiego. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Daniela z paszczęki lwów. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, ja-

koś wybawił trzech Młodzieńców z pieca srodze rozpalonego, i rąk Króla złośliwego. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Zuzannę z potwarzy złośliwéj. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Dawida z rąk Króla Saula, i z rąk Goliatowych. ℟. Amen.

℣. Wybaw Panie duszę sługi Twego, jakoś wybawił Piotra i Pawła z więzienia. ℟. Amen.

I jakoś wyswobodził Błogosławioną Teklę Pannę Męczenniczkę Twoję ze trzech okrutnych mąk, tak racz wybawić duszę sługi Twego, i domieść ją wesela i szczęścia niebieskiego. ℟. Amen.

Nie racz Panie Boże w Trójcy jedyny pamiętac na grzechy młodości jego, i na niewiadomości jego, ale według wielkiego miłosierdzia Twego, wspomnij nań w chwale jasności Twojéj. Niech się mu otworzą Niebiosa, niech go z weselem przywitają SS. Aniołowie: i zaprowadzą do Nieba.

Niech go przyjmie Ś. Michał Archanioł, który trzyma piérwszeństwo w zastępach Niebieskich. Niech go przyjmie Piotr S. któremu Pan Bóg klucze od Nieba powierzył. Niech mu dopomoże Paweł Ś. który stał się godny, być naczyniem wybranym. Niech się za nim

wstawi S. Jan Apostoł, któremu Bóg tajemnice niebieskie objawił. Niech się za niego modlą wszyscy ŚŚ. Apostołowie, którym Bóg zlecił moc związywania i rozwiązywania. Niechaj się za nim przyczynią Wszyscy ŚŚ. Twoi, którzy dla Imienia Pana Chrystusowego, męki na tym świecie rozliczne ucierpieli: aby z więzienia cielesnego wyzwolony, mógł być chwały Niebieskiego Królestwa domieszczony, za wysługą męki i śmierci tegoż Pana naszego Jezusa Chrystusa. Amen.

MODLITWA.

Polecamy Ci Panie Boże duszę sługi Twego, i prosiemy Cię Panie Jezu Chryste Zbawicielu wszystkiego świata, żebyś tę duszę, dla której z miłosierdzia swego na niskości tego świata zstąpić raczył, na łono Patryarchów Twoich posadzić jéj nie wzbraniał się. Racz Panie przyznać ją za stworzenie swoje, które od żadnego innego Boga, nie jest stworzone, tylko od Ciebie Boga żywego, i prawdziwego; nad Cię bowiem inszego niémasz, i nikt inny tego uczynić nie może, co Ty uczynisz. Uwesel Panie duszę jego przed oblicznością Twoją, a nie chciéj wspominać dawnych występków, i grzechów jego, które w nim popędliwość, chciwość i złe żądze pobudzały, bo chociażci grzeszył,

przecię BOGA Ojca, Syna i Ducha Swiętego wyznawał, wierzył w Cię, gorącą miłością pałał ku Tobie i Ciebie BOGA swego, któryś wszystko stworzył, chwalił. ℟. Amen.

MODLITWA

do Najświętszéj Maryi Panny.

O Swięta Marya Matko Boża, wspomnijże sobie, jako Cię nieustannie Kościoł Boży wzywając prosi: ażebyś się modliła za nami grzesznemi teraz i w godzinę śmierci naszéj. Oto w ostatniéj i w największéj potrzebie znajduje się tego konającego, *(albo* téj konającéj) dusza; módl się za nią teraz; kiedy najosobliwiéj Twéj przyczyny przed BOGIEM potrzebuje; módl się za nią w teraźniejszéj strasznéj śmierci godzinie, od któréj szczęśliwa, lub nieszczęśliwa wieczność jéj zawisła. O Panno można! raczże i teraz skruszyć łeb smoka piekielnego, który jako lew krąży około téj duszy z ciała wychodzącéj, ażeby ją pożarł. O Matko najboleśniejsza! jakoś nieodstępując stała pod Krzyżem umierającego na niém Syna Twego; nieodstępujże opieką Twoją i téj w skonaniu męczącéj się duszy. Uproś jéj u BOGA łaski w tym stanie najpotrzebniejszéj, i szczęśliwe z tego tu życia przejście do wieczności. Amen.

In Expiratione.

Cum vero tempus expirandi institerit, tunc maxime ab omnibus circumstantibus flexis genibus vehementer orationi instandum est. Ipse vero moriens, si potest, dicat; vel si non potest, assistens, sive Sacerdos pro eo clara voce pronuntiet: *Jesu*, *Jesu*, *Jesu*. Possunt etiam si videbitur, ad illius aures, actus superius positi fol. 110 repeti.

Tunc ubi viget pia consuetudo, pulsetur campana Parochialis Ecclesiae aliquibus ictibus ad significandum fidelibus in urbe, vel loco, aut extra in suburbanis existentibus instantem mortem expirantis aegroti ut pro eo Deum rogare possint.

Egressa anima de corpore, statim dicatur sequens R. una cum praesente populo.

℣. Przybądźcie, Święci Boży, zabieżcie Aniołowie Pańscy, przyjmicie duszę jego, i postawcie ją w obliczu Najwyższego.

℟. Niech cię przyjmie Chrystus, który cię wezwał, i na łono Abrahama, Aniołowie jego niech cię zaprowadzą.

℣. Wieczny odpoczynek racz *mu* dać Panie; a światłość wieczna, niechaj *mu* świeci. ℟. Amen.

Kyrie elejson, Chryste elejson,
Kyrie elejson. *Ojcze nasz, etc.*

℣. Wiekuistym odpoczynkiem Panie obdarz go.

℟. A światłość wieczna niech mu świeci.

℣. Od bramy piekielnéj.

℟. Wyrwij duszę jego Panie.

℣. Niechaj odpoczywa w pokoju. ℟. Amen.

MODLITWA.

Tobie Panie polecamy duszę *sługi Twego* N. aby rozstawszy się z tym światem Tobie *żył*, a cokolwiek ułomnością ludzkiego pospolitowania *zgrzeszył*, Ty racz to najmiłościwszéj dobrotliwości Twojéj pobłażaniem oczyścić. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Interim detur campana signum, transitus defuncti, pro loci consuetudine, ut audientes pro ejus anima Deum precentur. Deinde corpus de more honeste compositum, loco decenti cum lumine collocetur; ac parva Crux super pectus inter manus defuncti ponatur: aut ubi Crux desit, manus in modum Crucis componantur: interdumque aspergatur Aqua benedicta: et interim donec efferatur, qui adsunt, sive Sacerdotes, sive alii, orabunt pro defuncto.

De Exequiis.

Sacros caeremonias ac ritus, quibus ex antiquissima traditione, et summorum Pontificum institutis sancta mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tamquam vera Religionis mysteria Christianaeque pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suffragia, Parochi summo studio servare debent, atque usu retinere.

His itaque praestandis qua par est modestia ac devotione ita se habebunt, ut ad defunctorum salutem, simulque ad vivorum pietatem, quemadmodum vere sunt, non ad quaestum, ejusmodi ritus, sancte instituti, esse videantur.

Nullum corpus sepeliatur, praesertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervallum, út nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus.

Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa praesente corpore defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturae tradatur.

Si quis die festo sit sepeliendus, Missa propria pro

defunctis praesente corpore celebrari poterit, dummodo Conventualis Missa et Officia divina non impediantur, magnaque diei celebritas non obstet.

Caveant omnino Parochi aliique Sacerdotes, ne sepulturae, vel exequiarum, seu anniversarii mortuorum, officii causa quidquam paciscantur, aut tamquam pretium exigant: sed iis eleemosynis contenti sint, quae aut probata consuetudine dari solent, aut Ordinarius constituerit. Neque permittant, ut pallia aut alia Altaris ornamenta ad ornamentum feretri, vel tumbae adhibeantur.

Cum autem antiquissimi ritus Ecclesiastici sit, cereos accensos in exequiis et funeribus defferre, caveant item ne ejusmodi ritus omittatur, ac ne quid avare aut indigne in eo committatur.

Pauperes vero, quibus mortuis nihil aut ita parum superest, ut propriis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur, ac debita lumina suis impensis, si opus fuerit, adhibeant Sacerdotes, ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia Confraternitas, si fuerit, juxta loci consuetudinem.

Ubi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in Caemeteriis, retineatur; et ubi fieri potest, restituatur: at vero cui locus sepulturae datur in Ecclesia, humi tantum detur, Cadavera autem prope altaria non sepeliantur.

Sepulchra Sacerdotum et Clericorum cujuscunque Ordinis, ubi fieri potest, a sepulchris laicorum separata sint, ac decentiori loco sita, atque ita, ubi commodum fuerit, ut alia pro Sacerdotibus, alia pro inferioris Ordinis Ecclesiae ministris parata sint.

Sacerdos aut cujusvis Ordinis Clericus defunctus vestibus suis quotidianis communibus usque ad talarem vestem inclusive, tum desuper sacro vestitu Sacerdotali, vel clericali quem Ordinis sui ratio deposcit, indui debet, Sacerdos quidem super talarem vestem, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, et casula, seu planeta violacea sit indutus

Diaconus vero induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, super humerum sinistrum, quae sub axilla dextra annectatur, et Dalmatica violacea.

Subdiaconus autem amictu, alba, cingulo, manipulo, et tunicella

Alii praeterea inferiorum Ordinum Clerici, super-

pelliceo supra vestem talarem ornari debent; singuli praedicti cum tonsura ac biretis suis.

Nullum porro cadaver perpetuae sepulturae traditum ex ulla cujusvis Ordinis Ecclesiae asportari liceat; nisi de licentia Ordinarii.

Laici cadaver, qualibet generis aut dignitatis titulo praeditus ille fuerit, Clerici ne deferant, sed laici.

Corpora Defunctorum, in Ecclesia ponenda sunt pedibus versus altare majus, vel si conduntur in Oratoriis aut Capellis, ponantur cum pedibus versis ad illarum altaria; quod etiam pro situ et loco fiat in sepulchro. Presbyteri vero habeant caput versus altare.

Caeterum nemo Christianus in communione fidelium defunctus, extra Ecclesiam aut caemeterium rite benedictum sepeliri debet; sed si necessitas cogat ex aliquo eventu, aliquando ad tempus aliter fieri, curetur, ut quatenus fieri poterit, corpus in locum sacrum quamprimum transferatur, et interim semper Crux capiti illius apponi debet, ad significandum illum in Christo quievisse.

Quibus non licet dare Ecclesiasticam Sepulturam.

Ignorare non debet Parochus, qui ab Ecclesiastica sepultura ipso jure sunt excludendi: ne quemquam ad illam contra sacrorum Canonum decreta umquam admittat.

Negatur igitur Ecclesiastica sepultura Paganis, Judaeis, et omnibus infidelibus, haereticis, et eorum fautoribus, apostatis a Christiana fide, schismaticis, et publicis excommunicatis majori excommunicatione, interdictis nominatim, et iis qui sunt in loco interdicto, eo durante.

Se ipsos occidentibus ob desperationem, vel iracundiam (non tamen si ex insania id accidat) nisi ante mortem dederint signa paenitentiae.

Morientibus in duello, etiamsi ante obitum dederint poenitentiae signa.

Manifestis et publicis peccatoribus, qui sine poenitentia perierunt.

Iis, de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint Sacramenta Confessionis et Commu-

nionis in Pascha, et absque ullo signo contritionis obierunt.

Infantibus mortuis absque Baptismo.

Ubi vero in praedictis casibus dubium occurrerit, Ordinarius consulatur.

ORDO
EXEQUIARUM.

Constituto tempore, quo corpus ad Ecclesiam deferendum est, convocetur Clerus, et alii, qui fueri interesse debent, et in Parochialem, vel in aliam Ecclesiam, juxta loci consuetudinem, ordine conveniant; ac datis certis campanae signis, eo modo et ritu, quo in eo loco fieri solet, Parochus indutus superpelliceo et stola nigra, vel etiam pluviali ejusdem coloris, Clerico praeferente Crucem, et alio aquam benedictam, ad domum defuncti una cum aliis procedit. Distribuntur cerei, et accenduntur intorticia. Mox ordinatur Processio, praecedentibus laicorum Confraternitatibus, si adsint, tum sequitur Clerus regularis et saecularis per ordinem, binique procedunt, praelata Cruce, devote Psalmos, ut infra decantantes, Parocho praecedente feretrum cum luminibus, inde sequuntur alii funus comitantes, et pro defuncto Deum rite deprecantes sub silentio.

Parochus vero, antequam cadaver efferatur, illud aspergit aqua benedicta, mox dicit Antiphonam: *Si iniquitates observaveris*: et Psalmum: *De profundis clamavi ad te Domine, etc.* in fine: *Requiem aeternam dona ei Domine, et lux perpetua luceat ei.* Repetit Antiphonam totam: *Si iniquitates etc.* Deinde cadaver effertur, Parochusque de domo egrediens statim gravi voce intonat Antiphonam: *Exultabunt Domino;* et Cantores inchoant Psalmum: *Miserere mei Deus secundum magnam etc.* Clero alternatim prosequente: ac si longitudo itineris postulaverit, dicantur Psalmi Graduales: *Ad Dominum cum tribularer*, vel alii Psalmi ex Officio Mortuorum; et in fine cujusque Psalmi dicitur: *Requiem aeternam dona ei Domine etc.* qui Psalmi devote, distincte, gravique voce recitari debent usque ad Ecclesiam.

Ad ingressum Ecclesiae repetitur Antiphona: ***Exultabunt Domino ossa humiliata.*** Deinde Ecclesiam ingressi, cantant Resp: Cantore incipiente: et Clero alternatim respondente, videlicet.

Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini: Suscipientes animam ejus: Offerentes eam in conspectu Altissimi.

℣. Suscipiat te Christus, qui vocavit te: et in sinum Abrahae Angeli deducant te. Suscipientes.

℣. Requiem aeternam dona ei Domine.
℟. Et lux perpetua luceat ei. Offerentes.

Deposito feretro in medio Ecclesiae, ita ut defuncti pedes, si fuerit laicus, sint versus Altare majus, si vero fuerit Sacerdos, ut dictum est, caput sit versus ipsum Altare: et cereis accensis circa corpus, statim nisi quid impediat, ut infra monebitur, dicatur Officium Mortuorum, cum tribus Nocturnis et Laudibus, ut infra ponitur; et duo ex Clero incipiant absolute Invitatorium. ***Regem, cui omnia vivunt, Venite, adoremus***; et repetitur à Clero, ***Regem, cui omnia vivunt, etc.*** Psalmus, ***Venite, exultemus, etc.***; et duplicantur Antiphonae.

Ad finem Officii post Antiphonam Cantici, Benedictus, etc. Ego sum resurrectio, *dicitur*, Pater noster: *Secreto.*

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animam ejus.
℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Absolve, quaesumus Domine animam famuli tui ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter Sanctos et electos tuos resuscitatus respiret. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Dum in Officio dicuntur Laudes, Sacerdos cum ministris paratur ad celebrandam Missam solemnem pro defuncto, si tempus congruens fuerit, ut in die depositionis, in Missali Romano.

Finita Missa, Sacerdos, deposita casula, seu planeta, et manipulo, accipit pluviale nigri coloris, et Subdiaconus accipit Crucem, et accedit ad feretrum, et se sistit ad caput defuncti cum Cruce, medius inter duos Acolythos, seu ceroferarios cum candelabris, et candelis accensis, et omnes alii de Clero veniunt ordinatim in gradu suo cum candelis accensis, et stant in circuitu feretri: tum sequitur Sacerdos cum Diacono, et assistente, aliisque ministris, et facta reverentia Altari, sistit se contra Crucem ad pedes defuncti, retro astantibus ei à sinistris duobus Acolythis, uno cum thuribulo et navicula incensi, altero cum vase Aquae benedictae et aspersorio, et Acolytho seu Clerico tenente librum, absolute dicit sequentem Orationem.

Non intres in judicium cum servo tuo Domine, quia nullus apud te justificabitur homo, nisi per te omnium peccatorum ei tribuatur remissio. Non ergo eum, quaesumus, tua judicialis sententia premat, quem tibi vera supplicatio fidei Christianae commendat: sed gra-

tia tua illi succurrente, mereatur evadere judicium ultionis, qui dum viveret, insignitus est signaculo Sanctae Trinitatis: Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Deinde Cantore incipiente, Clerus circumstans cantat sequens Responsorium.

Libera me Domine, de morte aeterna, in die illa tremenda. Quando coeli movendi sunt, et terra: Dum veneris judicare saeculum per ignem.

℣. Tremens factus sum ego, et timeo, dum discussio venerit, atque ventura ira. Quando caeli movendi sunt, et terra.

℟. Dies illa, dies irae, calamitatis et miseriae, dies magna et amara valde. Dum veneris.

℣. Requiem aeternam dona ei Domine, et lux perpetua luceat ei.

℟. Libera me.

Dum cantatur praedictum Responsorium, Sacerdos, Acolytho, Diacono ministrante, accipit incensum de navicula et ponit in thuribulum, et finito Responsorio, Cantor cum primo Choro dicit:

Kyrie elejson.

Et secundus Chorus respondet:

Christe elejson.

Deinde omnes simul dicunt:

Kyrie elejson.

Mox Sacerdos dicit alta voce, ***Pater noster etc.*** et secreto dicitur ab omnibus: et ipse interim accipit à Diacono vel Acolytho Aspersorium aquae benedictae, et facta profunda inclinatione Cruci, quae est ex adverso: Diacono seu ministro genuflectente, et fimbrias pluvialis sublevante, circumiens feretrum (si transit ante Sacramentum genuflectit) aspergit corpus defuncti deinde reversus ad locum suum, Diacono ministrante, accipit thuribulum, et eodem modo circuit feretrum, et corpus incensat, ut asperserat: postea reddito thuribulo ei à quo acceperat, stans in loco suo, Acolytho seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit:

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animam ejus.
℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Deus! cui proprium est misereri semper, et parcere: te supplices exoramus pro anima famuli tui N. quam hodie de hoc saeculo migrare jussisti: ut non tradas eam in manus inimici, neque obliviscaris in finem sed jubeas eam a sanctis Angelis suscipi, et ad patriam paradisi perduci: ut quia in te speravit et credidit, non poenas inferni sustineat, sed gaudia aeterna possideat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Si defunctus fuerit Sacerdos, in Oratione dicatur, pro anima famuli tui Sacerdotis, quam hodie etc.

Finita Oratione, corpus defertur ad sepulchrum, si tunc deferendum sit: et dum portatur, Clerici cantant Antiphonam.

In paradisum deducant te Angeli: in tuo adventu suscipiant te Martyres, et perducant te in civitatem sanctam Jerusalem. Chorus Angelorum te suscipiat, et cum Lazaro quondam paupere aeternam habeas requiem.

Postea Celebrans intonat Antiph: *Ego sum*, et Chorus Canticum: *Benedictus*: quod canitur quo usque ad locum tumuli perventum fuerit.

Cum pervenerit ad sepulchrum, si non est benedictum, Sacerdos illud benedicit, dicens hanc Orationem.

OREMUS.

Deus, cujus miseratione animae fidelium requiescunt, hunc tumulum benedicere dignare, eique Angelum tuum sanctum deputa custodem; et quorum, quarumque corpora hic sepeliuntur, animas eorum ab omnibus absolve vinculis delictorum, ut in te semper cum Sanctis tuis sine fine laetentur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Dicta Oratione, Sacerdos Aqua benedicta aspergat, deinde incensat corpus defuncti, et tumulum.

Et repetitur Antiphona.

Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet; et omnis qui vivit, et credit in me, non morietur in aeternum.

Postea Sacerdos dicit:

Kyrie elejson, Christe elejson.
Kyrie elejson. Pater noster, etc.

Iterim corpus aspergit.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animam ejus.
℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Fac quaesumus Domine, hanc cum servo tuo defuncto misericordiam, ut factorum suorum in poenis non recipiat vicem, qui tuam in votis tenuit voluntatem; ut sicut hic eum, vera fides junxit fidelium turmis, ita illic eum tua miseratio societ Angelicis choris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Si fuerit faemina, dicatur.

OREMUS.

Fac quaesumus Domine, hanc cum serva tua defuncta misericordiam, ut factorum suorum in poenis non recipiat vicem, quae tuam in votis tenuit voluntatem: ut sicut hic eam, vera fides junxit fidelium turmis, ita illic eam tua miseratio societ Angelicis choris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

℣. Requiem aeternam dona ei Domine.

℟. Et lux perpetua luceat ei.

℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.

℣. Anima ejus, et animae omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace. ℟. Amen.

Deinde a sepultura in Ecclesiam, vel in Sacristiam revertentes dicant sine cantu Antiphonam: *Si iniquitates*, cum Psalmo. *De profundis, etc. Requiem aeternam dona ei Domine.*

Si vero ob rationabilem causam, videlicet ob temporis angustiam vel aliorum funerum instantem necessitatem, Officium Mortuorum cum tribus Nocturnis et Laudibus dici non potest, deposito in Ecclesia feretro cum corpore, dicatur saltem primus Nocturnus cum Laudibus, vel etiam sine Laudibus, maxime ubi ejusmodi viget consuetudo, incipiendo ab Invitatorio: *Regem, cui omnia vivunt: Venite, etc.*

Et postea omnia alia dicantur quae supra praescripta sunt dicenda post Officium Mortuorum, et Missam.

Quod si etiam ea fuerit temporis angustia, vel alia urgens necessitas, ut unum Nocturnum cum Laudibus dici non possit, aliae praedictae Preces et suffragia numquam omittantur.

Missa vero, si hora fuerit congruens, ritu pro defunctis, ut in die obitus, praesente corpore, non omittatur, nisi obstet magna diei solemnitas, aut aliqua necessitas aliter suadeat: et post Missam fiat, ut supra.

ORDO
EXEQUIARUM BREVIOR
ex usu Provinciae.

Cum corpus defuncti domo effertur, canatur Responsorium: *Libera me Domine, etc.* Cum autem ad Ecclesiam, vel Caemeterium, delatum fuerit, Sacerdote, ad caput feretri, penes sepulchrum stante, canitur Responsorium: *Qui Lazarum etc.* cum suo versu, et *Requiem aeternam, etc.*

Quo finito, Sacerdos cum aliis, si commode poterit, genuflexus, dicit tono consueto, lugubri.

℣. Kyrie eleison. ℟. Christe eleison.
Kyrie eleison. *Pater noster etc.*
℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. A porta inferi.
℟. Libera Domine animas eorum.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Deinde assurgendo prosequitur.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui humano corpori animam inspirare dignatus es, dum te

jubente, pulvis redit in pulverem: tu imaginem tuam eidem corpori, virtute resurrectionis tuae reddendam, cum Sanctis, electis tuis, aeternis sedibus praecipias sociari. Per Dominum nostrum, etc. ℟. Amen.

Deinde defuncto in tumulum demisso, Sacerdos aspergat illum aqua benedicta, et parum terrae iniiciendo, dicat:

De terra formasti me Domine, et carne induisti me: Resuscita me in novissimo die, redemptor meus Domine.

Postremo dum perficitur sepultura, canitur per chorum Antipho: Salve Regina.

De Officio faciendo in Exequiis, absente corpore defuncti, et in die tertio, septimo, trigesimo et anniversario.

Si faciendae sint Exequiae absente corpore, eo die, quo bene visum fuerit, in Ecclesia dicatur Officium Mortuorum, cum tribus Nocturnis, et Laudibus, et Antiph: duplicatis, vel saltem unum Nocturnum cum tribus Lectionibus, et Laudibus, et Missa. Post Missam Celebrans deponit manipulum et planetam, et accipit pluviale nigri coloris, et praecedentibus Subdiacono cum Cruce, et Clero, et duobus Ceroferariis cum luminaribus accensis, et duobus Acolithis, uno cum navicula incensi et thuribulo, et altero cum vasculo Aquae benedictae et aspersorio, et hoc libro Rituali, accedit cum Diacono à sinistris ad locum tumuli, et ubi circumstante Clero cantatur, ℟. *Libera me Domine, etc.* ut supra fol. 191. Interim ministratur incensum, benedicitur, et imponitur in thuribulum.

Postea dicitur: *Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.* Sacerdos dicit: *Pater noster, etc.* et dum secreto dicitur, accipit aspersorium, circuit tumbam asper-

gens; deinde incensat eodem modo, ut dictum est, Postea dicit:

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animam ejus.
℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Absolve, quaesumus Domine, animam famuli tui N. *(vel* famulae tuae) ut defunctus *(vel* defuncta), saeculo, tibi vivat: et peccata, quae per fragilitatem carnis humana conversatione commisit, Tu venia misericordissimae pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

Vel dicatur Oratio, quae dicta est in Missa vel alia conveniens.

℣. Requiem aeternam dona ei Domine.
℟. Et lux perpetua luceat ei.
℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.

Si officium fuerit pro pluribus defunctis, Oratio et Versus dicantur: in plurali numero: si fuerit mulier, in genere faeminino: si fuerit Sacerdos, vel Episcopus in Oratione exprimitur nomen dignitatis; etc.

Praedictus autem Officii ritus pro defunctis adultis

tam Sacerdotibus et Clericis, quam saecularibus et laicis, servari debet in Officio sepulturae in die depositionis, sive in die tertio septimo, trigesimo, et anniversario.

DE EXEQUIIS
PARVULORUM.

Imprimis admonendi sunt Parochi, ut juxta vetustam et laudabilem Ecclesiarum consuetudinem parvulorum corpuscula non sepeliantur in communibus et promiscuis caemeteriorum et Ecclesiarum sepulturis; sed ut pro illis in Parochialibus Ecclesiis, aut illarum caemeteriis, quatenus commode fieri potest, speciales et separatos ab aliis loculos et sepulturas habeant, seu fieri curent, in quibus non sepeliantur, nisi qui baptisati fuerint infantes, vel pueri qui ante annos discretionis obierunt.

In funere parvulorum ut plurimum non pulsantur campanae: quod si pulsentur, non sono lugubri, sed potius festivo pulsari debent.

ORDO
SEPELIENDI PARVULOS.

Cum igitur infans vel puer baptisatus defunctus fuerit ante usum rationis, induitur juxta aetatem, et imponitur ei corona de floribus seu de herbis aromaticis, et odoriferis, in signum integritatis carnis et virginitatis; et Parochus superpeliceo et stola alba indutus, et alii de Clero, si adsint, praecedente Cruce quae sine hasta defertur, accedunt ad domum defuncti cum Clero aspersorium deferente. Sacerdos aspergit corpus; deinde dicit:

Antiph: Sit nomen Domini, etc.

PSALMUS 112.

Laudate pueri Dominum, * laudate nomen Domini.

Sit nomen Domini benedictum, * ex hoc nunc, et usque in saeculum.

A solis ortu usque ad occasum, * laudabile nomen Domini.

Excelsus super omnes Gentes Dominus: * et super coelos gloria ejus.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, et humilia respicit in coelo et in terra?

Suscitans a terra inopem * et de stercore erigens pauperem!

Ut collocet eum cum principibus, * cum principibus populi sui.

Qui habitare facit sterilem in domo, * matrem filiorum laetantem.

Gloria Patri, et Filio, etc.

Antiph: Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc et usque in saeculum.

Dum portatur ad Ecclesiam, dicatur Psalmus: Beati immaculati, etc. *et si tempus superest, dici potest Psalm:* Laudate Dominum de coelis: *cum aliis duobus sequentibus: et in fine*, Gloria Patri, etc.

Cum autem pervenerint ad Ecclesiam dicatur:

Antiph: Hic accipiet, etc.

PSALMUS 32.

Domini est terra, et plenitudo ejus, * orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum, * et super flumina praeparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini? * aut quis stabit in loco sancto ejus?

Innocens manibus, et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, * nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem à Domino, * et misericordiam à Deo salutari suo.

Haec est generatio quaerentium eum, * quaerentium faciem Dei Jacob:

Attollite portas principes vestras et elevamini portae aeternalis: * et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? * Dominus fortis et potens: Dominus potens in praelio:

Attollite portas principes vestras, et elevamini portae aeternales: et introibit Rex gloriae.

Quis est iste Rex gloriae? * Dominus virtutum ipse est Rex gloriae.

Gloria Patri, etc.

Antiph: Hic accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo, quia haec est generatio quaerentium Dominum.

Postea dicitur:

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster. *Secreto.*

Interim corpus aspergit:

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos a malo.
℣. Me autem propter innocentiam suscepisti:
℟. Et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens et mitissime Deus, qui omnibus parvulis renatis fonte Baptismatis, dum migrant a saeculo, sine ullis eorum meritis vitam illico largiris aeternam, sicut animae hujus parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos, quaesumus Domine, per intercessionem Beatae Mariae semper Virginis, et omnium Sanctorum tuorum, hic purificatis tibi mentibus famulari, et in Paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Dum portatur ad tumulum et etiamsi tunc non portetur, dicitur:

Antiph: Juvenes, etc.

Psalmus, Laudate Dominum de coelis etc. *et in fine:* Gloria Patri, *et repetitur.*

Antiph: Juvenes, et virgines, senes cum junioribus laudent nomen Domini.

Kyrie eleison. Christe eleison.

Kyrie eleison. *Pater noster*, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Sinite parvulos venire ad me.
℟. Talium est enim regnum coelorum.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, sanctae puritatis amator, et qui animam hujus parvuli ad coelorum regnum hodie misericorditer vocare dignatus es, digneris etiam Domine, ita nobiscum misericorditer agere; ut meritis tuae sanctissimae Passionis, et intercessione Beatae Mariae semper Virginis, et omnium Sanctorum tuorum, in eodem regno nos cum omnibus Sanctis et electis tuis semper facias congaudere. Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos corpus aspergat Aqua benedicta, et thurificet, similiter et tumulum, postea sepeliatur.

Cum autem a sepultura revertuntur in Ecclesiam, dicatur.

Antiph: Benedicite, etc.

Canticum trium puerorum.

Benedicite omnia opera Domini Domino: * laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicite Angeli Domini Domino: * benedicite coeli Domino.

Benedicite aquae omnes, quae super coelos sunt Domino: * benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Benedicite sol et luna Domino: * benedicite stellae coeli Domino.

Benedicite omnis imber et ros Domino; * benedicite omnes Spiritus Dei Domino.

Benedicite ignis et aestus Domino: * benedicite frigus et aestus Domino.

Benedicite rores et pruina Domino, * benedicite gelu et frigus Domino.

Benedicite glacies et nives Domino: * benedicite noctes et dies Domino.

Benedicite lux et tenebrae Domino: * benedicite fulgura et nubes Domino.

Benedicat terra Dominum: * laudet et superexaltet eum in saecula.

Benedicite montes et colles Domino: * benedicite universa germinantia, in terra Domino.

Benedicite fontes Domino: * benedicite maria et flumina Domino.

Benedicite cete, et omnia quae moventur in aquis Domino: * benedicite omnes volucres coeli Domino.

Benedicite omnes bestiae et pecora Domino: * benedicite filii hominum Domino.

Benedicat Israel Dominum: laudet et superexaltet eum in saecula.

Benedicite Sacerdotes Domini Domino: * benedicite servi Domini Domino.

Benedicite spiritus et animae justorum Domino: benedicite sancti et humiles corde Domino.

Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino: * laudate et superexaltate eum in saecula.

Benedicamus Patrem, et Filium, cum sancto Spiritu: * laudemus et superexaltemus eum in saecula.

Benedictus es Domine in firmamento coeli: et laudabilis, et gloriosus, et superexaltatus in saecula.

Antiphona, Benedicite Dominum omnes electi ejus, agite dies laetitiae, et confitemini illi.

Deinde ante altare dicit Sacerdos:

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Deus, qui miro ordine Angelorum ministeria hominumque dispensas; concede propitius, ut a quibus tibi ministrantibus in coelo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniantur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

WYZNANIE WIARY Ś.

Katolickiéj Rzymskiéj.

Ja N. mocno wierzę i wyznawam wszystkie i każde rzeczy, które się zawierają w składzie Wiary, którego S. Kościoł Rzymski używa, to jest: wierzę w jednego Boga Ojca Wszechmogącego Stworzyciela Nieba i ziemi, wszystkich widomych i niewidomych rzeczy. I w jednego Pana naszego Jezusa Chrystusa, Syna Bożego Jednorodzonego, Boga z Boga, światłość z światłości; prawdziwego z Boga prawdziwego Boga, zrodzonego, nieuczynionego, współistotnego Ojcu, przez którego wszystko się stało: który dla nas ludzi i dla naszego zbawienia z Nieba zstąpił i wcielił się z Ducha Swiętego, z Maryi Panny i stał się Człowiekiem. Ukrzyżowan też dla nas, pod Pontskim Piłatem, umęczony i pogrzebiony jest. I wstał z martwych trzeciego dnia według Pisma, i wstąpił na Niebiosa, siedzi na prawicy Ojcowskiéj, i powtóre ma przyjść z chwałą, sądzić żywe i umarłe, którego królestwo końca nie weźmie. Wierzę w Ducha Swiętego, Pana ożywiającego, który od Ojca i od Syna pochodzi: który z Ojcem i Synem społecznie bywa chwalony i wspólnie wielbiony: który mówił przez Proroki. Wierzę w jeden Swięty powszechny i Apostolski Kościoł. Wyznawam Chrzest jeden, na odpuszczenie

grzechów, i czekam zmartwychwstania umarłych, i żywota przyszłego wieku. Amen.

Apostolskie i Kościelne podania, i insze tegoż Kościoła zachowania i ustawy, mocno przyjmuję i wyznawam. Do tego Swięte Pisma wedle tego rozumienia, które trzymał i trzyma Kościoł Swięty powszechny, Matka nasza, którego jest czynić rozsądek o prawdziwym wyrozumieniu i wykładzie Pisma Swiętego, przyjmuję; inaczéj go trzymać nie będę i wykładać, jedno wedle zgodnego wyrozumienia Ojców Swiętych. Wyznawam też, że siedm prawdziwie i właśnie jest Sakramentów nowego Zakonu, od Jezusa Chrystusa Pana naszego postanowionych i do zbawienia ludzkiego, acz nie wszystkich, każdemu potrzebnych, a te są: Chrzest, Bierzmowanie, Ciało i Krew Pańska, Pokuta, ostatnie Pomazanie, Kapłaństwo i Małżeństwo, i że one łaski udzielają: do tego: że z nich Chrzest, Bierzmowanie i Kapłaństwo bez świętokradztwa powtarzane być nie mogą; przyjęte też i pochwalone Kościoła powszechnego obrzędy, których około tych Sakramentów używają, przyjmuję i przypuszczam. To wszystko, co o grzechu piérworodnym na Swiętym Trydentskim zebraniu jest opisano i objaśniono, przyjmuję i przyznawam. Uznawam także, iż na Mszy Swiętéj ofiaruje się Bogu prawdziwa, własna i błagalna Ofiara za żywe i u-

18*

marłe, i że w Najświętszym Sakramencie Ciała i Krwie Pańskiéj, jest prawdziwe, rzetelne i istotne Ciało i Krew wespół z duszą i Bostwem Pana naszego Jezusa Chrystusa: i że się tam przemienia wszystka istota chleba i wina w Ciało i w Krew, które przemienienie Kościoł powszechny przeistoczeniem nazywa. Zeznawam tez, iż pod jedną tylko Osobą wszystek i zupełny Chrystus, i prawdziwy się Sakrament przyjmuje.

Statecznie trzymam, iż Czyściec jest, i że się tam duszom zatrzymanym, zasługami wiernych, pomoc daje. Takze, iż Swiętych wespół z Chrystusem krolujacych czcic i wzywać ich mamy, i że oni modlitwy Panu Bogu za nas ofiarują, ze kości ich święte mają być w poszanowaniu. Mocno twierdzę, iż obrazy Pana Chrystusowe, Najświętszéj Panny Matki Bożéj i innych Swiętych mieć i zatrzymywać potrzeba, i onym powinną cześć i poszanowanie godzi się oddawać. Władza nadawania odpustów, iz od Pana Chrystusa w Kościele jest zostawiona, których używanie Chrześciańskiemu ludowi jest bardzo zbawienne. Zeznawam; Swięty powszechny i Apostolski Kościoł Rzymski, za Matkę wszystkich Kościołów i mistrzynią znam, i Rzymskiemu Biskupowi Swiętego Piotra Xiążęcia apostolskiego następcy, i Pana Chrystusowemu Namiestnikowi, prawdziwe posłuszen-

stwo ślubuję, i poprzysięgam; inne wszystkie rzeczy od Świętych Kanonów i powszechnych Koncyliow, a osobliwie od Prześwietnego Trydentskiego Synodu opisane, i objaśnione, niewątpliwie przyjmuję i wyznawam, i wespół przeciwne wszystkie rzeczy i kacerstwa, którekolwiek od Kościoła potępione, odrzucone, i przeklęte: ja także potępiam, odrzucam i przeklinam. Tę prawdziwą Katolicką Wiarę, oprócz któréj żaden zbawionym być nie może, którą teraz dobrowolnie wyznawam i prawdziwie trzymam, tęż zupełną, nienaruszoną, aż do ostatniego tchu życia statecznie za Bożą pomocą trzymać i wyznawać powinien będę; i żeby od moich poddanych, albo od tych, których dozor do mnie z powinności mojéj będzie należał, była trzymana, i żeby jéj byli nauczeni, i żeby ona od nich była wychwalana, ile ze mnie będzie, starać się będę powinien.

Na końcu professyi Wiary, prawą rękę na Ewangelii Świętego Jana położywszy, mówić będzie te słowa:

Ja toż samo obiecuję Panu Bogu; ślubuję i przysięgam: tak niech mi Pan Bóg dopomoże, i ta Święta Boża Ewangelia. *Potém pocałuje Ewangelią.*

Wyznanie to czyni się, gdy kto od błędnéj nauki powraca na łono Kościoła.

BEKENNTNISS

Des Catholischen Glaubens.

Nach Ordnung des H. Concilii zu Trient.

Ich N. glaube und bekenne mit beständigem Herzen alle und jede Stücke, so in dem Christlichen Glauben, den die Römische Kirche auf diese Weise gebraucht, verfasset sind. Nähmlich: Ich glaube an einen Gott Vater den allmächtigen Schöpfer Himmels un der Erden, aller sichtbaren und unsichtbaren Dingen, und an einen Herrn Jesum Christum, den eingebohrnen Sohn Gottes, aus dem Vater gebohren von Ewigkeit, Gott von Gott, Licht von Licht, wahrem Gott, gebohren und nicht erschaffen, gleicher Substantz und Wesens mit dem Vater durch den alle Dinge erschaffen sind. Der um uns Menschen und unsers Heils willen vom Himmel herunter gestiegen, und durch den H. Geist, aus Maria der Jungfrauen Fleisch an sich genommen hat, und ist Mensch geworden. Er ist auch für uns unter Pontio Pilato gekreutziget; hat gelitten, gestorben, und begraben worden, und am dritten Tag, laut der H. Schrift wiederum auferstanden von den Todten. Er ist aufgefahren in den Himmel, sitzet zu der Rechten Gottes des Vaters, und wird wiederum kommen mit Herrlichkeit zu richten die Lebendi-

gen und die Todten, welches Reichs kein Ende seyn wird. Ich glaube auch an den H. Geist lebendig machenden Herrn, der vom Vater und Sohn zugleich angebetet und geehret wird: der da geredet hat durch die Propheten. Ich glaube auch an eine Einige, Heilige, Allgemeine und Apostolische Kirche. Ich bekenne eine Taufe zur Vergebung der Sünden und warte auf Auferstehung der Abgestorbenen, und auf ein ewiges zukünftiges Leben. Amen.

Alle Apostolische geistliche Satzungen, sammt allen anderen Ordnungen und Gebräuchen der Catholischen Kirche nehme ich an, und halte sie festiglich. Die Heilige Schrifft verstehe ich, und lasse sie zu, in und nach dem Verstand, welchen unsere heilige Mutter die Christliche Kirche bishero gehabt; und noch hält, weil ihr allein zugehört den wahren Verstand und Auslegung der Heiligen Schrifft von dem falschen zu unterscheiden.

Ich will auch gemeldete Heilige Schrifft allezeit nach der einheiligen Auslegung der heiligen Vätern verstehen, annehmen, und nicht anders.

Ich glaube und bekenne, dass wahrlich und eigentlich sieben Sakramenten des neuen Testaments von Christo Jesu unserm Herrn selbst eingesetzt, und dem menschlichen Geschlecht sehr nützlich, wiewohl nicht alle einem jeden

Menschen zur Seeligkeit nothwendig sind: als nähmlich die Taufe, die Firmung, das Sakrament des Altars, die Busse, die letzte Oelung, die Priesterweihe, und die Ehe: und dass durch diese Sakramenten dem Menschen Gnade mitgetheilt werde: aus welchen allen die Taufe, Firmung, und Priesterliche Weyhung ohne Gotteslästerung, und grosse Sünde nicht mögen widerhohlet, und zum anderemahl gebraucht werden. Ich nehme auch, und lasse zu alle gewöhnlichen, und bewehrten Gebräuche, so in der Christlichen Catholischen Kirche bey der öffentlichen herrlichen Darreichung jetzt gemeldeter Sakramenten gebraucht werden. Desgleichen glaube ich auch alles sämmtlich und sonderlich; was von der Erbsünde und Rechtfertigung des Sünders im heiligen allgemeinen Concilio zu Trient erklärt, und beschlossen worden. Ich bekenne auch und glaube, dass in dem hochheiligen Amt der Messe Gott dem Herrn ein wahres, eigentliches, und versöhnliches Opfer für Lebendige, und Todte aufgeopfert werde. Dass auch in dem allerheiligsten Sakrament des Altars wahrhaftig, leiblich, und wesentlich zugegen seye, der Leib und das Blut mit der Seele, und Gottheit unsers Herrn Jesu Christi, und dass die ganze Substantz des Brods in den Leib, und die Substanz Weins in das Blut Christi verwandelt

werden: welche Wandlung die Christliche Catholische Kirche *Transubstantionem*, das ist, eine Verwandlung einer Substantz in die andere nennet. Ich glaube auch und bekenne; dass unter einerley Gestallt der ganze unzertheilte Christus vollkommentlich, und dass wahre Sakrament seines Frohleichnams genossen und empfangen werde. Ich glaube auch festiglich, dass ein Fegfeuer sey, und dass die Christglaübigen Seelen daselbsten, durch die Fürbitte der Glaübigen lebendigen Menschen, Trost und Hülfe empfangen. *Item*, dass man auch die lieben Heiligen, so mit Christo regieren, ehren und anruffen soll, und dass sie auch Gott für uns bitten. Darzu auch, dass ihr Heiligthum in Ehren soll gehalten werden. Ich halte beständiglich darfür, dass man die Bildnissen Christi, der Mutter Gottes, und anderer Heiligen aufbehalten, auch denselben gebührende Ehre und Reverentz erzeigen soll. Ich glaube auch für gewiss, dass Christus der Herr die Macht des Ablasses der Kirche gegeben habe. Auch dass desselbigen Ablasses Gebrauch der Christenheit gar heilsam sey. Ich bekenne auch die Heilige, Allgemeine, Apostolische Kirche; für eine Mutter und Meisterin aller anderen Kirchen. Ich verspreche auch, und gelobe mit einem Schwur wahren Gehorsam dem Römischen Bischoff, als des H. Pe-

tri obersten Apostels Nachkömmling, und des Herrn Jesu Christi allhier auf Erden Statthalter. Dergleichen alle andere Stück, so von den heiligen Canonen, und allgemeinen Concilien: fürnehmlich aber von dem heiligen Tridentinischen *Concilio* aufgesetzt, verordnet, und beschlossen worden, bekenne und nehme ich ungezweiffelt an. Hingegen aber alle Irrthümer, Lehrstücke und Ketzereyen, so von gemeldter Catholischen Kirche bisher verdammt, verworfen, und verflucht sind, oder nachmahls verdammt, verworfen, und verflucht sollen werden, die verdamme, verwerfe, und verfluche ich ebenmässig. Diesen wahren Catholischen Glauben, ausserhalb dem niemand seelig kann werden, welchen ich jetzt freywillig bekenne, und wahrhaftig halte, ich will auch (mit Hülfe Gottes) bis an mein letztes Ende ganz unwiedersprechlich, unverwirrt, und unverletzt halten und bekennen. Will ich auch, so viel mir möglich, allen Fleiss anwenden, dass dieser rechte und wahrhaftige Glaube von meinen Unterthanen, und allen denen, so meiner Sorge befohlen, gehalten, gelehrt und geprediget werde. Das verheisse, gelobe, und schwöre ich N. So helfe mir Gott, und das heilige Gottes Ewangelium. Im Anfang war das Wort, und das Wort, war bey Gott, und Gott war das Wort. *Joannis* 1.

FORMULAE SCRIBENDI IN LIBRIS

Habendis apud Parochos, ut infra notatur.

Liber Baptisatorum habeatur in Ecclesiis, in quibus confertur baptisma.

Liber confirmatorum habeatur in Ecclesiis, in quibus confertur Chrisma.

Liber Matrimoniorum.

Liber status animarum.

Liber defunctorum habeatur etiam in omnibus Ecclesiis, in quibus defuncti sepeliuntur.

Advertat inprimis Parochus, ut in libris tam Baptisatorum, et Confirmatorum, quam Matrimoniorum et defunctorum, exprimat semper non solum nomen personarum, quae ibi nominantur, sed etiam familiam.

Forma describendi Baptisatos in primo Libro.

Anno Domini Die Mensis Ego Parochus Ecclesiae N. Civitatis, *vel* loci N. baptisavi infantem die natum, *vel* natam ex N. et N. conjugibus, hujus Parochiae S. N. et ex tali patria, et familia, cui impositum est nomen N. Patrini fuerunt N. filius N. ex Parochia, seu loco N. et N. conjux N. filia N. ex Parochia, seu loco N.

Si infans non fuerit ex legitimo matrimonio natus, nomen saltem alterius parentis, de quo constat, scriba-

tur, (omnis tamen infamiae vitetur occasio) si vero neu tro constat, ita scribatur.

Baptisavi infantem, cujus parentes ignorantur, natum die, etc. *ut supra.*

Si expositus sit infans, exprimatur, quo die, ubi, et a quo repertus, et quod dierum verisimiliter sit, et baptisetur sub conditione, si ignoratur fuisse baptisatus.

Si infans domi, ob imminens mortis periculum baptisatus sit, tunc ita scribatur.

Anno Die Mensis Natus est N. filius N. et N. conjugum etc. *ut supra*, quem ob imminens mortis periculum in domo rite baptisavit N. obstetrix probata, *vel* N. filius N. ut mihi retulit N.

Si supervixerit infans, et adhibitae sint in Ecclesiae sacrae caeremoniae, ita addatur.

Die ejusdem Mensis ad Ecclesiam portatus est infans praedictus, ipsique ego Parochus, sacras caeremonias et preces adhibui, et nomen imposui.

Si forte non Parochus, sed alius baptisaverit, id exprimatur:

Si fuerit baptisatus sub conditione (*si non es baptisatus, etc.*) id pariter exprimatur.

Forma describendi Confirmatos in secundo Libro.

Anno Die Mensis etc. Qui fuit dies, etc. N. filius N. et N. Conjugum, *vel* filia N. *(et si fuerit nupta, addatur uxor N.)* Sacramentum Confirmationis accepit a Reverend. D. N. Epi-

scopo N. in Ecclesia S. N. Civitatis N. loci N. Compater fuit N. filius N. Parochiae S. N. Civitatis *vel* loci N.

Marium descriptio in una pagina, seu prima facie folii; Faeminarum vero in altera sejunctim notetur.

Si confirmatus non constet, an ex legitimo matrimonio genitus sit, vel parentes ignorentur; servetur, quod in libro Baptisatorum praescriptum est.

Forma scribendi Conjugatos in tertio Libro.

Anno Die Mensis denuntiationibus praemissis, tribus continuis diebus Festivis, quarum prima die N. secunda die N. tertia die N. inter Missae Parochialis solemnia, habita est, nulloque legitimo impedimento detecto, ego N. Rector hujus Ecclesiae Parochialis N. Civitatis, *vel* loci N. filium N. Parochiae S. N. et N. filiam N. seu relictam N. *(si vidua fuerit,)* hujus seu Parochiae S. N. in Ecclesia N. interrogavi, eorumque mutuo consensu habito, solemniter per verba de praesenti matrimonio conjunxi, praesentibus testibus notis N. filio N. qui habitat in Parochia S. N. et N. filio N. etc. et N. filio N. etc.

Si unus ex iis, qui Matrimonium contrahere voluerint, alterius Parochiae fuerit, antequam admitatur Parochus, in cujus Ecclesia Matrimonium celebrari debet, denuntiationum in ejus Parochia rite factarum, fidem scriptam habeat; quae asservetur, et res tota exprimatur in ipsomet libro Matrimoniorum, hac ratione:

Denuntiationes hujus Matrimonii, factae

sunt etiam a R. D. N. Parocho Ecclesiae S. N. sub cujus cura dictus N. *vel* dicta N. habitat, ut ex ipsius Parochi scripto servato apud me apparet. Denuntiationum autem prima facta est die N. secunda die N. tertia die N. inter Missae Parochialis solemnia nullumque impedimentum Canonicum detectum est.

Si autem alteruter sit diversae Dioec: testimonium Parochi affirmantis; denuntiationes esse rite praestitas nullius roboris censeatur, nisi ab Episcopo, vel ab ejus Vicario generali illius Dioecesis, subscriptione et sigillo comprobatum, et ab Episcopo, seu ejus Vicario loci, ubi contrahitur matrimonium, recognitus sit ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta.

Ubi vero Ordinarii concessu (quod scripto constare debet) denuntiationes alique differendae, aut omittendae interdum sint, ita notentur.

Anno Domini N, die N. Mensis N. Denuntiationum una die rite facta, reliquis vero dilatis post Matrimonii celebrationem, ex facultate scripto concessa a Reverendis: N. seu a Vicario N. sub die datis etc. infra scripti tenoris: quam penes me servo, cum aliis hujusmodi facultatibus, nulloque prorsus impedimento allato. Ego etc. *ut supra.*

Denuntiationes vero, quae post contractum matrimonium fient, ita scribantur.

Anno N, die N. Mensis N. qui fuit Festus, etc. et sequenti, qui fuit Dominicus, etc. ejusdem Mensis; Ego N. Rector hujus Ecclesiae S. N. inter Missarum solemnia denuntiationes

habui matrimonii, jam praevia opportuna dispensatione initi, inter N. et N. die N. hujus mensis; nullum tamen Canonicum impedimentum ab aliquo allatum est, quo minus hujusmodi matrimonium ratum, ac firmum esse debeat.

Si autem denuntiationes omnes ommittendae sint, aut differendae; ita scribantur; *Denuntiationibus omnibus omissis*, vel *dilatis, etc. ex facultate, etc. Ego Rector, N. etc.* ut supra.

Caeterum si alteri Presbytero ab Ordinario, vel à Parocho ipso facultas facta sit conjungendi aliquos, id in libro proprii Parochi sic adnotetur ipsius Parochi manu.

N. Presbyter, vel Capellanus Ecclesiae N. de licentia Reverendissimi Episcopi N. seu N. ejus Vicarii loci N. aut mea, quae penes me extat N. filium N. et N. etc. matrimonio conjunxi etc. *ut supra.* Ego N. Parochus N. subscripsi et testor, rem ita se habere.

Quod si ex denuntiationibus compertum sit, conjuges aliquo consanguinitatis, aut affinitatis gradu conjunctos esse; nihilominus ad contrahendum fuerit cum ipsis Apostolica authoritate dispensatum adnotetur gradus consanguitatis, vel affinitatis dispensatae, et compendium decreti super ea relati, cum die et anno, ac notari de illo rogati nomine, hoc modo.

Anno Domini N. die N. Mensis N. praemissis denuntiationibus, ac comperto impedimento secundi, vel tertii, aut quarti gradus consanguinitatis, vel affinitatis, seu alio quovis, etc. inter N. etc. obtentoque per eos Apostolicae sedis mandato de dispensando, et cum

eis per Reverendissimum Episcopum N. auctoritate dispensato, die N. Anno N. ut constat ex Actis Notarii officii praedicti Episcopi, eos matrimonio conjunxi, etc. *ut in praedicta formula.*

Denuntiationes autem factae in diversis Parochiis, sponsi videlicet et sponsae, ab utroque Parocho in libro notari debent, etiamsi matrimonium non sequatur.

Forma describendi statum animarum, in quarto Libro.

Familia quaeque distincte in libro notetur, intervallo relicto ab unaquaque ad alteram subsequentem, in quo singillatim scribantur nomen, cognomen, aetas singulorum, qui ex familia sunt, vel tamquam advenae in ea vivant.

Qui vero ad sacram Communionem admissi sunt, hoc signum C. in margine contra habeant.

Qui Sacramento Confirmationis sunt muniti, hoc signum habeant. *Chr.*

Qui ad alium locum habitandum accesserint, eorum nomina subducta linea notentur. Hac igitur ratione fiat, videlicet.

Anno N. die N. Mensis N. In via, seu platea, seu pago, in propriis aedibus Pauli N. vel in aedibus N. a Paulo conductis habitans:

Chr: Paulus N. Petri filius, annorum etc.

Chr: Apollonia ejus uxor, filia Jacobi N. annorum, etc.

C. Dominicus eorum filius, annorum etc.

Lucia eorum filia, annorum etc.

C. Chr: Antonius filius N. famulus, annorum etc.

Catharina N. filia N. ancilla, annor: etc.

†. Martinus filius N. annorum, etc.

Formula describendi defunctos in quinto Libro.

Describatur quis, et quae, et cui Sacramenta ministraverit, quando quis mortuus fuerit, et ubi sepultus, quod hoc pacto fieri poterit.

Anno die Mensis N. filius N. ex loco N. aetatis N. *(si haec sciri possunt)* in domo N. in Communione Sanctae Matris Ecclesiae animam Deo reddidit, cujus corpus die N. sepultum est in Ecclesia S. N. mihi N. vel N. Confessario probato confessus die N. Sanctissimoque Viatico refectus die N. et sacri Olei unctione roboratus etiam per me die.

Forma extradendi ex Libro Metrices Baptisatorum.

Ego Antonius N. Praepositus, *vel* Parochus, *vel* Commendarius, *vel* Vicarius Ecclesiae Parochialis N. omnibus et singulis quorum interest aut quomodolibet interesse poterit notum testatumque facio in libro Baptisatorum id quod sequitur reperiri. *Scribatur ut in libro Baptisatorum invenitur. Adscriptis his, quae*

sunt in libro finiatur. In quorum fidem has testimoniales literas sigillo Ecclesiae munitas manu propria subscribo. Datt N. die N. Mensis N. Anno N.

Forma extradendi ex Libro Metrices Conjugatorum.

Ego Antonius N. Praepositus, *vel* Parochus, *vel* Commendarius, *vel* Vicarius Ecclesiae Parochialis N. omnibus et singulis quorum interest, aut quomodolibet interesse poterit notum testatumque facio in libro Conjugatorum, id quod sequitur reperiri. *Scribatur ut in libro Conjugatorum invenitur. Adscriptis his, quae sunt in libro, scribatur,* in quorum fidem etc. *ut supra.*

Forma extradendi ex Libro Metrices Mortuorum.

Ego Antonius N. Praepositus, *vel* Parochus, *vel* Commendarius, *vel* Vicarius Ecclesiae N. omnibus et singulis quorum interest aut quomodolibet interesse poterit notum testatumque facio, id quod sequitur in libro mortuorum reperiri. *Scribatur ut in libro mortuorum invenitur. Adscriptis his, quae sunt in libro, scribatur,* in quorum fidem etc. *ut supra.*

Forma inscribendi in Libro Metrices Conversorum.

Anno Domini N. die N. Mensis N. Coram N. Parocho *vel* Vicario abjurata haeresi, in qua natus (nata) fuerat NN. post sufficientem instructionem, Sanctam Catholicam et unice salvificam fidem amplexus (amplexa) est, peractaque Professione Fidei in Ecclesia N. juxta Decretum Sancti Concilii Tridentini: nec non confessione facta et absolutione ab haeresi N. obtenta, Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum suscepit.

Forma extradendi ex Libro Metrices Conversorum.

Ego NN. Praepositus, *vel* Parochus, *vel* Commendarius, *vel* Vicarius Ecclesiae N. Parochialis. Omnibus et singulis, quorum interest, aut quomodolibet interesse poterit notum testatumque facio in libro Metrices Conversorum, id quod sequitur reperiri. *Scribatur ut in libro Conversorum invenitur. Adscriptis his, quae sunt in libro scribatur,* in quorum fidem etc. *ut supra.*

ALTERA PARS.

RITUALIS

DE

CAEREMONIIS ECCLESIASTICIS.

De Benedictionibus, Regulae generales.

Noverit Sacerdos, quarum rerum benedictiones ad ipsum, et quae ad Episcopum suo jure pertineant: ne majoris dignitatis munera, temere, aut imperite, unquam usurpet propria authoritate.

In omni benedictione extra Missam, Sacerdos saltem superpelliceo et stola, pro ratione temporis utatur, nisi aliter in Missali notetur.

Stando semper benedicat, et aperto capite.

In principio cujusque benedictionis dicat.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit coelum et terram.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

Deinde dicatur Oratio propria, una vel plures, prout suo loco notatum fuerit.

Postea rem aspergat aqua benedicta, et ubi notatum fuerit, pariter incenset, nihil dicendo.

Cum Sacerdos aliquid benedicturus est, habeat ministrum cum vase aquae benedictae, et aspergillo, et cum hoc Ritualis libro, seu Missali.

Caveat, ne benedictionis causa ponat aliquid indecens super altare veluti esculenta, sed quod ejusmodi est, ponatur super mensam, commodo loco paratam.

ORDO

Ad faciendam aquam benedictam.

Diebus Dominicis, et quandocunque opus fuerit praeparato sale, et aqua munda benedicenda in Ecclesia, vel in Sacristia. Sacerdos cum superpelliceo et stola violacea indutus, primo dicit:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.

Deinde absolute incipit Exorcismum salis.

Exorciso te creatura salis, per Deum ✠ vivum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ Sanctum, per Deum, qui te per Eliseum Prophetam in aquam mitti jussit, ut sanaretur sterilitas aquae: ut efficiaris sal exorcisatum in salutem credentium: et sis omnibus sumentibus te, sanitas animae et corporis: et effugiat atque discedat a loco, in quo aspersum fuerit, omnis phantasia et nequitia, vel versutia diabolicae fraudis, omnisque spiritus immundus adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

OREMUS.

Immensam clementiam tuam, omnipotens aeterne Deus, humiliter imploramus; ut hanc creaturam salis, quam in usum generis humani tribuisti, benedicere ✝ et sanctificare ✝ tua pietate digneris; ut sit omnibus sumentibus salus mentis et corporis; et quidquid ex eo tactum, vel respersum fuerit, careat omni immunditia, omnique impugnatione spiritualis nequitiae. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Exorcismus aquae, et dicatur sine Oremus.

Exorciso te creatura aquae, in nomine Dei ✝ Patris omnipotentis, et in nomine ✝ Jesu Christi Filii ejus Domini nostri, et in virtute Spiritus ✝ Sancti: ut fias aqua exorcisata ad effugandam omnem potestatem inimici, et ipsum inimicum eradicare, et explantare valeas cum Angelis suis apostaticis: Per virtutem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

OREMUS.

Deus, qui ad salutem humani generis, maxima quaeque Sacramenta in aquarum sub-

stantia condidisti: adesto propitius invocationibus nostris, et elemento huic multimodis purificationibus praeparato, virtutem tuae benedictionis ✠ infunde, ut creatura tua mysteriis tuis serviens, ad abigendos daemones, morbosque pellendos divinae gratiae sumat effectum: ut quidquid in domibus, vel in locis fidelium, haec unda resperserat, careat omni immunditia, liberetur a noxa; non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens, discedant omnes insidiae latentis inimici; et si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aspersione hujus aquae effugiat, ut salubritas per invocationem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum nostrum, etc.

Hic mittat sal in aquam in modum Crucis, dicendo simul:

Commixtio salis et aquae, pariter fiat; in nomine ✠ Patris, et Filii ✠, et Spiritus ✠ Sancti. ℟. Amen.

OREMUS.

Deus, invictae virtutis auctor, et insuperabilis Imperii Rex, ac semper magnificus triumphator: qui adversae dominationis vires reprimis, qui inimici rugientis saevitiam superas: qui hostiles nequitias potenter expugnas, te

Domine trementes supplices deprecamur, ac petimus, ut hanc creaturam salis et aquae dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuae rore sanctifices, ut ubicunque fuerit aspersa, per invocationem sancti tui nominis, omnis infestatio immundi spiritus abigatur, terrorque venenosi serpentis procul pellatur; et praesentia Sancti Spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus ubique adesse dignetur. Per Dominum nostrum, etc. in unitate ejusdem Spiritus Sancti Deus, etc.

Post benedictionem aquae Sacerdos Dominicis diebus, antequam incipiat Missam, aspergit altare; deinde se, et ministros ac populum: prout in Missali praescribitur, et infra sub titulo, *De Processionibus*, juxta ritum Provinciae habetur.

Postea Christi fideles possunt de ipsa aqua benedicta in vasculis suis accipere, et secum deferre ad aspergendos aegros, domos, agros, vineas, et alia, et ad eam habendam in cubiculis suis, ut ea quotidie, et saepius aspergi possint.

IN FESTO SANCTI STEPHANI

BENEDICTIO AVENAE.

Habetur etiam prolixe in Sacerdotali Romano, et in hac Provincia antiquitus die Festo S. Stephani observatur; fiat hoc modo.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Domine Deus omnipotens, creator coeli et terrae, Rex regum et Dominus dominantium, exaudi nos famulos tuos clamantes et orantes ad te, qui omnia de nihilo creasti, et hoc pabulum cum caeteris creaturis ad usus animalium, ad eorum nutrimentum fecisti: quae quidem animalia in adjutorium et sustentationem hominum creasti; quique hodierna die petitionem S. Stephani Protomartyris adimplesti: te humiliter deprecamur, ut hanc creaturam avenae, quam ad usus animalium, et sanitatem eorum fecisti, per invocationem Sancti nominis tui, et intercessionem Beatae Mariae semper Virginis tuae, et per merita Beati Stephani Protomartyris tui, cujus festum hodie recolimus; et per preces omnium Sanctorum bene ✝ dicere, et sanctificare ✝ digneris, ut animalia quae ex ea gustaverint, sanitatem integraliter recipiant, per te Jesu Christe, cujus solo verbo omnia restaurantur, Salvator mundi, Rex aeternae gloriae. Qui in Trinitate perfecta cum Patre et Sancto Spiritu vivis et regnas, per omnia saecula saeculorum. Amen.

OREMUS.

Deus, qui temporibus Eliae Prophetae, caelum a nubibus restringendo clausisti, et rursum

aperiendo te mirabilem ostendisti: exaudi preces plebis tuae per Unigenitum tuum quem consubstantialem et coaequalem tibi in Divinitate credimus, et per Spiritum Sanctum Paraclitum, quem ab utroque procedere confitemur, et per merita beatissimi Protomartyris Stephani, cujus hodie festum celebramus, ut bene ✠ dicas, et sancti ✠ fices hanc avenam; ut quaecunque animalia ex ea gustaverint, adjutorium sanitatis et incolumitatis recipiant, per te Domine Sancte Pater, qui cum Filio, et Spiritu Sancto, vivis et regnas per omnia saecula saeculorum. Amen.

Et Benedictio Dei ✠ Patris omnipotentis, et Filii ✠, et Spiritus ✠ Sancti, descendat super hanc creaturam avenae. ℟. Amen.

Deinde aspergatur Aqua benedicta.

IN FESTO S. JOANNIS EVANGELISTAE.

BENEDICTIO VINI.

In Festo Sancti Joannis Evangelistae, post Missam majorem, ante Evang: *In principio*, quod tunc omittitur per Sacerdotem celebrantem, retentis omnibus paramentis, vinum a populo oblatum, nec non alius potus in memoriam et honorem S. Joannis, qui venenum innocue sumpsit, benedicitur hoc modo:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Initium Sancti Evangelii secundum Joannem.

℟. Gloria tibi Domine.

In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat, et vita erat lux hominum, et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum Caro Factum est, et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiae et veritatis.

℟. Deo gratias.

OREMUS.

Per istos sermones sancti Evangelii, et pèr merita Sancti Joannis Apostoli et Evangelistae, bene ✠ dicere, et conse ✠ crare digneris, Domine Deus, dextera tua, hunc calicem vini, et cujuslibet potus: et praesta, ut omnes in te credentes, et de calice isto bibentes, benedicantur et protegantur. Et sicut Beatus Joannes de calice bibens venenum, illaesus omnino permansit; ita isti hodie in amore tuo, et Beati Joannis, de calice isto bibentes, meritis ipsius ab omni aegritudine veneni, et noxiis quibusvis absolvantur, et corpore ac anima se offerentes, ab omni culpa liberentur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Bene ✠ dic Domine, hanc creaturam potus, ut sit remedium salutare omnibus sumentibus: et praesta, per invocationem Sancti nominis tui: ut quicunque ex eo gustaverint, tam animae, quam corporis sanitatem, Te donante percipiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

CONCLUDENDO.

Et benedictio Dei omnipotentis Patris ✠, et Filii ✠, et Spiritus ✠ Sancti descendat super hanc creaturam vini, et cujuslibet potus, et maneat semper.

Postremo aqua benedicta aspergat.

Quod si benedictio ista fiat privatim extra Missam, Sacerdos superpelliceo et stola indutus, eam super altare tectum conficiat, secundum eandem formulam, incipiendo: *Adjutorium nostrum etc.* usque ad finem. Nisi quod in locum Evangelii: *In principio erat verbum etc.* substituat Evangelium sequens:

In illo tempore: nuptiae factae sunt in Cana Galileae, et erat mater Jesu ibi. Vocatus est autem et Jesus, et discipuli ejus, ad nuptias. Et deficiente vino, dicit Mater Jesu ad eum: Vinum non habent. Et dicit ei Jesus: quid mihi et tibi est mulier? nondum venit hora mea. Dicit Mater ejus ministris, quodcunque dixerit vobis, facite. Erant autem ibi lapideae hydriae sex positae, secundum purificationem Judaeorum: capientes singulae metretas binas vel ternas. Dicit eis Jesus: implete hydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis Jesus: haurite nunc et ferte architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam, et non sciebat unde esset; ministri autem sciebant, qui hauserant aquam: vocat sponsum architriclinus, et dicit ei: omnis homo primum bonum vinum ponit: et cum inebriati fuerint, tunc id, quod deterius est. Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc. Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galileae, et manifestavit gloriam suam. Et crediderunt in eum Discipuli ejus.

IN FESTO EPIPHANIAE

BENEDICTIO AURI, MYRRHAE ET THURIS.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Bene ✝ dico te creatura Auri, Thuris, et Myrrhae: per Deum Patrem omnipotentem, per Jesum Christum Filium ejus unicum: et Spiritum Paraclitum: per omnia sancta ac ineffabilia Dei: et per mysterium hujus sanctae diei: quae eadem munera in titulum regalem, et magnificentiam Sacerdotalem, ac sepulturam Dominicam, tres Magi obtulerunt. Bene ✝ dico te, ut has virtutes in te suscipias, et in te semper teneas: ut quicunque te creaturam Auri, Thuris, et Myrrhae, ob reverentiam Divinae majestatis, et ob corporis ac animae suae salutem circa se gestaverint, aut quocunque recto modo habuerint, Divina eos protegente potentia, ab omni periculo corporis et animae sint tuti ubique; mortem subitaneam, et morbos omnes effugiant: hostiumque visibilium et invisibilium insidias evadant: et omne desiderium eorum prosperetur: et absolvat eos Do-

minus ab omnibus, tristitiis; veneficiis, et cunctis adversitatibus. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum; etc.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Benedicamus Domino.
℟. Deo gratias.

Et benedictio Dei omnipotentis Patris ✠, et Filii ✠, et Spiritus ✠ Sancti, descendat super nos, et super has creaturas, et maneat semper. Amen.

Postremo aqua benedicta aspergat.

BENEDICTIO CANDELARUM.

Extra diem Purificationis Beatae Mariae Virginis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, benedic ✠ candelas istas supplicationibus nostris, infunde eis Domine per virtutem sanctae Crucis ✠ benedictionem caelestem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti: ta-

lemque benedictionem signaculo sanctae Crucis ✠ accipiant, ut quibuscumque locis accensae, sive positae fuerint, discedant principes tenebrarum, et contremiscant, et fugiant pavidi cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis, nec praesumant amplius inquietare, aut molestare servientes tibi omnipotenti Deo. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Postmodum aspergantur aqua benedicta.

IN FESTO S. AGATHAE

BENEDICTIO PANIS ET AQUAE.

Sacerdos celebrans Missam de Festo in Canone majori, antequam proferat illa verba: *per quem haec omnia Domine, semper bona creas:* conversus ad populum, panem et aquam tenentem, dicit Psal: 66.

Deus misereatur nostri, et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.

Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.

Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.

Laetentur et exultent gentes, quoniam judicas populos in aequitate: et gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi Deus, confitean-

tur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus: et metuant eum omnes fines terrae.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto. Sicut erat in principio, etc.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc, et usque in saeculum.
℣. Ora pro nobis Beata Agatha.
℟. Ut digni efficiamur, etc.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Jesu Christe Fili Dei vivi, qui es panis vivus, qui de coelo descendisti, bene ✝ dic, et sanctifice ✝ hos panes, et aquam, in honorem Beatae Agathae Virginis et Martyris; ut ubicunque contra ignem comburentem missa, vel posita fuerint: illico ignis evanescat, et penitus extinguatur. Qui vivis et regnas cum Deo Patre, etc.

Benedictio Dei omnipotensis Patris, ✠ et Filii, ✠ et Spiritus ✠ Sancti, per intercessionem Beatae Agathae Virginis et Martyris tuae, descendat super has creaturas, et maneat semper. Amen.

Postea aspergat ea aqua benedicta, et reversus ad altare, prosequitur in Canone, ubi desierat: *Per quem haec omnia Domine, semper bona creas, etc* usque ad finem Missae. Hoc pane vescantur eodem die initio comestionis, in domo constituti. Aquam vero servent, ut tempore necessitatis in ignem iniciatur.

Benedictio domorum, in Sabbatho Sancto Paschae.

Parochus, seu alius Sacerdos, superpelliceo et stola alba indutus, cum ministro deferente vas aquae, ex benedictione fontium ante perfusionem Chrismatis acceptae, visitat domos suae Parochiae, aspergens eas eadem aqua benedicta. Ingrediens domum, dicit: *Pax huic domui, et omnibus habitantibus in ea.*

Deinde aspergens loca praecipua domus, et eos qui habitant in ea, dicit Antiphonam:

Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro, Alleluja.

Et omnes ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt, Alleluja, Alleluja.

Psalmus. Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia ejus. Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto. Sicut erat in principio, et nunc, et semper, etc.

Repetitur Antiph: Vidi aquam etc. *Deinde dicit:*

℣. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, Alleluja.
℟. Et salutare tuum da nobis. Alleluja.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Exaudi nos Domine sancte Pater omnipotens aeterne Deus, et sicut domos Hebraeorum in exitu de AEgypto agni sanguine linitas (quod Pascha nostrum, in quo immolatus est Christus, figurabat) ab Angelo percutiente custodisti: ita mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, fovaeat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Alia Benedictio Domorum quovis tempore facienda; cum aspersione aquae benedictae.

Parochus, seu alii Sacerdotes, volentes aliquam particularem domum, vel generaliter domos fidelium alio tempore intra annum aspergere aqua benedicta, ingredientes domum, dicant: *Pax huic domui et omnibus habitantibus in ea.* Deinde loca aspergendo, dicat Antiph:

Asperges me Domine hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor.

Psal: Miserere mei Deus: secundùm magnam misericordiam tuam. Gloria Patri et Filio, et Spiritui Sancto. Sicut erat in principio et nunc. etc.

Et repetitur Antiphona: Asperges me Domine, etc.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Exaudi nos Domine Sancte Pater omnipotens aeterne Deus, et mittere digneris Sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

OREMUS.

Te Deum Patrem omnipotentem supliciter exoramus pro hac domo, et habitatoribus ejus, ac rebus, ut eam benedicere ✝, et sanctificare ✝, ac bonis omnibus ampliare digneris: tribue eis Domine de rore coeli abundantiam, et de pinguedine terrae vitae substantiam, et desideria voti eorum ad effectum tuae miserationis perducat. Ad introitum ergo no-

strum benedicere ✠, et sanctificare ✠ digneris hanc domum, sicut benedicere dignatus es domum Abraham, Isaac et Jacob: et intra parietes domus istius, Angeli tuae lucis inhabitent, eamque et ejus habitatores custodiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO LOCI.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Benedic ✠ Domine Deus omnipotens, locum istum, vel domum istam, ut sit in eo, vel in ea, sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, et mansuetudo, plenitudo legis, et gratiarum actio Deo Patri; et Filio, et Spiritui Sancto; et haec benedictio maneat super hunc locum, et super habitantes in eo, nunc et semper. ℟. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO THALAMI.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Benedic ✝ Domine, thalamum hunc, ut omnes habitantes in eo, in tua pace consistant, et in tua voluntate permaneant, et senescant, et multiplicentur in longitudinem dierum: et ad regna coelorum perveniant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Postea aspergatur thalamus aqua benedicta.

BENEDICTIO NOVAE NAVIS.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Propitiare Domine supplicationibus nostris, et benedic ✝ Navem istam dextera tua sancta, et omnes, qui in ea vehentur, sicut dignatus es benedicere arcam Noe ambulantem in diluvio: porrige eis Domine dexteram tuam, sicut porrexisti beato Petro ambulanti supra mare: et mitte sanctum Angelum tuum de coelis, qui liberet, et custodiat eam semper a periculis,

universis, cum omnibus, quae in ea erunt: et famulos tuos, repulsis adversitatibus, portu semper optabili, cursuque tranquillo tuearis, transactisque ac recte perfectis negotiis omnibus, iterato tempore ad propria cum omni gaudio revocare digneris. Qui vivis et regnas etc.

Aspergat navem aqua benedicta.

BENEDICTIO COMMUNIS SUPER FRUGES ET VINEAS.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

O R E M U S.

Oramus pietatem tuam omnipotens Deus, ut has primitias creaturae tuae, quas aëris et pluviae temperamento nutrite dignatus es, benedictionis tuae imbre perfundas: et fructus terrae tuae usque ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere, ut a fertilitate terrae esurientium animas bonis affluentibus repleas, et egenus et pauper laudent nomen gloriae tuae. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Aspergat illas aqua benedicta.

BENEDICTIO PEREGRINORUM, AD LOCA SANCTA PRODEUNTIUM.

Peregrini ad loca sancta profecturi, antequam discedant, juxta veteris Ecclesiae institutum, deberent acci-

pere patentes, seu commendatitias litteras a suo Ordinario, seu Parocho. Quibus obtentis, et rebus suis dispositis, facta peccatorum suorum Confessione, et audita Missa, in qua dicitur Oratio pro peregrinantibus, sanctissimam Eucharistiam devote suscipiunt. Expleta Missa, Sacerdos super eos genuflexos, dicit sequentes preces:

Antiph: In viam pacis.

CANTICUM ZACHARIAE.

Benedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit; et fecit redemptionem plebis suae.

Et erexit cornu salutis nobis: in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os sanctorum: qui a saeculo sunt Prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris: et de manu omnium, qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: et memorari testamenti sui sancti.

Jusjurandum quod juravit ad Abraham patrem nostrum: daturum se nobis.

Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati: serviamus illi.

In sanctitate et justitia coram ipso: omnibus diebus nostris.

Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis: praeibis enim ante faciem Domini, parare vias ejus.

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus: in remissionem peccatorum eorum.

Per viscera misericordiae Dei nostri: in quibus visitavit nos oriens ex alto.

Illuminare his qui in tenebris, et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, etc.

Repetitur Antiph: In viam pacis, et prosperitatis, dirigat vos omnipotens et misericors Dominus, et Angelus Raphael comitetur vobiscum in via, ut cum pace, salute, et gaudio, revertatis ad propria.

Kyrie eleison. Christe eleison.

Kyrie eleison. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvos fac servos tuos.
℟. Deus meus sperantes in te.
℣. Mitte eis Domine, auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eos.
℣. Esto eis Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in eis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.
℣. Benedictus Dominus die quotidie.
℟. Prosperum iter faciat vobis Deus salutarium nostrorum.
℣. Vias tuas Domine, demonstra nobis.
℟. Et semitas tuas edoce nos.
℣. Utinam dirigantur viae nostrae.

℟. Ad custodiendas justificationes tuas.
℣. Erunt prava in directa.
℟. Et aspera in vias planas.
℣. Angelis suis Deus mandavit de te.
℟. Ut custodiant te in omnibus viis tuis.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Deus, qui filios Israel per maris medium sicco vestigio ire fecisti, quique tribus Magis iter ad te stella duce pandisti: tribue eis quaesumus iter prosperum, tempusque tranquillum, ut Angelo tuo Sancto comite, ad eum, quo pergunt locum, ac demum ad aeternae salutis portum feliciter valeant pervenire.

Deus! qui Abraham puerum tuum de Ur Chaldeorum eductum, per omnes suae peregrinationis vias illaesum custodisti: quaesumus! ut hos famulos tuos custodire digneris. Esto eis Domine in procinctu suffragium, in via solatium, in aestu umbraculum in pluvia et frigore tegumentum, in lassitudine vehiculum, in adversitate praesidium, in lubrico baculus, in naufragio portus; ut de duce, quo tendunt,

prospere perveniant, et demum incolumes ad propria revertantur.

Adesto, quaesumus Domine, supplicationibus nostris, et viam famulorum tuorum in salutis tuae prosperitate dispone, ut inter omnes viae, et vitae hujus varietates, tuo semper protegantur auxilio.

Praesta quaesumus omnipotens Deus, ut familia tua per viam salutis incedat, et beati Joannis praecursoris hortamenta sectando, ad eum, quem praedixit, secura perveniat, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum.

Exaudi Domine, preces nostras, et iter famulorum tuorum propitius comitare, atque misericordiam tuam, sicut ubique es, ita ubique largire, quatenus a cunctis adversitatibus tua opitulatione defensi, gratiarum tibi referant actionem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Pax, et benedictio ✠ Dei omnipotentis, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super vos, et maneat semper. Amen.

Deinde aspergantur aqua benedicta.

Quod si unus fuerit peregrinaturus, omnia dicuntur in numero singulari; ac si Sacerdos ipse, qui benedicit, fuerit socius peregrinationis, dicat in persona numeri pluralis, quatenus congruere videbitur.

BENEDICTIO PEREGRINORUM, POST REDITUM.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.

Antiph: Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

PSALMUS 127.

Beati omnes qui timent Dominum: qui ambulant in viis ejus.

Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit.

Uxor tua sicut vitis abundans: in lateribus domus tuae.

Filii tui sicut novellae olivarum: in circuitu mensae tuae.

Ecce sic benedicetur homo: qui timet Dominum.

Benedicat tibi Dominus ex Sion: et videas bona Jerusalem omnibus diebus vitae tuae.

Et videas filios filiorum tuorum: pacem super Israel.

Gloria Patri, et Filio, etc.

Antiph: Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Kyrie elejson. Christe elejson.

Kyrie elejson. *Pater noster*, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos a malo.
℣. Benedicti qui veniunt in nomine Domini.
℟. Benedicti vos a Domino, qui fecit coelum et terram.
℣. Respice Domine in servos tuos, et in opera tua.
℟. Et dirige eos in viam mandatorum tuorum.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Largire, quaesumus Domine, famulis tuis, indulgentiam placatus, et pacem, ut pariter ab omnibus mundentur offensis, et secura tibi mente deserviant.

Omnipotens sempiterne Deus! nostrorum temporum, vitaeque dispositor, famulis tuis continuae tranquillitatis largire subsidium: ut quos incolumes propriis laboribus reddidisti, tua facias protectione securos.

Deus humilium visitator! qui nos fraterna dilectione consolaris, praetende societati nostrae gratiam tuam, ut per eos, in quibus habitas, tuum nobis sentiamus adventum. Per Dominum nostrum Jesum Christum etc.

Denique aspergantur aqua benedicta a Sacerdote dicente:

Pax, et benedictio ✝ Dei omnipotentis Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super vos, et maneat semper. Amen.

BENEDICTIONES ESCULENTORUM

praesertim in Pascha.

BENEDICTIO AGNI PASCHALIS.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

O R E M U S.

Deus! qui per famulum tuum Moysen, in liberatione populi tui de AEgypto, agnum occidi jussisti, in similitudinem Domini nostri Jesu Christi, et utrosque postes domorum de sanguine ejusdem agni perungi praecepisti; ita benedicere ✝ et sanctificare ✝ digneris hanc creaturam carnis, quam nos famuli tui ad laudem tuam sumere desideramus, per resurrectionem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui tecum vivit, etc. ℟. Amen.

Et mox aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO OVORUM.

Subveniat, quaesumus Domine! tuae benedictionis ✝ gratia, huic ovorum creaturae, ut

cibus salubris fiat fidelibus tuis, in tuarum gratiarum actione sumentibus, ob resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, qui tecum vivit et regnat, in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO PANIS.

Domine Jesu Christe, panis Angelorum, panis vivus aeternae vitae! benedicere † dignare panem istum; sicut benedixisti quinque panes in deserto, ut omnes ex eo gustantes, inde corporis et animae percipiant sanitatem. Qui vivis et regnas, in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO NOVORUM FRUCTUUM.

Benedic † Domine! hos novos fructus N. et praesta: ut qui ex eis in tuo sancto nomine vescentur, corporis et animae salute potiantur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO AD QUODCUNQUE COMESTIBILE ET POTABILE.

OREMUS.

Benedic † Domine! creaturam istam N. ut sit remedium salutare generi humano: et prae-

sta, per invocationem sancti nominis tui, ut quicunque ex ea sumpserint, corporis sanitatem, et animae tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aspergat id aqua benedicta.

BENEDICTIO NOVAE CRUCIS.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

OREMUS.

Rogamus te Domine sancte Pater omnipotens aeterne Deus, ut digneris benedicere ✝ hoc signum Crucis, ut sit remedium salutare generi humano, soliditas fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum, sit solamen, et protectio, ac tutela contra saeva jacula inimicorum. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Alia Oratio.

Benedic Domine, hanc Crucem tuam, per quam eripuisti mundum a daemonum potestate, et superasti passione tua suggestorem peccati, qui gaudeant in praevaricatione primi hominis per ligni vetiti sumptionem. *Hic aspergat aqua benedicta.* Sanctificetur hoc signum Crucis, in nomine Patris ✝ et Filii, et Spiritus ✝ Sancti, ut orantes, inclinantesque se prop-

ter Dominum ante istam Crucem, inveniant corporis et animae sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Postea Sacerdos genuflexus ante Crucem, devote adoret et osculetur, et idem faciunt quicunque voluerint.

BENEDICTIO CRUCIS PARVAE, QUAE AD COLLUM SEU AD ROSARIUM APPENDITUR.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens Deus, qui Crucis signum pretioso Filii tui sanguine dedicasti, quique per eandem Crucem Filii tui Domini nostri Jesu Christi, mundum redimere voluisti, et per virtutem ejusdem venerabilis Crucis humanum genus ab antiqui hostis chirographo liberasti, te suppliciter exoramus; ut digneris hanc Crucem paterna pietate bene ✠ dicere, caelestemque ei virtutem, et gratiam impertiri; ut quicunque eam in passionis et crucis Unigeniti tui signum, ad tutelam corporis et animae super se gesta-

verit, coelestis gratiae plenitudinem in ea et munimen valeat tuae benedictionis accipere. Si quis vero infirmus aut moribundus eandem in manu sua tenuerit, aut super pectus suum impositam habuerit, ad eum non audeant appropinquare hostes maligni, nec ei tentationibus suis nocere, aut spectris suis pavorem immittere: sed virtute hujus crucis benedictae ab infestationibus daemonum liberatus, Jesu Christo Filio tuo, Redemptori suo, laudes et gratiarum actiones persolvat. Et quemadmodum virgam Aaron ad rebellium perfidiam repellendam benedixisti, ita hoc signum crucis tua dextera bene ✠ dic et contra omnes diabolicas fraudes virtutem ei tuae defensionis impende: ut portantibus illam, animae pariter et corporis prosperitatem conferat salutarem, et spiritualia in eis dona multiplicet. Per eundem Christum etc.

Aspergens ipsam Crucem dicat:

Sanctificetur hoc signum Crucis in Nomine Patris, ✠ et Filii, ✠ et Spiritus ✠ Sancti: et benedictio illius ligni, in quo membra Salvatoris nostri suspensa sunt, sit in isto signo Crucis ut portantes eam propter Deum, inveniant corporis et animae sanitatem. Per Christum etc.

BENEDICTIO IMAGINUM JESU CHRISTI DOMINI NOSTRI, B. M. V. ET ALIORUM SANCTORUM.

℣. Adjutorium nostrum etc.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui Sanctorum tuorum imagines, *sive* effigies sculpi, *aut* pingi non reprobas, ut quoties illas oculis corporeis intuemur, toties eorum actus, et sanctitatem, ad imitandum memoriae oculis meditemur: hanc, quaesumus, imaginem, *seu* sculpturam, in honorem et memoriam unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi, *vel* Beatissimae Virginis Mariae Matris Domini nostri Jesu Christi, *vel* B. N. Apostoli tui, *vel* Martyris, *vel* Confessoris, *aut* Pontificis, *aut* Virginis, adaptatam, benedicere ✠ et sanctificare ✠ digneris: et praesta, ut quicunque coram illa unigenitum Filium tuum, *vel* Beatissimam Virginem, *vel* gloriosum Apostolum, *sive* Martyrem, *sive* Confessorem, *aut* Virginem, suppliciter colere, et honorare studuerit; illius meritis et obtentu, a te gratiam in praesenti, et aeternam gloriam obtineat in futurum. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Ultimo aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO NUMISMATUM.

℣. Adjutorium nostrum etc.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui Sanctorum imagines et effigies sculpi et formari non reprobas, ut quoties illas oculis corporeis intuemur, toties eorum actibus et sanctitate ad imitandum incitemur: quaesumus clementiam tuam, ut Numismata haec in honorem et memoriam unigeniti Filii tui D. N. Jesu Christi, et Beatissimae Virginis Mariae, Matris ejusdem D. N. Jesu Christi, atque diversorum sanctorum tuorum fusa seu facta purifi ✝ care, bene ✝ dicere et sanctificare digneris, et praesta, ut quicunque eadem ad honorem tuum reverenter, et devote secum portaverit, atque coram illis, aut uno ex his unigenitum Filium tuum, aut Beatissimam Matrem ejus, aut aliquem ex Sanctis tuis, suppliciter colere et honorare studuerit, illius meritis et obtentu, a te gratiam in praesenti et aeternam gloriam obtineat in futuro. Per eundem Christum etc.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, largitor bonorum omnium, atque salus et vita animarum nostrarum, te suppliciter exoramus et petimus,

ut haec Numismata quibus Domini Nostri Jesu Christi effigies, seu ejusdem Redemptoris nostri in Cruce pendentis signum, seu imago Virginis Deiparae, aut Sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, et Virginum tuarum, figura impressa est, bene ✠ dicere et sancti ✠ ficare digneris: ut qui unum aut plura ex his secum devote gestaverit, aut domi suae reverenter asservaverit, per merita Sanctorum tuorum, quorum effigies in his expressae sunt, ab omnibus diaboli insidiis omnique morbo contagioso praeservetur, atque corporis et animae sanitatem continuam consequatur. Per eundem Dominum etc.

O R E M U S.

Benedic ✠ Domine Numismata haec, ut sint salutare remedium, et devotionis augmentum omnibus ea devote venerantibus. Et praesta per invocationem tui S. Nominis et Sanctorum tuorum quorum effigies haec praeseferunt, ut quisquis eadem secum portaverit, aut domi suae asservaverit, bene ✠ dictionem, et defensionem tuam accipiat, atque contra omnes morbos atque universas tentationes diaboli, tutamen penes se habeat. Unde ego Sacerdos tuus in nomine tuo, et in nomine Sanctorum tuorum haec Numismata puri ✠ fico, sancti ✠

fico, et bene ✝ dico, ut sint defensio creaturis tuis, et ignis ardentis daemonum, atque destructio omnium maleficiorum, in Nomine Patris, ✝ et Filii, ✝ et Spiritus ✝ Sancti. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO
ROSARIORUM VEL CORONARUM.

℣. Adjutorium nostrum etc.

OREMUS.

Omnipotens et misericors Deus, qui propter nimiam charitatem, qua dilexisti nos, Filium tuum unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum pro redemptione nostra de coelis in terram descendere, et de Beatissimae Virginis Mariae utero, Angelo nuntiante carnem suscipere voluisti, ut nos eriperes de potestate diaboli: obsecramus immensam clementiam tuam, ut haec Rosaria (vel Coronas) in honorem et laudem ejusdem Genitricis Filii tui, ab Ecclesia tua fideli dicata bene ✝ dicas et sancti ✝ fices, eisque tantam infundas virtutem Spiritus Sancti, ut quicunque ea secum honeste portaverit; atque in domo sua reverenter tenuerit, et devote usus fuerit, ab omni hoste visibili et invisibili semper, et ubique in hoc saeculo liberetur, et in exitu suo a Beatissima

Virgine Dei Genitrice, tibi plenus bonis operibus praesentari mereatur. Per Dominum nostrum Jesum Christum. Amen.

Et benedictio Dei Omnipotentis Patris ✠, et Filii ✠, et Spiritus ✠ Sancti, descendat super haec Rosaria (vel Coronas) et maneat semper. ℟. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO

SCAPULARIS SEU HABITUS.

sit accensa candela.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine etc.

OREMUS.

Suppliciter te Domine oramus, ut super Scapulare *(vel hunc habitum)* servo tuo imponendum, Bene ✠ dictio tua benigna descendat, ut sit benedictum, *(vel benedictus)* atque Divina virtute procul pellantur hostium nostrorum visibilium et invisibilium tela nequissima. Amen.

OREMUS.

Caput omnium fidelium Deus, et humani generis salvator, hoc scapulare, *(vel hunc habitum)* quod *(vel quem)* propter tuum, tuaeque Genitricis Virginis Mariae de monte Carmelo

amorem atque devotionem, servus tuus est delaturus, dextera tua Sancti ✠ fica, et hoc, quod per illud *(vel per illum)* mystice datur inteligi, tua semper custodia, corpore et animo servetur, et ad remunerationem perpetuam cum Sanctis omnibus felicissime perducatur. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. A.

OREMUS.

Creator, Conservator et Salvator omnium, largitor humanae salutis Deus, et dator gratiae spiritualis, bene ✠ dictionem tuam super hoc scapulare *(vel hunc habitum)* immitte, ut qui illud *(vel illum)* gestaverit, caelesti virtute munitus, fidem integram, spem firmam, charitatem teneat, et a Te nunquam eum separari permitas. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO OLEI SIMPLICIS.

EXORCISMUS.

Exorciso te creatura olei, per Deum Patrem ✠ omnipotentem, qui fecit coelum et terram, mare, et omnia quae in eis sunt. Omnis virtus adversarii, omnis exercitus diaboli, et omnis incursus, omne phantasma sathanae eradicare, et effugare ab hac creatura olei, ut

fiat omnibus, qui eo usuri sunt, salus mentis et corporis, in nomine Dei Patris ✝ omnipotentis, et Jesu ✝ Christi Filii ejus Domini nostri et Spiritus Sancti ✝ paracliti, et in charitatem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Domine Deus omnipotens, cui adstat exercitus Angelorum cum tremore, quorum servitium spirituale cognoscitur, dignare respicere, benedicere ✝, et sanctificare ✝ hanc creaturam olei, quam ex olivarum succo eduxisti, et ex eo infirmos inungi mandasti, quatenus sanitate percepta, tibi Deo vivo et vero gratias agerent: praesta quaesumus, ut hi, qui hoc oleo, quod in tuo nomine benedicimus ✝, usi fuerint, ab omni languore, omnique infirmitate, atque cunctis insidiis inimici liberentur, et cunctae adversitates separentur a plasmate tuo, quod praetioso sanguine Filii tui redemisti, ut nunquam laedatur a morsu serpentis antiqui. Per eundem Dominum nostrum Je-

sum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate, etc.

Aspergat Oleum aqua benedicta.

BENEDICTIO

CONTRA MURES, LOCUSTAS, BRUCOS ET VERMES NOXOS, A BENEDICTO XIV. APPROBATA.

Antiph: Exurge Domine, adjuva nos, et libera nos propter nomen tuum.

Psalmi Deus auribus nostris audivimus, patres nostri anunciaverunt nobis.

℣. Gloria Patri etc. *et repetitur Antiph:*
℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Preces nostras, quaesumus Domine, clementer exaudi, ut, qui juste pro peccatis nostris affligimur, et hanc murium (*vel locustarum vel vermium*) persecutionem patimur, pro tui nominis gloria ab ea misericorditer liberemur, ut tua potentia procul expulsi (*vel expulsae*) nulli noceant, et campos, agrosque nostros in tranquillitate, ac quiete dimittant, quate-

nus ex eis surgentia, et orta, tuae Majestati deserviant, et nostrae necessitati subveniant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, omnium bonorum remunerator, et peccatorum maximus miserator, et in cujus nomine omnia genuflectuntur, caelestia, terrestria, et infernalia; tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut quod de tua misericordia confisi agimus, per tuam gratiam efficacem consequamur effectum, quatenus hos pestiferes mures *(vel locustas vel vermes)* per nos servos tuos maledicendo maledices, segregando segreges, exterminando extermines, ut per tuam clementiam, ab hac peste liberati, gratiarum actiones Majestati Tuae libere referamus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Exorciso vos pestiferos mures *(vel locustas vel vermes)* per Deum Patrem omnipotentem ✝ et Jesum Christum Filium ejus ✝ et Spiritum Sanctum ab utroque procedentem ✝ ut confestim recedatis a campis, et agris nostris, nec amplius in eis habitetis, sed ad ea loca transeatis, in quibus nemini nocere possitis, pro parte Omnipotentis Dei, et totius Curiae caelestis et Ecclesiae Sanctae Dei, vos maledi-

cens, ut quocunque ieritis, sitis maledicti, (*vel maledictae*) deficientes de die in diem in vos ipsos (*vel ipsas*) et decrescentes, quatenus reliquiae de vobis nullo in loco inveniantur, nisi necessariae ad salutem, et usum humanum, quod praestare dignetur, qui venturus est judicare vivos et mortuos et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Postea aqua benedicta aspergantur loca infecta.

MODUS BENEDICENDI APES.

Antequam accedat ad locum ubi consistunt Apes, Sacerdos elicito actu contritionis, ac tandem veniens ad locum, dicat: *Veni Sancte Spiritus etc. cum Oratione sua.* Tandem accepta aqua benedicta, aspergat locum totum, ubi Apes consistunt, et aspergendo dicat Psalmos: *Miserere mei Deus*, ut in Psalterio Breviarii Feria 2da ad laudes: *Ad Dominum cum tribularer clamavi* ut in Breviario, Feria 2da ad Vesperas. *Ad te levavi oculos meos*: ut in Breviario Feria 3tia ad Vesperas. Tandem genuflexus dicat: *Litanias de omnibus SS.* cum oratione. *Deus cui proprium.*

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.

O R E M U S.

Creator omnium Deus, qui semina sanctificare et multiplicare facis et in usus nostros misericorditer concedis pervenire, supplicationes nostras placatus intende, ut Apes bene ✝ dicere et sancti ✝ ficare tua benignitate di-

gueris, ut copiosius mittant effectus suos, quatenus ad Ecclesiam tuam, sanctorumque Altarium tuorum decorem et ornatum, atque etiam ad usus nostros perveniant. Per Christum Dominum etc.

O R E M U S.

Deus, qui laboribus hominum etiam de mutis animalibus beneficium subrogasti, quique tua ineffabili misericordia ad usus nostros ipsarum Apum fructus et opera convertere docuisti, Majestatem tuam suppliciter exoramus, ut bene ✠ dicere digneris has apes, et ad humani generis proventum multiplicare, custodire, et educare, ut quisque Majestati tuae, et immensae largitati tuae et horum animalium educationem ministerialitate cooperando sola spe tuae benignitatis innititur, et sui laboris mereatur uberes fructus accipere, et coelesti benedictione repleri. Per Christum Dominum etc. *dicatur Evangelium S. Joannis.* In principio etc. quo finito, aspergatur iterum locus aqua benedicta.

BENEDICTIO RETIS.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Quaesumus, Pater Omnipotens aeterne Deus, ut mittere digneris benedictionem tuam ✝ sanctam in istud Rete, quod benedicimus ✝ in Sancto tuo Nomine, et Filii tui Domini nostri Jesu Christi, et Spiritus Sancti, quemadmodum benedicere dignatus es, Sanctorum Apostolorum tuorum Rete, cum dixisti eis: mittite in dexteram navigii Rete, et invenietis, impletumque est multitudine piscium; fac hoc, non propter nostra merita, sed propter tuam clementiam, et adjuvare digneris tua gratia, ut de tuis donis tibi semper gratias agamus, qui es benedictus in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIO HORREI.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.

OREMUS.

Adsit nobis quaesumus Domine, virtus Spiritus Sancti, quae et corda nostra clementer expurget, et ab omnibus tueatur adversis. Per Dominum nostrum Jesum etc. Amen.

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. *Pater noster, etc.*

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvos fac servos tuos.
℟. Deus meus sperantes in te.
℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens et misericors Deus, qui ubique es praesens, Majestatem tuam suppliciter exoramus: ut huic horreo gratia tua adesse dignetur, quae cuncta adversa ab eo repellat, abundantiam bene ✝ dictionis tuae super illud largiter effundat. Per Dominum nostrum Jesum Christum etc. Amen.

Aspergat dicendo:

Benedictio Dei omnipotentis, Pa ✝ tris; et Fi ✝ lii, et Spi ✝ ritus Sancti, descendat super hoc horreum et super ea, quae in illo reponentur. ℟. Amen.

BENEDICTIO SEMINUM COMMUNIS.

℣. Adjutorium nostrum etc.

OREMUS.

Te, Domine, petimus ac rogamus, ut grana seminum frumenti, siliginis, hordei, avenae ac aliorum cujuscunque generis extant, Tuis oculis serenis, hilarique vultu aspicere digneris. Sicut autem per Moysem famulum tuum populo tuo pollicitus es dicens: aperit Dominus thesaurum suum optimum coelum, ut tribuat pluvium terrae suae in tempore suo, benedicatque cunctis operibus manuum suarum; ita oramus, Domine, ut nobis misericorditer praestes auxilium gratiae tuae, et super haec seminum grana bene ✠ dictionem tuam benignus effundas; non ea volucres coeli surripiant, non turbo subvertat, nec vis tempestatis grandinumque excrescentia detruncet, nec aëris serenitas, aut inundatio pluvialis exterminet, sed incolumia, et superabundantia propter usum hominum, ad plenissimam maturitatem perducere digneris. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

BENEDICTIO DOMUS, NE COMBURATUR AB IGNE.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Domine exaudi etc.
℟. Dominus vobiscum etc.

O R E M U S.

Defende quaesumus, Domine, locum istum, *vel* domum istam, a majoribus usque ad minimos, cum pecoribus et rebus suis, ab igne, ab infirmitate et tempestate, ab ira ventura, ab omnibus tribulationibus diaboli et ab insidiis inimici; et Tu Deus sis habitator et custos, et eam ab omni igne custodi. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

BENEDICTIO AD INITIUM ALICUJUS BONI OPERIS.

℣. Adjutorium nostrum etc.

O R E M U S.

Deus, a quo omne bonum sumit initium, et semper ad potiora progrediens, percipit incrementum; concede quaesumus, supplicantibus nobis, ut quod ad laudem nominis Tui inchoare aggredimus, aeternae Tuae paternae Sapientiae munere perducatur ad terminum. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

BENEDICTIO TERRAE SEMINATAE QUOCUMQUE SEMINE.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

OREMUS.

Bene ✝ dicat nos Deus, Deus noster, et terrae ubertatem concedat, in centuplum amplificet fructus ejus, ut viventes cum exultatione manipulos nostros colligamus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

BENEDICTIO NOVI PUTEI.

℣. Adjutorium nostrum etc.

OREMUS.

Supplices deprecamur, Domine, clementiam pietatis Tuae: ut aquam putei hujus, coelesti bene ✝ dictione sanctifices, ad communes vitae usus concedas esse salubrem, et ita ex ea fugare digneris omnem diabolicae tentationis incursum, ut quicumque ex ea habuerint vel biberint, vel in quibuscunque necessariis casibus hausta aqua usi fuerint, totius virtutis, ac sanitatis dulcedine perfruantur; ut Tibi Sanctifacatori et Salvatori omnium Domino, gratias agere mereantur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

BENEDICTIO ARMENTORUM, EQUORUM, BOUM, OVIUM.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

OREMUS.

Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, cujus verbo coeli firmati sunt, Cui omnis creatura deservit, omnis potestas subjecta est, cujus audito nomine serpentes conquiescunt, dracones fugiunt, viperae silent, scorpiones extinguuntur, reguli vincuntur, phalangia nihil noxium operantur, venenata non nocent, cunctaque noxia animalia licet ferocia terrentur: ad auxilium nostrum Te imploramus. Tu ab hoc armento omnes diaboli fraudes repelle, ferarum incursus amove, venena rescinde, illudque ab omnibus infirmitatibus et periculis libera: Dignare Domine per nomen Sanctissimum dulcissimi Filii Tui, per intercessionem B. V. Mariae Matris ejus, per merita omnium Sanctorum tuorum, conservare hunc gregem, expurgare ab omni adversariorum nequitia stabulum, salvificare pabulum, faecunditatem ei tribuere, et tua efficacissima Bene ✠ dictione replere omnia, quae usui hujus armenti adaptantur et adaptanda erunt. Per eundem Dominum etc.

✠. Sequentia Sancti Evangelii secundum Lucam.

℟. Gloria Tibi Domine.

In illo tempore: Pastores loquebantur ad invicem, dicentes: transeamus usque Bethlehem,

et videamus hoc Verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis; et venerunt festinantes et invenerunt Mariam et Joseph, et infantem positum in praesepio. Videntes autem cognoverunt de Verbo, quod dictum erat illis de puero; et omnes qui audierunt, mirati sunt de his, quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba haec, conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes Deum in omnibus quae audierant et viderant, sicut dictum est ad illos.

℟. Laus Tibi Christe.
℣. Dominus vobiscum
℟. Et cum Spiritu Tuo.

OREMUS.

Domine Deus, Rex coeli et terrae, verbum Patris, per quem omnia facta sustentationi nostrae tradita sunt. Qui ut redimeres nos peccatores a faucibus infirmi, et a potestate diaboli, carnem nostram sumere decrevisti, et per Spiritum Sanctum in utero B. V. Mariae conceptus, in caula inter jumenta nasci non es dedignatus, et pannis involutus in praesepio reclinari voluisti, respice, quaesumus humilitatem nostram, et sicut nostris laboribus, atque necessitatibus per jumenta subvenimen-

tum tribuisti, ita, Tua benignissima miseratione, haec armenta custodire, et tueri non recuses, nobisque famulis tuis, et cum temporali proventu Tuam immarcescibilem gratiam conferre. Qui vivis et regnas etc.

Aspergatur aqua benedicta.

BENEDICTIO ANIMALIUM TEMPORE PESTIS.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

O R E M U S.

Misericordiam Tuam, Domine, supplices exoramus, ut haec animalia, quae gravi infirmitate vexantur, in nomine Tuo, atque Tuae bene ✝ dictionis virtute sanentur. Extinguatur in eis omnis diabolica potestas, nec ulterius aegrotent. Tu eis Domine, sis difensiculum vitae et remedium sanitatis. Per Dominum nostrum, etc. Amen.

BENEDICTIO ANNULI ORDINARIA.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

O R E M U S.

Creator et Conservator humani generis, dator gratiae spiritualis, conditor aeternae salutis: Tu Domine emittere digneris Spiritum S. tuum Paraclitum de Coelis, et tuam sanctam

bene ✠ dictionem super annulum hunc, ut sit armatura potens contra omnes insidias diabolicas. Et ego in Tuo nomine eum bene ✠ dico et sancti ✠ fico. In nomine Pa ✠ tris et Fi ✠ lii et Spiritus ✠ Sancti. Amen.

BENEDICTIO ANNULORUM SPONSALITIORUM.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

OREMUS.

Bene ✠ dic quaesumus Domine annulos hos, quos nos in Tuo nomine bene ✠ dicimus, ut qui eos portaverint, in tua pace quiescant, et in tua voluntate permaneant, et in amore tuo vivant et senescant, et multiplicentur in longitudinem dierum. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

OREMUS.

Creator et Conservator humani generis, dator gratiae spiritualis, conditor aeternae salutis, Tu Domine emittere digneris Spiritum S. tuum Paraclitum de coelis, et tuam Sanctam bene ✠ dictionem super annulos istos, ut sint armaturae potentes contra omnes potestates diabolicas, et ego in Tuo Nomine hos annulos bene ✠ dico et sancti ✠ fico in nomine Pa ✠ tris et Fi ✠ lii et Spiritus ✠ Sancti. Amen.

BENEDICTIO
SARTORUM DE VARIIS HERBIS AC FLORIBUS.

In Festo SS. Corporis D. N. J. Christi.

PSALMUS 64.

Te decet hymnus Deus in Sion: et Tibi reddetur votum in Jerusalem.

Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

Verba iniquorum praevaluerunt super nos: et impietatibus nostris Tu propitiaberis.

Beatus, quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuae: sanctum est templum tuum, mirabile in aequitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster: spes omnium finium terrae, et in mari longe.

Praeparans montes in virtute tua, accinctus potentia: qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes, et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini, et vespere delectabis.

Visitasti terram, et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est praeparatio ejus.

Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in stillicidiis ejus laetabitur germinans.

Benedices coronae anni benignitatis tuae: et campi tui replebuntur ubertate.

Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur.

Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

Gloria Patri et Filio etc.

℣. Dominus dabit benignitatem.
℟. Et terra nostra dabit fructum suum.
℣. Rigans montes de superioribus suis.
℟. De fructu operum tuorum satiabitur terra.
℣. Producens faenum jumentis.
℟. Et herbam servituti hominum.
℣. Ut educas panem de terra.
℟. Et vinum laetificat cor hominis.
℣. Ut exhilaret faciem in oleo.
℟. Et panis cor hominis confirmet.
℣. Misit verbum suum et sanavit eos.
℟. Et eripuit eos de omnibus interitionibus eorum.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui coelum, terram, mare, visibilia et invisibilia verbo tuo

ex nihilo creasti, quicunque herbas arboresque ad usus hominum animaliumque, terram gignere et unumquodque juxta sementem in semetipso fructum habere, praecepisti: atque non solum ut herbae animantibus ad victum, sed aegris etiam corporibus prodessent ad medicamentum, tua ineffabili pietate concessisti: Te supplici mente et ore deprecamur, ut has diversi generis herbas tua clementia benedicas ✠ et supra naturalem a te inditam virtutem eis benedi ✠ ctionis tuae novae gratiam infundas: ut ad usum hominibus et jumentis in nomine tuo applicatae, omnium morborum et adversitatum efficiantur praesidium. Per Dominum etc. Amen.

OREMUS.

Deus, qui varii generis herbas et flores ad usum hominum et pabulum jumentorum de terra producere dignaris; adesto propitius invocationibus nostris, et infunde tuae benedi ✠ ctionis abundantiam super nos et super herbarum et florum istorum collectionem, quae cum gratiarum actione Tibi repraesentamus, quatenus cum manipulis bonorum operum, meritis infiniti valoris Salvatoris et Domini nostri Jesu Christi, cujus solemnitatem Sacratissimi corporis devoto corde celebravimus, ad aeter-

na gaudia suscipi mereamur. Per eundem Dominum nostrum etc. Amen.

O R E M U S.

† Benedic Domine Jesu Christe has diversi generis herbas et flores, et infunde eis perpetuam virtutem, tuam sanctissimam benedi † ctionem coelestem, ob majorem honorem sacratissimi corporis et sanguinis tui, cujus solemnitatem devota mente et humili corde recolimus, ut quicunque ex eis subfumigatus fuerit, vel apud se ea reverenter habuerit, inimicus ei nocere non possit: et in quibuscumque locis respersa vel posita fuerint; ad salutem corporis et animae conducant: recedat et contremiscat diabolus, et fugiat, nec praesumat amplius illudere vel inquietare creaturas tuas. Benedicamini † igitur omnes hic praesentes herbae et flores in nomine SS. Trinitatis, et in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut sitis exterminatio diabolica et omnium contubernalium ejus, ac quorumcunque morborum, nocumentorum, maleficiorum, veneficiorum, atque omnium similium: sitque vobis praesidium potentissimum Sacrosanctum mysterium corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℞. Amen.

Et benedictio Dei omnipotentis, Patris †

et Filii ✠ et Spiritus Sancti ✠ descendat super has herbas et flores, et maneat semper. Amen.

Et thurificantur et aqua benedicta asperguntur.

BENEDICTIO HERBARUM

IN FESTO ASSUMPTIONIS B. M. V.

Absoluta aspersione, si festum venerit in Dominica, alioqui immediate ante majorem Missam, Officians pluviali sollenni indutus, ante altare, conversus ad populum tenentem herbas, vel fructus, incipit voce intelligibili:

PSALMUS 64.

Te decet hymnus Deus in Sion: et Tibi reddetur votum in Jerusalem.

Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

Verba iniquorum praevaluerunt super nos: et impietatibus nostris Tu propitiaberis.

Beatus, quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuae: sanctum est templum tuum, mirabile in aequitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster: spes omnium finium terrae, et in mari longe.

Praeparans montes in virtute tua, accinctus potentia: qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes, et timebunt qui ha-

bitant terminos a signis tuis: exitus matutini, et vespere delectabis.

Visitasti terram, et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est praeparatio ejus.

Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in stillicidiis ejus laetabitur germinans.

Benedices coronae anni benignitatis tuae: et campi tui replebuntur ubertate.

Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur.

Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

Gloria Patri et Filio etc.

℣. Dominus dabit benignitatem.
℟. Et terra nostra dabit fructum suum.
℣. Rigans montes de superioribus suis.
℟. De fructu operum tuorum satiabitur terra.
℣. Producens faenum jumentis.
℟. Et herbam servituti hominum.
℣. Ut educas panem de terra.
℟. Et vinum laetificat cor hominis.
℣. Ut exhilaret faciem in oleo.
℟. Et panis cor hominis confirmet.
℣. Misit verbum suum et sanavit eos.
℟. Et eripuit eos de omnibus interitionibus eorum.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, qui coelum, terram, mare, et omnia visibilia et invisibilia verbo tuo ex nihilo creasti, quique herbas arboresque ad usus hominum animaliumque, terram gignere, et unumquodque juxta sementem in semetipso fructum habere, praecepisti: atque non solum, ut herbae animantibus ad victum, sed aegris etiam corporibus prodessent ad medicamentum, tua ineffabili pietate concessisti: Te supplici mente et ore deprecamur, ut has diversi generis herbas et fructus, tua clementia bene ✠ dicas, et supra naturalem a te inditam virtutem eis benedictionis tuae novae gratiam infundas, ut ad usum hominibus et jumentis in nomine tuo applicatae, omnium morborum et adversitatum efficiantur praesidium. Per Dominum etc. Amen.

Deus, qui per Moysen famulum tuum mandasti filiis Israel, ut manipulos novorum fructuum benedicendos deferent ad Sacerdotes, tollerentque fructus arboris pulcherrimae, et

laetarentur coram te Domino Deo suo: adesto propitius invocationibus nostris, et effunde tuae bene ✠ dictionis abundantiam super nos, et super hos manipulos novarum frugum, uvarum, herbarum, et fructuum collectionem, quae cum gratiarum actione tibi representamus, et in nomine tuo in hac sollennitate bene ✠ dicimus: et concede, ut hominibus, pecoribus, pecudibus, et jumentis, contra morbos, pestes, ulcera, maleficia, incantationes, veneficia, serpentum, et aliorum venenosorum animalium et bestiarum morsus, necnon quaecunque venena, remedium praestent; atque contra diabolicas illusiones, et machinationes, et fraudes tutamen ferant, in quocunque loco positum, vel portatum, aut habetur aliquid ex eis. Quatenus cum manipulis bonorum operum, meritis Beatae Mariae Virginis, cujus Assumptionis festum colimus, quo ipsa assumpta est, suscipi mereamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum etc.

O R E M U S.

Deus, qui virgam Jesse, genitricem Filii tui Domini nostri Jesu Christi, hodierna die ad coelorum fastigia ideo evexisti, ut per ejus suffragia et patrocinia fructum ventris illius, eundem Filium tuum, mortalitati nostrae com-

municares: te supplices exoramus, ut ejusdem Filii tui virtute, ejusque genitricis glorioso patrocinio, istorum terrae fructuum praesidiis, per temporalem ad aeternam salutem disponamur. Per eundem Christum Dominum nostrum.

Et benedictio Dei omnipotentis, Pa ✝ tris, et Fi ✝ lii, et Spiritus ✝ Sancti, descendat super has creaturas, et maneat semper. ℟. Amen.

Postea thurificantur herbae, et aqua benedicta aspergantur: et succedat Processio cum cantu Responsorii: *Vidi speciosam, etc.* vel alio, festo et officio congruenti.

BENEDICTIO TUMBAE.

Deus, cujus miseratione animae fidelium requiescunt, hanc tumbam famuli tui, (vel famulae tuae) benedi ✝ cere digneris, eique S. Angelum custodem deputare, in qua corpus ejus judicii extremi tempus feliciter resuscitandum expectet: anima vero, ab omni vinculo delictorum absoluta, in te semper cum Sanctis tuis sine fine laetetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

BENEDICTIO

PALLARUM, CORPORALIUM, ET LINTEAMINUM SACRORUM, POST EORUM ABLUTIONEM.

℣. Adjutorium nostrum etc.

OREMUS.

Omnipotens, sempiterne Deus, innocentiae restitutor, qui per Moysen famulum tuum praecepisti Sacerdotibus et Ministris, ut in sanctuario vestes nitidae asservarentur, et maculatae mundarentur, ne quid inesset, quod tuae oculos offenderet Majestatis, tibi has vestes tua benedictione consecratas, referimus mundas, et nitidas, suppliciter deprecantes; ut eas in usum ministerii tui pristinum, placidus ac benignus reassumere digneris, quatenus sacrificium tibi acceptum, et nobis salutiferum, super eis afferre valeamus. Per Christum, etc.

Deinde aspergit, dicens:

Reconciliare et ad usum pristinum sacri ministerii renovare: In nomine Pa ✠ tris, et Fi ✠ lii, et Spiritus ✠ Sancti. ℞. Amen.

DE IMPOSITIONE MANUUM

SACERDOTIS SUPER AEGROS.

Ex consuetudine Ecclesiarum M.D. Lituaniae ad usum earumdem Ecclesiarum.

Sacerdos facta contritione et intentione ad formam et Ritum Sanctae Romanae Ecclesiae Catholicae, in meritis et virtute Apostolorum et aliorum Sanctorum, cum plena fide, fiducia et devotione, sequentes Orationes et Benedictiones proferat super aegros, pro temporis opportunitate et aegrotantium desiderio.

Impositio Manuum super AEgros Infantes.

Sacerdos imponat dextram manum super caput infirmi et dicat:

Super AEgros manus imponent et bene habebunt. Jesus Mariae Filius, mundi salus, et Dominus, meritis et intercessione Sanctorum Apostolorum suorum Petri et Pauli et omnium Sanctorum, sit tibi clemens et propitius. ℟. Amen.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Domine Jesu Christe, qui parvulos tibi oblatos, ad te venientes complexabaris *(hic ponat manus super caput singulorum puerorum et puellarum)* manusque super illos imponens benedicebas: sinite parvulos venire ad me, et nolite prohibere illos: talium est enim Regnum Coelorum, Angeli eorum semper vident faciem Patris mei: respicere, quaesumus, ad pueri praesentis (vel puerorum et puellarum praesentium) innocentiam et ad suorum parentum devotionem, et clementer eos per ministerium meum bene ✠ dic, ut in tua gratia et tua misericordia semper proficiant, te diligant, te timeant, mandata tua custodiant, et ad finem

optatum feliciter perveniant. Per Te Jesu-Christe salvator mundi, qui vivis et regnas Deus, etc. Amen.

Benedictio Dei Pa ✝ tris Omnipotentis, et Fi ✝ lii, et Spi ✝ ritus Sancti, descendat super vos, et dirigat vos, et maneat semper vobiscum. Amen.

OREMUS.

Quaesumus Omnipotens Deus, pueris istis, pro quibus tuam depraecamur clementiam, bene ✝ dicere dignare, et per virtutem Sancti Spiritus corda eorum corrobora, vitam sanctifica, castimonia decora, et sensus eorum in bonis operibus muni, et informa, prospera tribue, pacem concede, salutem confer, charitatem largire, et ab omnibus diabolicis, atque humanis insidiis tua protectione et virtute semper defende, et in finem ad requiem paradisi eos perduc. Per Dominum nostrum etc.

Postea dicat:

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Initium Sancti Evangelii secundum Joannem.
℟. Gloria tibi Domine.

Faciens signum Crucis de more super se in fronte, ore et in pectore. Joan: 1.

In principio erat Verbum: et Verbum erat apud Deum: et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per Ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat, et vita erat lux hominum: et lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem Filios Dei fieri, his qui credunt in Nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum Caro Factum est, et habitavit in nobis: et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis.

Postea subjungat, dicens:

Benedictio Dei Omnipotentis, Patris † et Filii et Spiritus Sancti, descendat super te (vel vos) et maneat semper. ℟. Amen.

Deinde aspergat eum aqua benedicta.

IMPOSITIO MANUUM SUPER AEGROS ADULTOS.

Sacerdos imponat dextram manum super caput infirmi et dicat:

Super aegros manus imponent, et bene habebunt. Jesus Mariae Filius mundi salus et Dominus, meritis et intercessione Sanctorum Apostolorum suorum Petri et Pauli, et omnium Sanctorum; sit tibi clemens et propitius. Amen.
℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

O R E M U S.

Deus, qui Discipulis tuis dedisti potestatem super aegros manus imponendi, ut bene habeant: da quaesumus ut quod vita nostra non mereatur, id nobis virtute ordinis Sacerdotalis, et meritis ac precibus Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, omniumque SS. concedatur: quo per impositionem manuum nostrarum hic famulus tuus (aut famula) ab omni infirmitate mentis et corporis liberetur, et post hanc vitam, gaudia aeterna consequatur. Per Christum Dominum, etc.

OREMUS.

Deus humani generis benignissime conditor et misericordissime reformator, qui nos servos tuos non nostris meritis, sed sola dignatione misericordiae tuae ad Sacerdotale Officium vocare dignatus es: da fiduciam tui muneris exequendi, et ipse in nostro ministerio, quod tuae est potestatis, operare, atque intervenientibus precibus et meritis Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, Omniumque SS. tuorum concede propitius, ut hic famulus tuus, in infirmitate corporis constitutus, per tuam benedictionem, manuumque nostrarum impositionem, ab eadem citius liberetur; et peccatorum suorum remissione percepta, integra mentis et corporis sanitate laetetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

OREMUS.

Domine Sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, qui fragilitatem humanae conditionis, infusa virtutis tuae dignatione confirmas, ut salutaribus remediis pietatis tuae corpora nostra et mentes vegetentur, super hunc famulum tuum propitius intende, ut omni necessitate corporeae infirmitatis exclusa, gratia in eo pristinae sanitatis perfecte reparetur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Legatur demum Initium S. Evangelii secundum Joannem, ut supra in benedictione parvulorum, quo finito, subjungat dicens:

Benedictio Dei omnipotentis, Pa ✠ tris, et Fi ✠ lii, et Spi ✠ ritus Sancti, descendat super te et maneat semper. Amen.

Deinde aspergat eum aqua benedicta.

BENEDICTIO GENERALIS
AD QUAECUNQUE VOLUERIS.

Benedic ✠ Domine creaturam istam N. ut sit remedium salutare generis humani, et praesta per invocationem Sancti Nominis tui, ut quicunque ex ea *(vel eo)* sumpserint, *(vel usi fuerint)* salutem animae, et corporis suscipiant sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

BENEDICTIONES AB EPISCOPIS,
vel aliis facultatem habentibus, faciendae.

BENEDICTIO SACERDOTALIUM INDUMENTORUM IN GENERE.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

O R E M U S.

Omnipotens sempiterne Deus, qui per Moysen famulum tuum, Pontificalia, et Sacerdo-

talia, seu Levitica vestimenta, ad explendum in conspectu tuo ministerium eorum, ad honorem, et decorem nominis tui fieri decrevisti: adesto propitius invocationibus nostris, et haec indumenta Sacerdotalia desuper irrigante gratia tua, ingenti benedictione, per nostrae humilitatis servitium, purificare † benedicere † et consecrare † digneris, ut Divinis cultibus, et sacris mysteriis apta, et benedicta existant: his quoque sacris vestibus, Pontifices et Sacerdotes, seu Levitae tui induti, ab omnibus impulsionibus, seu tentationibus, malignorum spirituum muniti, et defensi esse mereamur, tuisque mysteriis apte et condigne servire, et inhaerere, atque in his tibi placite et devote perseverare tribue. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

O R E M U S.

Deus invictae virtutis triumphator, et omnium rerum creator, ac sanctificator: intende propitius preces nostras, et haec indumenta, Levitice, Sacerdotalis et Pontificalis gloriae, ministris tuis fruenda, tuo ore proprio benedicere † sanctificare et consecrare † digneris: omnesque eis utentes, mysteriis aptos, et tibi in eis devote ac laudabiliter servientes, gratos efficere digneris. Per Dominum nostrum Jesum etc.

O R E M U S.

Domine Deus omnipotens, qui vestimenta Pontificibus, Sacerdotibus, et Levitis, in usum tabernaculi foederis necessaria, Moysen famulum tuum agere jussisti, eumque spiritu sapientiae ad id peragendum replevisti: haec vestimenta in usum, et cultum mysterii tui, benedicere ✝ sanctificare ✝ et consecrare ✝ digneris, atque ministros Altaris tui, qui ea induerint, septiformis spiritus gratia dignanter repleri, atque castitatis stola, beata facias cum bonorum fructu operum ministerii congruentis immortalitate vestiri. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergat ipsa indumenta aqua benedicta.

BENEDICTIO MAPPARUM, SIVE LINTEAMINUM ALTARIS.

O R E M U S.

Exaudi Domine preces nostras, et haec linteamina sacri altaris usui praeparata, benedicere ✝ et sanctificare digneris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

O R E M U S.

Domine Deus omnipotens, qui Moysen famulum tuum, ornamenta et linteamina, facere

per quadraginta dies docuisti, quae etiam Maria texuit, et fecit in usum ministerii, et tabernaculi foederis: benedicere ✝, sanctificare et consecrare ✝ digneris haec linteamina, ad tegendum, involvendumque altare gloriosissimi Filii tui Domini nostri Jesu Christi. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

Deinde aspergit ea aqua benedicta.

BENEDICTIO CORPORALIUM.

OREMUS.

Clementissime Domine, cujus inenarrabilis est virtus, cujus mysteria arcanis miserabilibus celebrantur: tribue quaesumus, ut hoc linteamen tuae propitiationis benedictione ✝ sanctificetur, ad consecrandum super illud corpus et sanguinem, Dei et Domini nostri Jesu Christi Filii tui. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus etc. ℟. Amen.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, benedicere ✝, sanctificare ✝ et consecrare ✝ digneris linteamen istud, ad tegendum involvendumque corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Chri-

sti Filii tui. Qui tecum vivit et regnat, etc. ℟. Amen.

OREMUS.

Omnipotens Deus, manibus nostris opem tuae benedictionis infunde: ut per nostram benedictionem ✠ hoc linteamen sanctificetur, et corporis, ac sanguinis Redemptoris nostri, novum sudarium Spiritus Sancti gratia efficiatur. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate ejusdem Spiritus Sancti Deus etc. ℟. Amen.

Et aspergit aqua benedicta.

BENEDICTIO TABERNACULI, SEU VASCULI, PRO SACROSANCTA EUCHARISTIA CONSERVANDA.

℣. Adjutorium nostrum, etc.

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus, majestatem tuam supplices deprecamur: ut vasculum hoc pro corpore Filii tui Domini nostri Jesu Christi, in eo condendo fabricatum, benedictionis ✠ tuae gratia dicare digneris. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergit illud aqua benedicta.

RITUS

BENEDICENDI, ET IMPONENDI

Primarium lapidem pro Ecclesia aedificanda, servandus a Sacerdote facultatem habente ab Episcopo.

Ecclesiam ex Episcopi authoritate tantum, juxta Sacrorum Canonum Decreta, aedificari fas est. Si vero Sacerdos ejus aedificationis primarium lapidem benedicendi potestatem habens, ejusmodi functionem peragat, hunc ritum servabit.

Pridie quam primarius lapis benedicatur, ligneam Crucem in loco, ubi debet esse Altare, figat ipse, vel alius Sacerdos, sequenti vero die lapis in Ecclesiae fundatione ponendus, qui debet esse quadratus, et angularis, benedicatur hoc modo:

Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola, et pluviali albi coloris, adhibitis aliquot Sacerdotibus, et Clericis, salem, et aquam benedicit, nisi prius in promptu habeat jam benedictam ordinaria benedictione, ut supra, et interim dum cantatur a Clericis Antiphona, cum Psalmo sequenti, aspergit locum, ubi crux posita est, cum aqua benedicta.

Antiph: Signum salutis pone Domine Jesu Christe, in loco isto, et non permittas introire Angelum percutientem.

PSALMUS 83.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum et caro mea: exultaverunt in Deum vivum.

Etenim passer invenit sibi domum: et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

Altaria tua Domine virtutum: Rex meus, et Deus meus.

Beati qui habitant in domo tua Domine; in saecula saeculorum laudabunt te.

Beatus vir cujus est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit, in valle lachrymarum, in loco quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.

Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Jacob.

Protector noster aspice Deus: et respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies una in atriis tuis: super millia.

Elegi abjectus esse in domo Dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia misericordiam et veritatem diligit Deus: gratiam et gloriam dabit Dominus.

Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo qui sperat in te.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, etc.

Finito Psalmo, Sacerdos versus ad locum per eum aspersum, dicit:

OREMUS.

Domine Deus, qui licet coelo et terra non capiaris, domum tamen dignaris habere in terris, ubi nomen tuum jugiter invocetur, locum hunc, quaesumus, Beatae Mariae semper Virginis, et B. N. *(nominando Sanctum vel Sanctam, sub cujus titulo ac nomine fundabitur Ecclesia)* omniumque Sanctorum intercedentibus meritis, sereno pietatis tuae intuitu visita, et per infusionem gratiae tuae ab omni inquinamento purifica, purificatumque conserva; et qui dilecti tui David devotionem in filii sui Salomonis opere complevisti, in hoc opere desideria nostra perficere digneris, effugiantque omnes hinc nequitiae spirituales. Per Dominum nostrum etc. in unitate Spiritus Sancti Deus, etc. ℟. Amen.

Postea stans benedicit primum lapidem, dicens:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc, et usque in saeculum.
℣. Lapidem, quem reprobaverunt aedificantes.
℟. Hic factus est in caput anguli.
℣. Tu es Petrus.
℟. Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.

℣. Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.
℟. Sicut erat in principio, et nunc, etc.

O R E M U S.

Domine Jesu Christe Fili Dei vivi, qui es verus omnipotens Deus, splendor et imago aeterni Patris, et vita aeterna, qui es lapis angularis de monte sine manibus abscisus, et immutabile fundamentum: hunc lapidem collocandum in tuo nomine confirma; et tu, qui es principium et finis, in quo principio Deus Pater ab initio cuncta creavit, sis, quaesumus, principium, et incrementum, et consummatio ipsius operis, quod debet ad laudem et gloriam tui nominis inchoari. Qui cum Patre, et Spiritu Sancto vivis et regnas Deus, per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

Tunc aspergit lapidem ipsum aqua benedicta, et accepto cultro, per singulas partes sculpit in eo signum crucis, dicens: In nomine Patris ✝, et Filii ✝, et Spiritus ✝ Sancti. ℟. Amen.

Quo facto, dicit:

O R E M U S.

Benedic ✝ Domine creaturam istam lapidis, et praesta, per invocationem sancti tui nomi-

nis, ut quicunque ad hanc Ecclesiam aedificandam pura mente auxilium dederint: corporis sanitatem, et animae medelam percipiant. Per Christum etc. ℟. Amen.

Postea dicantur Litaniae ordinariae sine Orationibus in fine postis: quibus dictis: parato caemento, et caementario assistente, Sacerdos inchoat, Clericis prosequentibus, Antiphonam.

Mane surgens Jacob, erigebat lapidem in titulum, fundens oleum desuper; votum vovit Domino: vere locus iste sanctus est, et ego nesciebam.

PSALMUS 126.

Nisi Dominus aedificaverit domum: in vanum laboraverunt qui aedificant eam.

Nisi Dominus custodierit civitatem: frustra vigilat qui custodit eam.

Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum: ecce haereditas Domini, filii merces, fructus ventris.

Sicut sagittae in manu potentis: ita filii excussorum.

Beatus vir, qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, etc.

Quo dicto, Sacerdos stans tangit, et ponit ipsum primarium lapidem in fundamento, dicens:

In fide Jesu Christi, collocamus lapidem istum primarium in hoc fundamento. In nomine Patris ✝ et Filii ✝ et Spiritus Sancti, ut vigeat vera fides hic, et timor Dei, fraternaque dilectio, et sit hic locus destinatus orationi, et ad invocandum et laudandum nomen ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus, per omnia etc. ℟. Amen.

Interim caementarius locat ipsum lapidem cum caemento, postea Sacerdos spargit super lapidem aquam benedictam, dicens: *Asperges me Domine etc.* Psal: *Miserere mei Deus etc.* dicitur totus, cum *Gloria Patri.* Quo dicto, Sacerdos spargit aquam benedictam per omnia fundamenta, si sunt aperta, si vero non sunt aperta, circuit aspergendo fundamenta Ecclesiae designata, et incipiens aspergere, inchoat Antiphonam, Clero prosequente:

O! quam metuendus est locus iste, vere non est hic aliud, nisi domus Dei, porta coeli.

PSALMUS 86.

Fundamenta ejus in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Jacob.

Gloriosa dicta sunt de te: civitas Dei.

Memor ero Rahab, et Babylonis, scientium me.

Ecce alienigenae, et Tyrus, et populus Ethiopum: hi fuerunt illic.

Nunquid Sion dicet; homo et homo natus est in ea: et ipse fundavit eam Altissimus?

Dominus narrabit in scripturis populorum, et principum: horum qui fuerunt in ea.

Sicut laetantium omnium: habitatio est in te.

Gloria Patri, et Filio, etc.

Antiphona. O quam metuendus est locus iste! vere non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta caeli.

Interim aspergendo procedit usque ad fundamenta aperta, seu designata, et repetita Antiphona, stans dicit: Oremus. *Ministri*, Flectamus genua. ℟. Levate.

Omnipotens et Misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam prae caeteris gratiam contulisti, ut quidquid in tuo nomine digne, perfecteque ab eis agitur, a te fieri credatur: quaesumus immensam clementiam tuam, ut quidquid modo visitaturi sumus, visites; et quidquid benedicturi sumus, bene ✠ dicas, atque ad nostrae humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga daemonum, Angeli pacis ingressus. Per Christum etc. ℟. Amen.

Deus, qui ex omnium cohabitatione Sanctorum, aeternum majestati tuae condis habitaculum: da aedificationi tuae incrementa coelestia, ut quod te jubente fundatur, te largiente perficiatur. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

RITUS

BENEDICENDI NOVAM ECCLESIAM,

seu Oratorium publicum, ut ibi Sanctissimum Missae Sacrificium, celebrari possit.

Sacerdos novam Ecclesiam de licentia Episcopi benedicturus, ut in ea divinum Sacrificium Missae rite celebretur, stola ac pluviali albi coloris indutus, aliquot Sacerdotibus et Clericis adhibitis, praelata cruce media inter duos Clericos deferentes cereos accensos, mane procedit ad primariam Ecclesiae, vel Oratorii januam, ubi stans capite aperto, conversus ad eam, dicit absolute Orationem.

Actiones nostras quaesumus Domine aspirando praeveni, et adjuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio, et operatio, a te semper incipiat, et per te caepta finiatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde inchoat Antiphonam: *Asperges me Domine etc.* et Clerus alternatim dicit Psal: *Miserere mei Deus,* in fine *Gloria Patri etc.*

Interim circumdant exterius Ecclesiam (quae intus debet esse vacua, et nuda, et pariter altaria nuda, excluso populo, donec absoluta sit benedictio) et Sacerdos accepto aspergillo ex herba hyssopi, ad ejus dexteram se convertens, parietes Ecclesiae in superiore parte, et in fundamentis, cum aqua benedicta aspergit dicens:

Asperges me Domine hysopo, et mundabor, lavabis me, et super nivem dealbabor.

Reversi ad locum, unde Processio initium habuit, repetita Antiphona a Clero, Sacerdos stans, ut prius, versus Ecclesiam, dicit, *Oremus*, et Ministri: *Flectamus genua.* ℟. *Levate.*

ORATIO.

Domine Deus! qui licet caelo et terra non capiaris, domum tamen dignaris habere in terris; ubi nomen tuum jugiter invocetur: locum hunc quaesumus Beatae Mariae semper Virginis, et Beati N. omniumque Sanctorum intercedentibus meritis, sereno pietatis tuae intuitu visita, et per infusionem gratiae tuae, ab omni inquinamento purifica, purificatumque conserva; et qui dilecti tui David devotionem in filii sui Salomonis opere complevisti, in hoc opere desideria nostra perficere digneris, effugiantque omnes hic nequitiae spirituales. Per Dominum nostrum etc.

Qua finita Oratione, omnes bini in Ecclesiam intrantes, ad altare majus procedunt, Litanias de omnibus SS. decantantes.

Ubi dictum fuerit: Ut omnibus fidelibus defunctis requiem aeternam donare digneris, Te rogamus audi nos.

Surgit Sacerdos, et intelligibili voce dicit: Ut hanc Ecclesiam, et Altare, ad honorem tuum, et nomen Sancti tui N. purgare, et benedicere ✠ digneris, Te rogamus audi nos.

Cum dicit, *benedicere*, manu dextera benedicit Ecclesiam, et altare; deinde ut prius genuflectit, donec perficiantur Litaniae, et Cantores prosequuntur.

Ut nos exaudire digneris, Te rogamus audi nos. Filii Dei, Te rogamus audi nos.

Dicto ultimo Kyrie eleison. *Sacerdos stans dicit* Oremus, ***Ministri***, Flectamus genua. ℟. Levate.

Praeveniat nos quaesumus Domine! misericordia tua, et intercedentibus omnibus Sanctis tuis, voces nostras clementia tuae propitiationis anticipet. Per Christum etc. ℟. Amen.

Tum distans ab altari congruenti spatio genuflexus, et se signans dicit: Deus in adjutorium meum intende. *Et statim surgit Clero respondente:* Domine ad adjuvandum me festina. *Ipse vero stans dicit:* Gloria Patri et Filio, et Spiritui Sancto. *Chorus respondet:* Sicut erat in principio, etc. *Postea Sacerdos dicit:* Oremus, ***Ministri***, Flectamus genua. ℟. Levate.

ORATIO.

Omnipotens et misericors Deus: qui Sacerdotibus tuis tantam prae caeteris gratiam contulisti, ut quidquid in tuo nomine digne, perfecteque ab eis agitur, a te fieri credatur: quaesumus immensam clementiam tuam, ut quid-

quid modo visitaturi sumus, visites; et quidquid benedicturi sumus, bene ✠ dicas: sitque ad nostrae humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga daemonum, Angeli pacis ingressus. Per Dominum nostrum etc.

His dictis inchoat Antiphonam: Benedic Domine domum istam, nomini tuo aedificatam, *cum tribus Psalmis sequentibus, videlicet:*

PSALMUS 119.

Ad Dominum cum tribularer clamavi: et exaudivit me.

Domine libera animam meam a labiis iniquis: et a lingua dolosa.

Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam.

Sagittae potentis acutae: cum carbonibus desolatoriis.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea.

Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto etc.

PSALMUS 120.

Levavi oculos meos in montes: unde veniat auxilium mihi.

Auxilium meum a Domino: qui fecit caelum et terram.

Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te.

Ecce non dormitabit, neque dormiet: qui custodit Israel.

Dominus custodit te: Dominus protectio tua super manum dexteram tuam.

Per diem sol non uret te: neque luna per noctem.

Dominus custodiat te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus.

Dominus custodiat introitum tuum, et exitum tuum: ex hoc, nunc, et usque in saeculum. Gloria Patri, etc.

PSALMUS 121.

Laetatus sum in his, quae dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus.

Stantes erant pedes nostri: in atriis tuis Jerusalem.

Jerusalem, quae aedificatur ut civitas: cujus participatio ejus in idipsum.

Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini: testimonium Israel, ad confitendum nomini Domini.

Quia illic sederunt sedes in judicio: sedes super domum David.

Rogate quae ad pacem sunt Jerusalem: et abundantia diligentibus te.

Fiat pax in virtute tua: et abundantia in turribus tuis.

Propter fratres meos, et proximos meos: loquebar pacem de te.

Propter domum Domini Dei nostri: quaesivi bona tibi.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, etc.

Antiph: Benedic Domine Domum istam nomini tuo aedificatam.

Interim aspergit interius parietes in parte superiori et inferiori, inchoans aspersionem a parte Evangelii, dicens: Asperges me Domine, etc. *tum ad altare reversus, dicit:* Oremus. Flectamus genua. ℟. Levate.

Deus! qui loca nomini tuo dicanda sanctificas, effunde super hanc orationis domum gratiam tuam, ut ab omnibus hic nomen tuum invocantibus, auxilium tuae misericordiae sentiatur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, etc.

His peractis dicitur Missa de tempore occurrenti, vel de Sancto.

Ecclesia vero quamvis a simplici Sacerdote, ut supra, sit benedicta, ab Episcopo tamen consecranda est.

RITUS

Reconcilliandi Ecclesiam violatam, si nondum erat ab Episcopo consecrata.

Ecclesiae violatae reconciliatio per Sacerdotem ab Episcopo delegatum, fiat hoc modo: Altare Ecclesiae omnino nudetur, provideaturque, ut Ecclesia possit libere circumiri, tam exterius quam interius, si fieri potest, paretur vasculum cum aqua benedicta, et aspergillum de herba hysopi factum. Sacerdos indutus amictu, alba, cingulō, stola, et pluviali albo, adhibitis aliquot Sacerdotibus, et Clericis, procedit ad primariam Ecclesiae portam, ubi stans, Antiphonam incipit, dicens, Clero prosequente: *Asperges me Domine hyssopo, et mundabor, lavabis me, et super nivem dealbabor.* Psalmus: *Miserere mei Deus,* totus cum *Gloria Patri,* quo finito, Antiphona repetitur. Interim dum Antiphona et Psalmus dicuntur, Sacerdos cum aqua benedicta aspergit in circuitu extrinsecus Ecclesiam, et Caemeterium simul aspergendo alternatim ad parietes Ecclesiae, ad terram Caemeterii, praesertim ad loca contaminata. Quo facto, redit ad locum, ubi incepit aspergere, et stans dicit:

OREMUS.

Omnipotens, et misericors Deus! qui Sacerdotibus tuis tantam prae caeteris gratiam contulisti, ut quidquid in tuo nomine digne, perfecteque ab eis agitur, a te fieri credatur: quaesumus immensam clementiam tuam, ut quod modo visitaturi sumus, visites, et quidquid benedicturi sumus, bene ✝ dicas, sitque ad nostrae humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga daemonum, Angeli pacis ingressus. Per Christum etc.

Deinde Sacerdos incipit Litanias, et ingreditur Ecclesiam cum Clero cantando eos; acceditque ante altare majus, coram quo genuflectit, cumque dictum fuerit: Ut omnibus fidelibus defunctis requiem aeternam, etc. ℟. Te rogamus audi nos. *Sacerdos surgit, et clara voce dicit:*

Ut hanc Ecclesiam, altare hoc, et caemeterium, purgare ✝ et reconciliare digneris, Te rogamus audi nos.

Quibus dictis, rursus genuflectit, et Litaniae perficiuntur. Quibus finitis, Sacerdos ad dictum altare, dicit: Oremus, *et Ministri,* Flectamus genua. ℟. Levate.

Praeveniat nos, quaesumus Domine, misericordia tua, et intercedentibus omnibus Sanctis tuis, voces nostras clementia tuae propitiationis anticipet. Per Christum etc. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos genuflectit ante Altare, et se signo crucis muniens, clara voce dicit: Deus in adjutorium meum intende; *tum surgit, et Chorus, seu adstantes Clerici respondent:* Domine ad adjuvandum me festina: *et Sacerdos stans dicit:* Gloria Patri etc. ℟. Sicut erat in principio etc. *Quo dicto Sacerdos inchoat, Clero prosequente, Antiphonam:*

Exurgat Deus, et dissipentur inimici ejus et fugiant qui oderunt eum, a facie ejus. *Psal:*

In Ecclesiis benedicite Deo Domino: de fontibus Israel.

Repetitur Antiphona.

Ibi Beniamin adolescentulus; in mentis excessu.

Repetitur Antiphona.

Principes Juda, duces eorum: Principes Zabulon, Principes Nephtali.

Repetitur Antiphona.

Manda Deus virtuti tuae: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

Repetitur Antiphona.

A templo sancto tuo in Jerusalem: tibi offerent reges munera.

Repetitur Antiphona.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum ut excludant eos, qui probati sunt argento.

Repetitur Antiphona.

Dissipa gentes, quae bella volunt; venient legati ex AEgypto; AEthiopia praeveniet manus ejus Deo.

Repetitur Antiphona.

Regna terrae cantate Deo: psalite Domino.

Repetitur Antiphona.

Psalite Deo, qui ascendit super coelum coeli: ad orientem.

Repetitur Antiphona.

Ecce dabit voci suae vocem virtutis, date

gloriam Deo super Israel: magnificentia ejus, et virtutis ejus in nubibus.

Repetitur Antiphona.

Mirabilis Deus in Sanctis suis, Deus Israel, ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suae: benedictus Deus. *Et non dicitur:* Gloria Patri, *sed Antiphona repetitur.*

Interim dum Antiphona et Psalmus praedicta dicuntur, Sacerdos circuit Ecclesiam intrinsecus aspergendo, aspergit etiam specialiter loca contaminata; quo facto, stans in presbyterio versus ad altare, dicit:

Deus, qui in omni loco dominationis tuae, clemens, et benignus purificator assistis: exaudi nos, quaesumus, et concede, ut in posterum inviolabilis hujus loci permaneat benedictio, et tui muneris beneficia, universitas fidelium, quae supplicat, percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde dicitur Missa de die occurrenti.

Simplex Sacerdos tantum ex Privilegio Sedis Apostolicae potest Ecclesiam ab Episcopo consecratam reconciliare. Et tunc utatur ritu in Pontificali praescripto. Procedatque indutus amictu, alba, cingulo, stola, et pluviali albi coloris, adhibitis secum aliis Presbyteris, et Clericis superpeliceis indutis, cum aqua ab Episcopo ad hunc usum rite benedicta.

RITUS

Benedicendi novum Caemeterium, per Sacerdotem ab Episcopo delegatum.

Pridie quam fiat benedictio, ponitur in medio Caemeterii benedicendi, lignea Crux alta ad staturam homi-

nis, et ante ipsam Crucem in terra figitur paxillus tridens ligneus altus ad cubitum unum, aptus ad affigendum illis tres candelas.

Sequenti die, mane Sacerdos in Sacristia paratus amictu, alba, cingulo, stola et pluviali albi coloris, adhibitis aliquot Sacerdotibus et Clericis indutis superpelliceis, qui deferant vasculum aquae benedictae, aspergillum, et thuribulum cum incensi navicula, et hoc Rituali libro, et tribus candelis caereis, procedit ad Caemeterium benedicendum ante Crucem in medio positam, et affiguntur, et accenduntur tres candelae super ligneum paxillum, et Sacerdos ante Crucem et candelas stans discooperto capite dicit:

O R E M U S.

Omnipotens Deus! qui es custos animarum et tutela salutis, fides credentium: respice propitius, ad nostrae servitutis officium, et ad introitum nostrum, purgetur ✠ benedicatur ✠ sanctificetur ✠ hoc Caemeterium, ut humana corpora hic post vitae cursum quiescentia, in magna judicii die, simul cum felicibus animabus, mereantur adipisci vitae perennis gaudia. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Mox ante ipsam Crucem omnes genibus flexis dicunt Litanias ordinarias, incipiente Cantore, caeteris respondentibus; et cum dictum fuerit Ut omnibus fidelibus defunctis etc. Te rogamus audi nos. *Sacerdos surgit, et clara voce dicit, producens manu signum Crucis:* Ut hoc Caemeterium purgare, et benedicere ✠ digneris, Te rogamus, etc.

Deinde Sacerdos, ut prius, genuflectit, et Litaniae perficiuntur.

Quibus finitis surgunt omnes, et Sacerdos crucem aspergit aqua benedicta, dicens Antiphonam: *Asperges me Domine etc* Psal: *Miserere mei Deus etc.* dicitur totus ab adstantibus, cum *Gloria Patri etc* quo dicto; repetitur Antiph: Dum dicitur Psalmus, Sacerdos circuit et perambulat totum Caemeterium, incipiens ad ejus dexteram, aspergens ubique aqua benedicta; quo facto, venit ante Crucem, et ad ipsam respiciens, dicit:

OREMUS.

Deus! qui est totius orbis conditor, et humani generis redemptor, cunctarumque creaturarum, visibilium et invisibilium perfectus dispositor: te supplici voce, ac puro corde exposcimus, ut hoc Caemeterium, in quo famulorum famularumque tuarum, corpora quiescere debent, post curriculum hujus vitae labentia, purgare ✠ benedicere ✠ sanctificare ✠ digneris: quique remissionem omnium peccatorum, per tuam magnam misericordiam in te confidentibus, praestitisti, corporibus quoque eorum in hoc Caemeterio quiescentibus, et tubam primi Archangeli expectantibus, consolationem perpetuam largiter impertire. Per Christum etc. ℟. Amen.

Tunc figit in sumitate Crucis unam ex tribus candelis ardentibus, et alias duas similiter ardentes in duobus brachiis ejusdem Crucis. Deinde incensat ipsam Crucem, et aspergens aqua benedicta, redit cum ministris in Sacristiam.

ORDO

Reconcilliandi Caemeterium violatum, sive Ecclesiae contiguum sit, sive separatum ubi Ecclesia non est polluta.

Mane diei, qua facienda est reconciliatio, Sacerdos, si ab Episcopo facultatem habeat, adhibitis aliis Sacerdotibus, et Clericis indutis superpelliceis, in Sacristia, aut alio decenti loco, vestitus amictu, alba, cingulo, stola, et pluviali albi coloris, accedit ad medium Caemeterii, Clerico vasculum aquae benedictae, et aspergillum deferente, et ibi super tapeto genuflectit una cum ministris, et Cantores, aliique omnes genibus flexis, dicunt Litanias; in quibus cum dictum fuerit: *Ut omnibus fidelibus defunctis, etc Te rogamus audi nos:* Sacerdos surgit, et manu dextra producens signum Crucis super Caemeterium, clara voce, dicit:

Ut hoc Caemeterium reconciliare ✝ et sanctificare digneris. ℟. Te rogamus audi nos.

Quibus dictis, ut prius genuflectit, Cantoribus Litanias perficientibus Quibus finitis, surgunt omnes, et Sacerdos accepto aspergillo cum aqua benedicta inchoat Antiphonam: *Asperges me Domine hysopo.* Clero prosequente, *et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor,* Psal: *Miserere mei Deus, etc.* dicitur totus, sine *Gloria Patri*, in fine repetitur Antiph: *Asperges etc.*

Dum haec dicuntur, Sacerdos circuit totum Caemeterium, incipiens ad ejus dexteram, aspergens ubique aqua benedicta, praesertim in loco, ubi violatio commissa est. Quo peracto, redit ad locum, ubi Litaniae dictae fuerunt, et ibi stans dicit: *Oremus*, et Ministri: *Flectamus genua.* ℟. *Levate.*

Domine pie! qui agrum figuli pretio sanguinis tui, in sepulturam peregrinorum comparari voluisti, quaesumus, dignanter reminiscere clementissimi hujus mysterii tui. Tu es e-

nim, Domine! figulus noster: tu quietis nostrae ager: tu agri hujus pretium: tu dedisti etiam, et suscepisti: tu de pretio tuo vivifici sanguinis nos requiescere donasti. Tu ergo Domine, qui es offensionis nostrae clementissimus indultor, expectantissimus judicii tui superabundantissimus miserator, judicium tuae justissimae severitatis abscondens, post miserationem tuae piae redemptionis adesto exauditor, et effector nostrae raeconciliationis: hocque Caemeterium peregrinorum tuorum caelestis patriae incolatum expectantium benignus purifica, et reconcilia, et hic tumulatorum et tumulandorum corpora, de potentia et pietate tuae resurrectionis, ad gloriam incorruptionis, non damnans, sed glorificans, resuscita. Qui venturus es judicare vivos et mortuos, et saeculum per ignem. ℟. Amen.

Casus, in quibus Ecclesiae, Caemeteria, et Altaria, consecrari, aut reconciliari debent.

Quaelibet Ecclesia de novo constructa, debet consecrari, quae licet sit consecrata, tribus casibus indiget consecratione:

1mo. Si nescitur, vel dubitatur, an fuerit consecrata, nec apparet aliqua scriptura, munimentum, seu alia quaevis probatio: tali vero casu sufficit unius testis de visu, vel audito testimonium, quando quidem non agitur de praejudicio alicujus.

2do. Si Ecclesia exusta, parietes sint combusti, vel in interiori parte Ecclesiae notabiliter decrustati, in toto,

vel in parte majori; quia consecratio Ecclesiae in interiori parte consistit, ubi linitio et cruces fiunt. Si autem solum tectum comburatur, non est consecranda

3tio Si parietes in toto, vel in parte majori corruerint, ita quod denuo oporteat eos simul reficere, etiam ex lapidibus ejusdem: secus, si corruerit solum tectum.

Porro Ecclesia consecrata, quinque casibus polluitur, indigens reconciliatione, et non consecratione.

1mo. Propter homicidium in ea perpetratum, etiam sine sanguine

2do. Propter violentam, et injuriosam sanguinis humani effusionem.

3tio. Propter commissum in ea adulterium, vel quamlibet seminis humani effusionem voluntariam

4to. Si in ea sepeliatur excommunicatus haereticus vel paganus, seu infidelis. Quo casu talium corpora exhumanda, et proiicienda sunt, si discerni possunt ab aliis.

5to. Si Ecclesia (et idem de Altari ac Caemeterio) ab Episcopo publice excommunicato consecretur, vel etiam reconcilietur, seu benedicatur; quia ante reconciliationem, nec celebrari, nec sepeliri ibi aliquis debet. Quod in omnibus Casibus supra dictis intelligendum, nisi in Casibus a jure expressis.

Caemeterium novum est consecrandum, consecratum vero, iisdem modis, quibus Ecclesia, violatur, et reconciliatur. Si dubitatur esse consecratum, idem sit, quod circa Ecclesiam, de cujus consecratione dubitatur: debet enim consecrari. Porro violata Ecclesia, censetur etiam violatum esse Caemeterium, si Ecclesiae est contiguum, alias secus.

Si autem Caemeterium est violatum, non ideo Ecclesia est execrata; ne minus dignum videatur trahere magis dignum.

Quod si duo Caemeteria sint contigua, intercedente tamen pariete, uno ex illis polluto, aliud non censetur esse pollutum, etiamsi porta esset in pariete, per quam accessus esset ab uno ad aliud. Quocunque autem modo sit pollutum Caemeterium, nemo sepeliri in eo debet, antequam reconcilietur.

Et quoties reconciliandum erit ob sepultum in eo haereticum aut infidelem, prius corpus exhumandum est, et proiiciendum, si discerni potest, uti de Ecclesia dictum est. Quando Ecclesia vel Caemeterium occulte pol-

luitur, et pollutio non devenit ad notitiam hominum, non est opus reconciliatione. Polluens tamen Ecclesiam secreto, tenetur ad gravem paenitentiam, et est casus Episcopalis, ratione sacrilegii.

Altare est duplex Unum scilicet stabile et fixum: alterum mobile seu portatile, quod et viaticum appellatur: utrumque consecratur per Episcopum. Portatilis usus est in defectu non consecratorum, vel non reconciliatorum altarium stabilium: super quo tamen in Ecclesia non consecrata, celebrare non licet absque licentia Episcopi. Quoties vero Ecclesia execratur, seu polluitur, toties etiam altare stabile consecratum in ea existens polluitur, et e contra; et in tali altari sic polluto, celebrari non debet, donec reconcilietur. Altare autem reconsecrari debet in casu fractionis, vel destructionis, aut motionis sigilli altaris portatillas, aut tabulae seu mensae lapidis violatae, vel effractae, aut destructae. De quorum aliquo ex praemissis, si dubitet, aut non sit resolutus Sacerdos, consulere debet Episcopum, aut ejus Vicarium.

De his, que interdicti tempore prohibentur.

Durante Interdicto, Divina Officia fiant in Ecclesiis, nisi cum conditionibus, et in certis privilegiatis diebus Chrisma consecratur. Nulla vero Sacramenta Ecclesiastica administrantur, nisi *Baptismus*, *Confirmatio*, et *Poenitentia*, omnibus indifferentur *Eucharistia* infirmis, et in periculo mortis constitutis tantum. Matrimonia sine Ecclesiastica solemnitate contrahuntur. Decedentes laici in eisdem locis, Ecclesiastica carent sepultura. Clerici, ea quae sunt Ordinis, exercere prohibentur, nisi in casibus a jure expressis. Vide Bullam Provincialem, *libr: 4*, *Constit: Provinc:* titulo, *de Privileg:*

RITUALE
DE
PROCESSIONIBUS.

Publicae Sacraeque Processiones, seu Supplicationes, quibus ex antiquissimo Sanctorum Patrum instituto, Catholica Ecclesia, vel ad excitandum fidelium pietatem; vel ad commemoranda Dei beneficia, eique gratias agendas, vel ad Divinum auxilium implorandum, uti consuevit, qua par est Religione, celebrari debent: continent enim magna ac divina mysteria, ac salutares Christianae pietatis fructus, eas pie exequentes, a Deo consequuntur; de quibus fideles praemonere et erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, Parochorum officium est.

Videant imprimis Sacerdotes, aliique Ecclesiastici Ordinis, ut in his Processionibus ea modestia ac reverentia, tum ab ipsis, tum ab aliis adhibeatur, quae piis et religiosis hujusmodi actionibus maxime debetur.

Omnes decenti habitu, superpelliceis, vel aliis sacris vestibus sine galeris, nisi pluvia cogente, induti, graviter, modeste, ac devote, bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut remoto risu, mutuoque colloquio et vago oculorum aspectu, populum etiam ad pie devoteque praecandum invitent.

Laici a Clericis, faemine a viris, separatae, orantes prosequantur.

Praeferatur crux, et ubi fuerit consuetudo, vexillum sacris imaginibus insignitum, non tamen factum militari seu triangulari forma.

Edendi ac bibendi abusum, secumve esculenta et poculenta deferendi in sacris Processionibus, agrisque

lustrandis, et suburbanis Ecclesiis visitandis, tollere Parochi studeant: ac fideles praesertim die Dominica, quae proxime Rogationes antecedit, quam haec dedeceat corruptela, saepius admoneant.

Processiones fieri debent, deinde Missa solemniter celebrari; nisi aliter ob gravem causam, interdum Ordinario, vel Clero videatur.

Processiones autem quaedam sunt ordinariae, quae fiunt certis diebus per annum, ut in Festo Purificationis Beatae Mariae semper Virginis, et in Dominica Palmarum, et in Litaniis majoribus in Festo S. Marci: et in minoribus Rogationum triduo ante Ascensionem Domini: et in die Festo Corporis Christi, vel aliis diebus pro consuetudine Ecclesiarum.

Quaedam vero sunt extraordinariae, ut quae variis ac publicis Ecclesiae de causis in dies indicuntur.

DE PROCESSIONIBUS DOMINICIS

diebus, juxta ritum antiquum Provinciae.

Ante Missam majorem Sacerdos celebraturus, super albam cum reliquis pluviali coloris tunc competentis indutus, ritu solito procedit: et ante altare inclinatus, vel si in altari fuerit Corpus Christi, genuflexus erigit sese, et accepto a Diacono, vel Ministro, aspersorio; aqua benedicta moderate (quod in aliis aspersionibus observabit) imbuto, inchoabit Antiph:

Asperges me, etc.

Choro autem, *ut infra*, reliquum prosequente: ipse mox facta ante altare reverentia, aspergat illud ter, nimirum in medio, et utroque cornu Evangelii et Epistolae. Deinde aspergit seipsum, ministros, et populum, recitando interim; si placet, reliquum Antiph: praedictae, qualis est:

Asperges me Domine hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor. *Psal:* Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. *Vers:* Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto. Sicut erat in prin-

cipio, et nunc, et semper, et in saecula saeculorum, Amen. *Et repetitur Antiph:* Asperges me etc.

Finita per Chorum Antiphona, celebrans stando versus altare, dicit voce canora:

℣. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.
℟. Et salutare tuum da nobis.

O R E M U S.

Praesta nobis, quaesumus Domine, hac aqua aspersis, sanitatem corporis, integritatem mentis, tutelam salutis, securitatem spei, corroborationem fidei, fructum charitatis. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Hoc modo peragitur aspersio per totum Annum, exceptis Dominicis in Passione, et Palmarum: in quibus, post versum: *Miserere:* non dicitur: *Gloria Patri;* sed loco ejus repetitur integra Antiph: *Asperges.*

A Dominica Paschae, usque ad Domin. Pentecostes inclusive, loco *Asperges me*, canitur Antiphona:

Vidi aquam egredientem de templo a latere dextro, Alleluja. Et omnes ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt, et dicent, Alleluja, Alleluja.

Psal: Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia ejus. *Vers:* Gloria Patri. *Et repetitur Antiph:* Vidi aquam. *Finita aspersione, ut supra, et Antiphona, dicitur:*

℣. Domine apud te est fons vitae, Alleluja.
℟. Et in nomine tuo videbimus lumen, Allel.

OREMUS.

Concede, quaesumus omnipotens Deus, ut qui Paschalia festa peragimus: caelestibus desideriis accensi, fontem vitae sitiamus: Jesum Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Dicta oratione, propter universalis Ecclesiae usum in hac Provincia continuatum, retineatur Processio: quae secundum Durandum in suo Rationali, *libr.* 6 c. 88. continet memoriam Dominicae Resurrectionis tali die factae. In hac autem Processione, fit aspersio pavimenti templi, vel Caemeterii, et cantus Responsorii, quod in officio illius diei est ultimum: quorum frequentissimum, *Duo Seraphim*: infra adnotatur, Deinde decantetur Antiphona: *Pax aeterna*; sine temerariis additionibus, ut infra annotatur Decursus autem Processionis, vel Stationis, non abs re est, ut modo solito Antiphona de Patrono Ecclesiae, vel Antiphona: *Salvator mundi*, finiatur.

Responsor: in Processionibus, a Dom: Trinit: ad Advent: et in Dominicis quae supersunt, post octa: Epiph: ad Epiph: ad Septuages: decantandum.

Duo Seraphim clamabant alter ad alterum Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Plena est omnis terra gloria ejus. ℣. Tres sunt qui testimonium dant in coelo, Pater, Verbum, et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt. Sanctus etc. Gloria Patri et Filio, et Spiritui Sancto.

Postea in medio Ecclesiae fit statio, in qua canitur Antiph: sequens, usque ad Dominicam ultimam Octobris.

Pax aeterna. *Chor:* ab aeterno Patre huic domui, pax perennis, verbum Patris, sit pax huic domui, pacem pius consolator huic praestet domui.

℣. Beati qui habitant in domo tua Domine.
℟. In saecula saeculorum laudabunt te.

OREMUS.

Exaudi nos Domine sancte Pater omnipotens aeterne Deus, et mittere digneris Sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

In Dedicatione Templi et Octava ejus, haec Oratio dicitur.

Veniat, quaesumus Domine, super hanc habitationis domum charitas misericordiae tuae, ut ab omnibus hic invocantibus nomen tuum, protectionis tuae sentiatur auxilium. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

DE PROCESSIONE

In die Purificationis Beatae Mariae Virg.

Completa benedictione, et distributione candelarum, ut in Missali Romano, canitur Antiphona:

Lumen ad revelationem gentium. Et gloriam

plebis tuae Israel. Nunc dimittis, etc. *cum* Gloria.

Postea fit Processio. Et primo, celebrans imponit incensum in thuribulum. Et Diaconus vertens se ad populum dicit in tono: *Procedamus in pace.* Et Chorus respondet: *In nomine Christi. Amen.*

Praecedit thuriferarius cum thuribulo fumigante; deinde Subdiaconus paratus, deferens Crucem medius inter duos Acolythos, cum candelabris, et candelis accensis: sequitur Clerus per ordinem, ultimo celebrans cum Diacono a sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus, et cantantur Antiphonae sequentes:

Adorna thalamum tuum Sion, et suscipe Regem Christum: amplectere Mariam, quae est caelestis porta: ipsa enim portat Regem gloriae novi luminis: subsistit virgo, adducens manibus filium ante luciferum genitum; quem accipiens Simeon in ulnas suas, praedicavit populis Dominum eum esse vitae et mortis: et Salvatorem mundi.

Alia Antiphona.

Responsum accepit Simeon a Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini: et cum inducerent puerum in templum, accepit eum in ulnas suas et benedixit Deum, et dixit: Nunc dimittis servum tuum Domine, in pace. ℣. Cum inducerent puerum Jesum parentes ejus, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo: ipse accepit eum in ulnas suas.

Ingrediendo Ecclesiam, cantatur Responsorium.

Obtulerunt pro eo Domino par turturum: aut duos pullos columbarum. Sicut scriptum est in lege Domini.

℣. Postquam autem impleti sunt dies purgationis Mariae secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino. Sicut. ℣. Gloria Patri, et Filio et Spiritui Sancto. Sicut etc.

Finita Processione, celebrans et Ministri, depositis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Missa. Et candelae tenentur in manibus accensae, dum legitur Evangelium, et interim ad elevationem Sacramenti, usque ad Communionem.

DE PROCESSIONE

Die Cinerum.

Juxta antiquum morem hujus Provinciae, singulis feriis secundis, quartis, et sextis, quando officium fit de feria, vel nisi fit festum celebre, vel duplex, et in cantu solemni, ordine peragitur Processio, intra vel circa Ecclesiam, decantando Litanias in eum, qui sequitur, modum.

LITANIARUM FORMULA,

Qui est antiquissimus, pro omnibus, necessitatibus militantis Ecclesiae interpellandi modus.

Ministri vel pueri intonant. Chorus vero prosequitur, vel respondet: omnes genuflexi usque ad S. Mariam: et tunc assurgant, et progrediantur.

28

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.
Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Pater de coelis Deus. Miserere nobis.
Fili redemptor mundi. Deus Miserere nobis.
Spiritus Sancte Deus. Miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus. Miserere nobis.
Sancta Maria,
Sancta Dei genitrix,
Sancta Virgo Virginum,
Sancte Michael,
Sancte Gabriel,
Sancte Raphael,
} Ora pro nobis.
Omnes Sancti Angeli et Archangeli, Orate pro nobis.
Omnes Sancti beatorum spirituum ordines, Orate pro nobis.
Sancte Joannes Baptista, Ora pro nobis.
Omnes Sancti Patriarchae et Prophetae, Orate pro nobis.
Sancte Petre,
Sancte Paule,
Sancte Andrea,
Sancte Jacobe,
Sancte Joannes,
Sancte Thoma,
Sancte Jacobe,
Sancte Philippe,
Sancte Bartholomaee,
Sancte Mathaee,
} Ora pro nobis.

Sancte Simon, Ora pro nobis.
Sancte Thadaee, Ora pro nobis.
Sancte Matthia, Ora pro nobis.
Sancte Barnaba, Ora pro nobis.
Sancte Luca, Ora pro nobis.
Sancte Marce, Ora pro nobis.
Omnes Sancti Apostoli et Evangelistae, Orate pro nobis.
Omnes Sancti Discipuli Domini, Orate pro nob.
Omnes Sancti Innocentes, Orate pro nobis.
Sancte Stephane, Ora pro nobis.
Sancte Laurenti, Ora pro nobis.
Sancte Vincenti, Ora pro nobis.
Sancte Adalberte, Ora pro nobis.
Sancte Stanislae, Ora pro nobis.
Sancte Venceslae, Ora pro nobis.
Sancte Floriane, Ora pro nobis.
Sancte Casimire, Ora pro nobis.
Sancti Fabiane et Sebastiane, Orate pro nobis.
Sancti Joannes et Paule, Orate pro nobis.
Sancti Cosma et Damiane, Orate pro nobis.
Sancti Gervasi et Prothasi, Orate pro nobis.
Omnes Sancti Martyres, Orate pro nobis.
Sancte Silvester, Ora pro nobis.
Sancte Gregori, Ora pro nobis.
Sancte Ambrosi, Ora pro nobis.
Sancte Augustine, Ora pro nobis.
Sancte Heronyme, Ora pro nobis.
Sancte Martine, Ora pro nobis.

Sancte Nicolae, Ora pro nobis.
Omnes Sancti Pontifices et Confessores, Orate pro nobis.
Omnes Sancti Doctores, Orate pro nobis.
Sancte Benedicte,
Sancte Antoni,
Sancte Barnaba,
Sancte Dominice,
Sancte Hyacinthe,
Sancte Francisce, Ora pro nobis.
Omnes Sancti Monachi et Eremitae, Orate pro nobis.
Sancta Maria Magdalena,
Sancta Anna,
Sancta Agatha,
Sancta Lucia,
Sancta Agnes,
Sancta Caecilia,
Sancta Catharina,
Sancta Anastasia,
Sancta Hedvigis,
Sancta Elisabeth, Ora pro nobis.
Omnes Sanctae Virgines et Viduae, Orate pro nobis.
Omnes Sancti et Sanctae Dei, Intercedite pro nobis.
Propitius esto, Parce nobis Domine.
Propitius esto, Exaudi nos Domine.
Ab omni malo, Libera nos Domine.

Ab omni peccato,
Ab ira tua,
A subitanea et improvisa morte,
Ab insidiis diaboli,
Ab ira et odio et omni mala voluntate,
A spiritu fornicationis,
A fulgure et tempestate,
A morte perpetua,
Per mysterium sanctae incarnationis tuae,

} Libera nos Domine.

Per adventum tuum,
Per nativitatem tuam,
Per Baptismum et sanctum jejunium tuum:
Per Crucem et passionem tuam,
Per mortem et sepulturam tuam,
Per sanctam Resurrectionem tuam,
Per admirabilem Ascensionem tuam,
Per adventum Spiritus Sancti paracleti,
In die judicii,

} Libera nos Domine.

Peccatores,
Ut nobis parcas,
Ut nobis indulgeas,
Ut ad veram paenitentiam nos perducere digneris,
Ut Ecclesiam tuam Sanctam regere et conservare digneris,
Ut domnum Apostolicum et omnes Ecclesiasticos ordines in sancta religione conservare digneris,

} Te rogamus audi nos.

Ut inimicos sanctae Ecclesiae humiliare digneris,
Ut Regibus et Principibus Christianis pacem et veram concordiam donare digneris,
Ut cuncto populo Christiano pacem et unitatem largiri digneris,
Ut nosmetipsos in tuo sancto servitio confortare et conservare digneris,
Ut mentes nostras ad caelestia desideria erigas, } Te rogamus audi nos.
Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas,
Ut animas nostras; fratrum, propinquorum, et benefactorum nostrorum, ab aeterna damnatione eripias,
Ut fructus terrae dare et conservare digneris,
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem aeternam donare digneris,
Ut nos exaudire digneris,
Fili Dei, } Te rogamus audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis.

Christe audi nos. Christe exaudi nos.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

DE PROCESSIONE*

In Dominica Palmarum.

Repraesentationem solemnis Christi Hierosolymam ingressus; et alia similia fervens olim populi devotio, non sine spirituali fructu in hac Provincia introduxerat. Nunc refrigescente charitate, siquidem tantae pietati plerumque fastus et tumultus, non sine adversariorum scandalo, successerint, expediret Processionem, absque patrio apparatu, juxta praescriptum Missalis Rom: peragere. Tempore tamen, ex saepe dictis rationibus, serviendo, ritum hunc tot saeculis usurpatum, sicut novissime reperimus descriptum, hic ponimus Sublato igitur omni tumultu, et irreverentia; ordinatur puerorum chorus, et facto moderato circuitu, qui cantui respondeat, sistatur Processio ante imaginem Crucifixi: expediantur tandem reliqua, modo infra scripto, usitato, breviter tamen, ne tempus, ad Sacramenta populo tunc confluenti ministranda, extrahatur.

Responsorium in egressu templi.

Cum appropinquaret Dominus Hierosolymam, misit duos ex Discipulis suis, dicens: ite in castellum, quod contra vos est, et invenietis pullum asinae alligatum, super quem nullus hominum sedit; solvite, et adducite mihi. Si quis vos interrogaverit, dicite: opus Domino est. Solventes adduxerunt ad Jesum, et imposuerunt illi vestimenta sua, et sedit super eum.

Pueri stantes ante crucem, cantant hos versus sequentes, Choro hoc idem post eos repetente.

Alii expandebant vestimenta sua in via. Alii ramos de arboribus prosternebant; et qui

sequebantur clamabant, Hosanna: Benedictus qui venit in nomine Domini. *Chorus.* Benedictum regnum Patris nostri David: Hosanna in excelsis. Miserere nostri Fili David.

Antiphonam hanc etiam Chorus cantat:

Cum audisset populus quia Jesus venit Hierosolymam; acceperunt ramos palmarum, et exierunt ei obviam, et clamabant pueri dicentes; *Pueri cantant.*

Hic est, qui venturus est in salutem populi.

℣. Hic est salus nostra, et redemptio Israel. Quantus est iste, cui throni et dominationes occurrunt.

℣. Noli timere filia Sion, ecce Rex tuus venit tibi, sedens super pullum asinae, sicut scriptum est.

℣. Salve Rex, fabricator mundi, qui venisti redimere nos.

Antiphona haec per Chorum canitur.

Ante sex dies solemnis Paschae, quando venit Dominus in Civitatem Hierusalem, occurrerunt ei pueri, et manibus portabant ramos palmarum, et clamabant voce magna, dicentes: Hosanna in excelsis. Benedictus qui venisti in multitudine misericordiae tuae. Hosanna in excelsis.

Dum canitur suprascripta Antiphona, Cantores vel

pueri intrant in Ecclesiam, vel aliquem competentem locum, et cantant Hymnum:

Gloria, laus, et honor, tibi sit Rex Christe Redemptor, cui puerile decus prompsit Hosanna pium.

Sacerdos vero cum aliis stantibus extra Ecclesiam, repetit illud idem. Deinde stantes intus, cantant versus sequentes:

Israel es tu Rex Davidis, et inclyta proles, nomine qui in Domini Rex benedicte venis. *Chorus.* Cui pueri, etc.

Coetus in excelsis te laudat caelitus omnis et mortalis homo, et cuncta creata simul. *Chorus.* Gloria laus.

Pueri. Plebs Hebraea tibi cum palmis obviam venit: cum prece, voto, hymnis adsumus ecce tibi. *Chorus.* Cui puerile.

Puer. Hi tibi passuro solvebant munia laudis: nos tibi regnanti pangimus ecce melos. *Chorus.* Gloria laus.

Pueri. Hi placuere tibi, placeat devotio nostra: Rex pie, Rex clemens, cui bona cuncta placent. *Chorus.* Cui puerile decus.

Iterum Cantores vel pueri reincipiunt altiori voce, *Gloria laus:* Chorus prosequitur ad finem.

Finito Hymno, pueri ad hoc destinati, et induti, ramis arborum ad pedes stratis, canunt hanc Antiphonam.

Pueri Hebraeorum, tollentes ramos olivarum, obviaverunt Domino clamantes et dicentes: Hosanna in excelsis.

Chorus eandem Antiphonam resumit. Postea iidem pueri habentes strophiola alba ad collum applicata, canunt:

Pueri Hebraeorum, vestimenta prosternebant in via, et clamabant dicentes: Hosanna filio David.

Procumbentes in genua plicatis manibus: *Benedictus qui venit in nomine Domini:* Chorus repetit. Deinde pueri bini et bini, tenentes flores in corbulis, progredientes, et spargentes flores, trina vel unica voce canunt:

Occurrunt turbae cum floribus et palmis Redemptori Domino *Chorus prosequitur.* Et victori triumphanti dicta dant obsequia, Filium Dei olim gentes praedicant, et in laudem Christi voces tonant per nubila, Hosanna.

Finita Antiphona, duo vel quatuor Scholarei adulti, procidendo, vel genuflectendo, canunt Antiphonam:

Fulgentibus palmis prosternimur advenienti Domino. Huic omnes occurramus cum Hymnis et Canticis, glorificantes et laudantes. Benedictus Dominus. *Chorus repetit:* Fulgentibus.

Deinde ad Crucem Praelatus officiens accedens cum Ministris, flexis genibus palma ter tangit imaginem crucifixi, ter cantando hanc Antiphonam:

Scriptum est enim, percutiam pastorem. *Chorus ad finem prosequitur.* Et dispergentur oves gregis: postquam autem surrexero, praecedam vos in Gallilaeam: ibi me videbitis, dicit Dominus.

Post hoc Praelatus cum duobus Presbyteris imagi-

nem crucifixi in altum levando, caeteris omnibus genuflexione adorantibus, cantat bina vice: *O crux ave spes unica:* Tertia vice: *Te summa Deus Trinitas.* Chorus cantat hos versus ad finem. Demum cruce in loco posita, et thurificata, ac exosculata, redeunt ad Ecclesiam cantando Responsorium.

Ingrediente Domino in Sanctam civitatem, Hebraeorum pueri resurrectionem vitae pronuntiantes, cum ramis palmarum Hosanna clamantes in excelsis. ℣. Cumque audisset populus, quia Jesus venit Hierosolymam, exierunt obviam ei. Cum ramis.

℣. Erue a framea Deus animam meam.
℟. Et a cornibus unicornium humilitatem meam.

OREMUS.

Deus, qui nos regendo conservas, parcendo justificas, per passionem unigeniti Filii tui Domini nostri Jesu Christi, a temporali tribulatione nos eripe, et aeterna nobis gaudia largire. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Vel ista.

Adjuva nos, quaesumus Domine Deus noster, et ad beneficia tua recolenda, quibus nos instaurare dignatus es, tribue venire gaudentes. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

IN DIE PARASCEVES.

Post Missam, finitis Vesperis sine cantu, Sacerdos accipit hostiam majorem relictam, honeste inclusam et velatam. Aliquis autem cum ministris praecedit cum cruce, et relicto apparatu sicut prius, progrediuntur ad sepulchrum praeparatum, in quo cum reverentia et thurificatione, reponit primo Corpus Christi, deinde loco competenti crucem ipsam, et disceditur, relicto cantu continuo Psalmorum, ubi fieri potest, ubi prius hostia, quae a Communione remansit, fuerit reverenter in locum suum reposita. Initio autem talis Processionis, canitur a Choro: *Recessit Pastor noster, etc. Ecce quomodo moritur justus, etc. Sepulto Domino etc.* ut sequitur.

Recessit Pastor noster, fons aquae vivae ad cujus transitum sol obscuratus est. Nam et ille captus est, qui captivum tenebat primum hominem: hodie portas mortis et seras pariter Salvator noster disrupit. ℣. Destruxit quidem claustra inferni, et subvertit potentias diaboli. Nam.

Ecce quomodo moritur justus, et nemo percipit corde, et viri justi tolluntur, et nemo considerat; a facie iniquitatis sublatus est justus. Et erit in pace memoria ejus. ℣. Tanquam agnus coram tondente se obmutuit: et non aperuit os suum. De angustia, et de judicio sublatus est. Et.

Sepulto Domino, signatum est monumentum, volventes lapidem ad ostium monumenti. Po-

nentes milites, qui custodirent illud. ℣. Accedentes principes Sacerdotum ad Pilatum, petierunt illum. Ponen.

DOMINICA RESURRECTIONIS

Apertio Sepulchri, et Processio.

In nocte Resurrectionis Dominicae circiter medium noctis, vel secundum exigentiam Officiorum Divinorum, antequam ad Matutinas vel quispiam alius pulsus sit, praelatus cum aliis Presbyteris induti albis solemnioribus, vel superpelliceis, stolis, et pluvialibus seu cappis, cum ministris incensum ferentibus, vexillis praeterea et accensis candelis praecedentibus, ex Choro in silentio recta ad sepulchrum vadunt. Ad quod cum pervenerint, flexis genibus, sequentem Antiphonam cum Psalmis cantent, voce primo submissa.

Gloria tibi Trinitas aequalis, una Deitas: et ante omnia saecula, et nunc et in perpetuum.

PSALMUS.

Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus: et veritas Domini manet in aeternum.

Gloria Patri, et Filio, etc.

Domine, quid multiplicati sunt, qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.

Multi dicunt animae meae: non est salus ipsi in Deo ejus.

Tu autem Domine susceptor meus es: gloria mea, et exaltans caput meum.

Voce mea ad Dominum clamavi: et exaudivit me de monte sancto suo.

Ego dormivi et soporatus sum et exurrexi: quia Dominus suscepit me.

Non timebo millia populi circumdantis me: exurge Domine, salvum me fac Deus meus.

Quoniam te percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti.

Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua.

Gloria Patri, et Filio, etc. *repetitur Antiphona:* Gloria:

Deinde dicit Praelatus.

Kyrie eleison. ℟. Christe eleison.
Kyrie eleison. *Pater noster. Ave Maria.*

℣. Et ne nos inducas in tentationem, etc.
℣. In resurrectione tua Christe. Alleluja.
℟. Coelum et terra laetantur, Alleluja.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Domine Jesu Christe, Rex gloriae, humilis in passione, potens in resurrectione, mortis infernique destructor, quod olim per Prophetas in Scripturis promisisti, hodie devicta mor-

te resurgendo implesti: propter quod omnis caelestis militiae Spiritus, et totus terrarum orbis profuso mentis gaudio, exultando te resurgentem adorant, et glorificant: tartareae quoque formidant, ac tremunt potestates. Nos autem tuae dignationis humiles servuli, gloriosae resurrectionis tuae memoriam unanimi voto devotissime celebrantes, ecce frequentes adsumus, et exuberantis tuae in nos charitatis memores, pias non continemus lachrimas. Respice quaesumus, humilitatis nostrae obsequia, et praesta: ut detersis peccatorum nostrorum sordibus, in his Paschalibus solemniis tibi resurgere, ac Sanctissimae passionis, ac resurrectionis tuae, fructus capaces esse mereamur. Qui vivis et regnas Deus, in saecula saeculorum. Amen.

Finita oratione, Sacerdos incensat sepulchrum, ac promit crucem et imaginem Resurrectionis; et tradit deferendas in Processione ministris: ipse vero elevans Sacrosanctam Eucharistiam, incipit Responsorium.

Cum Rex gloriae Christus infernum debellaturus intraret et chorus Angelicus ante faciem ejus portas principum tolli praeciperet. Sanctorum populus qui tenebatur in morte captivus, voce lacrimabili clamaverat: advenisti desiderabilis, quem expectabamus in tenebris, ut educeres hac nocte vinculatos de claustris. Te nostra vocabant suspiria. Te larga

requirebant lamenta. Tu factus es spes desperantis, magna consolatio in tormentis.

Choro apertis ac jucundis vocibus ad finem prosequente, per Ecclesiam semel vel ter, donec cantus finiatur, processionem peragendo, nec non campanularum per praecedentes pueros superpelliceis indutos, tinnitu, et majorum in turri, pro cujusque loci consuetudine, campanarum pulsu resonantia. Clero praecedente, et populo candelis accensis sequente.

Finito Responsorio, populus cantat: *Chrystus zmartwychwstan jest, etc.* et reliqua secundum locorum consuetudinem.

Facto circuitu, crucifixum in summo summi altaris gradu Sacerdotes tenentes, et sursum elevantes, ter incipiunt Antiphonam: *Surrexit Dominus de sepulchro.* Chorus prosequitur: *Qui pro nobis in ligno, pependit Alleluja.*

℣. In resurrectione tua Christe, Alleluja.
℟. Coelum et terra laetantur, Alleluja.

OREMUS.

Deus, qui nos Resurrectionis Dominicae annua solemnitate laetificas: concede propitius, ut per temporalia festa, quae agimus, pervenire ad gaudia aeterna mereamur. Per eundem etc.

Sub finem Antiphonae, Sacerdos reponat Eucharistiam in medio altaris, inchoato Matutino, ad Ciborium, cum reliqua, reverenter deportandam. Alii etiam statuunt crucifixum una cum imagine Resurectionis, (ubi habetur) in altari: vel in aliquo honorato et edito loco circa altare. Quibus peractis, Matutinae solemniter continuentur.

Ubi autem unus tantum Sacerdos fuerit, solus perficiat supra dicta. Finito Matutino, canitur Antiphona de Beata Virgine.

Regina coeli laetare, Alleluja, etc. ℣. Gaude et laetare Virgo Maria, Alleluja.

OREMUS.

Deus, qui per resurrectionem Filii tui Domini nostri Jesu Christi, familiam tuam laetificare dignatus es: praesta quaesumus, ut per ejus Genitricem Virginem Mariam, perpetuae capiamus gaudia vitae. Per eundem etc. ℟. Amen.

Finaliter canitur sequentia, seu Prosa: *Victimae Paschali laudes, etc.* Post quemlibet versum populus in vulgari suo, canit canticum laetitiae de Resurrectione Domini: *Chrystus zmartwychwstan jest etc.*

PROCESSIO PASCHALIS

ante majorem Missam.

Praelatus cum ministris ad majus altare accedit, et facit reverentiam ante illud, et statim fit aspersio cum cantu Responsorii: *Vidi aquam;* suisque Versu et Oratione: uti dictum est supra de Processionibus in Dominicis diebus. Deinde statim incipitur Responsorium: *Cum Rex gloriae etc.* quod canit Chorus stando, usque dum dicitur: *Advenisti.* Tunc progrediatur Processio e Choro in caemeterium caelo sereno (alias intra Ecclesiam fit Processio) praecedentibus vexillis et ceroferariis, subsequenti vero imagine Resurrectionis a dextris, Crucifixi vero a sinistris. Quod in aliis Processionibus tempore Paschali observetur. In quibus per partes a Cantoribus Hymnus sequens decantetur:

Salve festa dies, toto venerabilis aevo, qua Deus infernum vicit, et astra tenet.

Ecce renascentis testatur gratia mundi, omnia cum Domino dona redisse suo.

Namque triumphanti post tristia tartara, Christo undique fronde nemus, gramina flore favent.

Legibus inferni oppressis, super astra meantem laudant rite Deum, lux, polus, arva fretum.

Qui crucifixus erat Deus, ecce per omnia regnat, dantque creatori cuncta creata precem.

Dum hi versus canuntur, tota Processio subsistit. Post quemlibet autem versum progrediente Processione, populus vulgarem cantum laetitiae, de Resurrectione Christi succinit.

Deinde fit ultima statio in medio Ecclesiae, ubi canitur Antiphona: ***Sedit Angelus;*** cum suis versibus, quos alternatim canunt Sacerdotes, et Chorus, juxta consuetudinem cujusque Ecclesiae.

Hic ordo Processionis servatur omnibus Dominicis diebus, usque ad Festum Ascensionis Domini.

IN FESTO SANCTI MARCI EVANGELISTAE.

De Litaniae majoris et minoris institutione et causis.

Occurrunt hoc tempore Paschali Litaniae, seu deprecationes Majores et Minores. Majores sunt in Festo Sancti Marci, etiamsi festum cum ejusdem Missa contingat transferri, nisi incidant in diem Paschatis, tunc enim transferuntur in feriam tertiam sequentem, ex Decreto S. Congregationis Rituum, 25 Septembr: millesimo sexcentesimo, vigesimo septimo. Dicuntur autem Majores Litaniae ad differentiam Minorum, de quibus mox dicetur, quas instituit Sanctus Gregorius Papa, non simpliciter, sed ad AEdem Sancti Petri, teste Baronio in Martyrologio, die 25 April: quae etiam ante Sanctum Gregorium erant annuae, ut ipse testatur, initio Epistolarum libr: 2 vocans eas, annuas et majores. Septiformem enim Litaniam instituerat Divus Gregorius ad certas Ecclesias,

distribuens Processionem in septem ordines; hoc est: Clericorum, Religiosorum, Monialium, puerorum, adolescentum, viduarum et continentium, ac conjugatorum: idque ut ait Ordo Romanus, propter imminentem caelestis irae mucronem, hoc est pestem inguinariam, qua obibant multi, etiam oscitando et sternutando morte repentina. Unde et oscitantes digito super os formabant signum Crucis, et sternutantibus dicebatur: *Deus te juvet;* qui mores ad nos usque devenerunt.

Minores autem Litaniae, id est, Rogationes seu deprecationes, fiunt triduo ante Ascensionem Domini, quae celebrari jubentur, *c. Rogationes de con. dis* 3. Meminit earum D. Augustinus, *fol:* 173 *de tempore*, vocans eas, dies compunctionis et paenitentiae. Unde constat eas antiquiores esse Majoribus Litaniis a S. Gregorio restitutis. Dicuntur autem haec minores restitutae a S. Mamerto Viennensi Episcopo in Galliis, ob incursionem luporum damna gravissima populis adferentium: quae ideo appellatae sunt minores, quia a minori Episcopo, et in minori loco restitutae, respectu Sancti Gregorii, et Urbis Romae. Fiunt autem praedictae Litaniae ad peccata purganda, pacem impetrandam, pestilentiam avertendam, conservationem frugum tunc e terra prodeuntium, et caeteras necessitates, quibus diebus fideles abstinentiam servare, et lacticiniis semel in die vesci debent.

Moneant ergo Parochi populum, ut ad praedictos fructus spirituales et temporales consequendos, his Processionibus devote interesse studeant.

ORDO

Litaniae majoris et Processionis die Sancti Marci.

Finita majori Missa, vel tempore, quod commodius videbitur, Sacerdos officians super albam et stolam pluviali violaceo, vel simili indutus, tenens reliquias, cum duobus ministris, sicut ad Missam ministrare solent, ante majus altare genuflexus, voce sonora, in tono dicit sequentem exhortatoriam Antiphonam.

Oremus, dilectissimi nobis, Deum Patrem omnipotentem, ut cunctis mundum purget erroribus, morbos auferat, famem depellat, aperiat carceres, vincula dissolvat, peregrinantibus reditum, infirmantibus sanitatem, navigantibus portum salutis indulgeat: et pacem tribuat in diebus nostris, insurgentesque debellat inimicos, et de manu inferni liberet nos propter nomen suum. Alleluja.

Postea inchoat in cantu solito sequentem Antiphonam: Exurge Domine.

Prosequitur Chorus eodem cantu:

Adjuva nos, et libera nos propter nomen tuum, Alleluja. *Psal:* Deus, auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis. ℣. Gloria Patri etc.

Postea repetitur Antiphona ad Psalmum, ut prius.

℣. Peccavimus Domine, cum patribus nostris.
℟. Injuste egimus, iniquitatem fecimus.

Miserere, quaesumus Domine, familiae tuae et intercedentibus omnibus Sanctis tuis, munera compunctionis aperi, et largitate pietatis exaudi. Per Christum Dominum nostrum.

Deinde Chorus incipit Litaniam, supra in die Cinerum positam, genuflexis omnibus, usque ad locum. *Sancta Maria:* tunc enim assurgitur. Cum vero dicitur: *Sancte Petre etc.* proceditur ordine Processionis consue-

to, praecedentibus vexillis, et Cruce Paschali, subsequente Choro, et ordine puerorum, Cantorum, Sacerdotum, et ultimo populi Processiones autem dirigantur ad Ecclesias, seu secundum locorum consuetudinem. Cum autem appropinquatur alicui Ecclesiae, vel Oratorio, intermissa Litania, canitur Responsorium, vel Antiphona, quae ex Officio Romano maxime quadrat Patrono, vel Patronis ejusdem Ecclesiae. Si autem fuerint ex Apostolis, Evangelistis, vel Martyribus, tempore Paschali, cantetur Antiphona: ***Filiae Jerusalem, venite etc.***

Congruum autem esset, ut tunc in eadem Ecclesia ordinaretur Missa, cui Processio tota interesset, ad minus per Canonem majorem, si tempus patitur. Finito cantu, officians, depositis Reliquiis super altare, ante illud inter ministros genuflectat, similiter et reliqui; et per Chorum decantentur Suffragia sequentia, vel aliqua eorum, pro ratione, et temporis opportunitate. Si vero non habentur propria, substituantur de Communi, ex Officio Romano.

ANTIPHONAE SUFFRAGIORUM

Communium, cum suis Versibus et Collectis.

De Sancto Spiritu.

Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, et tui amoris in eis ignem accende; qui per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitatem fidei congregasti, Alleluja. Alleluja.

De Sancta Cruce.

Crucem Sanctam subiit qui infernum confregit, accinctus est potentia surrexit die tertia, Alleluja.

De B. Maria Virgine.

Regina coeli laetare, Alleluja. Quia quem meruisti portare, Alleluja. Resurrexit sicut dixit, Alleluja. Ora pro nobis Deum, Alleluja.

De SS. Apostolis Petro et Paulo.

Gloriosi principes terrae, quomodo in vita sua dilexerunt se, ita et in morte non sunt separati. Alleluja.

Si Patronus, vel Patrona Ecclesiae, in qua est Statio, non est ex Sanctis hucusque positis, inseratur hoc loco ejus commemoratio per Antiphonam, Versum, et Collectam infra sibi competentem. Idem fiat immediate post, de Sancto vel Sancta, si cujus Reliquiae celebres habeantur in eadem Ecclesia.

De Confessore Pontifice.

Sacerdos et Pontifex et virtutum opifex, Pastor bonae in populo, ora pro nobis Dominum. Alleluja.

De Confessore Pontifice.

Amavit eum Dominus et ornavit eum, stolam gloriae induit eum, et ad portas Paradisi coronavit eum. Alleluja.

De Confessore non Pontifice.

Hic Vir despiciens mundum et terrena triumphans, divitias coelo condidit ore manu. Alleluja.

De Confessore non Pontifice.

Similabo eum viro sapienti, qui aedificavit domum suam supra petram. Alleluja.

De Sancto Adalberto.

Per merita Sancti Adalberti Christe nos exaudi atque ejus precibus nobis succure miseris. Alleluja.

De Sancto Stanislao.

Vir inclyte Stanislae, vita, signis, passione, plebem tuam Pastor bone, fove benedictione, guberna protectione, salva sancta intercessione. Alleluja.

De Sancto Venceslao.

Corde, lingua rogamus te, Sancte Venceslae, memento plebis Catholicae. Alleluja.

De Sancto Floriano.

In Floriano, latuit sub militari chlamide Christi tyro, qui patuit dum pugnam petit avide. Alleluja.

De Sancta Hedvige.

Hedvigis Sancta inclyta nos servet a ruina, nosque frui faciat gratia Divina. Alleluja.

Contra hostes Ecclesiae.

Contere Domine fortitudinem inimicorum Ecclesiae tuae, et disperde illos in virtute tua, ut cognoscant, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster.

Pro Rege.

Quoniam Rex noster sperat in te Domine, inveniatur manus tua omnibus inimicis ejus, et dextera tua protegat eum.

Pro Serenitate vel pluvia.

Domine Rex, Deus Abraham, dona nobis pluviam congruentem *v. serénitatem, v. benignitatem*, super faciem terrae ut sciat populus tuus, quia tu es Dominus Deus noster. Alleluja.

Pro Pace.

Da pacem Domine in diebus nostris, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster.

De Sanctis.

In caelestibus Regnis Sanctorum habitatio est, Alleluja, et in aeternum requies eorum, Alleluja.

Finitis Suffragiis, Sacerdos officians, prosequitur Versus infra scriptos, ita ut Suffragiis respondeant:

℣. Emitte Spiritum tuum et creabuntur, Alleluja.
℟. Et renovabis faciem terrae, Alleluja.
℣. Adoramus te Christe, et benedicimus tibi.
℟. Quia per crucem tuam redemisti mundum.
℣. Dicite in nationibus, Alleluja.
℟. Quia Dominus regnavit a ligno, Alleluja.
℣. Gaude et letare Virgo Maria, Alleluja.
℟. Quia surrexit Dominus vere, Alleluja.
℣. In omnem terram exivit sonus eorum, Alleluja.

℟. Et in fines orbis terrae verba eorum, Alleluja.
℣. Sancti et justi in Domino gaudete, Allel.
℟. Vos elegit Deus in haereditatem sibi, Alleluja.

Hic inseratur Versus de Patrono, vel Reliquiis; ut supra.

℣. Gloria et honore coronasti eum Domine, Alleluja.
℟. Et constituisti eum super opera manuum tuarum, Alleluja.
℣. Posuisti Domine super caput ejus, Alleluja.
℟. Coronam de lapide pretioso; Alleluja.
℣. Justus ut palma florebit, Alleluja.
℟. Sicut cedrus libani multiplicabitur, Alleluja.
℣. Pretiosa in conspectu Domini, Alleluja.
℟. Mors Sanctorum ejus, Alleluja.
℣. Diffusa est gratia in labiis tuis, Alleluja.
℟. Propterea benedixit te Deus in aeternum, Alleluja.
℣. Exurgat Deus, et dissipentur inimici ejus.
℟. Et fugiant a facie ejus qui oderunt eum.
℣. Domine salvum fac Regem nostrum N.
℟. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te.
℣. Dominus dabit benignitatem; vel (serenitatem) Alleluja.
℟. Et terra nostra dabit fructum suum, Allel.

℣. Adjuva nos Deus salutaris noster.
℟. Et propter gloriam nominis tui libera nos.
℣. Fiat pax in virtute tua.
℟. Et abundantia in turribus tuis.
℣. Exultent justi in conspectu Dei, Alleluja.
℟. Et delectentur in laetitia, Alleluja.
℣. Laetamini in Domino, et exultate justi, Alleluja.
℟. Et gloriamini omnes recti corde, Alleluja.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Deinde Sacerdos surgens dicit sequentes Orationes sub una conclusione.

OREMUS.

Da quaesumus Ecclesiae tuae, misericors Deus: ut Spiritu Sancto congregata, hostili nullatenus incursione turbetur.

Deus, qui pro nobis Filium tuum crucis patibulum subire voluisti, ut inimici a nobis expelleres potestatem: concede nobis famulis tuis, ut resurrectionis gratiam consequamur.

Alia extra tempus Paschale.

Deus, qui sanctam Crucem ascendisti, et mundi tenebras illuminasti: tu quoque corda

et corpora nostra, per virtutem Sanctae Crucis illuminare, et visitare digneris.

De B. Virgine, tempore Paschali.

Deus, qui per resurrectionem Filii tui, Domini nostri Jesu Christi familiam tuam laetificare dignatus es: praesta quaesumus, ut per ejus Genitricem Virginem Mariam, perpetuae capiamus gaudia vitae.

Alia extra tempus Paschale.

Concede nos famulos tuos, Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere, et gloriosa Beatae Mariae semper Virginis intercessione, a presenti liberari tristitia, et aeterna perfrui laetitia.

De Apostolis.

Protege Domine, populum tuum, et Apostolorum tuorum Petri et Pauli, et aliorum Apostolorum et Evangelistarum patrocinio confidentem, perpetua defensione conserva.

De S. Marco.

Deus, qui Beatum Marcum Evangelistam tuum, Evangelicae praedicationis gloria sublimasti: tribue quaesumus, ejus nos semper eruditione proficere, et oratione defendi.

Hic inserenda Oratio de Patrono loci, vel Reliquiarum, ut supra.

De S. Adalberto.

Tuam nobis indulgentiam, quaesumus Domine, Beatus Adalbertus Episcopus et Martyr imploret, ut et delicta nobis clementer ignoscas, et beneficia desiderata concedas.

De S. Stanislao.

Populum tuum, quaesumus Domine, intercedente Beato Stanislao Martyre tuo atque Pontifice, dextera virtutis tuae potenter defende, et solem majestatis tuae irreverberato mentis radio, glorianter intueri concede.

De S. Venceslao.

Deus: qui Beati Venceslai nobilitatem, in meliorem mutasti dignitatem, et eum per martyrii palmam, ad coelestem perduxisti gloriam: ejus quaesumus praecibus nos ab omni adversitate libera, et aeternae beatitudinis gloria perfrui concede.

De Sancto Floriano.

Adesto Domine populo tuo, et S. Floriani Martyris tui praeclara merita suscipiens, ad

impetrandam misericordiam tuam, semper ejus patrociniis adjuventur.

De S. Hedvige.

Deus gratiae dator et gloriae, tuae nobis propitius sinum pietatis aperi et praesta: ut qui hic manentem civitatem non habemus, ad futuram quam quaerimus, beatae Hedvigis suffragio perducamur.

Contra hostes Ecclesiae.

Ecclesiae tuae quaesumus, preces placatus admitte, ut destructis adversitatibus, et erroribus universis, secura tibi serviat libertate.

Alia contra infideles et hoereticos.

Omnipotens sempiterne Deus, in cujus manu sunt omnium potestates, et omnium jura regnorum: respice quaesumus in auxilium Christianorum, ut gentes infidelium et haereticorum, quae in sua feritate confidunt, dextera tuae potentiae conterantur.

Pro Rege.

Quaesumus omnipotens Deus, ut famulus tuus Rex noster N. qui tua miseratione suscepit regni gubernacula, virtutum etiam omnium percipiat incrementa, quibus decenter ornatus,

et vitiorum monstra devitare; et ad te, qui via, veritas et vita es, gloriosus valeat pervenire.

Pro serenitate.

Ad Te nos Domine clamantes exaudi, et aeris serenitatem, vel (benignitatem) tribue supplicantibus: ut qui juste pro peccatis nostris affligimur, misericordia tua praeveniente, clementiam sentiamus.

Pro pluvia.

Deus, in quo vivimus, movemur, et sumus: pluviam nobis tribue congruentem; ut praesentibus subsidiis sufficienter adjuti, sempiterna fiducialiter appetamus.

Tempore pestis vel famis.

Da nobis, quaesumus Domine, piae supplicationis effectum, et pestilentiam famemque propitius averte; ut mortalium corda cognoscant, et te indignante talia flagella prodire, et te miserante cessare.

Pro pace.

Deus, a quo sancta desideria, recta consilia, et justa sunt opera, da servis tuis illam quam mundus dare non potest pacem, ut et corda nostra mandatis tuis dedita, et hostium su-

blata formidine; tempora sint tua protectione tranquilla.

De omnibus SS. tempore Paschali.

Da, quaesumus Domine, fidelibus populis, omnium Sanctorum tuorum semper veneratione laetari, et eorum perpetua supplicatione muniri.

Alia de omnibus SS. conclusiva.

Omnes Sancti tui, quaesumus Domine, nos ubique adjuvent, ut dum eorum merita recolimus, patrocinia sentiamus, et pacem tuum nostris concede temporibus: et ab Ecclesia tua cunctam repelle nequitiam, iter, actus, et voluntates nostras, et omnium famulorum tuorum, in salutis tuae prosperitate dispone, benefactoribus nostris sempiterna bona retribue, et omnibus fidelibus defunctis requiem aeternam concede. Per Dominum etc.

Si in defectu Ecclesiarum Processionem oporteret dirigi extra vicum, vel pagum, ad imaginem Crucifixi; curet inprimis Parochus, ut tales imagines sint integrae, honestae, et si fieri potest, benedictae. Ad quas primo debet procedere Antiphona cum suo Versu, et Collectis, de S. Cruce: deinde reliquae, secundum necessitatem, vel opportunitatem.

Cum receditur ab Ecclesia, vel loco Stationis, resumitur Litania, ubi ante desierat, in eodem tono. Et repetatur, donec ad aliam Stationem, vel propriam Ecclesiam redeatur. Vel si placet, sub simili tono, cantetur Litania de Nomine Jesu, vel B. Virgine.

In reditu et ingressu ad propriam Ecclesiam, canendum est Responsorium, vel Antiphonam, de proprio ejusdem Ecclesiae, et per Versum, Collectam, per Officiantem, processio finienda.

De Litania minori diebus Rogationum.

Tribus diebus immediatis, ante Festum Ascensionis Domini, fiunt similes Processiones, et Litaniae, ut supra in festo S. Marci, nisi quod ultima die, hoc est Feria Quarta, in ultimo regressu ad propriam Ecclesiam, ubi est consuetudo, debent decantari sequentia: *Victimae Paschali*: interserendo Versibus patrium canticum: *Chrystus zmartwychwstan jest etc.* Quae Processio et Litania non debet omitti, quamvis in aliquem eorum dierum inciderit festum celebre. Tempore autem pluvioso, potest in Ecclesia absolvi.

IN FESTO

Ascensionis Domini.

In die Ascensionis Domini Processio peragatur, hoc modo: incipit Chorus absolute Antiphonam: *Cum Rex Gloriae Christus,* quam prosequitur stando. Et dum dicitur, *Advenisti desiderabilis*, tunc egrediatur Processio e Choro in caemeterium, praecedentibus vexillis, et in solito loco subsistat. Ubi finita Antiphona, Scholares ad hoc ordinati, cantant Hymnum: *Salva festa dies.* Chorus prosequitur: *Toto venerabilis aevo, qua Deus caelos ascendit, et astra tenet.* Et statim populus, subjungit: *Przez Twoje Święte Wniebowstąpienie, etc.* Chorus cum Clero subsistit, et cantant versum.

Ecce renascentis.
Numque triumphanti.
Legibus inferni.
Qui crucifixus erat.

Post quemlibet versum, populus progrediendo repetit.

Przez Twoje święte Wniebowstąpienie, etc.

Intrando Ecclesiam canitur Responsorium:

Ite in orbem. *Deinde fit statio in medio Ecclesiae, ubi Praelatus Officians incipit hos versus.*

Oramus Domine conditor inclyte. *Chorus:* Devotos famulos respice, pretege: ne nos livor edax daemonis obruat, demergat vel in inferos.

Officians. Ut cum flammivoma nube reverteris. *Chorus:* Occulta hominum pandere judicans, ne des supplicia horrida noxiis, sed justis bona praemia.

Officians. Praesta hoc genitor optime maxime. *Chorus:* Hoc tu nate Dei, et bone Spiritus, regnans perpetuo fulgida Trinitas, per cuncta pie saecula. Amen.

Intrando Chorum, haec Antiphona tribus vicibus per Presbyteros cantatur.

Ascendo ad patrem meum, et Patrem vestrum. *Chorus.* Deum meum, et Deum vestrum, Alleluja.

Post decantatos in statione versus Hymni, per celebrantem dicitur versus cum Oratione.

℣. Ascendens Christus in altum, Alleluja.
℟. Captivam duxit captivitatem, Alleluja.

OREMUS.

Deus, cujus Filius in alta caelorum potenter ascendens, captivitatem nostram sua duxit vir-

tute captivam: tribue quaesumus, ut dona, quae suis participibus contulit, largiatur et nobis Jesus Christus Dominus noster. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti, etc.

In Parochialibus Ecclesiis hic mos observatur: Sacerdos officians ad altare accedens cum ministris, si adsunt, et accipiens imaginem Salvatoris, eam cum reverentia paulatim ter attollit, cantando Antiphonam: *Ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum.* Chorus prosequitur: *Deum meum, et Deum vestrum, Alleluja.* Et post singulas intonationes, crucem iterum parum dimittit: quam, antiphona finita, in altari collocat, Sacro finito ad Sacristiam reverenter deferendam.

Repraesentatio autem Ascensionis Domini, per receptionem imaginis ejusdem ad superiora, est abolenda; praesertim, si post illam, imago cacodoemonis deiiciatur, et alia superstitiosa fiant cum scandalo et tumultu.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

Ad aspersionem canitur Responsorium: Vidi aquam; *cum Versu et Oratione, ut in principio hujus libri dictum est.*

Deinde ad Processionem canitur: Cum Rex gloriae Christus: *qua finita, Scholares incipiunt Hymnum:* Salva festa dies, *Chorus prosequitur:* Toto venerabilis aevo, qua Deus Spiritum misit, et astra tenet. *Populus progrediendo cantat:* Przez Twoje święte Ducha Zesłanie, etc. *Chorus cum Clero subsistit, et cantat reliquos versus: uti supra signatum est.*

Intrando Ecclesiam, canitur Responsorium: Apparuerunt Apostolis dispartitae linguae. *Deinde fit statio in medio Ecclesiae ubi Praelatus officians, incipit hos versus Hymni.*

Veni creator Spiritus. *Chorus pros:* Mentes tuorum visita, imple superna gratia, quae tu creasti pectora.

Sac: Hostem repellas longius. *Chorus:* Pacemque dones protinus, Ductore sic te praevio, vitemus omne noxium.

Sac: Per te sciamus da Patrem. *Chorus:* Noscamus atque Filium: Te utriusque Spiritum, Credamus omni tempore.

℣. Emitte Spiritum tuum et creabuntur, Alleluja.

℟. Et renovabis faciem terrae, Alleluja.

O R E M U S.

Praesta quaesumus omnipotens et misericors Deus, ut Sanctus Spiritus adveniens, templum nos gloriae suae dignanter inhabitando, perficiat. Per Christum Dominum nostrum.

Intrando Chorum, canitur Antiphona.

Accipite Spiritum Sanctum. *Chorus:* Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, Alleluja.

IN SOLEMNITATE
CORPORIS CHRISTI.

Corporis Domini solemnitas, siquidem die Coenae Domini, propter lugubre tempus Passionis Dominicae, et alias continuatas festivitates, celebrari ut par est, non poterat. Ecclesia huic rei assignavit commodissime Feriam quintam, post Festum SS. Trinitatis, cum septem aliis continuis diebus. Per quod tempus Pastores adhortentur populum, tam doctrina, quam exemplo, ad ardentem et continuum tanto Sacramento honorem praestandum; admonente id ipsum Ecclesia, dum sic canit: *Quantum potes, tantum aude: quia major omni laude, nec laudare sufficis.* Proferant ergo tanquam boni patres familias, ex thesauris scientiae et prudentiae suae, nova reformatorum adorandi rituum, multis locis Provinciae jam explorata: nec minus retineant vetera patriarum consuetudinum, modo talia sint, ne contumeliam potius quam honorem inferant Christo in Sacramento praesenti. Admoneatur populus de quotidianis per Octavam indulgentiis, quas consequuntur: qui intersunt horis Canonicis in Ecclesia, vel ubi eae non decantatur, Missae, Vesperis, et Processionibus, quae circa illas quotidie fiunt.

Pridie igitur ejusdem Festi, in Missa reservandae sunt, et in tabernaculo honorifice deponendae duae majores hostiae consecratae, ne forte alteram illarum frangi contingat. Ante inchoationem vero Vesperarum, adornetur Templum, et ejus partes, maxime vero altare, et tabernaculum, in quo Eucharistia collocari debet. Sacerdos igitur sacris vestibus ad Vesperas indutus, cum suis ministris, candelis, et thuribulo, accensis, veniunt ad hostias repositas, easque genuflexi adorant. Postea officians unam ex eis ponit in tabernaculum, seu monstrantiam, et reverenter thuribulo incensat. Demum praecedentibus vexilis, candelis accensis, ministris, thuribulo, campanarum tinnitu, profert illud; et stans versus populum, inchoat versum: *O salutaris hostia.* Choro reliqua usque ad finem Hymni prosequente. Sacerdos cum aliis progreditur ad Altare majus, in quo Eucharistiam

reverenter deponit, et cum aliis omnibus genuflexus adorat, donec Chorus cantu: si fieri potest figurali absolvat aliquam Antiphonam tempori congruentem, Postea Sacerdos resumit Sacramentum, et ad altare versus populum stans, incipit Responsorium: ***Homo quidam fecit***: quod canendo, prosequitur chorus ordine suo procedens, quem sequi debent pueri, Ecclesiastico vel honesto habitu induti, tenentes in manibus non calices (ut magno et periculoso abusu fieri solet) sed candelas vel faces accensas, et ut fieri potest, adornatas Convenit autem, ut reliqui Sacerdotes, et populus ipse lumina deferant. Ministri autem, vel unus illorum, praefert thuribulum ante Eucharistiam incensando. Perficitur circuitus intra vel extra Ecclesiam, secundum opportunitatem. Quod si circuitui non sufficit responsorium, addatur aliqua antiphona, vel Hymnus tempori deserviens Exacto circuitu, Sacerdos reponit super altare Eucharistiam, et dum finitur cantus, cum reverentia resumit, faciendo cum illa benedictionem versus populum una vice: deinde reposita in locum suum, incipit vesperas. Quibus, vel etiam, ubi decantatur, Completorio finitis, Officians accepta Eucharistia, incipit cantu: ***Tantum ergo Sacramentum*** Deinde: ***Genitori Genitoque.*** Choro autem reliqua ad finem prosequente, benedicit populum cum Venerabili Sacramento in formam crucis, una vice. Et eadem qua prius reverentia, reportat ad solitum depositorium, nisi in altari de more, et securo sit relinquendum. Quem proferendi et reponendi modum servabit, quoties per annum usus venerit, et praecipue in hac solemnitate. in qua insuper retinenda, et ubi desit, revocanda est laudabilis consuetudo, ut Officians in prosa, vel sequentia, adorationem Sacramenti in populo excitet, per inchoationem Versuum: ***Ecce panis Angelorum. In figuris praesignatur: Bone Pastor, panis vere.*** Et statim post, ad verba. ***Jesu nostri miserere;*** facit consuetam benedictionem in formam crucis una vice.

DE PROCESSIONE SOLEMNIORI.

Ejusdem Festi.

Processio solemnior ipso die Corporis Christi, ut in Epistola Pastorali habetur, fiat hoc ordine: ubicunque

plures habentur Ecclesiae, omnes reliquarum, etiam Regulares, Clerici, absolutis in Ecclesiis suis Missis, et Processionibus circa eas factis, atque Eucharistia ex altari in Sacristiam delata, ad Metropolitanam, Cathedralem, vel Collegiatam celebrem, si quae adest, alias ad Parochialem Ecclesiam, modo et ordine, Cracoviae, juxta consuetudinem S. Romanae Ecclesiae, a bon: mem· Card. Radzivillo Episcopo Cracoviensi, instituto, ad deducendum inde per plateas Civitatis, vel Oppidi, atque producendum iterum Sanctissimum Sacramentum processionaliter, cum vexillis et crucibus, Regulares quidem habitu Ordinis quisque sui. Clerici minores superpelliceis, Subdiaconi et Diaconi Dalmaticis, Presbyteri Casulis praetiosioribus induti, habentesque singuli cereos in manibus, quos in processione accendant, ac singulos ordines Sacerdote superpelliceo, stola et pluviali amicto, qui Crucem, aut Sacras Reliquias deferat, subsequente, hora a Praelato primariae Ecclesiae illis assignanda, conveniant. Ubi etiam Confraternitates saecularium, et societates opificum, cum facibus vel cereis tempestive adsint.

Egrediente a dicta Ecclesia Processione, et ad illam revertente, omnes ejus campanae pulsantur: reliquarum autem Ecclesiarum tunc, cum per vicina illis loca Processio transibit.

Processio itaque ipsa ante vel post majorem Missam, cum maxima quae adhiberi potest solemnitate, et fidelium applausu, adversariorum vero confusione, progreditur ad forum, vel nobiliorem Civitatum, vicorum, aut pagorum partem; ubi locis aptioribus, debitaeque ab invicem distantiae, instruuntur quatuor mensae instar altarium; imaginibus, et mundis pannis sacris, ad minus autem uno superiori adornatae. Exeundo ex Ecclesia, inchoat Officians Responsorium.

Homo quidam fecit Caenam magnam, et misit servum suum hora caenae dicere invitatis, ut venirent. Quia parata sunt omnia. ℣. Venite comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis. Quia etc. Gloria Patri, et

Filio et Spiritui Sancto. Quia etc. *Quo finito canitur:* Twoja cześć chwała etc.

Ubi ad primum altare perventum fuerit, Sacerdos reverenter deponit super illud Eucharistiam, et adorans incenso benedicto adolet. Deinde Diaconus vel Ministrans, accepta benedictione consueta, cantat in solito tono: *Initium S. Evangelii secundum Mathaeum.* ut infra ponitur. Quo finito, Officians osculato libro, reverenter recipit Eucharistiam, et conversus ad populum, inchoat Responsorium. Et hoc cantu fit progressus ad secundum altare, ubi sicut in reliquis, similem priori stationem faciet, Evangeliis tantum et Responsoriis mutatis, ut sequitur.

In prima Statione Evangelium.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Initium Sancti Evangelii secundum Mathaeum.

℟. Gloria Tibi Domine.

Liber generationis Jesu Christi Filii David: Filii Abraham, Abraham genuit Isaac: Isaac autem genuit Jacob: Jacob autem genuit Judam et fratres ejus: Judas autem genuit Phares et Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esron, Esron autem genuit Aram: Aram autem genuit Aminadab: Aminadab autem genuit Naasson: Naasson autem genuit Salmon: Salmon autem genuit Booz de Raab: Booz autem genuit Obeth ex Ruth: Obeth autem genuit Jesse: Jesse autem genuit David Regem: David autem Rex genuit Salomonem, ex ea quae fuit Uriae.

Salomon autem genuit Roboam: Roboam autem genuit Abiam: Abias autem genuit Asa: Asa autem genuit Josaphat. Josaphat autem genuit Joram: Joram autem genuit Oziam: Ozias autem genuit Joathan: Joathan autem genuit Achaz: Achaz autem genuit Ezechiam: Ezechias autem genuit Manassem: Manasses autem genuit Amon: Amon autem genuit Josiam: Josias autem genuit Jechoniam et fratres ejus in transmigratione Babilonis. Et post transmigrationem Babilonis, Jechonias genuit Salathiel: Salathiel autem genuit Zorobabel: Zorobabel autem genuit Abiud: Abiud autem genuit Azor: Azor autem genuit Sadoc: Sadoc autem genuit Achim: Achim autem genuit Eliud: Eliud autem genuit Eleazar: Eleazar autem genuit Mathan: Mathan autem genuit Jacob: Jacob autem genuit Joseph virum Mariae, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.

Responsorium.

Immolabit hedum multitudo filiorum Israel ad vesperam Paschae: Et edent carnes et azymos panes. ℣. Pascha nostrum immolatus est Christus, itaque aepulemur in azymis sinceritatis et veritatis. Et edent etc.

In secunda Statione Evangelium.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Initium S. Evangelii secundum Marcum.
℟. Gloria tibi Domine.

Initium Evangelii Jesu Christi Filii Dei, sicut scriptum est in Isaja Propheta: Ecce mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto: parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Fuit Joannes in deserto baptisans et praedicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad eum omnis Judaeae regio, et Jerosolymitae universi: et baptisabantur ab illo in Jordanis flumine, confitentes peccata sua. Et erat Joannes vestitus pilis cameli, et zona pellicea circa lumbos ejus: et locustas et mel sylvestre edebat. Et praedicabat dicens: veniet fortior me post me, cujus non sum dignus procumbens solvere corrigiam calceamentorum ejus. Ego baptisavi vos aqua: ille vero baptisabit vos Spiritu Sancto.

Responsorium.

Respexit Elias ad caput suum subcinericium panem, qui surgens comedit et bibit. Et ambulavit in fortitudine cibi illus usque ad montem Dei. ℣. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum. Et ambulavit etc. Glo-

ria Patri et Filio et Spiritui Sancto. Et ambulavit etc.

In tertia Statione Evangelium.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Initium Sancti Evangelii secundum Lucam.
℟. Gloria tibi Domine.

Fuit in diebus Herodis Regis Judaeae, Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia: et uxor illius de filiabus Aaron, et nomen illius Elizabeth. Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine quaerela, et non erat illis filius: eo quod Elizabeth esset sterilis, et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem, cum Sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis suae ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii: sorte exiit, ut incensum poneret, ingressus in templum Domini. Et omnis multitudo populi erat orans foris, hora incensi. Apparuit autem illi Angelus Domini, stans a dextris Altaris incensi. Et Zacharias turbatus est, videns: et timor irruit super eum. Ait autem ad illum Angelus: ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: et uxor tua Elizabeth pariet tibi filium: et vocabis nomen ejus Joannem. Et

erit tibi gaudium et exultatio: et multi in nativitate ejus gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino: vinum et siceram non bibet. Et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suae, et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Et ipse praecedet ante illum in spiritu et virtute Eliae: ut convertat corda patrum in filios, et incredulos, ad prudentiam justorum, parare Domino plebem perfectam.

Responsorium.

Misit me vivens Pater et ego vivo propter Patrem: Et qui manducat me, vivet propter me. ℟. Cibavit illum Dominus pane vitae et intellectus. Et qui etc. Gloria Patri etc. Et qui etc.

In quarta Statione Evangelium.

℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.
℣. Initium Sancti Evangelii secundum Joannem.
℟. Gloria tibi Domine.

In principio erat Verbum: et verbum erat apud Deum: et Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat: et vita erat lux hominum:

et lux in tenebris lucet: et tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri: his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. *Et Verbum Caro Factum est:* et habitavit in nobis: et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis.

Quae quidem Responsoria, suo ordine, vel ut commodius videbitur, in Processionibus quotidianis per hanc octavam erunt decantanda Quando autem genuflexio est commoda, in Responsorio Melchisedech, ad prima verba: *O Jesu.* Sacerdos paululum subsistens, dat cum Sacramento benedictionem Clero, et aliis praecedentibus genuflexis: postea ad ultimam eorundem verborum repetitionem, idem facit versus sequentem populum.

In ultima Statione, finito Evangelio, omnibus genuflexis: canitur Antiphona:

O Sacrum convivium in quo Christus sumitur, recolitur memoria Passionis Ejus, mens

impletur gratia et futurae gloriae nobis pignus datur. Allel.

℣. Posuit fines tuos pacem, Alleluja.
℟. Et adipe frumenti saciat te, Alleluja.

OREMUS.

Deus, qui per praesentiam arcae faederis, domui, et universae substantiae Obededon fidelis tui, largam benedictionem contulisti: concede propitius, ut arca redemptionis nostrae Christus Jesus Filius Tuus, hodierno corporis sui mysterio nos visitans, temporali et aeterna nos benedictione muneretur. Qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia secula seculorum. ℟. Amen.

Responsorium.

Melchisedech Rex Salem, typicum panem et vinum obtulit. Patribus in deserto manna pluit. Israel immolatur, Elias pane subcinericio roboratur. Agno Paschae hic Panis Caelestis declaratur. O! Jesu pie, nos isto pane dignos effice. O! Jesu Rex, lex, dux clementiae, in hujus Panis laude nos perfice. O! Jesu Pater misericordiae, nos peccatis solutos, gratiis solatos et solidatos, haereditatis Paternae exhibe.

In reditu, ante ingressum propriae Ecclesiae, inchoatur Hymnus: *Te Deum Laudamus.*

Interim reposito in Altari Venerabili Sacramento, et omnibus genuflexis, cum perventum fuerit ad versum: *Salvum fac populum tuum Domine.* Sacerdos recipiens Sacramentum, conversus ad populum, ter illum inchoat, choro perficiente: ita tamen, ut tertia vice addat reliqua verba. *Et benedic haereditati tuae.* Et tunc Eucharistia in forma crucis ducta, more solito populum benedicat. Dumque Chorus reliqua absolvit, deponat Sacramentum in tabernaculum altaris: vel si asservandum erit, solito comitatu et reverentia, ad locum praeparatum deferat. Idem finiendi et asservandi modus, teneatur in conclusione hujus solemnitatis, et quoties in aliqua solemnitate, vel gratiarum actione publica, profertur venerabile Sacramentum. Reliquis temporibus, vel in supplicationibus lugubribus, ante asservationem immediate cantetur Antiphona: *O quam suavis est Domine, Spiritus tuus,* etc. Deinde Sacerdos genuflexus, dicit.

℣. Panem de caelo praestitisti eis, Alleluja.
℟. Omne delectamentum in se habentem, Alleluja.

O R E M U S.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili, passionis tuae memoriam reliquisti: tribue quaesumus, ita nos corporis et sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis, etc.

Deinde inchoato versu: *Tantum ergo Sacramentum* etc. asservat Eucharistiam, ut suo loco dictum est.

Postremo finita et reducta ad eandem Ecclesiam Processione, omnes tam Clerici, quam laici, eodem ordine quo venerant, revertantur ad suas Ecclesias; quae et ipsae pariter, ubi id fieri commode potest, praeter Processiones quotidie circa Ecclesiam obiri consuetas, unam solemniorem caeteris, Dominica infra octavam, vel in ipsa Octava, per adjacentes sibi vicos, cum populo suo instituant.

Denique in pagis et oppidis, ubi una tantum est Ecclesia, per nobiliorem atque planiorem earum partem, non tamen per campos aut agros, quam decentissime, juxta supra scripta, haec eadem Processio fiant.

Tempore Adventus, et Quadragesimae, omittitur *Alleluja*: ubi alioquin in tali officio est appositum.

Benedictio Herbarum et Processio in Festo Assumptionis B. M. V. *Vide p. 280.*

De Processione die decima Octobris.

Haec Processio in Gratiarum actionem, pro victoria de Turcis obtenta, approbata est per Breve Greg: XV. quod habetur ad calcem Synodi Gembicianae.

Observatur ordo hujus Processionis ex Rituali Romano, uti pro Gratiarum actione, sub titulo. *Preces dicendae in Processione, pro Gratiarum actione.* Addenda tamen erit oratio propria ultimo loco, quae sequitur.

Domine Deus exercituum: qui interveniente Beata Virgine Maria, et Sanctis Regni nostri Patronis, immanem Turcarum exercitum, in cladem Poloniae congregatum, magna cum ignominia repulisti: gratias tibi suppliciter reddimus, majestatem tuam deprecantes, ut a quibus virgam furoris tui avertisti, eosdem ad te vere converti largiaris. Per Dominum etc.

DE PROCESSIONE

Generali, pro Fidelibus Defunctis.

Commemoratio universalis omnium fidelium Defunctorum, ex vetustissimo Ecclesiae instituto, optimaque ratione, celebratur post festum Omnium Sanctorum. Memoria vero minus universalis proprium mortuorum, tum

secundum locorum consuetudinem, in trinos, septenos, tricesimos, et usque in centesimos dies partiri soleat: nostra Provincia satis commode, in quatuor aequales anni partes illam reducit. Quibus temporibus in Ecclesia fit Officium pro Defunctis, cum Missa et Processionibus, ad hunc qui sequitur modum.

Die Omnium Sanctorum, et singulis Dominicis, ubi est consuetudo, post quatuor tempora proximis, absoluto Officio diei Vespertino, Sacerdos Officians lugubri pluviali indutus, ordinet Processionem circa, vel si incommodum erit, intra Ecclesiam; cui omissis vexillis praeferatur primo crux, et si fieri potest, quo cerofe- rarii cum luminibus eam praecedant: sequatur consueto ordine chorus puerorum, Cantorum, et ubi adsunt, Sacerdotum. *Succedant ante ipsum Officiantem duo ministri, quorum unus aqua benedicta, aspergat obvia sepulchra*, alter thuribulo prius benedicto, quatenus commodum erit, incenset: sequatur ultimo populus, qui de ejusmodi officio maturius praemoneri debet In primo progressu cantetur Antiphona: ***Absolve Domine***, cum pulsu campanarum: quod in reliquis Responsoriis servetur, cantu finito subsistendo, Officians cum aliis omnibus genuflexus, cantat toto consueto lugubri: ***Kyrie eleison.*** R. ***Christe eleison. Kyrie eleison.*** Deinde voce intelligibili inchoat Sacerdos: ***Pater noster.*** Finita ab omnibus in silentio oratione Dominica, prosequitur.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animas eorum.
℣. Requiescant in pace. ℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Deinde surgendo.

OREMUS.

Deus, qui inter Apostolicos Sacerdotes, famulos tuos pontificali, seu Sacerdotali, et Clericali fecisti dignitate vigere: praesta, quaesumus, ut eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Per Dominum nostrum etc. ℟. Amen.

Simili modo finiantur reliquae quatuor Stationes, mutatis tamen Responsoriis et Orationibus: hoc ordine.

Ad secundam Stationem Responsorium: Credo, quod Redemptor meus vivit.

OREMUS.

Deus, qui nos patrem et matrem honorare praecepisti, miserere clementer animabus patris ac matris meae, eorumque peccata dimitte, meque eos in aeterna claritate fac videre. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Ad tertiam Stationem Responsorium: Qui Lazarum etc.

OREMUS.

Deus veniae largitor, et humanae salutis amator: quaesumus clementiam tuam, ut nostrae congregationis fratres, propinquos, et benefactores, qui ex hoc saeculo transierunt, Beata Maria semper Virgine intercedente, cum

omnibus Sanctis tuis, ad perpetuae, beatitudinis consortium pervenire concedas. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amén.

Ad quartam Stationem Responsorium, Peccantem me quotidie, etc.

OREMUS.

Deus, cujus miseratione animae fidelium requiescunt; famulis et famulabus tuis omnibus, hic et ubique in Christo quiescentibus: da propitius suorum veniam peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti, tecum sine fine laetentur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Ad ultimam stationem, quae ad altare majus terminari debet, Responsorium. Libera me Domine etc.

OREMUS.

Fidelium Deus omnium conditor et redemptor, animabus famulorum, famularumque tuarum, remissionem cunctorum tribue peccatorum, ut indulgentiam, quam semper optaverunt, piis supplicationibus consequantur. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. ℟. Amen.

Demum concludat Sacerdos tono consueto: Requiescant in pace. ℟. Amen. *Postremo canitur Antiphona:* Salve Regina; *cum suo Versu et Collecta.*

DE PROCESSIONE.

In Translatione Sacrarum Reliquiarum insignium.

Ecclesia, et villae, per quas transeundum est, quam fieri potest, decentius ornentur. Sacerdotes et ministri vestibus induti, albi, vel rubri coloris, prout Sancti, quorum Reliquiae transferuntur, exposcunt, et cum luminaribus accensis omnes procedant, decantantes Litanias, cum invocatione Sanctorum, quorum Reliquiae perferatur, et Hymnum: *Te Deum* etc. et Psalmum: *Laudate Dominum de coelis* etc. cum duobus sequentibus; et alios Psalmos et Hymnos de proprio, vel de communi eorum Sanctorum, quorum Reliquiae transferuntur.

EXCEPTIO NOVI ARCHIEPISCOPI ET EPISCOPI.

Ad primum Civitatis ingressum, post consecrationem.

Major Praelatus, sive Rector Ecclesiae, superpelliceo et pluviali pretiosiore indutus, cum suo Clero, et universo populo, praecedentibus vexillis et candellis, ac Sacerdotibus Reliquias deferentibus, novum Antistitem, ad primum ingressum post consecrationem excepturus: extra Civitatem processionaliter vadat, usque ad Oratorium; seu locum aliquem decentem, in quo mensa (ubi Altare nullum est) strata sit, ad reponendum in eam Sanctorum Reliquias.

Tunc Praelatus seu Rector, flexis ad eandem mensam genibus, crucem, aut alias Reliquias, Episcopo postquam Offertorium fecerit, similiter genua flectenti, exosculandas, debita reverentia porrigat. Et tunc cum cantu Responsorii: *Posui adjutorium super potentem*, etc. usque in Ecclesiam deducatur.

Posui adjutorium super potentem, et exalta-

vi electum de plebe mea: manus enim mea auxiliabitur ei.

R. Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum. Manus.

Quod si non sufficiat, cantatur etiam Responsorium de Patrono Ecclesiae illius, resonantibus interim Ecclesiae campanis. Ingrediente autem Episcopo Ecclesiam, mox solemniter incipitur Canticum: *Te Deum Laudamus.* Ibidemque statim Praelatus offert Episcopo reverenter aspersorium cum aqua benedicta, quo aspergit Episcopus primo seipsum; deinde alios. Tum deducitur ad altare majus, ubi super faldistorio ante infimum gradum altaris parato, sive cathedra parato, procumbit, vel alias, ad pedem ejusdem altaris genuflectit, et orat. Finito autem cantico: Praelatus ejusdem Ecclesiae, super eo in cornu Epistolae altaris versus ad orantem dicat.

V. Exaltent eum in Ecclesiae plebis.
R. Et in cathedra seniorum laudent eum.
V. Mitte ei auxilium de Sancto.
R. Et de Sion tuere eum.
V. Esto ei Domine turris fortitudinis.
R. A facie inimici.
V. Domine exaudi orationem meam.
R. Et clamor meus ad te veniat.

OREMUS.

Deus omnium fidelium pastor et rector, famulum tuum Episcopum nostrum, quem Ecclesiae tuae praesse voluisti, propitius respice: da ei quaesumus, verbo et exemplo, quibus praeest proficere, ut ad vitam una cum

grege sibi credito: perveniat sempiternam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Postea surgens Episcopus assumpta stola: ascendit ad altare, illudque in medio exosculatur, ubi stans dat benedictionem solemnem populo, dicens.

℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc, et usque in saeculum.
℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit caelum et terram.
℣. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater ✠, et Filius, ✠ et Spiritus ✠ Sanctus. ℟. Amen.

Quibus sic per^etis, Praelatus, Sacerdotes, et alii, depositis paramentis, comitantur Episcopum ad Palatium suum, seu diversorium.

INTRODUCTIO NOVI PLEBANI, SEU BENEFICIATI.

Executor requisitus a Plebano, seu Beneficato, vigore tituli sui, visis autenticis et originalibus literis investiturae, seu provisionis illius, curet convocari Clerum et populum pro testimonio, per pulsum campanae majoris. Et intronisandus indutus superpelliceo et stola, flectat genua ante fores Ecclesiae: et introducens similiter indutus, et genua flectens, dicat.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit caelum et terram.

Et oret cum ipso Psalmum: Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam etc. *quilibet suum versum. Finito Psalmo, dicant*

simul: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ave Maria etc. *Et surgens introducens, dicat.*

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Sacerdotes tui induantur justitiam.
℟. Et Sancti tui exultent.
℣. Salvum fac servum tuum.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Deus custodiat introitum et exitum tuum:
℟. Ex hoc nunc, et usque in saeculum.

O R E M U S.

Praetende Domine: famulo tuo, dexteram caelestis auxilii; ut te toto corde perquirat, et quae digne postulat: consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Postea tradat ei claves Ecclesiae, dicens:

Accipe has claves, ut iisdem aperias ac claudas, quibus et quando oportet: in nomine Domini.

Aperto post haec per eum ostio, inducat eum porrecta ei stola, executor, dicens.

Ingredere in domum Dei, cujus pietate ad ministerium ipsius vocatus es; ut cum grege tibi credito, vitam ingredi merearis sempiternam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Et aspergat eum aqua benedicta. Deinde praece-

dente Clero; qui hactenus intra Ecclesiam ad fores praestolabatur, vadunt ad summum altare, ubi ambo genua flectentes, facta brevi Oratione; accedunt ad planum altaris. Et tunc executor, intronisando modicum inclinato ad altare, tangentique ambabus manibus ipsum altare, in medio tradat possesionem, dicens.

Authoritate et mandato Domini nostri Reverendissimi N. Episcopi N. mitto te in corporalem et actualem hujus Ecclesiae possessionem, constituens te Rectorem ejus, in spiritualibus et temporalibus, ac curam animarum illius tibi committens, quam ita administrabis in animam tuam; ut in die judicii, Deo rationem administrationis tuae reddere valeas. Et propterea tibi de ipsius fructibus et obventionibus, ab his quorum interest, responderi jubeo in nomine Patris, ✠ et Filii, et Spiritus Sancti. ℟. Amen.

Quo peracto, intronisatus facto signo Crucis in medio altaris, exosculetur illud, et si adest Clerus, cantetur Antiphona de Patrono Ecclesiae, cum Versu et Collecta, quam novus Rector dicat. His peractis, pulsentur omnes campanae, decantetur: *Te Deum Laudamus.* Demum Executor, aut alius quispiam ad hoc idoneus, commendet eum populo; et jubeat, ut illi tanquam Rectori de caetero obediant, et de omnibus proventibus et juribus, integre respondeant. Si vero authoritate Papae possessio danda est, dicatur: *Authoritate et mandato Sanctissimi Domini nostri Papae, mitto te in corporalem, etc.*

Postremo de Ecclesia intrando domum Plebani, dicat Executor:

℣. Pax huic domui.

℟. Et omnibus habitantibus in ea.

OREMUS.

Visita quaesumus Domine, habitationem istam, et omnes insidias inimici ab ea longe repelle, Angeli tui Sancti nos in pace custodiant, et benedictio tua sit super nos semper. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

In simplicibus vero beneficiis, utpote, Vicariis et Altaristis ac caeteris, Executor, et inducendus, superpelliceo induti, coram Notario (si haberi possit) et testibus ad hoc rogatis, et praesentibus aliquibus ejus Ecclesiae Beneficiatis, si qui sint, vadunt ad altare beneficii, ubi genua flectunt; factaque brevi Oratione, Executor tradat possesionem Beneficiato, dicens:

Authoritate et mandato Domini nostri Reverendissimi Episcopi N. mitto te in corporalem et actualem hujus Vicariae (Altaris) Sancti N. possessionem, committens tibi administrationem spiritualem et temporalem ipsius, cujus administrationis rationem in die judicii te Domino redditurum scias. Jubeo praeterea tibi de ipsius fructibus et obventionibus, ab his quorum interest, responderi. In nomine Patris, ✝ et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Quo peracto, intronisatus facto signo Crucis in medio altaris, exosculetur illud; postremo Executor aspergat eum aqua benedicta.

SPOSÓB PRZYJMOWANIA
DO ARCY-BRACTWA
ROŻAŃCA ŚWIĘTEGO.

Naprzód przed Ołtarzem Sacratissimi Rosarii ma się mówić Psalm 122.

Ad te levavi oculos meos, qui habitas in Coelis. Ecce sicut oculi servorum, in manibus Dominorum suorum.

Sicut oculi ancillae in manibus Dominae suae; ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.

Miserere nostri Domine, miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione.

Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, et despectio superbis.

Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, etc.

Psalm: Laudate Dominum omnes gentes, etc.

Omnis, quicumque; invocaverit Nomen Domini, salvus erit.

Sub tuum praesidium etc. Kyrie eleyson, etc.

Pater noster, etc. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos a malo.

℣. In omni tribulatione et angustia.
℟. Subveniat nobis pia Virgo Maria.
℣. Sit Nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc et usque in saeculum.
℣. Domine exaudi Orationem meam.
℟. Et clamor meus ad Te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu Tuo.

O R E M U S.

Deus, qui Nobis sub mystico Sanctae Dei Genitricis Rosario, singula vitae, et mortis, ac resurrectionis, nec non gloriae Tuae mysteria repraesentas: da, quaesumus; quotquot hujusce plantationis, cultores adsciscimur, Coelestis horti sertis triumphalibus coronari.

Protege Domine famulos tuos subsidiis pacis, et Beatae Mariae semper Virginis patrociniis confidentes, a cunctis hostibus redde securos.

Deus qui gloriosissimum Nomen Jesu Christi Filii tui Domini nostri fidelibus tuis fecisti summae suavitatis affectu amabile, et malignis spiritibus tremendum: concede propitius, ut

omnes, qui illud venerantur in terris, Sanctae Consolationis in praesenti, et in futuro gaudium interminabilis beatitudinis obtineant. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Potém osoba, która się chce wpisać, niech świecę gorejącą w ręku trzymając mówi:

Ja N. N. Ciebie Najświętsza Panno Maryo Matko Boża, dziś sobie biorę za Patronkę, i Orędowniczkę moją, prosząc Cię, abyś mi we wszystkich potrzebach moich; i czasu śmierci mojéj przytomną była. Najmiłosierniejszy Panie Jezu Chryste, oddaję się dziś, i ofiaruję za sługę Twego (za służebnicę Twoją wieczną) wiecznego do Bractwa Rożańca Najsłodszego Imienia Twego, w którym obiecuję służyć do śmierci: a dla uszanowania Jego, odrzekam się krzywoprzysięstwa, bluźnierstwa, i używania nadaremno Imienia Twego Świętego, wszelkiego przeklęstwa i złorzeczeństwa, obiecuję i innych od tego odwodzić, i przestrzegać. Proszę Cię tedy Jezu Najłaskawszy, racz mnie przyjąć, i policzyć między sługi Twoje, i dopomoż mi, abym Ci w Rożańcu Świętym Twojm, gorącym affektem służył, (służyła) i zasłużył (i zasłużyła) sobie łaskę Twoję, i zbawienie wieczne. Amen.

Zatym Kapłan wpisze imie osoby, i przyjmie mówiąc:

Authoritate Dei Omnipotentis, et Beatae Mariae Virginis, ac Beatorum Apostolorum Petri, et Pauli, nec non Sancti Patriarchae Nostri Dominici, recipio Te (vel Vos) ad Archi-Confraternitatem Sacratissimi Rosarii Beatae Mariae Virginis, atque Sanctissimi Nominis Jesu, et facio participem (participes) omnium meritorum totius Sacri Ordinis Praedicatorum, et omnium Gratiarum, et Indulgentiarum, a Summis Pontificibus huic Societati Concessarum: caeterorumq: bonorum omnium, Missarum, Orationum, Vigiliarum et disciplinarum; quae a Confratribus hujus Archi-Confraternitatis exercentur, ut multiplici suffragio Sanctorum adjutus (adjuti) vitae aeternae praemium, ac Regni Coelestis Sedem Consequi merearis (mereamini) et ut in vita, ac in morte, et post mortem, horum beneficiorum fias particeps, (fiatis participes) In Nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

PRZYJMOWANIE

do Arcy-Bractwa Rożańca Św.

po polsku.

Powagą BOGA Wszechmogącego, i Błogosławionéj Maryi Panny, Błogosławionych Aposto-

łów Piotra i Pawła, także Świętego Dominika Patryarchy naszego, przyjmuję cię (was) do Arcy-Bractwa Rożańca Swiętego, Błogosławionéj Maryi Panny, oraz Najsłodszego Imienia Jezus, i czynię uczestnikiem, (uczestniczką, uczestnikami) wszystkich zasług prześwietnego Zakonu Kaznodziejskiego, i wszystkich łask, odpustów temu Arcy-Bractwu pozwolonych, i innych dóbr wszystkich, Mszy, Modlitw, niespania, i dyscyplin, które się przez współ bracią tego Arcy-Bractwa dzieją, abyś (abyście) wielorakiemi świętych zasługami wsparty (wsparta, wsparci) żywota wiecznego nagrodę, i Królestwa Niebieskiego Stolicę osiągnąć zasłużył, (zasłużyła, zasłużyli) i abyś (abyscie) w życiu, śmierci, i po śmierci tych łask, i dobrodziejstw stał się (stała się, stali się) uczestnikiem (uczestniczką, uczestnikami) w Imie Ojca, i Syna, i Ducha Świętego. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta, et dicat.

Benedictio Dei Omnipotentis Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, descendat super vos, et maneat semper. Amen.

BENEDICTIO ROSARII.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.
℟. Qui fecit Coelum, et terram.
℣. Domine exaudi Orationem meam.

℟. Et clamor meus ad Te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu Tuo.

OREMUS.

Omnipotens et misericors Deus, qui propter eximiam charitatem tuam, qua dilexisti nos, Filium Tuum unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum, de Coelis in terram descendere, et de *Beatissimae* Virginis Mariae Dominae nostrae utero Sacratissimo, Angelo nuntiante, carnem suscipere, crucemque ac mortem subire, et tertia die gloriose, a mortuis resurgere voluisti, ut nos eriperes de potestate Diaboli, obsecramus immensam clementiam tuam, ut haec signa Rosarii in honorem et laudem ejusdem Genitricis Filii tui, ab Ecclesia tua fidei dicata benedicas ✝ et Sancti ✝ fices, eisque tantam infundas virtutem Spiritus S. ut quicumque, horum quodlibet secum portaverit, atque in domo sua reverenter tenuerit, et in eis ad Te secundum ejusdem Sanctae Archi-Confraternitatis instituta, divina contemplando mysteria devote oraverit, salubri, et perseveranti devotione abundet, sitque consors, et particeps omnium gratiarum, Privilegiorum, et Indulgentiarum, quae eidem Societati per Sanctam Sedem Apostolicam con-

cessa fuerunt, ab omni hoste visibili, et invisibili semper et ubique in hoc saeculo liberetur, et in exitu suo ab ipsa Beatissima Virgine Maria Dei Genitrice, Tibi plenus bonis operibus praesentari mereatur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Postea Rosarium aqua benedicta aspergatur.

ABSOLUTIO GENERALIS

IMPERTIENDA IN ARTICULO MORTIS.

CONFRATRIBUS

SACRATISSIMI ROSARII

Dicto ab infirmo **Confiteor Deo** *etc. vel in ejus loco ab adstantibus, Sacerdos dicat:* **Misereatur tui** *etc.* **Indulgentiam** *etc. deinde:*

Dominus noster Jesus Christus Filius Dei vivi, qui Beato Petro Apostolo suo dedit potestatem ligandi, atque absolvendi, per suam piissimam misericordiam recipiat Confessionem tuam, et remittat tibi omnia peccata, quaecumque, et quomodocumque in toto vitae decursu commisisti, de quibus corde contritus, et ore confessus es, restituens tibi stolam primam, quam in Baptismate recepisti. Et per Indulgentiam plenariam, a Summis

Pontificibus Innocentio VIII. et Pio V. Confratribus Sacratissimi Rosarii in articulo mortis constitutis concessam, liberet te, a praesentis ac futurae vitae poenis, dignetur purgatorii cruciatus remittere, portas inferni claudere, paradisi januam aperire, teque ad gaudia sempiterna perducere, per Sacratissima suae vitae, passionis, et glorificationis mysteria Sanctissimo Rosario comprehensa. Qui cum Patre et Spiritu S. Deus unus vivit et regnat, in saecula saeculorum. Amen.

BENEDICTIO CANDELARUM

ARCHI-CONFRATERNITATIS SACRATISSIMI ROSARII.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.
℟. Qui fecit Caelum et terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

Domine Jesu Christe Lux vera, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, effunde per intercessionem Virginis Mariae Matris Tuae, per quindecim ejus Rosarii mysteria; Benedictionem tuam † super hos Cereos, et Candelas, sanctifica eas lumine

tuae gratiae, et concede propitius, ut sicut haec luminaria igne visibili accensa, nocturnas depellunt tenebras; ita corda nostra invisibili igne, ac Spiritus Sancti splendore illustrata, omnium vitiorum caecitate careant, ut puro mentis oculo cernere semper possimus, quae Tibi sunt placita, et nostrae saluti utilia, quatenus post hujus saeculi caliginosa discrimina, ad lucem indeficientem pervenire mereamur. Qui vivis et regnas, cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

USTAWY ROŻAŃCA

NAJŚWIĘTSZEGO IMIENIA JEZUS.

1. Doskonale zachować przykazania Boskie i Kościelne, dostrzegać oraz, aby one były zachowane od tych, których dozor jakimkolwiek prawem do wpisującego się w to Bractwo należy.
2. Dzieci, czeladzi, sług, poddanych, bojaźni Boskiéj, miłości Boga i bliźniego, całości summienia uczyć.
3. Rożaniec ten z rozpamiętywaniem Tajemnic, w nim zawartych często mówić.

4. Uczęszczać do ŚŚ. Sakramentów w dni odpustowe.

5. Strzedz się najbaczniéj krzywoprzysięstwa, lub obojętnéj przysięgi, i restrykcyjnéj. Bluźnierstwa przeciw S. Religii, przeklęstwa i złorzeczenia bliźnim. Oraz innych od tych grzechów nauką, radą, upomnieniem, prośbą, lub powagą według stanu swojego, odwodzić; bo to Bractwo na wyniszczenie tych grzechów, szczególnie jest postanowione.

USTAWY ROŻANCA

NAJŚWIĘTSZÉJ MARYI PANNY.

1. Doskonalenie się w cnotach prawdziwie chrześciańskich, celem nabycia prawdziwéj miłości Boga i bliźniego.

2. Spełnienie najpilniejsze uczynków miłosiernych dla dobra bliźnich, według stanu i możności; uczynków zaś miłosiernych duchownych, i cielesnych, według nauki Chrześciańskiéj.

3. Odmawianie codzienne części Rożanca, z rozpamiętywaniem Tajemnic w nim zawartych. Nie pod grzechem.

4. Uczęszczanie w duchu Religii do ŚŚ. Sakramentów w dni odpustowe.

ODPUSTY ROŻANCOWE.

1. Zajętym codzień przez miesiąc mówieniem Rożańca o Panu Jezusie, z rozmyślaniem Tajemnic przy Spowiedzi, i Kommunii Sw. raz w miesiąc odpust zupełny: *Klemens X. Benedykt XIII.*

2. Kto zmówi raz na dzień w Kościele część Rożańca, ma odpustu lat 5. *Adryan VI.*

3. Noszący dla honoru Matki Boskiéj paciorki Rożańca, ma odpustu przy akcie skruchy lat 200. *Innoc: VIII. Alex: VI.* Mówiący na tych paciorkach Rożaniec, za każde pozdrowienie Anielskie dni 100. *Benedykt XIII.*

4. Mówiący nie w Kościele codzień Rożaniec, lecz w domu, czy gdzie indziéj, ma odpustu lat 10. *Klemens VIII.*

5. Przytomny processyi Brackiéj miesięcznéj 1. 2. Niedzieli, ma odpustu lat 7. *Pius V.*

6. Wpisany, a nie mówiący Rożańca, zyskuje wszystkie zasługi i odpusty Bractwa, jeśli w rok postara się o odprawienie Mszy Świętéj jednéj na intencyą Kościoła S. *Alexander VI.*

ODPUSTY ZUPEŁNE

z władzą do rozgrzeszenia właściwą Jubileuszowi wielkiemu dla Rozaryantów nadane.

1. Na Nowe Lato, 2. na Gromnice, 3. na Wielkanoc, 4. na Zwiastowanie N. Panny, 5. na Nawiedzenie Najśw. Panny, 6. na Wniebowzięcie N. Panny, 7. na Narodzenie N. Panny, 8. na Rożańcową w same dni, albo w trzy dni poprzedzające spowiadający się i kommunikujący z zwyczajnemi w Kościele warunkami dostępują odpustu zupełnego, i mogą uzyskać od Kapłanów Zakonu Kaznodziejskiego, lub od mających na to kommunikowaną władzę, te łaski, jakie są pozwolone w czasie Jubileuszu wielkiego: *Absolvendi, a casibus Sedi Apostolicae reservatis comutandi vota, praeter solemnia Religionis, visitandi limina Apost: cum pr: ut ter: Sanct:*

ODPUSTY ZUPEŁNE.

1. Spowiadającym się i kommunikującym przy warunkach od Kościoła Ś. przepisanych: w dni święte Zbawiciela i Matki Boskiéj wszystkie. W piérwszą i w drugą Niedzielę miesiąca każdego. W dzień S. Ojca Dominika, są nadane odpusty zupełne.

2. Przytomni Processyom z Stacyami na Nowy Rok, i na Rożańcową, mają odpust zupełny.
3. Przy śmierci przyjmujący ŚŚ. Sakramenta, konający z świecą Rożańcową, wzywający Imion Jezusa i Maryi usty, lub sercem, mają nadany odpust zupełny.
4. Biorący absolucyą generalną Rożańcową przy śmierci przy aktach wiary, nadziei, miłości i żalu za grzechy, pozyskuje niewinność na Chrzcie ś. wziętą. Tak nadał Innocenty VIII. S. Pius V.
5. W Kościołach Zakonu Kaznodziejskiego dla Kapłanów obcych Ołtarz Bracki jest uprzywilejowany odpustem zupełnym za dusze zmarłych.
6. Z wyroku Grzegorza XIII. wszystkie odpusty Rożańcowe mogą być applikowane przy intencyi duszom zmarłych.
7. Alexander VI. pozwolił Kapłanom Z. K. i mającym na to od Zakonu pozwoloną władzę, wiernych Chrystusowych po ich śmierci przyjmować i wpisywać do uczestnictwa zasług, i odpustów Brackich.

ODPUSTY NIE ZUPEŁNE.

1. Za słuchanie Wotyw Brackich lat 10. Za Litanie do Pana Jezusa dni 300, do Najś.

Panny dni 200. Za każdy uczynek miłosierny okazany nad chorym, ubogim, i wszelkim bliźnim: dni 160. *Grzegorz XIII. Paweł V. Klemens VIII.*

2. Za upomnienie bluźniercy, etc. dni 160. Za pojednanie rozróżnionych dni 160. *Paweł V.*

3. Święta Stolica Apostolska wszystkie Stacye Rzymskie z odpustami do nich przywiązanemi darowała, i nadała Bractwu Rożańcowemu, z tym warunkiem, aby chcący uzyskać te odpusty, pięć Ołtarzow w Kościele, lub 5. Obrazów wizytując, przed każdym mawiał 5. Ojcze nasz, etc. 5. Pozdrowienia Anielsk. raz Wierzę w Boga, na intencyą Kościoła Swiętego.

Reszta odpustów czytaj w Księdze: *Ogród Różanny.*

BENEDICTIO SCAPULARIS.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum et terram.
℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc et usque in saeculum.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Aeterne Pater et Omnipotens Deus, qui Unigenitum tuum vestem nostrae mortalitatis induere voluisti; obsecramus immensam tuae largitatis bene ✝ dictionem in hoc genus effluere vestimenti, quod Sancti Patres ad innocentiae et humilitatis indicium a renuntiantibus saeculo gestari sanxerunt, et sic ipsum bene ✝ dicere digneris, ut quicunque eo usus fuerit, induere mereatur ipsum Dominum No-

strum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia saecula saeculorum. ℟. Amen.

OREMUS.

Suppliciter te, Domine, rogamus, ut super hunc habitum, famulo tuo, *vel* famulae tuae, imponendum, bene ✠ dictio tua benigna descendat, ut sit bene ✠ dictus, atque Divina virtute procul pellantur hostium nostrorum visibilium et invisibilium tela nequissima. ℟. Amen.

Aspergit habitum aqua benedicta.

FORMA RECIPIENDI

AD CONFRATERNITATEM.

Genu-flexo, qui recipere debet habitum, Sacerdos dicat.

ANTIPHONAM.

Suscepimus Deus miserioordiam tuam in medio Templi tui, secundum Nomen tuum Deus, sic et laus tua in fines terrae: justitia plena est dextera tua.

Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson.

Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvum fac servum tuum, *vel* ancillam tuam.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere eum, *vel* eam.
℣. Nihil proficiat inimicus in eo, *vel* in ea.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Suscipiat te Christus in numero fidelium suorum, ut licet indigni te suscipimus, in orationibus nostris; concedat tibi Deus per unigenitum suum Mediatorem Dei et hominum, tempus bene vivendi, locum bene agendi, constantiam bene perseverandi, et ad aeternae vitae haereditatem feliciter perveniendi; et sicut nos hodie fraterna charitas spiritualiter jungit in terris, ita Divina pietas, quae dilectionis est auctrix et amatrix, nos cum fidelibus suis conjungere dignetur in coelis. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde imponens ei habitum dicit:

Accipe vir devote, *vel* mulier devota, hunc habitum benedictum, precantes Sanctissimam Virginem, ut ejus meritis illud perferas sine macula, et te ab omni adversitate defendat, atque ad vitam perducat aeternam. ℟. Amen.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et hunc famulum tuum, *vel* famulam tuam, quem *vel* quam, sacrae Carmelitanae Religioni sociamus, perpetua tribue firmitate corroborari, ut perseveranti proposito in omni sanctitate tibi valeat famulari.

Protege, Domine, famulum tuum, *vel* famulam tuam, subsidiis pacis et Beatae Mariae semper Virginis patrociniis confidentem, a cunctis hostibus redde securum, *vel* securam.

Bene ✠ dicat te Conditor coeli et terrae Deus Omnipotens, qui te eligere dignatus est ad Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo societatem et confraternitatem, quam precamur, ut in hora obitus tui conterat caput serpentis, qui tibi est adversarius, et tandem tanquam victor palmam et coronam sempiternae haereditatis consequaris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergat Confratrem aqua benedicta et subjungat dicens:

Ego authoritate, qua fungor et mihi concessa, recipio te ad confraternitatem Sacrae Carmelitanae Religionis, et investio ac participem te facio omnium bonorum spiritualium ejusdem Ordinis. In Nomine Pa ✝ tris, et Fi ✝ lii, et Spi ✝ ritus Sancti. ℟. Amen.

OBLIGATIONES CONFRATRUM
SACRATISSIMI SCAPULARIS.

Quae neglectae non inducunt peccatum, sed indulgentiis, et gratiis spiritualibus Confratribus concessis privant.

I.

Semper Scapulare in scapulis portare.

II.

In festis principalioribus B. V. Mariae confiteri, et S. communionem sumere.

III.

Feriis quartis, quantum pro ratione circumstantiarum, et valetudinis fieri poterit, ab esu carnium abstinere.

IV.

Quolibet die septem *Pater et Ave,* vel Coronam recitare.

V.

Pro defunctis Confratribus, postquam mors eorum innotuerit, aliquas preces persolvere.

MODUS IMPERTIENDI

GENERALEM ABSOLUTIONEM.

Moribundis confratribus Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo.

Post recitatas de more preces in ingressu cubiculi ad infirmum ex Rituali Romano, factamque aspersionem, nec non praemissam confessionem dictis: Confiteor. Misereatur. Indulgentiam. *Hoc modo generalem Sacerdos impertietur absolutionem cum plenaria peccatorum Indulgentia.*

Authoritate Domini nostri Jesu Christi et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, tibi indulta et mihi concessa, concedo tibi omnem illam indulgentiam peccatorum tuorum, quam concedere possum virtute privilegiorum Apostolicorum. Si tamen hac vice non moriaris, alias eam tibi reservo pro vero mortis arti-

culo. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Notum sit: quolibet mense Octobri in Ordine Carmelitano pro Confratribus S. Scapularis Ternarium fieri, seu tria Officia Defunctorum recitari, et tres Missas solemnes decantari, praeter devotiones Confraternitatis.

BENEDICTIO CANDELARUM

in Festo S. Blasii, Episc. et Martyris.

℣. Adjutorium nostrum, etc.
℣. Domine exaudi orationem meam, etc.
℣. Dominus vobiscum, etc.

OREMUS.

Omnipotens, et mitissime Deus, qui omnium mundi rerum diversitates, solo verbo creasti, et ad hominum reformationem, illud idem Verbum, per quod facta sunt omnia, incarnari voluisti, qui magnus es, et immensus, terribilis, atque laudabilis, ac faciens mirabilia; pro cujus fide, et confessione, gloriosus Martyr, et Pontifex Blasius, diversorum tormentorum genera non pavescens, Martyrii palmam feliciter est adeptus; quique eidem inter ceteras gratias hanc praerogativam con-

tulisti, ut quoscunque gutturis morbos tua virtute curaret: Majestatem tuam suppliciter exoramus, ut, non inspectu reatus nostri, sed ejus placatus meritis, et precibus, hanc Cerae Creaturam bene ✠ dicere, ac sancti ✠ ficare, tua venerabili pietate digneris: tuam gratiam infundendo, ut omnes, quorum colla per eam ex bona fide tacta fuerint, a quocumque gutturis morbo, ipsius Passionis meritis liberentur, et in Ecclesia sancta tua sani, et hilares, tibi gratiarum referant actiones, laudentque nomen tuum gloriosum, quod est benedictum in saecula saeculorum. Per Dominum nostrum, etc.

Aspergantur Aqua Benedicta, deinde Sacerdos terminata Missa, deposita Casula, et Manipulo, accensis duobus Cereis, ac in modum Crucis aptatis, apponens illa sub mento guturi cujusvis benedicendorum, ipsis ante altare genuflectentibus, dicat.

Per intercessionem S. Blasii Episcopi, et Martyris liberet te Deus a malo gutturis, et a quolibet alio. In nomine Patris et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Benedictio Panis, et Vini, in Festo S. Blasii Epis. et Mart.

℣. Adjutorium nostrum, etc.
℣. Sit nomen Domini Benedictum.

℟. Ex hoc, nunc, et usque in seculum.
℣. Ora pro nobis S. Blasii.
℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.
℣. Domine exaudi orationem meam, etc.
℣. Dominus vobiscum, etc.

OREMUS.

Salvator mundi Deus, Domine Jesus Christe, qui hodiernam diem D. Blasii Martyrio consecrasti, et diversa-Creaturas ad salutem hominum creasti, quique ex quinque Panibus, et duobus Piscibus quinque millia hominum satiasti, ac populum Judaicum in Deserto miraculose pavisti, ineffabilem misericordiam tuam suppliciter exoramus, et petimus, ut hos panes, quos plebs fidelis tibi devote hodie ad sanctificandum attulit, tua pietate bene ✠ dicere, et sancti ✠ ficare digneris, ut qui ex eis gustaverint, vel comederint, ab omni gutturis plaga, et totius corporis infirmitate, meritis, et intercessione ejusdem Beati Blasii Martyris tui, plenam recipiant sanitatem, et nos servos tuos ab omni corporis, et animae aegritudine sanos conservet. Qui vivis, et regnas, etc. Amen.

INDEX
RITUALIS SACRAMENTORUM.

PARS PRIMA.

PARS SECUNDA.

DE PROCESSIONIBUS.

